

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

LiDraNo 2009.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

ISSN 1846-0399

LiDraNo 2009.

Agencija za odgoj i obrazovanje
Education and Teacher Training Agency

ISSN 1846-0399

NAKLADNIK

Agencija za odgoj i obrazovanje
Donje Svetice 38, 10000 Zagreb
www.azoo.hr

ZA NAKLADNIKA

Vinko Filipović, prof.

© Agencija za odgoj i obrazovanje

UREDNIK

Miroslav Mićanović

ZBORNİK PRIREDILA

Maja Zrnčić, prof.

KOREKTURA

Maša Rimac, prof.

NASLOVNICA

Franjo Matković, Studio grafičkih ideja

GRAFIČKA PRIPREMA ZA TISAK

Andreja Vidović, Studio grafičkih ideja

TISAK

Gradska tiskara Osijek, Osijek

ISSN 1846-0399

Pripremljeno u Agenciji za odgoj i obrazovanje
Zbornik izlazi jedanput godišnje
Tiskano u Hrvatskoj 2009.

LiDraNo 2009.

Zbornik literarnih i novinarskih radova
učenika osnovnih i srednjih škola

Agencija za odgoj i obrazovanje
Zagreb, 2009.

Sadržaj

Enes Kišević: *Poštovani LiDraNovci* 9

Literarni radovi

Lovre Zrnić: Vrata 13

Klara Čuljak: Srčko 13

Dejana Rakić: Kako je sve počelo 14

Ninoslav Kukovačec: Autobiografija, 1. dio: Zgode i nezgode
iz najranijeg djetinjstva 15

Hana Gotovac: Obiteljska juha 17

Lana Mičković: U ogledalu 19

Lovro Čulina: O doktorima sve najljepše 19

Franko Jović: Što je muškarac bez brkova? 22

Maura Zanze Bader: Moja obitelj 23

Filip Šimunović: Nasmijani dan 24

Ana Šišmanović: Što mi se događa? 25

Jelena Gelić: Na mojemu stolu 26

Jakov Latković: Glazbena kutijica 28

Klara Pavić: Točka 29

Božidar Kelava: Hlapićeve čizmice 30

Leo Moguš: Priča o Travanjki 31

Kate Toljanić: Naša mat 34

Josipa Sušilović: Ivin rodendanski poklon majci 35

Sanja Tucak: Molitva 36

Fani Solomun: Kći vedrine i ljubavi 37

Lucija Iveković: "Šoping" na zagorski ili kak Zagorec kupuvlje 39

Anja Vidović: Stranjski svet 41

Dominik Doko: Dobar kao kruh 43

Filip Bunjevac: Nikada više... 44

Mihaela Pavić: Moj dida 45

Tamara Kukulščak: Andeo čuvar 46

Anamarija Zegnal: Uhvaćeni u vremenu 47

Luka Tripalo: Sumnja 48
Andrea Mardetko: Kad bih mogao vratiti vrijeme 51
Ora Mušćet: Bilo bi ludo ne nadati se... 53
Mateo Bilić: Vrime 55
Darko Tušek: V Plieši 55
Ivan Sorić: Kamen 58
Leona Bokulić: More 58
Petra Olujić: Jezerska mašta 60
Nikolina Meštrović: Mindel 61
Nikolina Pešić: Kestenova tajna 62
Lucija Posavec-Lončarić: Igročka 62
Davor Kuna: Čudo u garaži 64
Damir Bilal: U mome susjedstvu žive zanimljivi ljudi 56
Lea Glad: Iza prozora 67
Jozo Maleš: Svinjokolja 68
Ive Tudor: Život u tri škaleta 69
Aristea Klanac: Snovi 70
Luka Katančić: Liliputanac 72
Lorena Kosović: Nemoguća ljubav 76
Mija Korolija: Koza k'o koza 76
Margareta Cindrić: Ljubav 77
Petra Crnjak: Kišššššššššššš.....a 78
Monika Likarić: U sjeni večernje stvarnosti 80
Petra Vodarić: Pjesma koja (ni)je uspjela biti suzdržana 81
Irena Nikolić: Slike iz djetinjstva 82
Ana Škvorc: U činovima daha 83
Maja Fernežir: Gospoda Nena 86
Vlatka Turčić: Drago mi je da to nisam ja 90
Antea Grizelj: Limene ruže 91
Maja Marin: Psi tužna pogleda 95
Laura Dobutović: Čekaonica 96
Matea Opašić: "Carpe diem" (Horatius) 98
Lucija Kokić: Video nunc per speculum et in aenigmate 100
Marko Vrančić: Prvi kat raja 103

Kristina Jurković: Omega 106
Ira Pavić: Ljepota 106
Iva Žunić: Povratak 108
Danijela Paškalin: Nemoj se idit' 110
Nikolina Baljak: Stubište 112
Tena Šinjori: En Nula 114
Valentina Bregovac: Jednog jutra probudih se kao... 115
Andrija Jurki: Obratite pozornost na mušice 118
Jelena Kolarić: Vrijeme čekanja 120
Marija Rogoz: "Životi" iz tramvaja ili Grijeh moga grada 122
Tea Vincetić: Peti život 126
Tena Bartolac: Anđele, ti ćeš uspjeti 131
Jelena Bungić: Samostanski triptih 134
Martina Puljko: Cijena odrastanja 138

Novinarski radovi

Marija Oštarić: Lula mira na zadarskoj rivi 143
Elizabeta Brodić: Mašta je važnija od znanja 144
Paula Ilijaš: Od Kameruna do naših srca 148
Lucija Šabarić: Toplinu i radost u njegovom pogledu nosim u svom srcu 153
Ivana Ošaben: Kriv sam - riječi izrečene dojma radi 158
Jerko Fabić: Voljeli su je Tito, Tuđman i Mesić 160
Matea Pavlinović: Putovanje iz snova 165
Andrea Bete: Svaki sat u školi je predstava 169
Matej Car: Dobili smo mini pič (a prije nije bilo nič) 172
Rea Mandić: Pita li se mlade za mišljenje 174
Dino Stanković: (Ne)Želim napustiti (ja)to 175
Tina Jerkunica: Morska procesija 176
Marija Sekur: Naukom po leđima 178
Ana Fabac: Svaku provokaciju treba prijaviti 181
Dora Modrić: Škola po mojoj mjeri 183
Paula Kovačić: Kina iz prve ruke 186

Jelena Dedaković: Zoljini putevi pakla	191
Martina Igrec: Dijete koje je netko želio	194
Iva Jurčić: Za svaki trenutak u životu nadem prikladnu glazbu	199
Ema Vrančić: Apsyrtides – tajnovito otočje	202
Marta Okružnik: Čokoladna kemičarka	205
Ana Galant: Znanstvenik izbliza	209
Zdenka Karaman: Iskustva iz plavih limenih konzervi	213
Sara Ferberuš: Ah, prsten tvoja...	215
Palmira Krleža: Znoj, Chianti i puno renesanse	219
Ana Rački: Intervju: Domagoj Barešić	222
Dora Golub: Isobel Cambell & Mark Lanegan at Devil Dirt	226
Andela Vrkić: Rado čitam osmrtnice	230
Kristijana Jurešić: Normalni ili “roba s greškom”	235
Tijana Nerić: Mirno iščekivanje smrti ili posljednja zabava života	241
Lea Lazar: Velika jabuka je ipak trula	247
Lucija Kilić: Subjektivno/objektivni osvrt na Red carpet ili kako Simonica broji unazad	253
Monika Tunjić: Beskućnik sam, eto, zato patim!	255
Matej Stić: U svijetu laži, istina je na cijeni	259
Petra Leščan: Gluma kao sudbina	262
Mija Vukadin: Balkan dir	269

Program i popis pozvanih radova 273

ΠΡΑΤΟΡΑΡΡΑ ΤΙΣΤΕΡΡΑΡΑΡ,

Poštovani LIDRANOVCI,

dobro došli u Istru – glagoljsku knjigu u kojoj su položeni temelji hrvatske književnosti i hrvatskog jezika. Mnogi vaši vršnjaci nisu, na žalost, imali sreće doći do razine državnoga povjerenstva. Možda je to zbog toga što im riječi nisu zvonile na sva zvona, što su im riječi isuviše bile stidljive – bez smišljenosti, bez glamura, bez drskosti...

Možda je njihovo slovo previše sličilo malim beznačajnim ljudima koji se više nikoga ne tiču. Ili su ta njihova slova bila toliko obična i tiha da ih stručno uho, načisto, nije moglo čuti.

Koliko li će samo ovoga proljeća procvjetati cvijeća, a nitko ga neće vidjeti. K njemu neće moći doći ni ljudsko oko, ni pčelinje krilo pa ipak, bez obzira na viđenost, to će cvijeće otvoriti svoje latice. Otvorit će ih jer je to njegova dužnost. Nitko to neće znati osim zemlje i neba, a to je sasvim dovoljno da bi cvijeće nastavilo mirisati.

Stoga, dragi Lidranovci, spomenite se svojih vršnjaka koji nisu s vama i prenesite im da ne odustaju od sebe i svoga dara koji im je dan. Vi ste za smisao svog bića odabrali riječ. Time ste sami sebe, kod svoga Tvorca, stavili na kušnju. Riječ vam može oblikovati lice, spasiti vam dušu, ali vas može i uništiti. Ne samo vas, nego i vašu obitelj, vaše čitatelje, publiku... Zato nam se prema riječima valja odnositi kao što se težak odnosi prema zemlji koja ga hrani.

Ne zagađujte svoj kruh ni sebi ni svojim susjedima. Poštujte svoje riječi. Budite ponizni prema njima. Riječi su, na žalost, vrlo plodne za sijanje sljepila, mržnje, nepravde, vatre... Pogotovo kad se nađu kod

prevrtljivih ljudi koji se njima olako služe. Ali kad nam misli dolaze od ljudi posvećenih duhu, ljudi prosvijećenih svojim srcem koji za svako vrijeme znaju pronaći točnu riječ, kao što ranjena zvjerkica pronalazi travku za svoju ranu, onda su takve riječi samo zdravlje i vječni blagoslov u nama.

Na nama je, znači, samima što ćemo načiniti od svojih riječi ili što će naše riječi učiniti od nas. Svatko je od nas dobio životnu ulogu i može ju odigrati samo jednom. Nema ponavljanja. Izgovorena se riječ ne vraća više svojim ustima. Zato bi riječ, koju dahom izgovaramo, u najmanju ruku trebala imati bar vrijednost daha što ga udišemo. Drveću je to već odavno uspjelo i bez glasa – ono udahne zrak, a izdahne cvijet i plod.

Čineći korake prema takvoj ljudskoj dobroti, poštovani Lidranovci, radost će mi biti sretati vas u zdravlju, miru i ljepoti!

*Čim otvoriš oči
otvorio si knjigu
zemlje i neba.*

Enes Kišević
ЭНЕС КИШЕВИЋ

Literarni radovi

Vrata

Vrata su usta kuće.

Otvaraju se i zatvaraju
samo
kada njihov vlasnik to poželi.

Imaju malu ruku
koja se zove kvaka
i oko
koje služi
da vidimo
tko želi ući.

Zato
ono
uvijek
mora biti otvoreno.

Lovre Zrnić, 2. r.

Osnovna škola don Lovre Katića, Solin
Voditeljica: Željana Lažeta

Srčeke

Pitam se, pitam česte
kak je moje srčeke male
tak velike meste?

Tam stanu moji
mama i tata,
a ima mesta
i za maloga brata.

Pune dragih ljudi
nutre se greje,

a srčeke moje
se više se smeje.

Bregov, goric,
sega tu ima.
Srčeke malo,
a ipak se štima!

Klara Čuljak, 5. r.

Osnovna škola A. G. Matoša, Zagreb
Voditeljica: Slavica Odorčić

Kako je sve počelo

Ja sam Dejana. Već sam u sedmom razredu i zbog toga sam vrlo sretna i ponosna. Nisam kao i svi drugi učenici, ja sam slijepa i pri čitanju i pisanju služim se brajicom. Imam vrlo dobro razvijeno osjetilo opipa, naime vršci mojih prstiju izvježbani su toliko da mogu čitati i pisati gotovo jednako kao i moji vršnjaci koji se služe vidom.

No, sigurna sam da velika većina mojih vršnjaka nikad nije ni čula za brajicu. Zato ću reći da ju je još 1892. god. za slijepu izumio F. Louis Braille koji je i sam bio slijep od svoje treće godine. Osim slova brajica se primjenjuje i na brojeve, matematičke znakove, a i na glazbene znakove. Zamislite šest točaka složenih u dva stupca sa po tri točke i kombinacijom tih točaka dobiju se slova, brojevi i znakovi! Zvuči jednostavno, ali baš i nije tako, no ja se bez brajice ne bih mogla školovati i ona je moj životni pratilac.

A kako je sve počelo?

Nažalost, rođena sam, kao i moja sestra, s oštećenjem vida koje je progresivno. U prvim sam razredima koristila uvećani tisak i tu su mi mnogo pomogli moji roditelji i učiteljica. No, to je kratko trajalo, morala sam naučiti brajicu, naravno u dogovoru sa svojom tiflopedagoginjom. Početak je bio, moram priznati, izuzetno težak. Suočila sam se s hrpom točkica, činilo mi se tada bez ikakvoga reda, pa sad ti znaj što tu piše!

Ali učila sam začuđujuće brzo. Kako sam samo bila sretna kad sam naučila napisati svoje ime! A rabeći brajicu ono glasi: prva, četvrta i peta točkica (D), prva i peta (E), druga, četvrta i peta (J), prva (A), prva, treća i četvrta (N), i na kraju opet prva točkica (A). DEJANA!

Usporedo s učenjem slova krenula je i obuka na Perkinsovu stroju. Kako je samo težak! Ne daj, Bože, da nekome padne na nogu! I tako sam nakon nekoliko mjeseci svladala i tu vještinu, naučila sam brajicu prije mame pa sam uživala podučavajući je. Ali tata se stalno izvlačio i, vjerovali ili ne, ni dan danas je nije naučio.

No sve je to prošlost. Sad trigram za dobrim prevedenim knjigama na brajicu. Nema ih dovoljno koliko bih ja to željela jer većinu sam već odavno pročitala. Nastavu pratim redovito zahvaljujući dobrim ljudima iz tiskare koji nama slijepima svesrdno pomažu.

U školi mi i prijatelji iz razreda pomažu i to najviše u kretanju školom i nošenju stroja od učionice do učionice. Sve ostalo, od učenja do pisanja zadaća, obavljam sama.

Nije se lako tako školovati, ali to je moja sudbina. Budući da malo djece uči na taj način, nedostaje još mnogo knjiga i časopisa. Nadam se da će se to u skoroj budućnosti promijeniti na radost nas slijepih učenika, a tako radoznalih i željnih znanja.

Dejana Rakić, 7. r.

Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb
Voditeljica: Aleksandra Kulari

Autobiografija, 1. dio:

Zgode i nezgode iz najranijeg djetinjstva

Rodio sam se u 9 sati i 50 minuta, 14. srpnja 1995. godine u bolnici Sveti Duh u Zagrebu. U Zelinu sam stigao kad su mi bila četiri dana. Prvih mjesec dana samo sam jeo, ležao, spavao, kakao i plakao. Ovo zadnje često sam radio noću kako bi roditelji imali što više posla sa mnom. Dok su mi rasli zubi, gurao sam u usta sve što bih dohvatio rukama. Jednom sam uspio pojesti kovanicu od dvadeset lipa. Primijetivši to, mama ju je

pokušala izvaditi, ali ja sam je brže-bolje progutao. Za nekoliko dana i ta je opasnost sama prošla kako je i došla.

Kad sam navršio osam mjeseci, stavili su me na hodalicu. Bila je jako praktična pa sam njome mogao čak i u kuhinju. Tamo sam jednoga dana otkrio košaru punu jaja. Bacao sam jedno po jedno na pod sve dok nije došla mama. Pokušala me zaustaviti pa sam, da dovršim posao, prevrnuo cijelu košaru.

Prohoda sam s jedanaest mjeseci. Svi rubovi stola morali su biti prekriveni spužvom jer sam ih svojom šupljom i tvrdom glavom nemilice udarao. Dan prije moga prvog rođendana išao sam s djedom u vinograd na Psarjevo i pronašao najveće i najgušće koprive u koje sam pao u hlačama i majici kratkih rukava. Sutradan su gosti na rođendanu zaključili da sam napredno dijete koje se brine o svom zdravlju te da nikad neću patiti od reume. Da bih i to potvrdio, istoga sam dana umalo razbio glavu kad sam se prevrnuo preko naslona klupe i udario u pločice. Srećom, pločice su ostale cijele.

Poslije toga otišli smo na ljetovanje u Crikvenicu. Dobio sam mali čamčić, napunio ga kamenčićima i otisnuo se od obale. Bacao sam kamenčiće u more, a kad sam bacio zadnjega, skočio sam za njim. Nisam znao ni plivati, a kamoli roniti, pa me tata morao izroniti.

Ne sjećam se koliko sam imao godina, vjerojatno dvije, kada sam stavio ruku na vrelu ploču pećnice. Tata kaže da se tjedan dana u kući osjećao neugodan miris. S tri godine uspio sam se prevrnuti preko ruba kreveta i zaglaviti se između kreveta i ormara tako da su mi noge i glava bili u zraku, a stražnjica na podu. Morali su odmaknuti krevet da me oslobode.

Tih sam godina volio jesti kompot od marelica. Bio mi je tako dobar da marelice nisam žvakao nego ih samo trpao u usta i gutao. Jedna je zapela u mom grlu i bio bih se vjerojatno ugušio da tata nije shvatio što se događa pa me primio za noge i okrenuo naglavačke. Marelica je izletjela iz grla, a ja sam prešao na kompot od ananasa.

Sa četiri godine na moru sam jeo sjedeći tati u krilu. Kako je stolac bio plastičan, noge su pukle i pali smo na pod, a ja sam nastavio jesti kao da se ništa nije dogodilo. S navršenih pet već sam bio jako hrabar. Tako sam se jednom previše približio jednom psu koji mi je zarinuo zube u lakat.

Morao sam na šivanje. Iste sam godine, otvarajući hladnjak na ljetovanju, srušio pivsku bocu koja je pala na pod i razbila se. Jedan komadić stakla odletio je u zrak i pogodio me u drugi lakat. Ponovo sam išao na šivanje, no ovaj je put stvar završila nezgodno jer se nekoliko dana nisam smio kupati. Uspomene toga ljeta nosim i danas na laktovima.

Do školskih dana sudjelovao sam u nizu nepodopština. Ne sjećam se koliko sam puta pao s bicikla, razbijao koljena, ruke, dlanove, ali nikad nisam ništa slomio. Tko zna ne bih li u tome još uspio da vrijeme djetinjstva nije tako brzo proletjelo.

Ninoslav Kukovačec, 7. r.

Osnovna škola Dragutina Domjanića, Sv. Ivan Zelina
Voditeljica: Lidija Bistrički

Obiteljska juha

Moja obitelj. Mama, baka i ja. Ta naša zajednica slična je mješavini za juhu "Kraljevski mix". Mnogo smijeha i šale, puna čaša ravnopravno podijeljenih dužnosti, sitno nasjeckane čarke i za kraj prstohvat ozbiljnosti da bi sve funkcioniralo kako treba.

Mama i ja živimo u Zagrebu, a baka u Vukovaru. Tamo je čuvaju naši ljubimci, škotski ovčar i dva kunića. Mačak je kod nas i još se ne zna tko koga čuva. Povremeno ove sastojke znamo dobro promiješati, osobito vikendima kada posjetimo baku ili na praznicima ako sve tri nekamo odlepršamo.

No, po redovnom receptu sve izgleda otprilike ovako.

Mama radi cijeli dan, a moje "radno vrijeme" je gotovo jednako. Ona brine da juhica uvijek bude fina i topla, da krijepi i daje snagu. Uvijek večeramo zajedno i zabavljamo se ili odmaramo za novi dan. Osim "brbljanja" i filmovi su u uobičajenom programu. Sjednemo na kauč i smijemo se komentirajući reklame ili nagadajući najsmješniji razvoj situacije. Što je bliži kraj tjedna, juha je ipak nešto rjeđa. Prevladava umor i potrošeni su sastojci. Tada se uglavnom najviše mazim, skupljam, i vjerujem, dajem snagu da izdržimo do vikenda.

Sve to vrijeme baka na svom kraju priprema teren za naš dolazak. Svakodnevno nadopunjava naš dan i smišlja novu gozbu. Ponekad je paprena, ponekad slatka, ali uvijek tamo gdje je najpotrebnija. Njena je misija naš uspjeh i sigurnost. Posebno procvate kada doputuje moja teta Sanja iz Njemačke. Tada je njeno gnijezdo puno i srce na mjestu.

Nerijetko se naša bistra povrtna juha pretvori u gulaš, kao kada pišem lektiru do kasno u noć, a jedino me mama drži budnom. Bez te podrške lektira bi bila napisana do pola. Zahvalna sam joj na tome. Još veća strka bude kada zaspemo pa se u deset minuta spremim za školu, a mama za posao. Jurimo po kući i na kraju izliječemo svaka u svom smjeru kao da imamo krila. A poljubac i zagrljaj ostaju lepršati među nama.

Naša obiteljska juha poprimi mediteranski okus na ljetovanju. Kod rodaka na moru smo skoro svake godine. Plaža je čista, a more baš onako kako ja volim, duboko i jasno, za potapati "ekipu" ili mamu ako je pri ruci. Baka je po tom pitanju zabranjena zona. Navečer se zabavljamo u obližnjem mjestu ili jednostavno brbljamo do kasno u noć. Još ako su prisutni teta, tetak i brigada susjeda, juhica uz pomoć vina postaje prilično aromatična.

Pravo vrenje događa se kada se sastojcima doda susret s tatom, njegovom djevojkom Natašom i mojim malim bratom Tinom. O, to je nešto posebno. To ne piše i kuharicama. Tin juri, viče, skače, a tata je na mukama. Bio bi sa mnom, ali lovi bracu i spašava prolaznike. Nataša je zbunjena jer mora biti fina, a najradije bi vikala na sve sudionike. E, to su pravi sastojci, ali neka druga juha.

Naša juha ipak je nezamjenjiva, neponovljiva i jedino mjesto gdje svatko može biti ono što jest. Mogu doći do izražaja u punom svjetlu, a ono najbolje od mojih najbližih, nesebično mi se daje.

Hana Gotovac, 8. r.

Osnovna škola Vukomerec, Zagreb

Voditeljica: Milka Popov

U ogledalu

Jutro je. Budi se cijela kuća. Nervozni glasovi i borba počinje. Kupaonica je, naravno, zaključana. Mlijeko je prevruće. I tako počinje moj dan.

Izlazim iz kuće. Kiša pada, kišobran propušta. Torba ima pet kilograma. U njoj čuče zadaće iz hrvatskoga, matematike, povijesti. Jesam li što zaboravila? Škola je daleko uz brijeg. U njoj učitelji jednako mrzovoljni kao i učenici. Skordisci ispunjavaju prostor.

Gdje je tu bezbrižno djetinjstvo? Ali – okrenimo malo cijelu priču, pogledajmo je u ogledalu.

Jutro je. Budi se cijela kuća. Imam dvije vesele sestre s kojima dijelim svoj svijet. One me vole i ja volim njih. Mama i tata vedro me pozdravljaju i pripremaju doručak. Ja se spremam u toploj kupaonici.

Izlazim iz kuće. Kiši. Volim šapat kapljica po kišobranu. Torba nije tako teška. Uletim nasmijana u razred gdje me čekaju moji prijatelji. Skordisci su keltsko pleme na području Hrvatske. Sve znam.

A učitelji u drugoj priči?

Lana Mičković, 5. r.

Osnovna škola Jordanovac, Zagreb

Voditeljica: Marica Šafran

O doktorima sve najljepše

Najzanimljivija lektira koju sam do sada pročitao bila je Čvrsto drži joy-stick. Dok sam čitao tu knjigu, sjetio sam se svih trenutaka koje sam u svome dvanaestogodišnjem životu proveo u bolnicama u kojima sam susretao doktore raznih specijalnosti.

Moj prvi susret sa "stričekom u bijelom" dogodio se u jesen 1996. godine kada sam mu upao ravno u ruke. Toga se, naravno, ne sjećam, ali mi je mama pričala da me taj "striček Joško" tako oprezno primio da uopće nisam zaplakao. Budući da je taj doktor prijatelj moga tate, sreo sam ga jednom u gradu, a on me je potapšao po ramenu i rekao mi: "Gle, kako si ti meni veliki narastao!" To mi je bilo jako simpatično i nekako mi

je bilo drago da me baš on prvi dotaknuo u životu. Lik je baš nekak cool.

U drugoj godini života, zbog visoke temperature i nekih problema u vezi s tim, posjetio sam Zaraznu. E, tu sam proveo pet dana i upoznao sve "ljude u bijelom" na dječjem odjelu. Ni njih se baš ne sjećam najbolje, ali očito da su bili jako gostoljubivi i pažljivi kada sam se nakon pet dana provedenih kod njih, ubrzo vraćao još dva puta zaredom. Naravno, svaki put u drugu sobu. Roditelji i rodbina su me posjećivali i donosili mi raznorazne igračke i slatkiše. Sjećam se velikog zelenog džipa na daljinski kojeg sam vozao po cijeloj sobi između kreveta, a doktori su preskakivali preko njega. Jedan malo stariji doktor ga je par puta i sam proveo. Dugo sam čuvao taj džip, negdje do osme godine života.

Kada sam, nakon trećeg dolaska, napokon odlazio kući svi su me tamo ljubili i grlili. Postali smo kao neka familija. Otada sam redovito susretao svog pedijatra. Svako malo: gripa, viroza, upala grla, vodene kozice i slične opasnosti. A taj lik je najbolja "faca u bijelom." Kada uđem k njemu u ordinaciju on nabaci osmijeh od uha do uha i redovito me upita: "Što te sada muči, frajeru?" S njim se mogu sve dogovoriti. Naime, mrzim onu groznu spravu koju mi gura u usta, pa sam ga zamolio da me pusti da ih sam otvorim najjače što mogu i on je pristao.

I tako, sada više nemam problema s tim groznim štapićem za grlo, jer je moj "dok" čovjek koji razumije sve moje strahove. Napisao je on i neke knjige o malim bebama pa ga često vidim na televiziji. Baš sam ponosan što ga poznam. Hej, pa on je medijska faca, a još mi je i friend.

U drugom razredu ugostili su me na Rebru. Besplatan smještaj i svakodnevne jutarnje priče s doktorima imao sam deset dana. Tu sam doživio i svoj prvi noćni tulum s mamom u jednoj veseloj, šarenoj sobi koja je bila prepuna raznih knjiga, slikovnica i igračaka. Meni je to bilo jako zabavno, a mama je bila preplašena jer sam poslije te noći išao na neku pretragu pa se ona bojala kakav će biti nalaz. Šteta što nije bila u formi za veću zezanciju. Meni je to bio jako dobar provod. Ujutro me ljubazno pozdravila jedna simpatična doktorica i rekla mi je da legnem na krevet. Cijeli taj dan sam prespavao pa nemam pojma kako je, uopće, izgledala ta pretraga. Poslije sam saznao da se taj tulum zove "neprospavana noć".

Poslije odlaska s Rebra morao sam češće posjećivati "ljude u bijelom". Tulumario sam još dva puta. Nakon toga su nalazi bili dobri. Nema više tuluma do pravog tuluma!

U trećem razredu igrao sam se s prijateljima iz kvarta neobične igre u kojoj jednoga zamotamo u šatorsko krilo i mjerimo tko će duže ostati zamotan.

Nakon toga mi je bilo jako mučno i hitno sam posjetio Klaićevu. Bila je to subota predvečer pa sam tamo vidio raznorazne likove starije od sebe u svakakvim stanjima. A tri doktorice bile su jako strpljive i nježne prema svakome od nas. Tu se nisam dugo zadržavao. Malo su me pregledali i vratio sam se kući.

Ali i Klaićevu sam obišao! Pomislio sam tada da bih mogao napisati knjigu "Vodič kroz zagrebačke bolnice" i tako, možda, zaraditi prvu lovu. U Klaićevoj mi se prilično sviđjelo jer na zidovima u hodnicima ima puno grafita i poruka.

Prije jednog testa iz matematike žalio sam se roditeljima da me jako boli lijevo stopalo. Moj "medijski prijatelj" odmah me uputio u Klaićevu i tamo sam, čekajući slikanje i pregled, ponovno uživao čitajući i gledajući umjetnička djela na hodniku. Želio sam da mi otkriju neki virus ili nešto slično što će me spasiti od nadolazeće opasnosti u školi, ali... Promišaj!

Taj doktor nije ništa našao osim ravnih stopala koje imam jer stalno nosim tenisice. Lik je bio "simpa", ali mi se nije baš sviđjalo previše to što mi je rekao. A ni test sutradan nije dobro prošao. Sada idem u šesti razred, furam se na 50 centa, plešem breakdance, treniram hrvanje i "visim" na internetu.

Ipak, svaki ponedjeljak poslije podne idem redovito u dermatološku ordinaciju na kratko druženje s jednom starijom doktoricom koja mi "sleđuje" bradavice na nožnom palcu koje sam zaradio ovog ljeta...

Uvijek pričamo o školi, curama i drugim temama, tako da, uz priču, niti ne osjetim taj led.

Šećer je uvijek na kraju. To je moj zubar, jedan okrugli, veseli lik koji mi uvijek dozvoli da izaberem muziku koju ću slušati dok ležim na onom njegovom omraženom stolcu. Ako pjesma završi prije nego što on obavi posao, on mi sam zapjeva neku prigodnu.

Najčešće mi pjeva Geni, geni kameni! Uz to padne i neki hercegovački vic i tako ni ne primjetim što radi s onom strašnom bušilicom.

I sad nek netko veli da doktori nisu cool likovi! Pitajte mene!

Lovro Čulina, 6. r.

Osnovna škola Trnjanska

Voditeljica: Vesna Dobrinčić

Što je muškarac bez brkova?

Svaki put kad rečen odakle san, isto pitanje: “Jovići... a di je to?” Između Ražanca i Posedarja, malo misto s nigdi tristotinjak duša. Škola do četvrtog, dvi učiteljice, šačica daka, mala crkva, marketić i to je to. Podno Velebita prkosi buri, a zimi od soli cilo misto pobili ka da je pa snig. E, za vas koji ne znate, reći ću Van da su ode snimali prve kadrove za film Što je muškarac bez brkova. Bija san sav sritan, najsrnitiji na svitu kad san s ćaćon iša gledat taj film. Eno Velebita, mora, krasa, eno seoskog groblja... “Ma Bože”, reka san “što je to lipota?” Ali oni što su sidili do mene ne znaju da su to moji Jovići. Sad bi skočija od sidalice do sidalice i svima prišapnija u uvo da je to moje misto, da su to moji Jovići. “Ma ne, Franko, sidi i gledaj”, reka san u sebi, “budi miran i gledaj film, a koga briga za Joviće?” Tresa san se od sriće i nisan izdrža da ne zapivan, onako ispod glasa, didovu:

Da ne bude Iveška Jovića

I njegovih dvanaest Ražančana

I danas bi Kotar turski bio

Kad san doša u peti razred u matičnu školu u Ražanac, a to su mii stariji pričali, učitelj iz hrvatskog poviće: “Pogodit ću tko je od vas Jović! Ti mali, ti u prvoj klupi, ti mali tamo do zida.” Točno je pogodija, a pita san se kako kad u razredu ima dice iz još pet područnih škola, a on nas prvi put vidi. E, odgonetnija san. A to je to, pričali su mi šestaši i sedmaši, sitija san se. To su u igri neki geni. Kažu da svi Jovići imaju poširoku glavu, velike oči, ubrzo očelave pa onda puste brkove. A brkovi

na širokom licu, s velikim očima i ćelavom glavon, kažu, ističu muškost. A moj did Ivić, kad zagrlu babu Maru posle večere, zasuče i pogladi brk i vidin ispod njega kako se zadovoljno smijulji. I kad didu Krstiću, svom bratu, želi nešto reći, uvati se za brk i kaže: “Brka mi moga Krste, to ti je tako i nikako drukčije.” A ja znan da did Ivić govori istinu i virujen mu.

I učitelj je govoriya da su Jovići nosili velike brkove i da se on sića da je ka dite, kad ga je mate vodila na sajam za svetu Mandalinu, vidija dida Bana, dida Šimića, dida Rokišu i druge s velikin, zasukanin brčinama od uva do uva.

A zato je on kroz smih govoriya da je režiser Hribar izabra Joviće za snimanje filma, baš zato što se diću s velikin brkovima, a reka je i da su Jovići osim što su brkati, široke glave, ćelavi i radini još i mirni i ponosni ljudi. Još mi je reka kroz smih da su mi ćaća i mater pogrišili kad su mi dali ime Franko, a ne Danko, Željko, Radovan ili Vladimir.

Ma nisan ja zato kriv, ali učitelj je ima pravo, reka je da ime nije sve i da ime čini čovik svojin radon i ponašanjen.

E, pa kad je tako, a tako je, čin porasten sigurno ću očelaviti jer to su ti geni, a onda ću puštat brkove ka did Ivić i junak Iveško. Bit ću pravi pravcati Jović.

Na kraju Van želin još nešto reći. Osim vinove loze, masline i drugog vridnog bilja, u mojin Jovićin najbolje uspijaju brkovi.

A što je muškarac bez brkova, recite mi?

Franko Jović, 7. r.

Osnovna škola “Juraj Baraković”, Ražanac

Voditelj: Jure Kožul

Moja obitelj

U mojoj obitelji ima nas svakojakih.

Na primjer ja, ja još uvijek nisam “puknuta”, ja sam neuredna štreberica koja pleše balet.

Mama je “puknuta”, soba joj miriše po terpentinu i slika crnom bojom u crnoj odjeći da se ne vide mrlje, ona je dakle... slikarica.

Tata je “puknut, puknut”. Skače u nekom kazalištu i više prema publici, “kesi” se u filmsku kameru. Čovjek je glumac.

Baka... nekadašnja reli vozačica i planinarka, nema pojma kako se peku kolači, ali svaki izlet u prirodu toliko puta ispriповijeda, da je za vječno pamćenje.

Teta se u udruzi “Roda” jako brine za male bebe koje su rode donijele u Zagreb.

Bratić Ivar, ne znam zašto ga zovu Ajvar – možda zato jer je uprljan ili je žestok hokejaš... baš je sladak.

Bratić Marko čak je i državni prvak u biciklizmu, a onaj drugi bratić Marko, glavom i bradom Marko Lasić, zvan Nered.

Sestrična Dana izvodi salto i stojeve po kući.

Tetak Damir je vrijedan te puši cigarete.

A djed je negdje... u šetnji.

Ima nas još, ali i ovo je dosta za početak!

Maura Zanze Beader, 6. r.

Osnovna škola Alojzija Stepinca, Zagreb

Voditeljica: Karmen Lukinac

Nasmijani dan

Zambija... Mala Zahara široko se smije igrajući se zemljanom lopticom koju je cijelo jutro izrađivala s prijateljem. Australija... Jonathan ne može zaustaviti pobjednički osmijeh nakon još jedne dobivene utakmice pola. Rusija... Tatjana ne skriva zavodnički osmijeh dok je sramežljivo gleda dječak iz susjedne ulice. Irska... Patrik svojim preglasnim smijehom uveseljava goste lokalnog puba. Kuwait... Ahmedu od smijeha teku suze radosnice nakon što je njegova deva pobijedila u utrci. London... Sally velikim osmijehom i čvrstim stiskom ruke želi dobro zapamtiti ovaj trenutak potpisivanja svojeg prvog poslovnog ugovora. New York... Michael se oduševljeno smije jer je po prvi puta pobijedio oca u košarci. Brazil... Maria s osmijehom oblači svoju prvu karnevalsku haljinu. Sibir... Andrej se glasno smije jer se konačno ukazalo sunce. Kina... Sung se

presretno osmijehuje jer je završio naporan dan u polju riže. Indija... Sarojini s ponosom i osmijehom jaše slona. Turska... Sulejman s užitkom i osmijehom isprobava mamine baklave. Pariz... Giselle i Jean-Paul zaljubljeni i nasmiješeni stoje na vrhu Eiffelovog tornja. Las Vegas... Mike urnebesnim smijehom pozdravlja svjetla grada. Bosna... Senad s osmijehom i divljenjem promatra prijatelje kako skaču sa Staroga mosta u Mostaru. Brella... Teta Kate sa zadovoljstvom i osmijehom trlja ruke nakon još jedne uspješne ljetne sezone.

Zagreb... smijem se od srca jer sam upravo dobio odličnu ocjenu iz sastavka...

Filip Šimunović, 8. r.

Osnovna škola Bartola Kašića, Zagreb

Voditeljica: Marina Zlatarić

Što mi se događa?

Nije pospremila sobu, nije stavila svoj prljavi tanjur u perilicu, opet je ostavila tonu odjeće na stolcu i dobila je jedinicu iz kemije... iz vladanja...

Imala je trinaest godina i obožavala je Griotte. Znala je da je u pubertetu i znala je da je to vrijeme promjena. Psihičkih i fizičkih promjena. Govorili su joj da se promijenila. I ona si je to govorila. Nije znala što joj se događa. Nije ta promjena došla tako naglo, ali došla je dovoljno naglo da je ona nije mogla najbolje kontrolirati. Kao da se više osoba krilo u jednoj osobi. Bila je draga, pristojna i umiljata djevojčica. Bila je bezobrazna i bahata djevojka koja je omalovažavala druge. Bila je tiha i povučena curica koja je voljela biti sama. Bila je glasna i glavna cura koja je uvijek bila omiljena u društvu. Ali zapravo, nije bila niti jedno od toga. Bila je zbunjena, čas vesela, čas tužna. Znala je zbog toga biti ljuta na samu sebe. Nije joj taj pubertet bio najmiliji. Mrzila je to što se stalno zaljubljujivala i odljubljujivala i što se stalno svađala sa sestrom. Smetalo ju je što si nije mogla pomoći i nije se mogla zaustaviti kada bi bahato odgovarala svojim roditeljima. Puno toga ju je smetalo, ali ništa od toga nije mijenjalo. Željela je izgledati starije, željela je da ju doživljavaju

kao odraslu osobu. Željela je u svemu biti najbolja, ali nije joj se dalo učiti. Željela je izlaziti, a pokvarila je ocjene. Nije se mogla prisiliti, nije se mogla natjerati da... Obećala si je nekoliko puta da će se stvarno popraviti. Pa ne mora baš sve promijeniti. Mora od sutra početi upravljati sobom. Mora, mora, mora...

Sutradan nisam ponovo pospremila svoju sobu. Opet nisam stavila svoj prljavi tanjur u perilicu. Ponovo sam ostavila tonu odjeće na stolcu, ne da mi se učiti... Imam trinaest godina i zasitila sam se Griotta. Želim isprobati nešto novo.

Ana Šišmanović, 7. r.

Osnovna škola Trnsko, Zagreb

Voditeljica: Vesna Dresto

Na mojemu stolu

Moj stol je navik lipi. Veliki je, drveni, pokrit zis bilim heklanim stoljakum, a na sredini su fort nikakve rože h vazi punoj vode. Oko stola su lipo složeni stolci. Se je kak triba – dok nikoga ni doma.

F hiži nas je pet i čim dojdemo domom, saki si zeme jen komad stola. Tu je unda sega! Na jednom kraju moj brat Bruno ji. Un je fort lačan. Zriva stoljak na sredinu, dene gor mliko, somericu, kruh, šalicu, nož, žlicu, vilicu. I novine si zeme kaj čita dok ji. Zi žepa još zvadi šerafciger jer ga tišči dok sidi. Oko sebe se nasmeti i pokapla z mlikum. Na drugu stran stola dojdem ja zi svojimi knjigami. Polafko odmaknem stoljak, posložim, kak po špagici, knjige i teke, pernicu i čikobernicu za šiljenje. Pišem i brišem, drobim gumicu i rastepem čikobernicu. Draplem liste i rastegnem po stolu se knjige – i na podu nikaj završi.

Bruno se naji, zdigne se i prede. Ne pospravi niš! Unda dojde Igor, moj drugi brat, i počne kričat kak pozoj:

“Do je tu jiu?! Teri bedak je tu se polijau i zamusau?!”

Ja sam samo tiho, fejest se vučim i paščim se pisat kak da ga niš ne čujem, no to me ne more spasit. Un se obrača k meni i zija na me:

“I ti isto z tim tvojimi knjigami! Zakaj imaš svoju sobu? Fort je tu se

zametano. To ti bum jen dan se hitiu čez oblok van!”

Kriči na me, piče me i draži kak da sam ja za se kriva. Ne morem više bit tiho pak počnem bečat. Zdignem se, slažem knjige i mašem z rukami, vuz put kričim i ja na jenga, malo ga i zdraplem z nofti. Un me počne šupat i čupat za lasi, ja mu vrnem. Rivlemo stol sim – tam, nategnem stoljak ja, nategne un i tres! – rastepemo vazu zis rožami. Svada je gotova. Ja brže spašavam knjige od vode, a un beži f kupaonu po krpju da obriše pod. Mam počistimo i se droptije od kruha po stolu.

Hvečer kada mama i tata dojdeju domom s posla, f hiži je mir. Stol je lipo složen. Na jemu je mokri stoljak i vaza s rožami, bez vode.

Rječnik

navik – uvijek

heklanim – kačkanim

fort – uvijek

rože – cvijeće

se – sve

saki si zeme – svatko si uzme

ji – jede

fort lačan – uvijek gladan

zeme – uzme

zi žepa – iz džepa

šerafciger – odvijač

tišči – tiska

čikobernica – pepeljara

draplem – trgam

naji – najede

unda – onda

teri – koji

čez oblok – kroz prozor

kriči – viče

bečat – vikati

na jenga – na njega

zdraplem – ogrebem

z nofti – noktima

šupat – pljuskati, šamarati

lasi – kosa

vrnem – vratim
rivlemo – guramo
mam – mam
droptije – mrvice

*(Donjosutlanski govor i običaji, zbornik kajkavske ikavice,
Školska knjiga, Zagreb, 2007.)*

Jelena Gelić, 6. r.

Osnovna škola Ivana Perkovca, Šenkovec
Voditeljica: Natalija Dujaković

Glazbena kutijica

Ja sam glazbena kutijica. Bilo je to davno kad sam nastala. Ne sjećam se točno toga vremena. Znam samo da sam se našla u kolibici, daleko, daleko u šumi. Tu sam živjela s čarobnjakom koji me začarao. Dobila sam nevjerojatnu moć. Tko me s ljubavlju dotakne, ja mu odsviram čarobnu melodiju koja ga može odvesti na željeno mjesto.

Nitko nije dolazio sve do neki dan. Je li to bilo jučer ili prekjučer, ne sjećam se više. Začuli smo kucanje. Čarobnjak je otvorio vrata. Ušao je jedan dječak. Svidjela sam mu se. Uzeo me s ljubavlju. Poklonila sam mu melodiju koja ga je odvela tamo gdje je želio biti: u šumu pored bistra potoka. Slušali smo žubor potoka i šuškanje životinja koje su prolazile pored nas.

Bio je to znatiželjan dječak. Zanimali su ga pingvini. Otputovali smo i na Sjeverni pol da ih tamo promatra. Volio je promatrati životinje ispod leda. Sagrađio je i snjegovića koji još i sada tamo stoji.

Taj dječak zove se Jakov. Još i danas sam s njim. Ponekad me uzme u ruke s ljubavlju, poslušati melodiju i s veseljem posjeti neko nepoznato mjesto.

Jakov Latković, 3. r.

Osnovna škola Grabnik, Karlovac
Voditeljica: Bogdanka Conjar

Točka

Tamna je noć. Mirno je i tiho. Ja sam u svom mekom i toplom krevetu. Odjednom začujem nježni glasić:

“Ej, ti, pogledaj dolje!”

Tražila sam pogledom odakle glas dolazi, ali ništa nisam vidjela. Glasić se ponovo javio:

“Pogledaj dolje!”

Pogledala sam i na parketu ugledala malu točku. Mислеći da je pseća buha, udarila sam je papučom. Okrenula sam papuču, a s nje se odlijepila točka. Izgledala je kao da će se zbog ljutnje razvući u pravac.

“Još me i gaziš!” vikala je.

“Gle, pa to nije buha!” pomislila sam i sjela na pod.

“Nemoj se toliko ljutiti. Žao mi je. Nisam te prepoznala,” opravdavala sam se.

“Slušaj, Klara! Ti znaš da ja imam posla u raznim knjigama, časopisima, novinama, plakatima. Ukratko, u svemu što je napisano. Nekada radim po cijele dane,” uzdahnula je i nastavila. “U poslu me najviše ljutite vi, djeca. Zato što ne znate gdje da me stavite! Stavite me i na kraju upitne i na kraju usklične rečenice, a na kraju izjavne rečenice napišete zarez. Užas! Neki dan Matko je u rečenici imao upitnu česticu ‘zar’, a na kraju rečenice stavio je točku! Nečuveno! Ili Marta. Ona je u svojem sastavku o jeseni dozivala jesen. “Hej!” rekla je jeseni, a umjesto uskličnika stavila je točku! Sve je to prestrašno,” zaključila je točka teško dišući. A kada je došla do daha, nastavila je:

“Ja više neću raditi posao upitnika, uskličnika ili zareza. I TOČKA! To sam ti došla reći.”

Kratko je ošutjela i nastavila:

“U školi ste čitali ono štivo, mislim da se zove ‘S ljubavlju iščekivanom djetetu’. Da, to je to štivo. Tamo me uopće nema, a nema ni zareza, upitnika, uskličnika, dvotočja, trotočja... Ljudi su to nazvali pjesničkom slobodom. Smiješno, je l’ da? Kakva sloboda! To smo mi svi otišli na odmor. Kolektivni odmor. I znaš što? Idem ja opet malo na odmor! Sa sobom vodim i svoje prijatelje, a vi se snalazite bez nas kako god znate.”

dok sam trepnula točke više nije bilo čula se samo sve tiša pjesmica
ja sam mala točkica točkica točkica
mala točka točkica ica ca aaa
okrugla sam lijepa sva lijepa sva
a ne duguljasta aha

kad je pjesmica prestala točku sam tražila pod vratima na stolu u
torbi u pernici ali nje nigdje nije bilo zavirila sam i u papuču i ništa onda
se začuo neki zvuk mislila sam da je to točka ali to je bila samo moja
budilica razmišljala sam hoće li nastavnica uvažiti ovaj sastavak ili sam
ipak trebala pričekati točku i njezine prijatelje da se vrate muči me još
kamo su svi oni otišli gdje se odmaraju gdje ljetuju i zimiju točke
ali moram priznati da mi je bez svih njih sasvim dobro predobro

Klara Pavić, 5. r.

IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar
Voditeljica: Slobodanka Martan

Hlapićeve čizmice

(uz 70. obljetnicu smrti Ivane Brlić-Mažuranić)

Ja, šegrt Hlapić, objavljujem svima,
U radnji mojoj na kraju ulice,
Izrađujem najbolje čizmice.

Za tatu s remenčićima, kožnate,
Za ujnu s vezicama, tanke,
Za moju tetu na visoku petu,
Ravne za njenu prijateljicu,
Ulaštene za Gitinu učiteljicu.
Za moga bracu debele, za sestricu plišane.
Za baku moju mekane, za djeda krznene,
Za susjeda što westernne voli, kaubojke prave,
Za čika Matu otporne na kišu dok čuva krave.
Za susjeda biciklista one velikoga špica,
Za kuma lovca zelene kao trava,

Za ribara Stipu visokih sara.
Za jednu djevojčicu stavit ću pokoju šljokicu,
Za kumu Anicu srebrnu kopčicu.
Za nećaka folklorša čizmice što zveckaju,
Za orkestar lakirane, dirigentu povišene.

Najudobnije za mamu da dugo poživi,
Čizmice što im se i majstor Mrkonja divi.

Božidar Kelava, 5. r.

Osnovna škola Mate Lovraka, Županja
Voditeljica: Radojka Matić

Priča o Travanjki

“Crknula je veš-mašina!” iz sna me trgnuo mamin vrisak.

“Mirko, diži se i pomози mi pokupiti vodu!” nastavila je dobrano
pojačanim tonom drmajući tatu za rame, a tata je trljao oči i nešto
mrmljao. Ne zbog pokvarene perilice (pa kakve on veze ima s perilicom),
nego zbog ovog uranka nakon odrađene noćne smjene.

Prvo je iskorao lijevom (opet) nogom iz kreveta, tapkao prstima i
tražio papuču kao da staje na nepoznati planet. Baš kad je i desno stopalo
trebalo smjestiti u desnu papuču, čula se mama, zadihana, uspuhana:
“Pa gdje si ti? Kaj ne vidiš da tonemo?”

Tata je stajao do gležnja u vodi. Odjednom se počeo sjećati svih
predaka, spominjati dijelove anatomije (koje ja iz pristojnosti neću
ponavljati), a našlo se tu i sunce žarko, kao i jedan pas.

Dakako, mama nije ostala dužna... ni perilici ni starome...

Sad sam već i ja potpuno budan. Sjećam se dana kad su nam dečki iz
Mercatora donijeli novu perilicu (ovu sada crknutu veš-mašinu) i svih
događaja koji su tome prethodili.

* * *

Danima je u kući prevladavala tiha misa, od trena kada je za nedjeljnim
ručkom mama rekla: “Mirko, vrijeme je da se riješimo stare veš-mašine i

nabavimo novu. Po mogućnosti usku, s gornjim otvaranjem.

A Mirko, moj tata, štedljiv i racionalan tip, ubacio je u tanjur još jednu komadinu pečene vratine i, s ustima punim kruha, samo reкао: “Kad rikne, rikne... dok vrti, dobra je.”

I nastala tišina...

Kroz naš dom prestao je leluhati miris svježeg pečenog mesa, a tati su hlače odjednom bile prevelike.

Skužio sam ja odmah majčine metode prisile i samo sam sa strane promatrao nagadajući koliko će jadni otac još izdržati.

Ni ćevape od Zenunija ne možeš jesti svaki dan, te je jednog sunčanog travanjskog prijepodneva u naš dom stigla nova perilica. Uska, s gornjim otvaranjem, zadnji model.

Moja mama ima neodoljivu potrebu davati imena kućanskim aparatima pa je naša nova ljepotica odmah dobila ime Travanjka.

Prolazile su godine, a tata je često govorio majci da ne pretrpava jadnu perilicu, na što je ona odgovarala: “Pa valjda ja znam najbolje. Ili bi se ti, možda, brinuo o vešu?”

I tako je naša perilica (pretrpana radi uštede struje) prala i prala, klopotala, ponekad malo nezadovoljno rondala i klepetala... sve do jutros...

* * *

Stari je bacio oko na cijelu situaciju i odmah otkrio uzrok kvara: “Opet si ju pretrpala, a lijepo sam ti rekao...”

“Znaš što, popravi to kako znaš, a veš treba odnijeti tvojoj mami na pranje. Ja sad idem na posao. Čuvajte se, moji majstori... i riješite to dok se vratim doma”, zapečatila je naše prijepodne.

Stari i ja smo se pogledali i krenuli vaditi alat. Pa muškarci smo, popraviti ćemo tu sitnicu bez skupih majstora.

Nakon dva sata čučanja i rada na proširivanju i bogaćenju mog rječnika, stari je počeo odustajati.

Ja sam se pokupio u kuhinju baciti nešto u kljun jer mi je šećer bio niži od nižeg. Dok sam žvakao zadnje zalogaje sočnog sendviča, tata je uletio u kuhinju krvavog dlana.

Nije zatvarao usta, govorio je i govorio, pa nisam znao bih li slušao njegov monolog ili mu pomogao oko dlana iz kojeg je šikljala krv. Kada je krvarenje konačno stalo, samo je rekao: “Oblači se, idemo po novu veš-mašinu.”

Izletjeli smo iz stana, uletjeli u Mercatorovu trgovinu bijele tehnike, brzinom munje odabrali novu perilicu (dakako, onakvu kakva je doma stajala pokvarena i u čije je traženje mama uložila dane i dane proučavanja kataloga i surfanja po internetu) i, odahnuvši, stali pred blagajnu.

“Sami ćete voziti perilicu ili želite dostavu?” htjela je znati blagajnica brojeći zadnje lipe koje je tata složio na pult.

“Kada ju možete dostaviti?” smireno je upitao.

“Pa znate... gužva je... možda u sljedeću srijedu”, rekla je blagajnica. “Tko će to dočekati?!” uzviknuo je tata. “Žena će mi mozak popiti. Ubacite je vi meni u auto”, bio je odlučan kao nikad u životu.

Dakako, umjesto mene kući se vozila perilica, a ja sam se vraćao pješice. Mrzio sam sve perilice ovog svijeta, a naročito ovu našu novu veš-mašinu.

A tata? Nije mogao sam dotegnuti perilicu na treći kat, pa je zvao kumove, koji su je donijeli i montirali. Staru su odnijeli na reciklažno dvorište i, znojni, morali otići na pivo.

Moja je sreća što sam imao nastavu poslije podne, a tatina što je ostao malo duže u kafiću jer, kad je mama vidjela novu-staru mašinu, slijedio je nadahnuti monolog o muškarcima.

Na kraju se pomirila sa sudbinom, perilicu nazvala Travanjka 2 (opet je, nekim čudom, bio travanj) i počela ju pretrpavati.

Na internetu je nedavno pronašla neki novi, bolji model koji bi bilo zgodno nabaviti.

Leo Moguš, 6. r.

Osnovna škola Eugena Kvaternika, Velika Gorica

Voditeljica: Jasminka Tihi-Stepanić

Naša mat

Naša mat
šempre je va kuhinji.
Vavik nič pere, rošta
i premiče.

Va jenom danu
Obajde sveki kantunić kuće.
Brižni papaučići,
U nas mira nimaju.

Kada sen va školi,
a zvena je sence,
znan da se mat,
ze mojun braćun šeće.

A večer kada se na otoman posede,
jeden po jedan od nas osen
pol nje se žnjete,
a ona mu prošepje: "Tebe volin najviše!"

Rječnik

mat – majka
šempre – uvijek
va – u
vavik – uvijek
nič – nešto
rošta – lupa
premiče – premiješta
jenon – jednom
obajde – obide
sveki – svaki
papaučići – paučići koji rade paučinu
sen – san
zvena – vani
sence – sunce

ze – sa
mojun – mojom
braćun – braćom
otoman – kauč
posede – sjedne
osen – osam
pol – kraj
žnjete – stisne
prošepje – šapne

Kate Toljanić, 5. r.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Krk, PŠ Vrbnik
Voditeljica: Mira Katunar

Ivin rodendanski poklon majci

Smiješi se žarko sunce i šalje milijune zlatnih mušica koje meko klize na zemlju. Stado bijelih oblačića pase kraj bistrog bijelog nebeskog jezera. Stari pastir stavio glavu na uzglavnicu kamena. Rosi nebeski mir.

Ivo sjedi za stolom pod hladovitom krošnjom stare jabuke. U krilu mu mala tigrasta maca, na stolu dvije grude gline. Ivini tankoviti prsti meko klize po macinu tijelu ispitujući svaki dio, svako udubljenje i ispupčenje, svaki mišić, svaku košćicu. Maci to godi pa zadovoljno prede, kadikad se nježno protegne pa opet sklopča u Ivinu krilu, a on u ruke uzima grudu gline i valja je po stolu dok od nje ne dobije posve glatku loptu.

"Mala moja", govori svojoj tigrici, "vrijeme je da tvoj lik pretvorim u kip koji ću pokloniti majci za rodendan. Budi strpljiva, mala moja."

Ivini prsti meko klize najprije po macinoj glavi, a potom po glatkoj lopti. Dva-tri "udubi i izvuci" poteza i glinena je dobila uši, još nekoliko poteza prstima i tu su: usta, nos i brkovi.

"A sad slijedi najosjetljiviji dio", reče Ivo i pogladi oči svojoj tigrici upijajući vršcima prstiju svaki detalj. "Tvoje su oči žive i trebaju gledati, a ne kao moje", pokuša maci objasniti odgovornost svog kiparskog zadatka. Nježno, vršcima prstiju utiskivao je Ivo glinu, potom je blago izvlačio očne jabučice oblikujući macine oči. Radio je to blago kao da

se boji da jačim stiskom ne ozlijedi macine oči. Najprije bi se prstima “zagledao” u oči mace u krilu, a potom “viđeno” prenio na glinu.

“Jesi li zadovoljna, mala moja?” upita tigricu pokazujući joj njezin odraz u glini. Ona se zadovoljno protegne i otvori svoje živahne oči.

Oglasio se podnevni zvon. Majka ostavi motiku kojom je tada okopavala povrtnice i pridruži se sinu. Istog trena u duetu zabruji pobožni “Anđeo Gospodnji” i prostruji kroz gustu krošnju stare jabuke ravno u nebo.

“Nebo je danas tako blizu nama”, zadovoljno će majka.

“Svilenkasto, pahuljasto, meko i toplo, baš kao oči naše mace”, doda Ivo i pruži majci rodendanski poklon.

“Sretan ti rodendan, draga moja majčice!” reče i zagrlji majku.

“Tigrica, prava pravcata!” radosno uskliknu majka i poljubi sina u ugašene oči kojima nije mogao gledati, ali zato su oči njegova srca vidjele daleko više i bolje.

Josipa Sušilović, 7. r.

Osnovna škola Garešnica, Garešnica

Voditeljica: Mara Borovac

Molitva

Oče naš koji jesi
daj da moj tata
ne dolazi umornim korakom
pognutih leđa
i praznih očiju

Oče naš koji jesi
prostri mekane prostirke
kada skine teške cokule
i umije zabrinuto lice
da slatko, pod zlatom mjeseca
bez trzaja otpočine

Oče naš koji jesi
blagoslovi mu tvrde žuljeve
izravnaj duboke bore
prekrij ga valom spokoja
i prebaci na moje čelo
njegove nemire, strepnje i brige

Oče naš koji jesi
na nebesima
pogledaj prema dolje
moj tata zemljom gazi
grčevito trčeći
nijem i pomiren
ne vidi zrake sunca
ni ljeskanje vode na rubu
užarene pustinje

Dotakni ga svojom milošću
zaspi ga kišom
zaboravljenog smijeha
neka zastane i oslušne
moje maleno srce
pomahnitalo od napora
da ga dostigne i ukorak s njim
ide dalje

Sanja Tucak, 7. r.

Osnovna škola Runović, Runović

Voditeljica: Marija Stojić

Kći vedrine i ljubavi

Tata je bio panker. Furaio je zihalice u uhu, nosio visoku zelenu irokezu i ponosno obuvao svoje crne marše sa zelenim vezicama.

Dečki s kojima je izlazio radili su kojekakve spačke i gluposti. Pili su i

pušili. On je bio svjestan da to ne valja i znao se suzdržati. Imao je svoje "ja". Bio je poseban.

Jednog je dana sjedio u parku sa svojim prijateljima i slušao dobar stari Clash. U večernjoj magli ugledao je djevojku krupnih zelenih očiju, kratke ružičaste kose i vedrog osmijeha. Nosila je majicu tatinog najdražeg benda. To je bila ona nit koja ih je spojila i prerasla u nešto više. Ta je tajanstvena djevojka postala tatina prijateljica, zaručnica, žena i na kraju moja draga mamička.

Rodila sam se JA, kći vedrine i ljubavi, kako su me prozvali roditelji. Mama se pretvorila u vrijednu ženu koja mi je spremala kašice, a tata je postao odgovoran čovjek. Ipak, u njima je ostalo ono malo mladenačkog buntovništva. Tata bi hodao ulicom odjeven u svoje karirane hlače i nosio ponosno majicu Sex Pistolsa, a mama je nosila svoje ljubičaste cizme s ocrtanim divljim ružama. Još su se voljeli kao prvog dana.

Prošle su tri lijepe godine u kojima me tata učio hodati, a mama je češljala ono malo kose što je naraslo, a onda se sve preokrenulo. Rodilo se još jedno malo kmečalo. Sve se vrtjelo oko njega. Priznajem, bila sam ljubomorna, a i tko ne bi bio? Pa rascartali su me riječima poput: ti si naša mala princezica, naša pčelica, mi te volimo, a najednom se sve svelo na nekog malog klinca. S tri i pol godine nisam mogla smisliti neki dobar plan, ali uspijevala sam u krađi Daliborovih kašica.

Ipak, što se mora, mora se. I tako sam ja morala zavoljeti Dalibora, koliko god se odupirala. No, danas to ima i svojih prednosti. Kad sam ljuta, imam se na kome izživjavati, a kad nemam volje spremati posuđe, zamolim Dalibora i on me kao psić sretno posluša.

Mi smo sasvim obični i posve neobični. Volimo pecati ribe, ali ih uvijek pustimo natrag u vodu. Hvalimo se da smo vegetarijanci, ali se znamo prejesti svakakvih gluposti. Smijemo se tatinim mozgalicama i zdušno podupiremo maminu borbu za prava životinja. Veselimo se šetnji gradom s Kremšnitom, našim perzijskim mačkom, koji nas podsjeća na psa pa ga vodimo na uzici, i prštimo od vedrine i ljubavi.

Fani Solomun, 6. r.

V. osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Nataša Grubješić

“Šoping” na zagorski ili kak Zagorec kupuvlje

V nešjem svetu sveta je reč šopingiranje. Ljudi kupuvljeju kaj da je vse zabadaf, kaj da nikeri nič ne treba platiti, kaj da penezi po cesti curiju. Kak je da je, gda je “šoping” v pitanju, bormeš i Zagorci ne buju kratkih rukavof ostali, buju i oni nekaj penez potrošili.

Ki Zagorec kupuje? Vsikeri, kak i drugi ljudi, ali od vsega mu je najrajše na plac prejti, na placu kupuvati. Ej, ljudi moji, trebali bi v petek vjutro dojti v Klanec na plac. Odjenkrat tuliko ljudih v Klancu! Motaju se po placu, glediju štande, zastaneju se z prijateli pa s placa prejdeju k Brozu na šamparlin... Bormeš se i pogajaju. Za kakve canjke, kak bi moj dedek rekel! “Pet parih štumfof samo 10 kn!” Gdo pa to ne bi kupil? Em je jeftino, em štumfof nigdar dosta jer se jen furt zgubi.

“Gospa, kaj mate škorje z visokimi sarimi za gnoj nametati?”

Zagorec svega nuca. Treba kupiti kvačice za veš, kuhače, kokve gače, meklu, šamarlin (či dojde kamion z pletenoj roboj), papuče, par ručnikof, svetečnu bljuzu ili robec... Ni furt veliko penez v grtašljinu jer penzija je mala, ali peneze treba potrošiti. Treba na vreme par vreč zelja kupiti, papriku za drugi petek naručiti, mačuhice zbrati, kakvu rožu za teglin...

“Bog, sused! Kaj ste venda videli ki na štandu vitlere? Ženska mi je naručila da ji kupim one kaj velike frčke po glavi delaju, rada bi si sama trajnu napravila.”

“Oooo, kuma Pepa, kaj pa je tebe na plac doneslo? Tebe je teško od hiže dobiti.”

“Krstitke bumo meli, pa moram kupice kupiti, smo ih pol podrobili.”

Tak bi meli za čuti na sakom placu, tam ki Zagorci kupujeju. I moram reći, ne jenemu trgovcu cenu dolj spustiju. Pogajati se treba znati!

Kak pa bi Zagorec drugač kupuval, neg da cendra da penez nima, vse cene pret spregledi, najjeftinejše kupi, fest se pogaja, a z prvoj priliko nazaj v “šoping” dojde. Samo se spituvlem... Kaj samo Zagorec tak kupuvlje?

Rječnik

nešjem – današnjem
kupuvljeju – kupuju
zabadaf – besplatno
nikeri – nigdje
penezi – novci
vsikeri – svugdje
prejti – otići
zastaneju – sastanu
šamparlin – čašica za rakiju
pogajaju – cjenkaju se
canjki – odjeća
štumfi – čarape
škorje – čizme
sare – gornji dio čizmi
nuca – treba
mekla – metla
šamarlin – stolčić
robec – marama
svetečna bljuza – svečana bluza
grtašljin – novčanik
venda – možda
teglin – tegla
kupice – čaše
cendra – žali se
fest – jako

Lucija Iveković, 8. r.

Osnovna škola Lijepa naša, Tuhelj
Voditeljica: Brigita Radanović

Stranjski svet

V črnem kočako kre postelje molje,
v kmici, bakica sedijo.
Božeka maloga na raspelcu,
neka milo, tožno gljediju.
Zmislje se oni kak so negda
kušljeca čerkici svoji dolji,
zmislje se oni kak so ju negda, več zdovnja,
v stranski svet poslalji.
Zmislje se oni kak so ji unda
“Idi čerka”, reklji.
A ve njim je žal...

Fnoga so ljeta prešla,
vura je vreme odnesla.
Bakica se čez oblok naljukovlju,
čerkice ga još ne.
Tuljko bi ji toga reči štelji,
Za roko je prijeti,
stisnuti je k sebi,
povedati ji da so jo navek rada melji.

Vreme samo ide...
Jesen je prešla, zimu donesla,
bakicu duša zdeni.
Vuni več sneg curi,
v bakinem se joki soza sveti,
zakaj ga čerke ne?
Bako srce joko, joko bolji.

Drvena se vrota otpirati počnu,
to samo veter v hižu gljedi.
V kredencu, stiha, svečica gori...
“Čerka, čerkica droga, si to ti?”

Fnoga sem ljeta čokala note,
dogo sem vreme ne čula zote.
Navek sem te rada mela,
navek sem te kre sebe meti štela.”
Čez bakino se ljice sozica spusti...

Bakino se telo nekak čudno ljecne,
na bakinem se ljičeku sozica zamrzne.
Sirota, sam još trdo v roki
krunico drži.
V sobi veter još navek šuči,
vuni deždek pomalji curi i curi...
Vrota se pomalji zapru...
V črnem kočako kre postelje molje,
još navek v kmici, bakica sedi!

Rječnik

črnem – crnom
kočak – kut
postelja – krevet
kmica – mrak
zmislje – sjećaju se
negda – nekada
kušljeca – poljupca
čerkica, čerka – kćer
zdojnja – davno
stranjski – tuđi, nepoznat
fnoga – mnoga
ljeta – godine
vura – sat
oblok – šrpupr
naljukovlje – pogledava, proviruje
štelji – htjeli
navek – uvijek
sneg – snijeg
curi – pada

zdeni – hladi
hiža – kuća
kredenec – ormar u kuhinji
kre – kraj
ljecne – trgne
ljičeku – lice
deždek – kiša
pomalji – polagano
zapru – zatvore

Anja Vidović, 8. r.

Osnovna škola Kotoriba, Kotoriba
Voditeljica: Nikolina Fuš Zvošec

Dobar kao kruh

Gledam kruh i vidim čudo,
danas mi se smješka ludo.
Nije pogriješka,
pa on mi se
stvarno smješka!
Fina zrna u njem stoje,
baš su lijepe zlatne boje.
Kaže: “Uz malo dobre volje,
soli, vode i kvasca,
sam od sebe izrasta.”
Nakon peći i topline,
njemu tek tad sunce sine.
Onako lijepo osunčan,
poželi mi: “Dobar dan!”
Kad me upitao bih li ga kušao,
ja sam ga i poslušao.
Veselim pogledom me pratio
i tada sam sve shvatio.

“Dobar kao kruh”
možeš k’o usporedbu reći,
kada te netko
kao ON usreći.

Dominik Doko, 4. r.

Osnovna škola Julija Klovića, Zagreb
Voditeljica: Anka Mirna Ančić Igrec

Nikada više...

Znam što znači biti dobar kao kruh. Takva je bila moja baka, najbolja baka na svijetu. Veselili smo se svakom odlasku u Đakovo našoj baki Ruži koja je jedva čekala da se pojavimo.

– O, koga ja to vidim! Baš ste me obradovali, djeco moja! – cvrkutala je grleži mene, sestru, mamu i tatu. Plakala je od sreće.

– Zašto plačeš, bako? Sad smo s tobom – nježno sam je tješio.

– Ne plačem, Filipe. Nešto mi je upalo u oko – opravdavala se baka.

– Ma, gle ti njega! Kako si mi narastao, viši si od mene! – okretala je razgovor na šalu nudeći nas jelom i brinući se kako ćemo ostati gladni. A stol je prepun kulena, šunke, sira i šarenih kolača. Da ti pamet stane!

Kuhala je ručak i svako malo dotrčala bi u voćnjak, zagrlila sestru i mene u strahu da smo možda gladni, da nam nije prevruće ili prehladno, da nas ne ubode osa, da se ne ogrebemo...

Kako se bližio dan povratka kući, baki je sve češće nešto upadalo u oko pa je brišući suze punila naš auto:

– Ponesite ove jabuke, jaja, salatu... Sve je to domaće. Vi rastete i trebate jesti zdravu hranu.

Dugo smo se opraštali i tisuću puta obećali da ćemo brzo doći. Mahali smo sve dok od bake nije ostala samo točkica na putu. Pamtim te rastanke s bakom jer smo svi tugovali.

Čim su pale prve jesenje kiše, baka se razboljela. Tuga i neka crna slutnja uvukla se u moje srce. Smjesta smo otputovali u Đakovo.

Bakine umorne oči boje kestena zasjale su od sreće kad nas je ugledala.

Nije mogla govoriti. Primio sam njenu drhtavu ruku i zaplakao. Znao sam da se rastajemo zauvijek.

Te jeseni život moje bake ugasio se kao svijeća. Nikada više neće doći u Zagreb, nikada više neće spavati u mojoj sobi, nikada je više neću podsjećati da popije lijekove, nikada više...

Godine prolaze. Često se sjetim svoje bake. Kad odemo u Đakovo, ništa više nije kao prije. Sada posjećujemo groblje. Upalimo svijeće, stavimo cvijeće na bakin grob, a meni se učini kao da će svaki čas reći:

– Opet ste mi došli! Baš ste me obradovali, djeco moja!

Filip Bunjevac, 7. r.

Osnovna škola Većeslava Holjevca, Zagreb
Voditeljica: Nada Jacmenović

Moj dida

U prvom razredu napisala sam da je moja obitelj cijeli moj svijet. Ovog ljeta odlomio se najdraži dio tog svijeta. Umro je moj dida. Uvijek ću pamtit taj događaj.

Ove godine nisam, kao obično, odmah poslije nastave otišla s mamom na more. Ostala sam kod kuće jer je dida bio jako bolestan. Mučio se godinu dana. Imao je sondu i kanilu pa nije mogao jesti ni govoriti. Iako tako jadan, često mi je pisao po pločici i dijelio savjete ili bi me samo zagrlio i privinuo na srce. Osjećala sam toplinu njegove beskrajne ljubavi. Zato sam s radošću pomagala mami. Miksala sam hranu za didu, tuckala lijekove i davala didi piti. Bila sam ponosna da na taj način mogu vratiti barem djelić ljubavi kojom me je dida obasjavao od mog rođenja. Najсреtnija sam bila kada bi me pogledao svojim bistrim očima i na pločici napisao: “Sunce didino!” Moj dida je bio sasvim poseban. Uvijek smo mu mi bili važniji od njega. Bez obzira na tešku bolest, bio je nesebičan i brižan.

Znao je koliko volim more, kupanje i njegovo rodno selo pa je 1. 7. na pločici napisao da se baka i ja spremimo i odemo na more. To me je razveselilo, ali i rastužilo jer sam razmišljala kako će dida bez mene i ja

bez njega. Drugog dana smo otputovale. Još uvijek, kad sklopim oči, čini mi se da vidim didu kako nasmiješen maše s ograde...

A onda je došao dan kada je potamnijelo sunce. 3. srpnja u 22 sata i 10 minuta zauvijek je zaspao moj dida. Čim smo čuli, krenuli smo natrag kući. Vraćali smo se kroz noć, a ja sam razmišljala zašto me je dida baš dan prije poslao na more. Možda je osjećao... Još i danas nemam odgovor na to pitanje. Ali nije ni važno. Važno je da znam da me je dida volio najviše na svijetu i da me sada poput anđela čuvara gleda s neba.

Često odem na groblje, zapalim svijeću, pomolim se i šapnem: "Dide, bio si najbolji na svijetu! Hvala ti za sve što si mi dao i što si me naučio. Volim te!" Tada osjetim neku čudnu toplinu i znam da to dida "suncu didinom" šalje pusu s neba.

Mihaela Pavić, 4. r.

Osnovna škola Eugena Kumičića, Velika Gorica
Voditeljica: Melita Majdak Sarajlić

Andeo čuvar

Bili smo zajedno
i sreća nas je obasjavala,
i sunce se igralo s nama,
i zvijezde bi plesale vidjevši nas.
Svaka travka bi se okrenula,
najviše drvo spustilo pogled
da vidi veselje,
da nas vidi zajedno.
Čim sam ugledala svijet,
bio je tu
moj brat.
Kad sam prohodala,
bio je tu
moj brat.

Nitko nije mogao rastaviti
moga brata i mene.

Osim crne i zle sudbine.

I tako su anđeli sišli po njega.

Tamara Kukelšćak, 8. r.

Osnovna škola "Antun Nemčić Gostovinski", Koprivnica
Voditeljica: Romana Šutalo

Uhvaćeni u vremenu

Razmišljanje uz umjetničku fotografiju *Trenutak igre* Milana Pavića

Tri dječaka uhvaćena na trenutak u beskonačnosti vremena. Koliko će potrajati taj trenutak njihove bezbrižnosti i obuzetosti vlastitom radošću?

Iznad njih nebo, pod nogama im goli kamen, a sva je njihova pozornost usmjerena na loptu.

Nesvjesni beskrajne ljepote i neponovljivosti trenutka, trojica dječaka možda će se u najtežim dijelovima svoga života prisjetiti igre koja ih je zbližila i o kojoj će uvijek moći pričati kao o tajni koju čuvaju samo njih trojica. Tajni koja će ih uvijek ponovno podizati na noge, davati snagu, pružati spokoj i mir, ispunjavati ih tužnom sjetom, koja je ipak toliko slatka da će im još jednom priuštiti – trenutak djetinje bezbrižnosti.

Ti dječaci, ta tri jedinstvena bića tom su tajnom povezani. Nije im važno odakle je onaj drugi. Nije im važno materijalno stanje. Važno im je samo stanje duha. Ono što je premalo cijenjeno u današnjem svijetu. Oni s radošću dijele to duhovno stanje, tu predanost igri i radosti. Diješe ju poput tajne što će ih jednom u budućnosti vraćati u prošlost i ispunjavati srećom.

Zašto su oni toliko obuzeti tim tajnama, povezanošću i igrom? Zašto djeluju poput braće, iako to možda nisu? Odgovor postoji oduvijek, od početka našega postojanja, i zauvijek, u dubini svakoga od nas – zato što smo ljudi. Bića koja osjećaju i osjete svaki trenutak povezanosti s drugim, od najtišeg uzdaha do najsnažnijeg zagrljaja.

Možda nisam doživjela taj spektakularni trenutak u djetinjstvu kao ti dječaci. Možda ga doživim u kasnoj mladosti ili nekom drugom razdoblju života, no sigurno ću ga doživjeti, proživjeti i sjećati ga se sve do svoga posljednjeg daha, i to je ono zbog čega vrijedi živjeti.

Beskonačne ljepote konačnih trenutaka u beskonačnom vremenu.

Anamarija Zegnal, 8. r.

I. osnovna škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Anđelka Rihtarić

Sumnja

Bio je kišovit dan, i sunce je pomalo nestajalo iza tmurnih oblaka, tonući u prljavštinu kala i blijedo sjajeći na sivome nebu. Lokve, potoci, rijeke posvuda. Čim bi zagazio u zemlju, odmah bi propao u duboko blato, uz nervozne psovke i uzvike. Stoga cijeli tabor miruje, svaki vojnik sniva svoj san, čvrsto držeći hladan čelik uz sebe, u slučaju uzbune. Samo u jednome kutu utvrde gori vatra, samo jedan čovjek zabrinuto gleda u oganj, mašući velikim ovalnim kopljem poput dječje igračke. Na licu mu se vidi iskustvo: ožiljci po obrazima govore o suludim samostalnim pohodima i mnogim neuspjelim napadima. A iz vatrenih očiju iskri nesigurnost: oči mu se na vatri cakle, kao da će svakog časa zaplakati. Ipak, sama njegova pojava kao da je obasjana spokojem i sigurnošću. Dok mu neugodan sjeverac mlati po cijelome tijelu, on stoji netaknut, kao čvrsta stijena, a vjor nastavlja šušcati po šatorima i ugašenim vatrama tabora: diže pepeo i razbacuje ga svuda naokolo. Plava kosa poigrava mu na vjetru, plešući bezbrižan ples dok pada na snažna ramena. Na tlu pored čovjeka leži boca: pola rižine rakije iskapio je u razmišljanju. Sjedi na drvenom sanduku, odjeven u čisti, bijeli ogrtač, povezan čvrstim zlatnim remenom na kojemu su izrezbarena lica čudovišta isplaženih jezika i izbuljenih očiju. Preko ogrtača sjaji se srebrn oklop, skoro netaknut unatoč mnogim borbama. Na nogama mu jednake takve srebrne čizme, s oštrim ostrugama, na kojima su tragovi krvi. Rukama još uzbuđeno vitla kopljem, a onda se na trenutke zamisli,

spusti koplje na zemlju i stavi glavu na dlan, počevši ponovno razmišljati. Pravda, što je to? Istina, što je to? Cijeli život borio se u ime Pravde; cijeli život svoje je postupke opravdavao traženjem Istine. Na njegovo plemenito, blijedo lice spuštale su se zastrašujuće sumnje i misli, poput nagle tame koja pada na sunce kada dođu tmurni oblaci, najavljujući oluju. Je li Vođa zaista onakav kakvim se predstavlja? Ili je samo podao lopov koji se želi dočepati moći?

Uvidjevši što mu sve pada na pamet, grubo uhvati bocu, te otpivši, pljune u vatru: vatra se rasplamsala u plavoj boji, i on je, bijesan na nedoumicu koja ga je uhvatila, počeo mahnito udarati po gorućem triješču, i nakon nekoliko udaraca kopljem vatra se ugasila. Pokušao se smiriti, popio je još malo, ali nije pomoglo: mislio je da je izgubljen, ostavljen, a oko srca bijaše mu hladno, kao da su ga napustile sve nade. Osjećao se kao mesnata kost bačena mršavom psu. Ostatak rakije prolio je po zgarištu koje je izgledalo kao da vatru nije ugasio čovjek, nego čopor zvijeri. Bocu baci iza sebe, dižući se i krenuvši prema svom šatoru.

Sjetio se dana kada ga je prvi put vidio: sam Vođa neustrašivo se borio rame uz rame sa svojim vojnicima, bespoštedno marširajući u prvim redovima i odvažno vodeći vojsku. Kada mu se pridružio, nije još vjerovao u njegov cilj: no pridruženje je bilo jedini izlaz nakon preduge i iscrpljujuće borbe protiv Vodine vojske. Boreći se u njegovim redovima, naučio je mnogo o važnosti onih najnevažnijih, o plemenitosti, o požrtvovnosti, o svim vrijednostima koje su Vodine trupe u sebi imale usadene poput čvrstih korijenja starih, neuništivih stabala. Sve to nadolazeća bitka u njegovim mislima stavljala je na led, ljuljajući njegovo povjerenje i dajući sumnji mjesta da bešumno uđe u njegove misli. Nije mu se to ništa svidalo i najradije bi samo pobjegao, nestao, maknuo se i nikad se više ne bi vratio. No to mu nije pristajalo, to nije bio on: često je bio u iskušenju pobjeći da spasi svoju glavu: no uvijek je hrabro ostajao uz svoje ljude, do zadnjeg trena, boreći se za svoj i tuđi život. Nikad se nije smatrao junakom, ali je uvijek znao što mu je činiti kad vidi čovjeka u nevolji: pomagao je uvijek i svakome, i kad nije trebao. Često je ostajao razočaran prijeverama nekadašnjih najbližih prijatelja, no uvijek je ostao naivan i dobroćudan, poput neiskvarena, malena djeteta.

Teškim koracima došetao je do svoga šatora, ušao, položio koplje i legao na ležaj. Pokušao je usnuti, i nakon nekog vremena, uspjelo mu je: dovoljno su ga misli mučile, i tijelo mu je bilo izmoreno i beživotno. Sanjao je prvo stravična bića i događaje, da bi se onda našao na livadi. Vjetar je puhao kroz visoku travu, otkrivajući u daljini lik Vode koji se borio sa zvijerima. Potrčao je, jurio je srebrni junak prema svome vođi, u bijesu vitlajući kopljem i rušeći zvijeri pred svojim gospodarom. Sve ih je poklao, izbjegavajući njihove oštre kandže, i pogled u njihova lica koji mu je ulijevao nemir i stravu jer ih nije mogao opisati.

– Dakle, i ti sumnjaš? – upita ga Voda.

– Muče me mračne misli o vašim nakanama, Vodo. Ne znam što mi je činiti.

– I ja nisam siguran u svoju viziju. No moramo biti hrabri, prijatelju! Ta ova je bitka za slobodu našeg naroda, naše krvi.

– Znam, gospodaru. No sumnje me hvataju o vama, o vašoj viziji.

– Ti si, vojniče, jak po svome tijelu i po svome karakteru: samim time što nisi odustao od ove borbe i od mog cilja pokazuješ da me još uvijek poštuješ – govorio je Voda nasmiješeno.

– Pa ipak – nastavi ozbiljnije – imaš svako pravo sumnjati u mene. Znam, moj cilj se čini savršenim, i time ti muti mudre oči, zar ne?

– Istina, Vodo – reče pognute glave.

– Da ti nešto kažem. Kada sam krenuo sa svojom braćom na put do ostvarenja svoje vizije, isprva mi nije narod bio toliko važan. No, kad sam uvidio da svaki od tih ljudi ima nevolje kao i ja i da će svaki od tih ljudi meni priskočiti u pomoć kada ja budem u nevolji, onda sam se istinski promijenio: svaki čovjek, kako moj, tako tuđeg vode, zaslužuje život. Ja sam tu da vodim svoje ljude u pobjede, ostvarenje njihovih, naših snova, da ih vodim kroz život i smrt. Moj cilj, moj jedini cilj je da svakome od tih ljudi dam slobodu u Novome svijetu kojeg ćemo zajedno stvarati!

– Sad razumijem, Vodo. Moje sumnje nestale su kao prljavština isprana vodom – reče s olakšanjem.

– Ne zaboravi, ratniče, na svakoga od svojih ljudi, i na naš cilj: hrabro vodi svoje ljude... – govorio je Voda nestajući, kao i cijeli san.

Kad se probudio, bio je preporođen: u očima žarila se nova iskra,

mišice su dobile novu snagu, um novu volju i sigurnost. Izašao je van; već su ga čekali.

– Generale! Zapovijedi? – upita poručnik.

– Srcem se borite u ovoj borbi! Neka naša borba za pravdu otvori put stvaranju Novog svijeta! Pobjedimo neprijatelja srcem i hrabrošću! – uzvikivao je poletno.

Vojnike, očito također sumnjičave, ove riječi su probudile: na licima se pojavio osmijeh, u oku se caklila suza radosti. Digli su svoje oružje u zrak, vičući i dižući duh na najvišu razinu: svaki je od njih sada čvrsto vjerovao u cilj, u Vodinu viziju mira i Novog svijeta.

Podijelivši ratne upute, general se obrati:

– Prijatelji! Odjašimo zajedno u pobjedu!

Žamor veselja bješe jedino što se čulo. Nataknuvši zlatni šljem u obliku lavljih ralja na glavu, sjeo je na svog Srebrnog Fantoma i, prepun duha, izgledajući kao nadnaravno, veličanstveno biće, koje svojom rikom rastjeruje neprijatelje, krenuo prema bojištu sa svojim vojnicima. Bješe to klanac, koji su zatvarale strme planine: nagoviještale su opasnost i smrt, no nitko se nije pobjojao, niti ustuknuo: svi su vjerovali u ostvarenje zajedničkog sna. Dok su nestajali u magli, koju je raspršivalo novo, sjajno Sunce, planine su, blago se smiješeći, šaptale: Ma Chao Veličanstveni...

Luka Tripalo, 8. r.

Osnovna škola I. B. Mažuranić, Virovitica

Voditeljica: Željka Puškarić

Kad bih mogao vratiti vrijeme

(u znak sjećanja na sve žene i djecu, žrtve nasilja)

Vrijeme... Vječita zagonetka. Nezaustavljivo, beskonačno. Prolazi mimo nas, nekad sporije, nekad brže. Ponekad bismo htjeli zaustaviti neki dragocjeni trenutak u vječnosti. Ponekad bismo željeli vratiti vrijeme. Neovisno o tome želimo li shvatiti prošlost ili ispraviti pogreške.

Vrijeme... Prolazi mimo nas, nekad sporije, nekad brže.

“Opet je podigao ruku na nju. Ovaj put bio je jači nego ikad. Poput

ranjene srne puže povlačeći se u kut, ali on ju slijedi. Njezine velike oči otkrivaju očaj i strah. Prate njegovu ruku koja im se sve više približava. Osjetivši udarac, čvrsto ih zatvara. Prozirne kapi teku niz njeno lice. Plahi pogled mi otkriva da ne pati samo fizički. Više ne može podnijeti bol koja ju razara. Pada na koljena i pritišće dlanove čvrsto uz lice. On odlazi. Okreće se prema meni. Pogledi nam se susreću. Kreće prema mojoj sobi ubrzanim koracima. Šake su mu agresivno skupljene. Brže zatvaram vrata svoje sobe i dva puta okrećem ključ u bravi. Pokušava otvoriti vrata, ali shvaća da su zaključana. Lupa bijesno po njima. Srce mi je nemirno, ubrzano dišem. Bacam se na krevet i jastukom pokrивam glavu. Ne želim čuti njegove riječi! Ne želim čuti njegove riječi! Mislim na pjesmicu koju sam danas naučio u vrtiću. Tiho pjevušim stihove vesele pjesmice, ali svaki put kad zatvorim oči, vidim njezino krvavo lice i suze u očima.

Kucanje na vratima je prestalo. Čujem kako se teškim koracima udaljava od moje sobe. Sada je još bjesniji. O ne! Što sam to učinio? Sada će se opet iskaliti na njoj. Nisam ga htio razljutiti! Žao mi je! Ali sada je prekasno. Još uvijek ležim na krevetu i čvrsto grlim medvjedića kojega mi je ona poklonila za rodendan.

Prošlo je nekoliko minuta. Barem se tako činilo. Čujem prigušeni jecaj iz kupaonice. Taj zvuk mi probada srce. Vidjela je da stojim pred vratima i na usnama joj se pojavi lagani osmijeh. Drhtavim rukama pomiluje me po glavi, nježno poljubi u čelo pa me uzme u naručje. Nosi me u sobu. Ušuškava me u krevet i tiho mi šapće: 'Ne brini, srećo. Ja ću uvijek biti uz tebe i nikad ne ću dopustiti da ti naudi.' Čvrsto me zagrlji i glasno zaplače.

Te sam noći posljednji put čuo njezin smireni glas. Nikada mi više nije mogla uputiti one zaštitničke riječi zbog kojih sam se osjećao tako siguran i jak.

Te se noći vratio kkući veoma uzrujan. Izvukao ju je iz mog toplog kreveta i snažno gurnuo u zid. Udarila je glavom i pala na pod. Ne osvrnuvši se na nju, izašao je iz sobe. Brzo sam potrčao k njoj i uhvatio ju za ruku. Prvo sam ju tiho dozivao, ali se nije budila. Tada sam počeo vrištati, no ubrzo nisam imao više snage ispustiti ni glas. Milovao sam joj lice i vidio kapljice krvi u njenom uhu. U tom sam trenutku shvatio zašto je tako brzo zaspala."

Danas, nakon mnogo godina, još uvijek prije spavanja vidim njene velike, plahe smeđe oči i topao osmijeh upućen samo meni. Sada, kad pogledam svoju obitelj, nikako ne mogu shvatiti kako netko može nauditi svojoj ženi, dragom i nježnom biću. A tek djeci? Najmilijim anđelima. I dan-danas, kada razmišljam o njoj, osjećam veliku bol i neizdrživu grižnju savjesti. Da sam ti barem mogao pomoći. Kad bih ti barem mogao još jednom reći koliko te volim, majko! Oh, kad bih barem mogao vratiti vrijeme...

Andrea Marđetko, 8. r.

Osnovna škola Goričan, Goričan

Voditeljica: Snježana Granatir

Bilo bi ludo ne nadati se...

Iz Starac i more, Ernest Hemingway

Pahulje zastrle ulicu na koju gleda malen prozor jednoga stana.

Uz prozor upaljena svijeća i blijedo lice Dječaka.

Iz stana na ulicu dopire zvuk Mozartove sonate.

Dječak se okrenu i pogleda Majku.

Majka svira klavir da u ovo prosinačko, predblagdansko večer zaboravi probleme.

Od oca je naučila da se problemi lakše zaborave uz glazbu.

"Hoćemo li ove godine okriti bor?" pomisli Dječak.

Sutra će opet u školu, mjesto nulte tolerancije na nasilje, gdje svi glasno primjećuju njegove poderane rukavice, izluzane hlače, stari pulover...

Ma, ništa. Izdržat će to.

Ući će u razred praveći se da ne čuje provokacije. Dječje šale uvijek su iste jer djeca brzo izgube inspiraciju, bio je negdje pročitao.

Dok on bude u školi, Majka će, kao i svakoga dana, prvo skupljati prazne boce po kontejnerima, a onda kupiti rižu za ručak.

Popodne će on pisati domaći, a Majka pregledati oglase za posao.

Svatko mora izvršavati svoje dužnosti.

I nadati se.

***

Prijava za posao dadilje u poznatoj i uglednoj hrvatskoj obitelji dobro je prošla.

Majku su primili, upoznali s Djevojčicom i kućnim pravilima.

“Kuća izgleda veličanstveno”, pomislila je.

Sobe velike poput salona, vrt osvijetljen, pokriven snijegom.

Svu raskoš i svjetlost doma upotpunjuje smiješak Djevojčice...

***

Večeras se opet okupilo društvo pa Majka mora ostati malo dulje

Nije joj teško.

Djevojčica je slatka, Gospoda dobra, kuća kao iz bajke.

Majka, smiješeći se, priča Djevojčici o Snjeguljici i sedam patuljaka i misli na Dječaka.

Večeras će biti sretan. Donijet će mu kolačića. Popodne ih je dobila od Gospode.

Dobra je njezina Gospoda.

U vrtu bliješte snijegom pokrivene smreke i jele.

A vrt je osvijetljen, i bazen napunjen da gosti, kroz velika stakla prozora, uživaju u slici zime.

***

Iz prostranoga salona čuju se glasovi i smijeh.

Vesela buka prigušuje melodiju Mozartove sonate koja dreči iz najnovije linije.

Majka misli na Dječaka koji kod kuće kiti malen bor.

Kad se vrati, odsvirat će mu Mozarta.

Ora Mušćet, 8. r.

Osnovna škola Marina Držića, Dubrovnik

Voditeljica: Jele Sršen

Vrime

Vrime ne pita

Ča ćemo

Ča smo

Ni kamo ćemo.

Pride

Stori svoje

I gre.

A mi moramo

Kako će ono.

Rječnik

vrime – vrijeme

ča – što

pride – dode

stori – uradi

gre – ode (ide)

kako će ono – kako ono odredi (želi)

Mateo Bilić, 7. r.

Osnovna škola Vladimira Nazora, Potpićan

Voditeljica: Zvezdana Sinković

V Plieši

Do s Bednja

V Trokuštun ieš,

Dešel bouš v Plieš:

Pe rumnice i breščece,

Merti ja Byeg,

Hiža sauka felja

Resipol tyeg.

S briego k ceste
Preselili su Plešauki sva meste.

Čez uobluk nouva hiža
Dedek po bobico
Pelukna do po do...
Kego čauko? Kemu sa nodo?

Kok jezare ljiet
Ne petuoku mlienski ketoč,
Pred ječmi
Ebraučo sa sturinski tie sviet:
Ze briegem stauro heiško spi,
Prozno i petrieti su nje ebluki si.
Ploč i smieh ed deca
Ner uono je imelo,
Rodost i mlodost funje ja cvielo.

V nouve hieže
Mule ja smieho ed deca,
Fnyko go dieme
Vač douge nie,
Pyetek kolni med verbumi pepievo
Kok ja v
Plieši biele prie.

Ne sale gnjes
Ljudi ja sa menja,
Rodesti življanjo sume su senja.

V persi
Žmajko kok kumen mlienski
Tieši žolest
Ze gyever i sviet tie sturinski.

Fnyko go dieme
Vač douge nie...
Pyetek kolni med verbumi pepievo
Kok ja v Plieši biele prie.

Rječnik

Trokuštun (Trakoščan) – imena sela
Plieš (Pleš) – u općini Bednja
Plešok – stanovnik Pleši
ieš – ideš
rumnico – ravnica
merti – možda
breščec – brežuljić
sauka felja – svake vrsti
Byeg – Bog
tyeg – tuda
pelukna – pogleda
do pa do – katkada
čauko – čeka
ječmi – očima
ebraučo – okreće
heiškico – kućica
uobluk – prozor
funje – u njoj
fnyk – unuk
gyever – govor
gnjes – danas
žmajko – vrlo teško
v persi – u prsima
dieme – doma, kući
pyetek – potok
ner – nekad
kumen – kamen
tieši – tišti
jezare ljiet – tisuću godina
kolni – mutni

Darko Tušek, 7. r.

Osnovna škola Franje Serta, Bednja
Voditeljica: Đurđica Stubičar

Kamen

Kamen po kamen,
kamen na kamenu stoji
tisuću i jedan
bijeli kamen tvrdi
moja kuća broji.
Kamen veli
kamen mali
čak i jedna rupa
kojoj kamen fali
kamen lakši
kamen teži
kamen po kamen
kamen na kamenu
leži.

Ivan Sorić, 6. r.

Osnovna škola kralja Zvonimira, Seget Donji
Voditeljica: Luca Baković

More

Sjedim na kamenu i divim se slici koju je, za moje oči, stvorio nebeski slikar. Uživam u simfoniji boja i nevjerojatnom skladu Svemira. Upijam mirise borova i soli. Uokolo je takva tišina da je gotovo mogu zagrabiti rukom. A, ipak, posvuda osjećam život.

Djetešce spokojno diše. Rano jutarnje sunce svojim zrakama miluje njegove kapke. Gledam ga, a ono se lagano meškolji, proteže... Budi se iz sna. Otvara oči, malo žmirka, a onda se nasmije, od uha do uha. Namigne mi i laganim udarcem o kamen, poželi dobro jutro. Bojeći se da ne zakasni, skoči iz postelje, umiva se u sunčevim zrakama i navlači odjeću u skladu s nebeskim bojama. Ako je nebo odjenulo oblačasto ruho, svjetlomodne boje s dodatkom zelenih nijansi, i ovo dijete ne želi previše

odskakati s trenutnim modnim trendom, pa i ono odijeva haljinu istih boja. Sva moja osjetila uživaju u njegovom buđenju, jer tada izgleda tako nevino, poput novorođenčeta, milo i nezaštićeno.

Kad više ne mogu čekati, pružam ruku, dodirujem ga i pozivam na igru. Tada se pretvara u malog vragolana i, onako razbarušen, podsjeća me na dječaćića koji zna dobro namučiti svoje roditelje. Zadirkujem ga, izmičem se. Ono se penje, širi, želeći me bar dotaknuti. Lovimo se. Vrištimo. Kad se umorim, liježem na kamen, a ono me gleda, i kao svako zdravo dijete, odlazi tražiti novo društvo za igru. Pronalazi školjkice i ribice. Slušam kako se smijulje i smišljaju nove nestašluka. Zajedno obilaze barke usidrene u lučici. Pozdravljaju ribare i moreplovce na pučini. Šalju poruke prekrasnim morskim sirenama.

Često taj nestašni dječarac prerasta u mladića, nepopravljivog šarmera, koji udvara školjkama. Pretvara se u pjesnika i skladatelja. Tada je senzualan i raspjevan. Ponekad se dotjera, odjene smoking i, kao pravi, odrasli muškarac, visoko uzdignuta čela, putuje svijetom. Takav, samopouzdan i dotjeran, ulijeva sigurnost i povjerenje. Pomalo me podsjeća na neodoljivog zavodnika, vrlo načitanog i romantičnog.

Istina, ima dana kad nije posve bezbrižan, kad ga naljuti prijateljica bura, i kad, zbog nabubrenih oblaka nije dobre volje. Tada se ražalosti, pa sve pršti od njegovih suza. Izgleda kao razočarani ljubavnik, izgubljen muškarac u potrazi za srećom. U takvim trenucima više, čak i bijesni. Sklupčam se i čekam da ga ljutnja prođe. Kad se smiri, opet je samo maleno, vedro dijete prepuno energije i želje za igrom.

U tihoj noći, kad maestral zasniva njegovu najdražu melodiju, ono lagano pleše i, ljubeći obalu, tone u san. A ujutro, kad stari nebeski neženja, okružen mnoštvom djevojaka srebrne kose, krene na počinak, a crvena glava izviri iz pospanih nebeskih jastuka, ono se nanovo proteže, žmirka i, još polusnen smišlja nove vragolije. A, onda skače, juri, bojeći se da mu ne promakne nešto jako bitno. Dan mu je ispunjen. Mora pozdraviti mornare, doručkovati s ribama i školjkama, pjevati hridima, smijati se ljudima, klanjati se suncu i igrati s oblacima...

Poput svakog dječaka, ono krije i tajne. Velike i malo manje. Brižno ih čuva u škrinjicama, duboko u sebi. I nikome ne da blizu. Uspjela sam

otkriti jednu: taj nepopravljivi romantik, vječiti boem, zaljubljen je u nebo. Sanja ga i piše mu stihove. I, iako se grli s obalama, mazi s hridima, ljubi s ribama, ono najviše voli nebo. S njim se gleda, s njim putuje i liježe. S njim tone u san i budi se.

Ono je veliko dijete koje nikada neće odrasti. Ono je dijete u kojem buja život. Ono je – More.

Leona Bokulić, 8. r.

Osnovna škola Poreč, Poreč

Voditeljica: Zdenka Korlević

Jezerska mašta

U mojem su kraju dva neobična jezera. Njihova se ljepota ne može usporediti. U jednom su stijene crvene kao da gore i stvaraju plamene jezičke, a modrina ih vode pokušava ugasi.

Drugo je okruženo sivim kamenim laticama. Imam osjećaj da u njemu još uvijek žive vile. Ponekad mi se čini da ih čujem u šumu borova. Razmišljam o njihovim malenim selima u špiljama dok one vragolasto plivaju. Tada pomislim kako bi me odvele sa sobom pa protrnem od straha. Sjetim se priče o Gavanu. Zanima me je li ostao ijedan kamen dnu, pa poželim zaroniti u dubinu. Onda se sjetim da voda na neobičan način nestaje. Kao da ju neko veliko, čudno biće svakog dana pije, sve dok ne otkrije sasvim suho dno. Možda tada ugledam onaj kamen.

Volim ta dva jezera i želim da još dugo ostanu takva, jer u meni bude maštu.

Petra Olujić, 3. r.

Osnovna škola Stjepana Radića, Imotski

Voditeljica: Jona Glibota

Mindel

Vi sigurno znate mindel pokraj moje kuće.

Zimi je pravo “ružno pače” među stablima. Tamne nabrane kore, krhkih grana i pokojim grumenom smole na deblu, od koje mi dica pravimo lipilo, ne obećava mnogo.

Ali u proliće, kad procvita, kad zavonja, kad zabruji rojem čela i bumbara, kad se nadvije nad našu ulicu k’o bilo-rozi oblak – nema lipšeg stabla.

Dok vitar puše, on me zasipa šakama latica, a tada zamišljam da sam mladenka pa na vrhovima prstiju, k’o na nekim visokima petama, prolazim polako ispod njega visoko uzdignute glave, k’o pritegnute dugim velom i pjevušim: “Tan-dan-dan! Tan-dan-dan!”

Zatim se vratim pa isto tako polako, k’o kakva kraljica, klizin sitnin korakom dok mi sluge posipaju stazu laticama cviča. Kad vitar stane, zapucketan prstima i učinin mot slugama da je dosta i sluge stanu. Nekad se umirin kraj debla pa gledan tičice kako sliču i uživam ih gledat kako skakuću i pivaju.

Vi sigurno znate mindel pokraj moje kuće; sada znate i koliko mi radosti pruža to stablo, ali ne znate da je susida jutros izašla s metlon prid vrata i doviknula mužu: “Kad ćeš više pošegat ovi mindel, sačuvaj Bože šporkece!”

Rječnik

mindel – bajam

lipilo – ljepilo

zavonja – zamiriše

mot – mig, pokret

tičice – ptičice

susida – susjeda

pošegat – posjeći pilom

šporkeca – prljavština

Nikolina Meštrović, 6. r.

Osnovna škola Kuna, Kuna

Voditeljica: Nevenka Akmadžić

Kestenova tajna

Vjetar i kiša riječi sriču:

“Što je skrito u kestenčiću?
Blagdanska gozba za vjevericu?
Zvono što zove na večericu?”

“Pogledaj oko sebe skupljaču,
Neka te ne plaši buka,
To kestenje lupa i budi jesen”,
Tužno šapnu kesten, rukom odnesen.

Nikolina Pešić, 5. r.

Osnovna škola Miroslava Krleže, Čepin
Voditeljica: Zdenka Kordić

Igročka

Lesu je ostala otprta
i v naše dvorišće
došao je pes.
Dotepenec!
Ničiji ni bil,
nišće ga ni štel
pak sem si ga na kraju ja zel!

Mefke su mu šapice,
oči kak božične kuglice.
Zovem ga Šrek,
a slatki je kak cukurek!

Mali je,
a loja kak veliki,
kriči,
štel bi nekaj povedati,
cifrek moj mali cifrasti.

Tata mi je kupil autike,
ali mene to ne veseli!
Slajše igročke
od mojega pesa
za mene ni!

Rječnik

igročka – igračka
dotepenec – onaj koji je odnekud došao; u pjesmi – pas bez vlasnika, napušteni pas
lesa – ograda
otprta – otvorena
v – u
dvorišće – dvorište
došel – došao
pes – pas
ni bil – nije bio
nišće – nitko
ni štel – nije htio
pak sem si ga – pa sam si ga
zel – uzeo
mefke – meke, mekane
kak – kao
cukur, cukurek – šećer; u pjesmi – tepanje nekome tko nam je dražestan i sladak
loja – laje
kriči – glasno laje
štel bi nekaj povedati – htio bi nešto reći
cifrek cifrasti – tepanje od milja životinjici koja je ljupka sa svojim šarama
kupil – kupio
autike – autiče
slajše igročke – slade, draže igračke
za mene ni – za mene nema, ne postoji

Lucija Posavec-Lončarić, 3. r.

Osnovna škola “Vladimir Nazor”, Sv. Ilija
Voditeljica: Danica Detić

Čudo u garaži

Sada u našoj podrumskoj garaži postoje mnoge korisne i nekorisne stvari: pribor, strojevi, suvišne igračke, staro pokućstvo. No kada smo tek doselili, a ja sam imao 8 godina, uvijek me je bilo strah što se u njoj nalazi, posebno me je plašila peć za centralno grijanje. No stvar da bude gora, moj ljubimac, mačak Krešo najčešće se na njoj odmarao.

Kako bih se rashladio jednoga ljetnoga popodneva, otišao sam u podrum, što dalje od peći, sjeo u naslonjač s Krešom u krilu i zaspao. Usnuo sam neobičan san, no i sad mi se čini kao da je stvaran: u garaži su se svadali automobil i bicikl, poput mojih susjeda.

Bicikl: Pogledaj, koliki si, samo trošiš novac mome gazdi, uvijek si žedan onog svog goriva. Koliko li je novaca potrošio na tebe, štetočino jedna zagađivačka.

Automobil: Dvokotačiću beskorisni, koliko su te puta zaboravila gazdina djeca. A da te on cijeni, ne bi te ostavljao svugdje. Vidim sada si naslonjen na polupraznu vreću krumpira, rekao bih da ti nisu sve kočnice na broju.

Bicikl: Brektavcu dizlaški, odrekao bi te se gazda za jednog benzina. Ako si toliko važan, zašto si prljav? Što sve imaš na stražnjem sjedalu: izmravljeni čips, štapići, a i malo keksa uvijek se nađe. Bicikl bi rekao da je trgovina u blizini. Osjećam li ja to prolivenu Coctu?!

Automobil: To je zato što me ono dvoje dječurlije obožava. Kada ne bi bilo mene, dječak bi bio još mršaviji, a najslade mu je jesti i piti u vožnji jer se puno toga slasnoga događa. A tek djevojčica, kako li je slatka dok se s bratom svađa te mu usput krađe keks, doduše ponekad ne ščepa cijeli. Jesi li ih ti ikada razveselio.

Bicikl: Ne bi nikada osjetili vjetar u kosi, ni shvatili kolika je važnost kočnica da nema..

U garažu je ušao otac, probudio me i otjerao čaroliju. Rekao mi je kako su palačinke gotove, a on je ostao dolje pospremati jer se sutra odvozi kućni otpad u našoj ulici. S manje straha nego inače, uvečer sam otišao običi posvađane susjede, ma draga su mi oba. Brektavac je blistao opran,

a dvokotač naslonjen na nožicu, na pristojnoj udaljenosti jedan od drugoga. Zatišje pred buru. Dozvah Krešu i sjedoh u naslonjač. Vrijeme je za drugi čin...

Davor Kuna, 5. r.

Osnovna škola "Mladost", Osijek

Voditeljica: Nada Jovanović

U mome susjedstvu žive zanimljivi ljudi

Živim u mirnoj uličici na rubu grada. Ispod mojeg balkona teče rječica, a nedaleko je drveni most preko kojeg svaki dan prolazim na putu u školu. Pozdravljaju me žmirkave ulične svjetiljke u predvečerje kad se iz škole umoran vraćam kući, šapću mi javori i breze, smiju mi se grmovi i čempresi ispred zgrada moje ulice. Tu poznajem svaki skriveni kutak, svaki kamen i gotovo svakog susjeda.

Da, susjedi, ti mravi što marljivo svaki dan izlaze iz svojih stanova, ulaze u automobile, izlaze na balkone, kopaju u vrtovima ili izvode pse u šetnju, to su ljudi koji me prate kroz čitavo djetinjstvo od kad znam za sebe. Oni su uvijek prisutni, i kad treba i kad ne treba, rađaju se, rastu, stare i umiru i s njima raste i mijenja se moja ulica i ja s njom.

Kad ujutro izađem iz zgrade, prvo na što nabasam je motor parkiran pod nadstrešnicom zgrade, kojeg marljivo svaki dan timari moj susjed Barlović mladi. On je policajac. Motor vozi i njegov otac, Barlović stariji, kojeg ni pad s motora, slomljene kosti i šepava noga nisu prestrašili pa on uporno i dalje jaše na svom motoru, naravno kad je trijezan. Voli on dobru kapljicu i s litricom u ruci nije mu teško spuštati se s drugog kata u podrum do bačvice. Kad ima vinca, onda je nasmijan, a kad mu ponedostaje dobre kapljice, onda više na nas djecu da imamo igralište, boga nam našega.

U susjednoj zgradi živi moj prijatelj Tin. Nerazdvojni smo od vrtića. Njegov tata je zidar i ima kamionček na koji se katkad penjemo dok nam ne dosadi. Tu je i zubarka Štefica koja mi je do sad izbušila nekoliko zuba i stavila plombe. "Mišek, to te ne bu niš bolelo", uvijek govori pa makar

me i zaboli, pretrpim da je ne razočaram.

Susjed Kesedžić puši ispred zgrade. Žena mu je bolesna pa ju ne želi trovati. To je ogroman čovjek, podsjeća me na diva. Čudno govori, ne zagorski, kao da je iz Like ili Hercegovine. Nekad kosilicom šiša travu ispred zgrade i dovikuje susjedima pozdrav. “Bog, kako si junačino?” odvrati mi na moj pozdrav.

Baka Sida ispred zgrade bere travke za svoju perzijsku mačku. Nisam baš siguran što mačkama treba trava. Bakica je već jako stara, ali uvijek nasmijana i spremna na šalu. Ima već odrasle unuke, a praunuk Nikola ove je jeseni krenuo u prvi razred. “Damir, kaj radiš?” znao me zvati s balkona. Sada me više ne zove jer ima puno posla oko zadaće, a mama na njega više kad nešto ne zna.

Naše je igralište ograđeno željeznom mrežom da lopta ne bi stalno bježala kad igramo nogomet. Kad se lopta zaustavi u toj metalnoj mreži, ona zaštropoće i odmah izmami susjedu na balkon. Zovemo je “Baba”, a bez njezine vike ne prođe ni jedna utakmica. “Majmuni bezobrazni, hoćete da vam dojdem dole? Ak ne prestanete ružiti, vuha bum vam šćupala!”. Baba je mala i ružna, žute čupave kose. Ponekad nabijemo loptu namjerno u mrežu samo da vidimo hoće li izaći na balkon i vikati.

Fali mi susjed Malarić. On je proljetos umro, a uvijek je bio nasmijan i ljubazno mi odzdravljao. Nikad nam nije zaboravio čestitati Božić. To je jako lijepo i kulturno, a danas nema puno takvih ljudi.

Mogao bih tako nabrajati u nedogled. Znam da će mnogi susjedi otići na drugo mjesto ili na drugi svijet, novi će se roditi ili doseliti. Ja ću odrasti i možda otići iz svojega kvarta. Na mojem igralištu igrat će se neka druga djeca, ali ja ću uvijek u glavi i srcu nositi slike i zvukove svojega susjedstva.

Damir Bilal, 6. r.

Osnovna škola Augusta Cesarca, Krapina
Voditeljica: Ljubica Čudić

Iza prozora

Hladna prosinačka noć spustila se nad grad. Žurila sam kući poluosvjetljenim ulicama. Pogled mi je privukla starinska, pomalo trošna, zgrada čija je narančasta izbljedjela fasada vidjela i bolja vremena. Stari prozor s natrulim drvenim okvirom u prizemlju osvjetljavala je prigušena svjetlost. Topli zrak s unutarnje strane na staklu se zamrznuo i išarao zagonetne figurice na prozoru.

Kroz zamrznuta stakla i lagano razmaknute bijele zavjese radoznalo sam zavirila. Ugledala sam malen stančić pretrpan stvarima i uspomenama. Vatra u peći pucketala je i šireći toplinu skučenim prostorom remetila je taj veličanstveni mir. Osjećao se u zraku miris pečenih jabuka i tople, tek skuhanе kave. Osjetih toplinu oko srca. Sat na zidu neumoljivo je otkucavao vrijeme.

U starom, crvenom naslonjaču, nogu prekrivenih kariranom dekom, bakica je, s naočalima na nosu, prelistavala stari obiteljski album s požutjelim fotografijama. Njezinim blagim, naboranim licem preletio je sjetni osmjech. Oko nogu joj se umiljavala mala bijela maca.

Sjetila sam se svoje bake koja je znala i bez sata pogoditi točno vrijeme. U tom malom i skromnom stanu, koji je mirisao na drva u peći, vladao je mir i spokoj. Nije bilo teško zamisliti kako su nekada u tom dnevnom boravku sretni i nasmijani ljudi odbrojavali sekunde i u ponoć jedni drugima čestitali Božić i Novu godinu i razmjenjivali darove u šarenim omotima.

Krenula sam dalje ostavljajući osvjetljen prozor iza sebe i razmišljajući o usamljenim dušama skrivenim iza zatvorenih prozora koje nas nekad promatraju zagonetnim pogledima, a nemaju kome ispričati svoju priču.

Lea Glad, 7. r.

Osnovna škola Marije i Line, Umag
Voditeljica: Vinka Burolo

Svinjokolja

Hladnoća mi štipa obraze. Ledene zmije pronalaze i najmanji otvor na mojoj jakni. Pužu mi čitavim tijelom. Grickaju mi prste na nogama. Skakućem u mjestu i pokušavam se zagrijati. Očekujem važan događaj u kući. Svinjokolja!

U dvorištu škripe drvena, raspucala vrata staje. Izlazi otac u dubokim, crnim čizmama. Gazi raskvašenu zemlju i žurno odlazi u svinjac. Od tamo se čuju žustri muški glasovi. Važni su dogovori u pitanju.

Pet pari ruku odjednom iz svinjca izvlači crno-bijelu, nasmrt uplašenu svinju. Opire se oštrim papcima o blatnjave, kamene dvorišne ploče. Zna što joj se sprema.

Reski, metalni zvuk, dopire iz gomile ljudeskara. Na zubatom suncu bljesak metala bode mi oči.

To nož prijeteći kesi naoštrene zube.

I konačno! Na podu je. Oko nje ko Cezarove ubojice nadvile se glave. U sljedećem trenutku iz tamne, duboke rupe na njenim prsima tanki mlaz krvi slijeva se u zemlju koja je žedno pije. Miris tople, ljeppljive krvi širi se zrakom. Načas mi se učini da ću izgubiti svijest.

I kad se ponadam da je užasu kraj, onaj isti glatki ubojica pravi dugački, gotovo savršen rez duž njenog trbuha. Majka napokon ima priliku za svoju ulogu. U limeno, točkasto vjetro pažljivo prikuplja njenu krv. Trebat će joj.

Nosnice mi razara smrad spaljenih čekinja. Pri tom je stružu. Pale i stružu!

Otac užurbano navlači dugu gumenu cijev. Voda pršti na sve strane. Peru svinju.

Kao da mogu isprati ono što su joj učinili!

Jozo Maleš, 8. r.

Osnovna škola kneza Branimira

PRO Brštanovo, Donji Muć

Voditelj: Darko Šatalić

Život u tri škafeta

Ča ti je život?

Cili život u tri škafeta stane.

Oni parvi, najlipji
bile kolure čuvo.
Vonj ditinstva,
tamjon karštenja
i jubov matere sakrije.

Oni sridnji, nojslaji
carvene, žute i zelene kolure čuvo.
Sve libre, skule,
tonce i sarca sakrije.
Sve je nikako lipo,
vragolasto dičje.

Oni nojdonji, priteški
teške kolure čuvo.
Sve nevere, nevoje,
mače i barufe sakrije.
Sve račune u njega son složi
dicu podiga, jubov im usodi.

Finilo je i zemja me zove
i moji trudi živedu u novoj dicit.
A somo cvit na grebu ostaje
ča vonj života pružo.

Ča ti je život?

Cili u tri škafeta stane.

Rječnik

škafet (im.) – ladica

ča (zamj.) – što

parvi (br.) – prvi

najlipji (prid.) – najljepši
bile (im.) – bijela
kolure (im.) – boje
vonj (im.) – miris
tamjon (im.) – tamjan
jubov (im.) – ljubav
matere (im.) – majka
najsotki (prid.) – najsladi
libar (im.) – knjiga
skula (im.) – škola
tonci (im.) – ples
sarce (im.) – srce
lip (prid.) – lijep
nevoje (im.) – nevolja
mača (im.) – mrlja
barufa (im.) – svada
son (nenagl. prez. pom. gl. biti, 1. l. jd.) – sam
dica (im.) – djeca
finit (gl. prez. finijen) – završiti
cvit (im.) – cvijet
greb (im.) – grob

Ive Tudor, 7. r.

Osnovna škola Hvar, Hvar
Voditeljica: Marinela Sarić

Snovi

San.

Ulica u crno-bijelom filmu. Koraci umornih, tužnih, običnih ljudi. I nasmiješen čovjek ispod ulične svjetiljke. U boji. Ljudi prolaze kraj njega svedjednako tužni.

Toga popodneva, lagano i bez cilja prolazila sam gradom među umornim, običnim ljudima. Umornih od truda da se stope s okolinom. Zajedno su tvorili dosadnu crno-bijelu sliku. Samo je jedna djevojka

koračala žustro, neobična, posebna i svoja. Nasmiješile smo se nehotice jedna drugoj i nastavile kroz grad svedjednako sretne. Kada sam legla te večeri, lica sa zidova smiješila su mi se više nego prije.

San.

Magla. Gusta, plavičasta magla. I među njome ljudi. Različiti. Neki zbunjeni, neki veseli, neki ozbiljni... Izgledali su kao da nešto traže. Lica su pokrili golemim naočalama. Naočale svih mogućih boja, u magli.

Kasnije toga dana napravila sam novo ulje na platnu. Mreža crnih, gustih, plavičastih linija koje se slijevaju jedna u drugu. Kada sam ga pokazala prijateljima, svaki od njih u njoj je vidio nešto sasvim drugo.

Dok sam se te večeri spremala za san, zamislila sam se nad svojom slikom. Izgubila je svoje značenje. Sada nije predstavljala ništa. Osim mojih prijatelja. Koji su u njoj vidjeli svijet.

San.

Svjetla grada. Nemirna i treperava. Pod crnim noćnim nebom. I zvijezde su treperile. Nije se znalo gdje svršava svijet, a počinje nebo. Žuta, iskričava svjetla, putovala su sa zemlje u svemir. I vraćala se dugo poslije.

Toga sam dana vidjela neobično puno ljudi koji su pokušavali doprijeti do zvijezda. Na prave ili krive načine. Njihove pohlepne, gladne oči svako malo pogledavale su uvis. Prema onima koji su svoje mjesto među svjetlima našli. Ali su se nedugo zatim poželjeli vratiti.

Te sam večeri na putu do sna vidjela mnogo lica. Na kojima su oči sjale. Ništa manje od zvijezda. Svjetla su se spustila na zemlju, ali se nisu poželjela vratiti.

San.

Meka sofa na kojoj sjedi čovjek. Ispred njega široki, crni ekran. Pritišće gumb. Na ekranu se pojavljuje slika svijeta, a na njegovu licu izraz gađenja. Pritišće gumb. Samo jedan gumb i slika se mijenja. Prestraši se kada na ekranu ugleda svoje lice. Ubrzano, ponovno stišće gumb. Na ekranu je sada idila.

Taj sam dan otišla do grada. Promjene su bile očigledne. Umjesto poznatih, uvijek nasmiješenih i dragih ljudi, grad je bio prepun frustriranih, sebičnih, nerazumnih. Svisoka su gledali jedan na drugoga.

Obraćali se jedan drugome hladnim i lijenim glasom i vrtjeli u glavi neki njima svojstven film. Željela sam promijeniti program, ali nije bilo gumba.

Legla sam te večeri mrtva umorna, ali zadovoljna jer sam živjela izvan ekrana.

San.

Baloni. Tisuće balona. Puštenih da slobodno lete. U ritmu glazbe. Kaos šarenih sudarajućih balona. Puštenih u nebo.

Te večeri, na koncertu, tisuća ljudi, bezbrižnih, neopterećenih, slobodnih. Sudaraju se, guraju, divljaju, smiješe. U ritmu glazbe. Kaos nasmiješenih sudarajućih ljudi. Puštenih u svijet. I ja među njima. Nasmiješena. Sretna. Slobodna.

Kasnije te večeri legla sam mirišući na koncert. Miris duhanskog dima, znoja, piva, ljudi, sreće. I glazbe. Volim taj miris. Nagoviješta lijepe snove. San.

Nema ga, i ima. Život sam po sebi postao je san. A možda je oduvijek i bio...

Aristea Klanac, 8. r.

Osnovna škola "Drago Gervais", Brešca, Jurdani
Voditeljica: Tamara Broznić Škalamera

Liliputanac

Te noći dugo nisam mogao zaspati. Sto puta sam se okrenuo čas na lijevu, čas na desnu stranu kreveta. Soba se kupala u blijedoj mjesečini koja je dopirala kroz prozorsko staklo. Sigurno je bilo već jako kasno kad sam zaspao.

Usnuo sam čaroban san.

Ja, poput Narcisa, ushićeno promatram svoj odraz u smaragdnoj vodi rijeke Zrmanje na kojoj sam se ljetos kupao s braćom i roditeljima. Stojim sam na obali i vidim se u tom blistavom zrcalu: Visok sam, vitak, a guste smeđe vitice moje kose dodiruju mi ramena. Cvjetam od zadovoljstva.

Iza sna prenuo me histeričan glas moje majke koja je lupala na vrata moje sobe vičući: "Luka, Luka, ustani brzo! Već je sedam! Zakasnit ćeš u školu!"

Valjda je i ona sanjala neki lijepi san kad nije ustala na vrijeme.

Skočio sam brzo iz postelje i otrčao u kupaonicu. Za čas sam bio spreman za još jedan školski dan. Srećom, stanujem blizu škole pa na vrijeme stižem pješice.

Moja ulica je već opustjela. Ubrzavam korake. Razmišljam o predmetima koje danas imam po rasporedu: školska zadaća iz Hrvatskoga jezika, test iz Povijesti, Fiziku će pitati, na Tjelesnom opuštanje, a na Vjeronauku – uobičajeno...

Kod kuće puno učim jer želim imati sve petice da bih se mogao upisati u željenu gimnaziju.

Brzo sam se našao na školskom hodniku u kojemu je zujalo kao u košnici. Učenici su se penjali širokim stubama prema učionicama na prvom i drugom katu jer prizemlje pripada nižim razredima. I ja sam se gurao prema učionici Hrvatskoga jezika. Prva dva sata pišemo prvu školsku zadaću.

Profesorica je najavila pet tema koje su inspirirane našom lektinom "Divlji konj", Božidara Prosenjaka.

Odabrao sam posljednju, petu temu: "Tvoj pravi protivnik si ti sam".

Razred je utonuo u neku svećanu tišinu. Razmišljam o temi koju sam izabrao. Preda mnom se bijeli list papira koji sam pripremio da bi mi sastavak bio uredniji.

Sjetio sam se sna iz kojeg me je prenuo grubo majčino buđenje.

Kako sam samo uživao u njemu! Sve slike iz tog sna izranjale su preda me, bivale su stvarnije i življe kao da je to bila prava pravcata zbilja, a ne san koji je iščezao. Na trenutak sam pomislio kako bi to bilo divno kad bi taj san postao stvarnost, kad ja više ne bih bio "onaj mali patuljak", kao da postoje veliki patuljci.

Naime, ono što me kao sedmaša najviše muči, moja je visina koja se, po mojemu mišljenju, ne da nikako popraviti. Svi dečki iz mojeg 7. c razreda, gotovo su dvostruko veći od mene: Matija je već nalik košarkašu Draženu Petroviću, stasit, skladnih crta lica, s primjetnim brčićima,

snažnih muških ruku i nogu. Sličan mu je i Tomislav koji nosi tenisice broj 45. Bartol nema brkove ni snažno tijelo, ali je vrlo visok. Patrik je stokilaš, ali je veći od mene... A ja? Imam visinu i izgled četvrtaša ili najviše petaša: male kratke ruke s pravim dječjim prstićima, krhka ramena, mala stopala...

Ni nekoliko mjeseci uzastopnog mjerenja visine u mjesnoj ljekarni, nije dalo obećavajuću promjenu. To me je još više zabrinulo.

Ne želim o tomu ni s kim razgovarati jer mi je odgovor unaprijed poznat: "Pa, tek si sedmi razred, narast ćeš još. Ima vremena za to. Dječaci rastu sporije od djevojčica..."

Da nije tako, uvjeravam se svaki dan. Kad sam na školskom hodniku, u trci prema 7. b, jer tamo je cura koja mi se sviđa, dežurna profesorica, koja mi obično ništa ne predaje, ukaže se preda mnom s riječima: "Ne trči! Zašto nisi sa svojim razredom? Koji si ti peti razred?"

Pocrvenim od ljutnje i otrčim brzo poput metka na drugi kat gdje ona više ne dežura. Kad se zaustavim, razmišljam o tomu kako sam još prije nekoliko trenutaka radosno trčao prema katu gdje je bila moja Sharon Stone iz 7. b, dvadesetak centimetara viša od mene. Ne usuđujem se dati joj neki znak da mi se sviđa od rujna ove godine. Ona je najdopadljivija sedmašica – gotovo prava kopija Sharon Stone. Drži se, vjerojatno zato, vrlo nadmeno prema svim dečkima. Još traje bitka za njezino srce, a sviđa se svima.

Veliki odmor provodi u ženskom zahodu (salonu za uljepšavanje). A ja sa sendvičem u ruci vrebam iz kojeg će ženskog zahoda izaći moja Venera.

Razmišljao sam i o strategiji osvajanja koja bi mi konačno donijela neki ljubavni uspjeh. Kako bi bilo divno da me pogleda i nasmiješi mi se. Upomoć sam prizivao sve bogove, svjetske šarmere i osvajače ženskih srdaca, Dona Juana i Krilićeva "velikog zavodnika" Tonija.

Toni me nadahnua da insceniram tobožnji snažan sudar s mojom božicom na školskom hodniku, poslije kojeg ću joj se ja trebati ritualno ispričati, a ona će me morati pogledati i upamtiti kako izgledam. Tada će morati primijetiti da bar imam zanimljivo lice i oči boje Zrmanje. Gledat će me "s visoka" i stajati nadmoćno nada mnom, a ja ću drhturiti

podanički čekajući da me oštro upozori: "Mali, pazi kud trčiš!"

I sljedeći put, kad me sretne, odnosit će se prema meni kao da vidi goluba na cesti. Moje oči, boje Zrmanje, ne će me spasiti i ja ću morati prihvatiti da je ona za mene definitivno nedostižna.

Ipak je bolje živjeti u slatkoj nadi. Negdje sam pročitao stih koji me je utješio u mojoj neodlučnosti: "Jer ljubav je lijepa, samo dok se čeka."

Kakvo opravdanje za moj kukavičluk i ljubavni krah!

Zar postoji cura među sedmašicama koja je niža od mene? To bi bila moja patuljčica. Pa i kad bih se htio utješiti uz patuljčicu, ona ne postoji. To znači da je problem samo moj.

Moji roditelji nisu uznemireni mojim niskim rastom. Valjda se i oni nadaju nekoj velikoj promjeni za godinu ili dvije. Glavna preokupacija mojih roditelja je moj desetomjesečni brat. Njihov cijeli svijet se okreće oko njega, a moj stariji brat i ja za njih smo nevidljive Ive. Njima nisu važne moje petice, ni to što sam najuspješniji sedmaš u našoj školi, ni to što želim studirati jezike...

Kad sam čuo da košarka pomaže pri rastu i razvoju tijela, učlanio sam se u naš košarkaški klub. Dok sam čekao prvi trening u dvorani, začuo sam glasno ruganje koje je dopiralo iz obližnje svlačionice: "Ovo nije država Liliput! Ovo je Hrvatska! Zalutao si, mali!"

Ali nakon treninga, shvatio sam da nizak rast ipak ne mora biti toliki problem. Visina nije smetala ni hromom mongolskom vojskovođi Tamerlanu da osvoji pola svijeta, ponizi velikog turskog osvajača Bajazida Prvog zarobivši ga i pretvorivši njegova leđa u svoj stolac za uzjahivanje konja.

A tek Napoleon Bonaparte? Tko samo nije čuo za njega?!

A tek veliki mali glumci: Al Pacino i De Niro, Banderas i Brad Pitt u kojeg je zaljubljena i moja mama. Skoro sam zaboravio spomenuti našeg olimpijca Filipa Udea.

Sva teorija ipak ne pomaže. Muči me i dalje samo jedno:

Kako Liliputanac može osvojiti Sharon Stone?

Luka Katančić, 7. r.

Osnovna škola Brestje, Zagreb

Voditeljica: Antica Tomljanović

Nemoguća ljubav

Kad se čičak zaljubio
Hrabro je lijepu ružu poljubio.
No, ona mu odmah reče,
Kratko i sasvim jasno,
Da ga NEĆE!
I da ne budali
Taj ludi čičak, mali.
Njihova veza nemoguća je stvar.
Da je ljepši bar,
MOŽDA BI I BILI PAR!!!

Lorena Kosović, 3. r.

Osnovna škola dr. Jure Turića, Gospić
Voditeljica: Ljubica Ilievska

Koza k'o koza

(prema Krklečevim *Telegrafskim basnama*)

U kafiću sjedi koza, sva u rozom, s ogrlicom od bisera i rubina. Mašta o ugladenom gospodinu, ulickanom i napirlitanom, koji bi dobro pristajao uz nju, tako profinjenu...

Uto dode konobar.

“Dobar dan, poštovana gospodo kozo! Što ćete gucnuti?”

Koza se nasmiješi i kaže:

“Zeleni čaj, molim!”

Konobar upita:

“Zeleni čaj – što je to?”

Koza se crnim papkom krsti:

“Ne znate? To je trava u kipućoj vodi.”

Konobar svrati u vrt i načupa trave.

“Gospodo kozo, sad će stići vaš čeleni zaj!”

“Gospodine konobaru, nije čeleni zaj, nego zeleni čaj! Uz to, gdje je...?”

Prošao sat, prošla dva. Otišla koza, dojadilo joj, pa sjela na klupu.

Nakon nekoliko minuta prolazi poštar. Kada ugleda kozu, pruži joj pismo naslovljeno “gda Koza, Zeleni travnjak 15”. Dok joj je davao poštu, ispadnu mu novine iz torbe.

“Slobodno ih zadržite”, reče joj uljudno.

Koza počne listati i gledati slike. U toj pozi zapazi je jedan zgodan jarac i koza se odmah zaljubi u njega! Bio on slavni roker pa zapjeva:

“Hej, bejbe, si za kavu?”

“Pa, može pivo...!”

I baš kada se koza ponadala da je pronašla ljubav svojega života, jarac postavi presudno pitanje:

“Voliš li pjesme ili možda prozu?”

Začudena koza crnim papkom se prekriži i odgovori:

“Što je tebi... ja ti volim ono što se brsti!”

Mija Korolija, 4. r.

Osnovna škola Ante Kovačića, Zagreb
Voditeljica: Nada Tomić

Ljubav

Ah, izgleda, moj je red...

Znate ono, zima je, a vama kao da je proljeće, kad leptirići i cvijeće u rimu jednostavno ulete.

Osluškujem se.

Pet postaja u meni istovremeno svira.

Zvučim kao pokvareni radio moga nonića.

Ludi spoj vijesti na talijanskom jeziku, opere i rapa.

U ustima mi okus pepermint.

Kad bi se ljubav jela,

sigurna sam, imala bi okus trešanja,

a ne pepermint.

Ali, svejedno, tko za to sada mari!
Gutam jednoga za drugim.
Ti bomboni ništa ne pomažu iako su plavi!
U meni se podižu vrtlozi crvene boje.
A crveno je i svjetlo na semaforu.

A ja čekam
čekam
čekam...
zeleno svjetlo da mogu prijeći
džeparac
dobru ideju
prave riječi
božićne darove...
i njega.
Hoće li doći?
U ljubavi slutim
dijeljenje pepermint
maminu glavobolju
vrtoglave telefonske račune
i srebrne snove.

Margareta Cindrić, 7. r.

Osnovna škola "Kozala", Rijeka
Voditeljica: Helena de Karina

Kišššššššššššš.....a

Tap.
Čujem polagano kapanje svježeg kiše. Kao da se pjesma sprema. Samo je onako, odjednom počela! Uopće se ne nadaš toj nježnoj, mokroj sili, i baš onda kad zatreba, evo je.
Dode ti razveseliti, pročistiti dan.
Gledam ispod zastora. Ne shvaćam zašto ljudi žure? Ne žele uživati u

veličanstvenom prizoru? Hodala bih poput puža da sam na njihovom mjestu. I ne znam zašto su izmislili kišobran? On samo pogoršava stvar. Ne pušta kapljicama da malo osvježe ljude. I još, zašto kiša ne pada svaki dan? Svatko bi tada bio sretniji.

Tap-tap.

Postala je gušća. Nema više malenih točkica po cesti. Sve ih je popunila. Uživam gledajući kako kap padne na list a on se onda naginje radi prevelikog tereta. Kao da se klanja. Kako se nagne, tako izlije vodu, pa je opet počne skupljati, i tako unedogled.

Još je ljepše kad kiša pada ukoso i nabija po prozorskom staklu. Nešto pokušava reći. Mislim da me zove van. I sama jedva čekam da izađem.

Tap-tap-tap.

Stigla sam na vrijeme, taman je skupila svu snagu. Miriše kao najbolji parfem! Da barem mogu zarobiti taj miris, da ga osjetim svaki dan. Nažalost, ne mogu...

Idem sad do žlijeba. Prisanjam uho. Zvuči kao da brze rijeke ulaze u neku duboku rupu u zemlji. Svirka truba i bubnjeva, orkestralni pad s visine, moki koncert poziva na pljesak. Želim je osjetiti, dodirnuti, rukovati se. Dolazim na pozornicu uz milijun gledatelja koji plješču. Oni plješču meni... Meni...

Tap-tap.

Uživam u tome. Zatvaram oči, zamišljam da letim. Odjednom počinjem plesati, pjesma s početka baš je lijepa. Kad bi barem ovaj trenutak trajao zauvijek! Kiša me zalijeva i gustom koprenom skriva od pogleda.

Tap.

Oslabjela je. Osluškujem posljednje kapljice. Osjećam da će uskoro nestati pa pokušavam ne misliti na to. Sada znam zašto poslije kiše dođe duga.

Zato da nas utješi jer je kiša otišla. Hvala bojama što nas pokušavaju razveseliti. Ja ipak jedva čekam da mi opet dođe – kiša.

Petra Crnjak, 7. r.

Osnovna škola Molve, Molve
Voditeljica: Marija Halaček

U sjeni večernje stvarnosti

Gorki me miris
obavija, vrti,
grli i gladi,
tješi i guši.

Dotiče me prstima
po vratu
i odlazi s vjetrom
što nosi moju kosu
hladnim betonom
uspavane ulice.

Otvorena kanta...
mačak u njoj traži večeru
baš kao i prosjak
koji ide na počinak
uz sasvim nemarno svjetlo
večerašnjeg mjeseca.

Osjećam posljednju kap
kiše na licu,
čujem vlak u daljini
i...
odlazim
umornim korakom.

Monika Likarić, 7. r.

Osnovna škola Vežica, Rijeka
Voditeljica: Mihovila Čeperić-Biljan

Pjesma koja (ni)je uspjela biti suzdržana

I.
I sve što imam vrti se u ovom trenutku.
Tako površno shvaćam ovu cestu. Ne dajem joj važnost. Ne dajem joj težinu.
Jer je lakše ploviti.
Ptica u krleci ne zna.
Moja je sreća jednostavna.
Život je ljepši zbog starih ulica.
Sve se okreće. Sve oko mene nosi ista zemlja. Sa sobom. Oko sunca.
Gle, ja sam kapljica Siriusu i ne dotiče me ni malo, dok nisam upoznala Lorcinu djecu.

II.
Poželjet ću ti sreću i imat ćeš je.
Riječ koja toliko znači, vidiš, a samo je apstraktna.
Dolaziš li do izvora koji se ne crpi, kojeg ne okružuju stupovi, sve je voda, sama voda.
Dotakni je i postat ćeš dio nje, ona će se stopiti s tobom.

III.
Vrtim se u krug i opisujem pokretima sreću koju zna ova zemlja.
Lakše je nestati, ne volim raspoznavanje.
Ljepota je u prepoznavanju, sreća je u zagrljajima.
I ako se ništa ne naziva po tebi, ne znači da nećeš pronaći svoj izvor, ne znači da se nećeš smijati do suza, od suza se smijati.
Ne otpočini ono što je jednostavno, toga se uvijek pridržavam.
Srljam i padam, spotičem se.
Živjeti sada
Ako pobjegneš i vratiš se ili se zaletiš brže od vremena...
Neće ti se svidjeti ono što vidiš. Zato ne volim čitati autobiografije.
Jer se svi sjećaju trenutaka velikih, a trenuci mali ostaju zameteni.
Ja one velike nikada ne znam definirati, ja ih se samo sjećam.

IV.

Teško je sebe oslušlivati

Drugi govore razborito, oni su uvijek u pravu.

Logika je sasvim bezukusno jelo. Jabuka s plakata.

Uopće se ne vrti u krug.

Moj prozor je na istoku, mene uvijek probudi sunce.

Ako su kotačići ono što me pokreće, onda si ti barem polovica od njih.

Petra Vodarić, 3. r.

Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci, Rijeka

Voditeljica: Draga Žunac

Slike iz djetinjstva

Mislila sam da će se snovi ostvariti.

Božićno jutro, maglom ovijeno, mutno i teško. Kao i svako. Ulice vrve ljudima, i bojama, i mirisima. Obiteljski odlazak u crkvu; mama, sestra i ja. Suza se razlila majčinim obrazom na prizor Isusova rođenja i štalice u crkvi. Mi je nismo imali. Štalicu. Nikada. I nisam pitala zašto, bilo me je sram. Ne znam zašto.

Svaki proživljeni dan i novo buđenje – neprestano traganje. Traganje kroz kišu, odjek koraka, dah. Mislila sam da mogu pobijediti, u igri, znanju, brojanju, sve i svakoga. Čak i sebe.

Ulazeći u njezin haustor, ponovno brojim sive stepenice, dotičem drveni rukohvat. Obojili su zidove, u žuto. Sve ostalo je isto. I majčina vrata, svijetlosmeda, drvena, stara. I jeka njihova udarca. Iza vrata: tama. I hladnoća. I miris meda. Meda, da, jutarnja žlica meda.

Oko mene odvrtna studen i tama. Prašnjave police od trešnje, francuski krevet i stare bilježnice. Zbrajanje: slika jagode plus slika jagode jednako je dvije slike jagode.

Ivo Andrić: Na Drini ćuprija, njena knjiga. Jedna od najdražih. Medicinski pribor. Bakin. I ugasla peć. Pogled na igralište kroz prljavi prozor, i na park. Park u kojem sam plela vjenčiče od tratinčica, za sebe i

nju. Bila sam njezina princeza, a ona moja kraljica. Izrezana vjenčanica i dalje čuču u ormaru.

Molitva. Moje ruke sklopljene u majčinima, toplim, suhim i drhtavim rukama. Molitva za mene, nju, za nas, sutra, radost i zdravlje.

Kupila mi je kišobran, sestri lutku. Bio je crveno-plavi. Meni nije trebala lutka. Znam to.

Selidba. Tati... mami... djedu i baki. Stalna selidba. Pita li me tko? Ne želi me nitko. Ah, ta jadna cikličnost!

Svađa. Njezin ton, i njegov, njihov. Želim nestati. Nestati.

Glas. Majčin glas. Grimmove bajke svake večeri. Aladin i čarobna svjetiljka: predugačka je, uvijek zaspim prije kraja. A onda su njezin glas i moja bajka postali samo jeka. Jeka u mojim mislima. Pokušavam je vratiti, ali ona se gubi, blijedi... I nestaje.

Povratak. Očev. Nakon sedam godina. Prvi put vidim lice svoga oca. Dodvorava mi se. Neiskreno. Ponovno svađa. I bolest. Njena. Halucinacije. Njene.

Ulazim u bolnicu, žutu zgradu na kraju grada. Nesigurni mi koraci odjekuju bijelim hodnikom. Soba 13. "Mama, kako si danas?" pitam je.

Molitva nikada ne završava. Mislile smo da možemo pobijediti.

Irena Nikolić, 4. r.

III. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Maja Ilić

U činovima daha

Što je potrebno za dobar brak? Dva televizora, Liscino donje rublje i hodnik za pušenje. Cigareta. Kad mi je socijalna radnica došla na vrata, (*socijala* dođe ako ste maloljetnik čija se dva daltonista ne mogu dogovoriti je li crni zid tamnoplav ili tamnosiv) tih desetak sam minuta prestala disati. Sjećam se da mi se svježina svih devet vitamina Cedevite digla do mandula, koprčala između čeljusti poput moje sestrične među igračkama u varaždinskome *One 2 Playu*, dok su mi noge skrušeno klecale poput Sherzinginog poprsja u *When I Grow Up* spotu. Glasala

sam se kao nedovršeni robot s mirisom japanske kose u krilu: "Aham. Moja soba. Moja soba? Moja soba. Ovo je moja soba." Pisali smo biologiju taj tjedan i po čitavoj su sobi bili razbacani udžbenici koje nikad nisam čitala i gumice za kosu na koje nikad nisam pazila. "Ovaj nered ide tebi na dušu", rekle su mi obje prekrštenih ruku i tijela naslonjenih na jednu nogu. Hvala, dame, vi mi idete na nešto što nije duša. Kad su se malim crvenim automobilom iskobeljale iz ulice, popila sam još jednu Cedevitu, ali bila je drukčijeg okusa. Kao i moj život.

Moji su njegovali tu neku žilavu, ispoliranu naviku s mirisom svada i glavnim sastojkom nepovjerenja, a glasila je: Ništa nije važnije od onog oko čega se svadamo. Samo sam čekala kad će doći taj dan. Dočepala sam se tih papira koji zapravo ni nisu nešto posebno razvrgavali, ali njihova bjelina bila je itekako nezaslužena. Mama nije mogla vjerovati mojoj (ne)reakciji i stalno mi je govorila: "Plači, inače ćeš poludjeti. Nije sramota plakati kad si nesretna." Ali nisam bila. Moja je smirenost izluđivala rastezljive stjenke *Hubba Bubba* živaca. Gotovo je. Konačno. Kraj. Neko vrijeme živjela sam u drugoj dimenziji gdje me tišina šamarala svojim kandžama i plakala nad mojim osmijehom. Činilo mi se da sam bolja od svih, rugala bih im se, tim pubertetlijama s *Pokemon* kartama. Jer ja sam imala mir. Ja sam bila zakon.

A onda sam pogledom prema dolje shvatila kako nemam više ni nad čime balansirati. Moja je cirkuska točka izviždana. Pomponi su postali krive boje. Čitava mi se piramida preživljavanja srušila. Nešto kao kad bi planktončići počeli proždirati kitove. *Bon appetit*. Sva sam se smotala. Gdje je onaj zid u autu? Onaj zid kad se vozimo baki i kad se prepiru oko ne znam čega i kad im se glasovi isprepliću poput dva guštera, kao što su to nekad njihova tijela činila. Ta su dva guštera slinama svojih jezika tvorila zid, zamrznut galaksijom koja je dijelila tatu od mame, koji me sjekao od prepona do čela, a da nikad nisam pisnula. Sjela bih na sredinu, između njihovih sjedala, raširila noge i pustila se sjeć. Kako sam to dobro radila!

Kad ne ostane ništa, ili kad se barem tako čini, najbolje je svoje smušene ganglije odvući natrag na start i čekati sljedeću zviždaljku. Niski start, visoki start, kako god, kilometraža je ista. Čekala sam tako

neko vrijeme dok nisam shvatila da sama trebam zazviždati. Život je apstraktan sport.

Postala sam bijesna, ne na "Celzius način", više na način vrtičkog djeteta kad mu ne dopuštate da se igra plastičnim igračkama s mnogo dijelova koji mogu zapeti u grlu. Tako je meni sve u grlu zapelo. Progutati ili povratiti, pitanje je sad. Uz tu dvojbu, za moj se pano pritisnulo nekoliko novih definicija. Alimentacija, statistika, dogovaranje, formalnosti. Brojke uglavnom. Hura za moju matematičku (ne) nadarenost! Možda bi mi prihvaćanje novog načina života bilo lakše da nisam jedina u svojoj tad jednostavno neslomljivoj družbi skakala s te grane. Najviše grane. Od koje su tabani naticali i pluća se srozavala do mjere da se ne može zazviždati, a kamoli trčati. Svi smo puni brazgotina. Njihovo prihvaćanje bolje je od svake plastične operacije. Budući da je čovjek jedino biće koje tamu vidi kao nešto nekorisno, ne prosvijetli nam se odmah. Zato sam se potopila u jednu odličnu tvorevinu svemira, vrijeme.

Plać, onaj razmaženi, dramatični, raščišćuje sve sinuse nerazumljivih misli. Povrijedilo me to što su mi njih dvoje oduzeli jedinu stvar za koju se nitko ne treba boriti – njih same. No, zapravo mi ništa nije bilo oduzeto, samo u drugom obliku dano. Nije mi bilo jasno zašto me nikad nisu posjeli za stol i objasnili mi što se to događa. Zašto sam morala odlučivati s kime ću živjeti? Gdje je tata? Gdje je mama? Zašto moram ovo prolaziti? Nek' daju ovu priču nekom drugom, moj rukopis nije teško iskopirati. Zašto me susjeda tako ružno gleda? Zašto njih dvije šapću? Što vam je svima? Što je meni?

Bio bi to sažetak čina u kazalištu moje svijesti. Didaskalije za život bile su u zgradama kojih se trebalo dočepati predahom među činovima. Inače bih postala malo luda od ostatka svijeta. A danas je odstupati moderno, što nije dobro jer čekić lupi jače nego ti uopće treba da bi ostavio trag u svojoj dasci želja.

Ne znam ni danas što točno nije funkcioniralo. Na fotografijama znam kad se što događalo. Ako mi je lice ozbiljno, svadali su se ili vodili razgovor koji nisam razumjela, prikrivenu svadu. Ako mi je lice u polusmijehu, od rasprava je prošlo nekoliko sati ili čak dan

pa sam uspjela pohvatati nekoliko didaskalija. Ako se smijem, onda se jednostavno smijem. I zahvalna sam im za to. Beskrajno. Oni su "profesori" koji nisu prošli nikakvu edukaciju za to, ni za razvod, ni za išta što sam im izuzetna ja priređivala. Nisu bili posebno strogi, samo su mi znali bacati testove našeg odnosa kojih sam se i napadala i naprolazila. I još nije gotovo. Ponekad poželim dati svojim odgovorima štreberskog štih, ali nemam nikakvo štivo iz kojeg bih učila. Samo su tri natuknice. Nas troje. Spremna sam zazviždati.

Ana Škvorc, 3. r.

Gimnazija Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Zlatka Grahovec

Gospođa Nena

Iznenada sam zaključila: moj je životni put definirala žena koju zapravo ne poznajem. Doista, je li to moguće? Kako se toga nisam ranije dosjetila? Da li zato što sam glupa, ili samo zato što nisam bila sposobna prihvatiti tu nesuvislu činjenicu? Odrastala sam bez nje, no ona je i dalje uspijevala utjecati na moje formiranje baš time što nije bila sa mnom. Moji životni događaji dobivali su svakom sekundom novu dimenziju koja trenutak prije nije ni postojala.

Činjenica da je neko vrijeme čak i stanovala u istoj kući kao i ja ne pridaje tom odnosu nekakve prevelike važnosti. Doista, ona kao majka nikada nije bila ovdje. Zar je doista od vitalne važnosti to da već toliko dugo ne spava pod istim krovom kao i ja? Pa i sam ideal neke osobe koja nije ovdje a postoji negdje u svemiru i voli me, možda kao ideja uzvraćene ljubavi, bio je temeljen prema njezinom uzoru. Kako se na tragu te sasvim nove objave vraćam u prošlost, od jedne promašene ljubavi k drugoj, od jedne propuštene prilike sljedećoj, sve sam više uvjerena da me životom vodila baš gospođa Nena. Mogla sam ju posjećivati ili ju nazivati, imam i adresu i broj, no nisam to učinila; kao da mi je trebala baš takva, nedodirljiva i daleka. Ona je bila kako bi bila negdje drugdje, kako bi postojala kao nešto što mogu po potrebi

idealizirati, voljeti, mrziti ili čak odbaciti kako bih podigla vlastiti ego.

Ne znam zašto i dalje neprestano težim tome da potpuno razradim svaki aspekt našeg odnosa koji je upravo prekomplikiran za moj djetinji način razmišljanja. Možda je to tek još jedan obrambeni mehanizam kojim bih se mogla izbaviti od optužbi na račun vlastite sudbine, ovisnosti o drugima i neutažive gladi za ljubavlju. Tko mi je uostalom ikada obećao ljubav i sreću? Gospođa Nena nije mi nikada ništa obećala. Sama spoznaja da je ona, gospođa Nena, vlastitim izborom odredila cijeli moj život i sav izbor tog mog života bila je šokantna, užasavajuća, depresivna i jednako tako dosadna. A to da se cijelog života trudim zaboraviti na nju koliko i na tu činjenicu, vrijeđalo me i ponižavalo u svakom pogledu. Bezobzirnost njezina odnosa prema meni odgovarala je bezobzirnosti mene prema sebi samoj. Mržnja, gađenje i prijezir koje osjećam sama prema sebi zapravo su odrazi njezinih osjećaja. Imam potrebu biti ovisna o njoj zato što joj nikad nije bilo stalo. Optužujem ju u svakom aspektu svog života koji je na bilo koji način pošao krivo zato što sam tako i dalje ovisna o njoj.

Napustila me onog trenutka kad sam se rodila. Fizički je bila tu do moje četrnaeste godine, ali ni meni ni njoj nikad nije bilo stalo do fizičkog dijela odnosa između dvije osobe. Tata i ona pričali su mi o svom odnosu, o svojoj mržnji jednog prema drugome. Bile su to dvije različite priče o podlozi iz koje sam dolazila. I nikoga nije zanimalo što sam ja imala svoju, treću priču... *Uzeo mi je najbolje godine života, ta svinja. Nije mi dao da izlazim iz kuće, trovao je i mene i tebe svojim lažima...*, tako je uvijek počinjala. *Nemoj, ne zanima me.* Pokušala sam joj objasniti, ali nije slušala. Nikad nije naučila slušati. Toliko se trudila opisati mi kako je to nekada bilo između tate i nje. Trudila se s obzirom da smo samo desetak puta u mom životu bile sposobne civilizirano razgovarati jedna s drugom. Nikad se nije držala krivom preda mnom i uporno se prikazivala prevarenom djevojčicom. Smiješno je kako ni u jednom trenutku ni ona ni ja nismo vjerovale u tu priču, vidjelo nam se u očima i ona je to dobro znala. Konačno, svaka je djevojka na neki način prevarena. Svaku prevari dečko ili ona prevari sebe samu. Što bi, uostalom, činila djevojka od nepunih dvadeset godina nego maštala, željela i varala? I ona je samo

željela biti prevarena. To, uistinu, nije bio razlog da rodi dijete, to jest mene.

Oduvijek se sjećam njenog mirisa, mirisa mame. Toliko sam se plašila tog mirisa da se nisam usuđivala pogledati ju ni dotaknuti jer sam znala da bi životinjska potreba da se privijem uz nju i osjećam sigurnom, izazvana tim mirisom, bila ismijana i odbačena kao nešto što ne zaslužujem. Pamtim taj miris kao nju, umjesto nje same.

Kasnije su me privlačili jedino dječaci koji su se prema meni odnosili kao prema nečemu svetom. Više ne vjerujem da je to bilo slučajno, sad mi je jasno da sam imala potrebu kreirati isti odnos koji su imali ona i tata u pokušaju da ga razumijem. Kad sam upoznala prvog dečka s kojim sam bila malo duže u vezi, bila sam kopija nje u našem odnosu. Opravdavala sam se jednostavnom životnom porukom – *hoću dobro živjeti, hoću biti slobodna, i ništa me drugo ne zanima*. Upravo to, možda malo izmijenjeno, bilo je ono što je ona meni neprestano ponavljala. Sve je bilo manje važno od te jednostavne, snažne i jasne želje. Možda je samo jača bol trudova, ne znam, ali njezini trudovi sa mnom postali su samo njezini. Onaj dio koji se odnosio na moj postanak ona mi je oduzela kao vlastitu socijalnu patnju. Divila sam se svom dečku, a u isto vrijeme sam bila hladnokrvno bezobzirna prema njemu. Sjećam se kako smo jednom navečer izašli. Božić je bio na vratima, a mi smo sjedili u toplom kafiću i ispijali čaj. Kosa mi je bila mokra od snijega koji se otopio i zadovoljno sam se smiješila. U jednom trenutku sam se sjetila da bih trebala nazvati jednog drugog dečka s kojim sam se također vidala. Posudila sam njegov mobitel i znala sam da mora bar pretpostavljati s kim razgovaram. Gledao me tako tužno i usamljeno, a ja sam mu lagala tako slatko, tako uvjerljivo, kako može lagati samo povrijeđena žena koja poznaje vlastitu računicu. Imala sam tek četrnaest godina, a lagala sam bolje od gospođe Nene. Lagala sam na način na koji je ona uvijek lagala meni.

Gospođa Nena mi je često, u napadima bijesa protiv svog muža, govorila kako je moj tata htio da me abortira. Tada sam se prvi put zapitala: *Zašto onda nisi otišla k doktoru i pobacila, zašto sam se zapravo morala roditi? Čemu sam ti trebala da bi me ostatak života odbacivala,*

prezirala i zaobilazila? O, kako sam mogla znati da je to još jedan od njezina načina da oslobodi krivnje samu sebe? Vjerujem da mi ona nikada ne bi otkrila da me željela pobaciti. To je učinio tatin pokojni otac, vjerujem, samo stoga što nije trpio ni nju ni njezinu obitelj. Učinio je to još 2000. godine, nekoliko tjedana prije svoje smrti. Dočekao me u bolničkom krevetu, a meni je bilo tek osam godina, i počeo bez ikakva uvoda govoriti o njoj. Nisam znala kako ga zamoliti da prestane. – Tvoja je majka bila prava mustra – rekao je sporazumijevajući se s bijelim bolničkim stropom. – Došla je k meni tražiti da joj dam novac za onaj, kak' se kaže, a... a...? – Abortus? – pomogla sam mu. – Tako je. Tražila je od mene da to platim, a ja joj nisam htio dati novac. Kaj bu ona radila greške o mom trošku – dodao je. – Ali griješilo je i tvoje dijete, deda – rekla sam mu. Ali on me više nije čuo, samo je zurio u strop.

To je, dakle, bio razlog njenog odbacivanja. Gospođa Nena nije me nikad mogla pogledati, a da se ne osjeti krivom. Da li je ta krivnja bila to što me rodila ili to što me je htjela pobaciti, ne znam. Ne želim reći da mi je ova spoznaja bila lagana, posebice zato što sam bila tako mala, ali je bila nužna. Nakon svega, sada razumijem njezin odnos prema mojem bratu. Potrebu da ga okrene protiv mene i da ga uvjeri kako ga nitko na svijetu neće voljeti kao njegova mama shvaćam kao njezin pokušaj da nadoknadi propust sa mnom. S njim je dobila priliku imati zdrav odnos majka – dijete, ali je i njega uništila, ovaj put svojom pretjeranom brigom i svojtanjem. Moja mi je majka dala oblik i njime konačni smisao mom postojanju. Sve drugo za nju je bilo preteško. Bilo je lakše postati i ostati gospođa Nena. Od sveg srca želim da bude sretna i da voli mog brata, u što iskreno sumnjam, zato što se sposobnost ljubavi ne da dijeliti; ona postoji ili je nema.

Maja Fernežir, 3. r.

Škola primjenjene umjetnosti i dizajna, Zagreb

Voditeljica: Irena Labaš-Veverec

Drago mi je da to nisam ja

Citirala bih jedan propali pank band prije nego što krenem u neku blesavu introspekciju koja će završiti nekim posve nekonstruktivnim zaključkom poput: "Ma nije meni tako loše." Dakle... citiram dvotočka navodni znak

Kao u lutkarskoj predstavi
Razdešenih udova s očima bez sjaja
Ljudi teturaju u gomili,
s neba padaju paketi humanitarne pomoći

točka navodni znak.

Netko me nedavno priupitao: "Pobogu, pa tko si ti zapravo?" Hoćete instant odgovor? Otvorite vrećicu, ubacite u čašu vode, promiješajte i TA-DA! To sam ja... pa sad... Pokušat ću ukratko... Posve kaotično djevojče koje pohada treći razred opće gimnazije koja joj još ne uspijeva potuno uništiti život iako je na savršeno dobrom putu da taj njezin zli plan poživi. Koristi se riječima koje rijetko kome njenih godina padaju na pamet. Sprijateljila se s paukom koji živi u lijevom kutu njene sobe uz prozor koji pušta histeričnu svjetlost iz dana u dan u njezin prostor gdje jedino ima mira. Podvojena je ličnost koja često zbunjuje ljude. Egzistira uz pomoć katrana, nikotina, kofeina i sunčeve svjetlosti. Apsolutni je pobornik ljevice i uživa u velikim naočalama koje su na rubu kiča. Apsolutni je optimist u životu i voli trčati kroz polja retardacije. Smatra da je Sartre jedan od genijalaca koji i dan danas bivaju neshvaćeni. Drago mi je, Vlatka. Nije dovoljno? Pa što još reći o meni... Koprcam se u problemima, iako mi je sedamnaest. Pjevam pod tušem, i to najčešće neku trash pjesmu. Tjedan mi počinje petkom uvečer, a završava u nedjelju ujutro. Volim nositi različite čarape i hodati po kiši bez kišobrana. Ne opterećujem se time hoće li mi se maskara razmazati i je li mi kosa nafrčkana. Kog' zaboli? Ne obazirem se na zle komentare koji dolaze sa strane, od ljudi koji jednostavno žele biti kao ja. Dozvolit ću si i citirat ću jedno pametno djevojče... Citiram: "Ha, i ja bih se mrzila da sam ti." Ne, to nije umišljeno, to je realno. Što bih još mogla reći o sebi...

Hmm... Panično se bojim odrastanja, živim u nadi da sutra nosi nešto novo, ljepše i šarenije. Mrzim ovu trenutnu zamjenu skoro svih slova r sa w l, nipošto ne koristim riječi poput: wibica, swatko,... Fuj, povraća mi se. Ne dam da mi ambicije i snove uništi nešto kao jedinica u imeniku. A i da jedinice ruše sve, još uvijek ih nije toliko, mada su brojne, da sruše snove. Uхватit ću vas nespremlne i odigrati neku psihološku igru i odskakutati u smjeru šljokica što padaju sa sladoleda. Opet ja i moje psihodelične misli. Ne mogu sjediti na miru petnaest minuta. Ne volim razmišljati unaprijed. Živim dan kao da je posljednji. I ne žalim ni za čim što mi je i na stotinku sekunde izmamilo osmijeh na lice, makar sam svjesna činjenice da je to pogrešno. Izravna sam samo zato što smatram da je to način da ostaneš svoj. Neki smatraju da sam iritantna. Okrećem očima na svaku glupost jer sam takva. Ne sviđa ti se to?*****! Zašto se cenzuriram sama? Imam dozu pristojnosti u sebi. Mislite da me poznajete nakon ovoga? Razmislite ponovno. I pokušajte me upoznati.

Vlatka Turčić, 3. r.

Gimnazija Velika Gorica, Velika Gorica
Voditeljica: Melita Jakopović

Limene ruže

Znaš onaj osjećaj kada padaš i padaš i padaš i još uvijek, u beskonačnost padaš, a da nikad ne padneš? U tom si letu, niti išta primjećuješ, ne shvaćaš da ti stvarno padaš, ne u tvojoj glavi ti si čvrsto na zemlji.

I onda padneš. I to nisko.

Dodirneš dno, i čini ti se kako je skroz hladno, i presitno pod tvojim prstima, polako ti se uvlači u cipele, u jaknu, u hlače, u svaku poru tvoje kože. Koža ti ne može disati, ali nije te briga. Ne vidiš vrh svoje kule, ali nije te briga. Zaboravila si ono što si najviše željela, ali nije te briga. To dno te grli, tiho i polako te tješi i miluje. Vraćaš zagrljaje i tihe riječi ne shvaćajući da zapravo u tom svom snu, u toj svojoj iluziji, ti postaješ dio njega.

Ustaneš onoliko koliko možeš i osjećaš kako ti noge tonu, kako

propadaju polako, ali sigurno. I smiješ se samoj sebi jer si bila toliko naivna, toliko glupa, toliko ravnodušna. I digneš pogled prema gore i... ništa. Veliko ništa. Vičeš u to ništavilo, vičeš iz petnih žila, oči ti se zatvaraju i osjećaš suze na obrazima, noge ti tonu i ono dno što te grlilo, sada te guši.

I onda ušutiš, izbrišeš suze s lica naglim pokretom ruke. I jednostavno, propadneš.

Ili onaj osjećaj kada si dijete. Osjećaj crtanog filma.

Misli su "ograničene" na teorije zavjere kako doći do ljuljačke prije Ane i Luke. Ili kako nagovoriti mamu da ti kupi veću kanticu za pijesak, da napokon pobijedite dečke u gradnji kule od pijeska. Ili ona zavjera u kojoj ste otkrili, zapravo dokazali, da tete lažu kada kažu da nema više pudinga od čokolade.

Ili ono kada si dovoljno velika da prijedeš cestu bez mamine podrške. Ili kada si napokon išla sama u školu. I kada si dobivala smajlice za riješeni zadatak iz matematike.

Odrasteš, ali i to je relativno jer se još uvijek ponašao kao dijete. Ipak, odlučuješ da se drugi prema tebi trebaju odnositi kao da si odrasla osoba. Ti ipak znaš što je najbolje za tebe.

Sada te nije briga je li crveno ili zeleno, ti ideš preko ceste, tramvaj koči, ali ti ne čuješ jer ti u ušima svira ona glazba za koju tvoja mama kaže da ne slušaju niti u paklu. Torba ti zapne za onu glupost koja je stavljena na semafor i počneš živčaniti, u glavi ti leti beskonačno mnogo uvreda, zato jer ćeš zakasnuti na fiziku zbog tog glupog, idiotskog semafora. Samo zato jer ćeš zakasnuti na fiziku. Zakasnit ćeš.

I onda ti tramvaj prođe ispred očiju. I napokon shvaćaš razliku između ubrzanog i usporenog gibanja.

I na kraju, jesi, zakasnila si. Kao i obično.

I petak je, napokon. Opet si sa starim društvom, barem s jednim dijelom. Ne trebate puno, malo mira i vremena da se izludirate i nasmijete. Ali, neki trebaju više od toga. Više da se bolje nasmiju i bolje izludiraju. I ti dalje padaš, polako, jer i ti si nekoć bila to. I smiješ se s njima, ali negdje se pitaš gdje su tvoji prijatelji, oni s kojima si provodila po cijele dane, ponekad u smijehu, nekad u svađi, rijetko kad u tišini. Pitaš se gdje si ti. Bili ste, kako bi rekla tvoja baka, kao prst i nokat. Ti bi se

svaki put na tu usporedbu ljubazno nasmiješila. Samo to. Jer u tebi je da, kad se sjetiš tog ljeta, samo ljubazno nasmiješiš.

Shvatiš da niste isti ljudi. I kada netko vikne tvoje ime, slijedi onaj smijeh, onaj smijeh za koji više nisi sigurna poznaješ li ga, jer davno su te šale prestale biti šale. U sebi uzdahneš, dosta ti je beznačajnih pitanja i zafrkancija, ali ipak pitaš što je. I oni odgovore ništa. A ti samo kimneš glavom. Kao prst i nokat.

I onda je jedna šminkerica, ovaj je metalac, ovaj klošar, ti si ti, a ona je alternativka. I onda se više ne poznajete.

Jer ona njega mora mrziti, a on njezine "prijatelje" mora tući jer se to od njih očekuje. Oni su nekoć sve dijelili, čak i čokoladne bombone. On je jeo one s lješnjacima, a ona one s jagodama. Znali su nekoć sjediti po cijele dane samo gledajući nebo, čak i ako nije bilo obasuto kristalima koji su se presijavali na tom beskrajnom platnu snova. Ma, i to je daleko od istine jer nisu nikada gledali u nebo. Zapravo, znali su sjediti na njezinom balkonu, noge bi im visile s ruba, ali nikada ne bi pali jer su ih rešetke čvale. Pogledi bi im bili usmjereni prema neboderu koji je prkosno stajao u središtu grada, nasuprot njezine zgrade, okružen onim starim zgradama, kao što je i njezina, onim zgradama koje imaju balkone na kojima se oko rešetki penju ukrasne limene ruže. Zamišljali su nebo koje se nalazilo iza tog nebodera, zamišljali su sve moguće nijanse plave kojima je bilo obojano. A ona bi se znala pretvarati da su ruže na rešetkama prave, kako je taj balkon njihov dvorac, a njih dvoje su kralj i kraljica tog divnog kraljevstva. On bi se pretvarao kako mu sve to nije smiješno. Jer ipak, nikad nije želio da se uz njega osjeća poniženo i slabo. On je tu za nju i ona je tu za njega. Ili je barem nekoć tako bilo. Danas, nema njihovog dvorca. A limene ruže se odavno obgrljene hrdom te su postale samo korov. Jer ona njega mora mrziti, a on njezine "prijatelje" mora tući.

Jer onaj treći nema više ono svoje ja, uvijek je prisutan, kao zagađeni zrak. Zrak bez kojeg ne možeš, ali ti ipak zadaje muku dok ga udišeš. Ili ste vi njegov zrak? Primijetiš da je bio s vama tek kad dođeš doma i kad se pokušavaš sjetiti kome si posudila onih zadnjih deset kuna. I onda se sjetiš njegovih očiju, onih crnih oblaka, onih mrtvih, olujnih i progonjenih očiju. Ogdalalo njegove duše i pokušavaš se sjetiti kako

su prije izgledale, ali ne možeš. Sjetiš se i one smeđe kožne jakne koja je prije grijala ramena njegova oca. Sve dok mu otac nije umro. Tada je jakna postala njegova, i sve što s njom ide. I kada te mama pita koliko ti je novaca ostalo od onih trideset kuna što ti je dala, ti kažeš ništa. Opet počinje ona svađa u kojoj tebe krivi da ne znaš trošiti odgovorno novac, ali ti nekako uspiješ ignorirati sve te riječi i šta već ne. Ulaziš u svoju sobu, bez riječi zatvaraš vrata. Spremaš se za krevet, i kako to već ide, ležiš okružena bijelim zidovima koje krase crne sjene i limene ruže koje si sama nacrtala još davno i sjećaš se da si u tom trenutku kada si ocrtavala onu sjenu u lijevom gornjem kutu mislila na njegove crne, prkosne, žive oči. Sasvim tiho, oprezna da samu sebe ne čuješ, moliš Boga da čuva tvoju mamu. I onda mu kažeš laku noć. Crne, prkosne, žive oči. Žive.

Jer ona je alternativka. Sve što radi, radi suprotno od očekivanog. I kada očekuju od nje najviše, ona daje najmanje. I onda ljudi od nje više ništa ne očekuju. Tek onda, ona sebe daje, sve svoje tajne, svoja znanja, sva svoja umijeća i svoje radove ona daje drugima. Samo zato jer to od nje nisu očekivali. I kada sve podijeli, ostaje sama u kutu crvene sobe s plavim svjetlima i zelenim lusterom u obliku neke čudne kugle i nježno obasjana tom umjetnom mjesečinom, stvara novu sebe. Onu koja ljude će držati dalje, što dalje. Onu koju nitko neće poznavati. Jer, ako te ljudi ne znaju, onda te ne mogu povrijediti. Pogled joj bježi prema prozoru oko kojeg plešu bijeli zastori koje je njezina maćeha naručila čak iz Danske. Zastori su dugi, kraj lagano klizi po površini smeđeg parketa dok vani kiša topi ljetnu vrućinu i nosi onaj jesenski miris noći. Nalazi utjehu u tim zastorima, te se u njih omata, kako je to činila prije kad se bojala Babe Roge. I sada se isto tako boji, ali zna da će sve biti u redu. Jer ako te ljudi ne znaju, onda te ne mogu povrijediti.

Ideš doma, svega ti je dosta, svih tih šala i priča, svih tih lica i glasova. Prolazi neko društvo, nije tvoje, ali vidiš sebe u njima, vidiš svoje prijatelje u njima, u njihovim osmijesima i bistrim očima. Staneš. Gledaš. I pitaš se što se dogodilo.

Antea Grizelj, 1. r.
XV. gimnazija, Zagreb
Voditeljica: Divna Tus

Psi tužna pogleda

Udarac. Tupi zvuk. Tvoje tijelo pada na hladan i nikad siviji beton. Srednjakom pratim vozača. Šokiran teško ustaješ i u smijehu ga psuješ. Sad si pravi klošar.

Vučemo se prema stanici dok jaučeš i zbijaš šale na vlastiti račun.

.....
Ne. Preplaši me vrisak. Moj vrisak.

Pa ti ležiš na cesti, ovdje pod mojim rukama, ne govoriš ništa!

Ne miču se tvoje usne.

Nećeš me utješiti, nećeš reći ništa ti nije, ti si faca... ti si mrtav.

Vrtim u mislima naše zadnje susrete, uvijek slučajne, kratke i uvijek mi značajne.

Na kolodvoru ljudi kao sjene, čuješ samo pokoji list u padu, vidiš puste tračnice.

Sunce se sprema ostaviti nas same.

Sjedimo na klupi. Ti i ja. Pričaš i o pjesmama koje pišeš, a ja obožavam kako to smiješno radiš.

Pričaš mi o svom prijatelju. O njegovim psima tužna pogleda. Pričaš mi...

Oh, vlak staje na mojoj stanici i moram te ostaviti. Sretna što smo se opet sreli izlazim s tobom u mislima i negdje duboko u sebi nadam se da ćemo i mi jednom naći vremena za kavu, da mi pročitaš te pjesme, da opet zinem kad shvatim koja si čudna ličnost, da opet...

Sad prvi put dotaknem tvoje usne. Grlim te i dodirujem tvoju kosu.

Onako kako sam uvijek htjela

i onako kako nikad nisam. Plačem. Nikad nismo otišli na tu kavu.

Plačem jer moj superman nikad neće znati da je bio moj superman.

Plačem jer moja roza majica postaje crvena. Plačem jer sam izgubila tebe, najveća faca. Sad bih sve dala

za samo jednu priliku. Sve bih dala... još jedan tren, samo da me još jednom nasmiješ, samo još jednom da kažeš neku preveliku glupost,

onakvu kakve si samo ti sklon govoriti, samo da još jednom vidim tvoje krive zube dok umireš od smijeha... samo... samo da te još jednom sretnem, makar u prolazu. Tresem tvoje tijelo u ritmu jecaja i šapućem ti

ime sasvim tiho. Sami u ovoj hladnoći, tako si mi blizu, a životom daleko. Dolazi hitna i policijske sirene prijete iz daljine, sad će te uzeti. Držim te u naručju i sve jače, sve čvršće privijam k sebi...

.....
Bryn Christopher želi mi dobro jutro nježnim riječima koje se probijaju kroz tišinu uspavanog stana. Izvlačim se iz kreveta. Nema ga više. Vadim iz ormara rozu majicu. Ona je još uvijek roza.

Šok. Nada. Nevjerica. Gdje je tvoja krv? Je li moj prijatelj mrtav?! Nitko u Svemiru u tom trenutku nije bio oslobođeniji od mene. Dečko zelenih očiju živ je! Imam priliku zagrliti te, živog!

Ulogirat ću se na Fejs i poslat ti najtopliji Friend hug.

Oprosti, ali sada jurim dalje, u nadi da ćemo se jednom ponovno sreći.

P. S. Moj prijatelj ovo nikada neće pročitati, on možda nikada neće saznati da je uistinu moj superman, i vjerujte mi da znam, znam koliko je to tužno. Kukavica sam.

Volim te, prijatelju.

Maja Marin, 2. r.

Srednja škola Sesvete, Sesvete

Voditeljica: Svjetlana Jeleč

Čekaonica

U posljednje sam vrijeme stalno kod liječnika; jučer kod Mirele, danas kod Vesne, moje liječnice. Toliko smo bliske da smo na ti. Studeni je mjesec pa je liječnička čekaonica puna. Puna staraca, tek jedan mladi par žvaljatora (izmjenjivali su slinu u čekaonici punoj bolesnih ljudi!) i jedna žena. Ta se žena podigla s narančaste plastične stolice i otišla do radijatora upravo kada sam ja sjela pored nje. To je uzrokovalo gomilanje paranoidnih misli u mojoj glavi kojih sam u zadnje vrijeme puna kao suncokret sjemenki, no istina je da joj je vjerojatno bilo hladno, a trenutak pomicanja se približio. Ma nisam ja nepodnošljivo ružna ili vidljivo luda, samo...

Dobro sad, vratimo se hrpi staraca. Znaite, zanimljivo je kako ljudi u starosti promijene izgled, boju... Boju? Pa da. U čekaonici ih je bilo svakakvih: ljubičastih, žutih, smeđih, crvenih i točkastih uz zajedničke karakteristike staračkog tremora ruku, nogu i općenito tijela. Tremor ruku i nogu imam i ja, ali to je zato što sam nervozni manijak, a moj dobar odgoj, pristojnost, ljudskost mi ne dopuštaju da izbacim frustracije van pa me žderu iznutra. Uglavnom, ja to mogu kontrolirati, a sigurno je odvratniji osjećaj kada ti ruke drhte toliko da se ne možeš služiti stvarima, držati čašu, kuhaču, četku za leđa... Vjerujem da ih to jako boli. Budući da sam izgubila MP3 bila sam "prisiljena" zabavljati se prisluškujući razgovore staraca. Najveću sam pozornost poklonila starcu crvenog nosa i maloj brbljavoj bakici debelih naočala, za koju je druga baka neobično lijepih cipela rekla da je poprilično vitalna. Možda je mislila na njen jezik? Hm, čemu ovakva opaska? Razlog je taj što je, otkad je došao gospodin crvenog nosa, ona samo pričala i pričala. I on je pričao o djeci i, naravno, bolesti. Uvijek mi se čini da postoji natjecanje bolesničke čekaonice u tome tko će nabrojiti više bolesti, problema. Pričaju oni tako i baka pita koliko je sati pa joj gospodin kaže da je deset. *Oh, pa već dva sata sam ovdje*, kaže ona sva šokirana, ne može jednostavno vjerovati da tako dugo čeka. Zanimljiv mi je razgovor starih ljudi... o djeci, o topicama, o medicinskim sestrama. Ne mogu zamisliti da pored mene sjedne neki dečko i pita: *Kako zdravlje? Znaš mene muči bol u leđima*, a ja mu kažem da sam se došla cijepiti protiv gripe. Mislim stvarno bi mi bilo čudno, ali taj oblik socijalizacije valjda dođe s godinama. Ili su oni uvijek bili takvi, ne znam. Zatim izade sestra, udijeli brbljavoj bakici recepte i ona, nakon što se sat vremena žalila kako dugo čeka, a između razgovora o djeci i bolesti obvezno ubacivala komentar o dugom čekanju i gužvi, ostane barem još pola sata pričati s djedicom crvenog nosa. Pa očito joj se nije jako žurilo! Mislim, zbilja, kao da imaju išta za raditi, gdje im se žuri, umrijeti sigurno ne... Kad je ova konačno otišla, bakica s lijepim cipelama počne pričati s djedicom crvenog nosa, očito popularnog među ženama, možda zbog zbilja zgodne kape koju je ostavio na radijatoru. Taj djedica ponudi jednu "krasnu" izjavu: *Meni je uvijek bilo bitnije da je žena zdravija od mene jer ona mora raditi po kući*. Pa mislim užas,

a on ne mora ništa?! Bakica s lijepim cipelama se složila. Dobro je da su se vremena, odnosno pogledi na podjelu muško-ženskih poslova promijenili.

Oni mladi su se još žvalili kad sam ja ušla kod doktorice, fuj! Trebala sam recepte i uputnicu za psihologijsko testiranje ličnosti jer dijagnoza koju sada imam očito još uvijek nije potpuna. Za sada znam da u posljednje vrijeme reduciram socijalne kontakte, smeta mi buka, ljudi (škola), tjeskobna sam, imam napade panike, nemira, paranoje, nagle promjene raspoloženja... bla bla. Doktorica je napisala uputnicu, točnije poslala je sa svog kompjutera na sestrin printer u drugoj prostoriji (čuda tehnologije), a rukom je na poseban papirić napisala poruku mome tati da sestra njegovog kolege s posla obavlja ta ispitivanja i da njega pita kako da dođe do nje. Pa, Vesna, zar ne razmišljaš da je malo nezgodno da kolege na poslu znaju da ti dijete malo gubi klikere, nije to neki "big problem", ali mislim malo treba da počnu ogovaranja, svi jedva čekaju poput strvinara. Inače, tatu zovu "doktor buhtlica" zato što je malo puniji (130 kila na metar i 78 cm), a sad će ga zvati "buhtlica s munjenom kćeri". Paranoiram, opet. Izlazim iz bolnice, izlaze i dvije bakice koje ljuto raspravljaju o tome kako nema nikakve koristi ili pomoći ni od mladih ni od muškaraca. Starija zaključuje: *Sve je to toliko hibridno da ih sve treba baciti u kantu za smeće!* Svašta, kažem ja...

Laura Dobutović, 4. r.

Gaudeamus, prva privatna škola s pravom javnosti u Osijeku, Osijek
Voditeljica: Ivana Đerd-Dunderović

"Carpe diem" (Horatius)

Mrzim ljude. Oduvijek sam ih mrzio. To su zapravo beskorisna, povodljiva bića. Ljudsko tijelo je savršen mehanizam. Ovaj svemir je genijalno zamišljen i sve bi savršeno funkcioniralo da ljudi nisu tako... Tako beskorisni. Povlače svoja tijela s jednog mjesta na drugo, ne razmišljajući kako bi mogli iskoristiti svoj potencijal i pridonijeti ovom svijetu. To me oduvijek smetalo i zato mrzim ljude. Naime, i ja sam

čovjek, ali odmalena sam znao da sam bolji od drugih. To su mi i roditelji govorili. Prepoznali su moj potencijal i tjerali me da ga iskoristim. Moje djetinjstvo bilo je potpuno ispunjeno. Dok su ostala djeca slinila i igrala se trošeći uzalud svoje godine, ja sam već tada razvijao svoje sive stanice. Roditelji su me učili čitati i pisati kada sam navršio tri godine, s pet počeo sam svirati klavir, a od šeste godine išao sam na informatički tečaj. Divni su ti moji roditelji. Kad bi svi roditelji bili takvi, svijet bi bio bolje mjesto. Oni su jedini ljudi koje zaista cijenim, iako oduvijek držim da je naša obitelj pomalo nadljudska. I tako svaki dan gledam ljude. Te besposlene točkice u svemiru. Gledam ih kako se smiju, kako se družu i kako uživaju u svojoj beznačajnosti. To mi je teško gledati pa sam često sam sa svojom jedinom pravom ljubavi, računalom. Zato sam i postao inženjer elektrotehnike. Računalo je svjesno svoga sklada, uvijek napravi što se od njega traži i ne troši vrijeme na beznačajne aktivnosti. Treba iskoristiti dan, govorio je moj tata.

Dugo sam razmišljao i shvatio da nisam bez razloga drukčiji. Ja sam očito tu kako bih promijenio svijet. Moja je uloga spriječiti daljnje uništavanje svijeta i njegova savršeno zamišljena funkcioniranja. Ali, kako to napraviti? Probdio sam noći smišljajući kako da to napravim i tada mi je sinulo. Zašto jednostavno ljude ne bih zamijenio robotima? Koja genijalna ideja. Sama pomisao na svijet kojim vladaju računala tjerala je moje tijelo da drhti od uzbuđenja. Godinama sam radio na svome planu. Trebalo mi je beskrajno dugo, ali uspio sam. Projektirao sam ogromnu nuklearnu bombu koja će uništiti cijeli ljudski rod. Ja ću za to vrijeme biti u svemiru i iz svoje letjelice promatrati razvoj događaja. Kada sve bude završeno, a Zemlja potpuno očišćena, vratit ću se iz svemira i završiti izradu robota. Novoga stanovništva Zemlje. Dobro zvuči. Ja znam da će oni biti zahvalniji za sve što im je pruženo. Odlučio sam podijeliti svoj plan s kolegom. Promatram ga već dulje vrijeme. Živi kao i ja. U osami. Nikad se ne smije, ne družu ni s kim i znam da je posao njegov život. Pomislio sam kako bi mi mogao pomoći u izvedbi mog plana pa sam ga odlučio uputiti u sve.

Rekao sam mu sutradan na poslu. U početku mi nije ništa odgovorio, ali u očima sam mu vidio da mu se ideja sviđa. Rekao je da zna nekog

tko nam može pomoći. Odveo me nekoj ženi. Ja još uvijek imam isto mišljenje o ljudima, ali ta žena me oborila s nogu. Bila je poslovno odjevena i djelovala je zaposleno. Njezina tanka plava kosa nježno je dodirivala koščata ramena. Duguljasti prsti grčevito su stiskali olovku kojom je marljivo zapisivala u malu crnu bilježnicu. Osjetio sam da misli kao ja. Nisam mogao vjerovati kako sam se prevario misleći da na svijetu nema mojih istomišljenika. Njezine male crne oči kao da su čitale moje misli. Zaista predivna žena. Odlučio sam je povesti sa sobom. Sutra ću je pitati želi li poći. Počeli smo se često sastajati. Vjerojatno i ona jednako osjeća za mene. Svaki je naš sastanak iznimno ugodan. Ja joj pričam svoje stavove, a ona ih tako pažljivo i s razumijevanjem sluša i zapisuje u svoju malu bilježnicu. Ne razumijem samo zašto me, dok smo skupa, tjera da nosim onu smiješnu košulju svezanu straga. To me malo sputava, ali znam da će se s vremenom opustiti i prestati me tjerati da je nosim. Toliko sam zaluden njome da sam promijenio i mjesto stanovanja. Sada živim u nekoj bijeloj sobi. Nije ugodna, ali nije važno jer znam da sam blizu nje. Sutra ću je svakako pitati želi li poći. Nadam se da će pristati. Ma sigurno hoće, a ja ću dotle usavršavati plan. Svoj genijalan plan.

Matea Opašić, 2. r.

V. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Vesna Muhoberac

Video nunc per speculum et in aenigmatibus

Večer je. Jedna od onih kada u ogledalu vidim crvenkasti odblesak svojih naizgled narkomanskih očiju, kada ni meni ni djeliću Boga u meni više ne prija kontemplativni život, kada bih da me ruka nekog stranca odvede na scene poligamije i lošeg ukusa. Umberto Eco reče da se istina, čak mnogo prije nego prilikom susreta licem u lice, očituje na trenutke (jao, kako li često nečitke!). Imadoh dakle priliku to primijetiti baš nedavno.

Prožeta zlomislenom voljom te slušajući tek odlomke majčinog odviše dosadnoga telefonskog razgovora s dečkom za kojeg mi ne želi reći, ležala sam na krevetu i ne baš previše obraćala pozornost na Kopljarovo

bespriječno čitanje već pomalo nezanimljivih vijesti o Slučaju Pukanić. Čekala sam početak *Dr. Housea* jer uvijek iznova osjećam kako mi se u organizmu luči enormna količina adrenalina pri samoj pomisli na spomenutu seriju (oh, sarkazam! oh, dr. Wilson!) Jedino što je smanjivalo tu dozu adrenalina u meni bila je frustracija; nisam mogla ne osjetiti iritantno veselo đipanje Marka s drugog kata pod utjecajem “bombona” koje je, pretpostavljam, neki prijatelj jučer prodavao iza škole po povoljnoj cijeni. I tako sam ležala, okružena nekolicinom knjiga koje mi se stalno motaju po krevetu i ne dopuštaju mi da se dovedem u položaj adekvatan za relaksaciju (ta vječna skvrčenost mi je, osim što je donijela bolove u leđima, redizajnirala i karakter u najnegativnijem mogućem smislu). Mislim da već i napamet znam kako su na krevetu u pitanju Whartonino *Doba nevinosti*, Nabokovljeva *Lolita*, nekoliko knjiga na francuskom, engleska verzija *Orkanskih visova* te osobno mi iznimno drago djelo Jane Austen *Ponos i predrasude*. Šteta je što Jane Austen nisu prikazivali u pravom svjetlu, već su je prozvali aseksualnim bićem. Međutim, parafrazirala bih dio jednoga novinskog članka iz 2007. godine, članka koji govori o tome da je profesorima engleske literature konačno dodijeljena šansa da za svoje studente izmišljaju nove teorije, utemeljene na otkriću nečega za što se mislilo da je za Jane Austen tabu. Naime, došlo je do otkrića o postojanju seksualnih scena koje nisu smjele biti shvaćene trivijalno. Govorilo se kako je autorici načinjena šteta, jer morajući izbaciti “vruće” scene, kompromitirana je i izigrana revolucionarnost dotičnog djela. Naime, napisala je neke od najeksplicitnijih scena seksa u engleskoj književnosti, a pronalaskom spomenutih neobjavljenih dijelova autorica je kao miljenica konzervativnih učitelja odjednom postala (po njima!) divljakušom!

Sjetivši se tog članka, počela sam po ne znam koji put čitati dotično djelo iznova, razmišljajući kakve bi te eksplicitne scene seksa mogle biti (“Oh, prljavog li uma, okrutnih li namjera”, pomislili bi naivni i plitki), pa krenuh: “Općenito je poznata činjenica da je bogatu neoženjenu čovjeku žena prijeko potrebna. Koliko god se malo znaju osjećaji i stajališta takva čovjeka prigodom njegova prvog dolaska u neko susjedstvo, ta je činjenica tko duboko ukorijenjena u svijesti susjednih obitelji da se on

smatra punopravnim vlasništvom ove ili one njihove kćeri.” Ali zatvorih knjigu odmah nakon te famozne prve rečenice jer spoznah da će mi u kratkom roku početi tjerati san na oči, a *Dr. House* će uskoro zauzeti drugi program, i to samo za mene (pri ovoj pomisli nabacih lagani smiješak, smijući se vlastitoj pseudoduhovitosti). Majka je i dalje u susjednoj sobi razgovarala putem telefona, ali bitno je da sam ja ta koju se optužuje i proziva kriminalkom, te bahatom i neodgovornom klinikom koja sve što znade jest nabijati račune (iskreno, sumnjam da znamem koje nam je telefon uopće boje). Naravno, njezine prijetnje o oduzimanju voljenog mi mobitela nisu ipak popraćene samo argumentima kako previše telefoniram (ma u kojem to virtualnom svijetu ili paralelnom svemiru??), nego su tu i oni hiperbolizirani kvaziargumenti u kojima se nalazi i nepostojeća činjenica da padam razred, popraćena majčinim preglasnim uzvicima i usklikima te pokojom razbijenom čašom, jer ne može dramaturgizirati i prati posude odjednom. Iskreno, mislim da je još više uznemirava što sam ja tijekom njenih dramaturgiziranja potpuno flegmatična (štoviše, skoro pa se smijem). Činjenica jest, priznajem, da zbilja prstom nisam maknula otkad sam u gimnaziji i prosjek mi aproksimira slabašnoj četvorci, ali nije da se previše zamaram time. Zamarat ću se time kada jednom budem na programu Z1; loše odjevena, nedepiliranog pazuha, s tablicom s koje vrišti poruka “I JA SAM NEZAPOSLENA!”, okružena ženama sličnima meni. Tko zna, možda me i jednog dana sretnete pod Eiffelovim tornjem također s tablicom na kojoj će kvrgavim slovima pisati “SANS ABRI”, ili pak naletite na mene u New Yorku, na križanju 5. i 37. ulice s ukradenim kartonom na kojemu pak piše “HELP ME, I’M DEAF” i plastičnom kutijom prepunom plišanih pas-privjesaka koje gluhi ljudi obično prodaju. Zasad sam tu, s relativno čvrstim jedinicama iz matematike i fizike i slabašnom trojkom iz hrvatskoga jezika.

Tko zna što sudbina donosi. Jednog dana bit će drugačije nego što je sada. Ali do tada ću i ja poput Marka veselo dipati pod utjecajem “bombona” koje je neki prijatelj prodavao iza škole po povoljnoj cijeni (PRENESENO ZNAČENJE!!!), roniti suze nad Wordsworthovim *Sjajem u travi* i gledati *Dr. Housea* i njegova mi vrlo atraktivnog prijatelja onkologa

Jamesa Wilsona, koji je u mladim danima savršeno odigrao ulogu Neila u *Društvu mrtvih pjesnika*.

I eto, tako se moja istina očitala na trenutak (jao, kako li nečitak!)

Lucija Kokić, 1. r.

XVI. gimnazija, Zagreb

Voditeljica: Dalila Sladojev

Prvi kat raja

Petra je sjedila u sparnome stanu praznoglavu zureći u dječje igralište. Kazaljka sata putovala je brzo, ali nju nije bilo briga.

Djeca su se svadala oko lopte. Dvije su se osmašice skrivale iza škole trošeći svoju prvu kutiju cigareta. Marxov *Kapital* već se danima osjećao usamljen. A zaboravila je i kad je ispit.

Vrijeme je jurilo, kao i neki ludak koji se zabio u stup na još neimenovanom trgu. Dugonoga plavuša slikala se po novinama.

Nije ju briga...

Ne želi nezasluženu slavu, velike obmane, i svakim danom sve veće laži kao većina *niskoumnih unita tog* današnjeg, amerikaniziranog, nemoralnog i pokvarenog svijeta...

Baš ju briga za sve to...

Na igralište su došli neki grubijani, istjerali klince s loptama, dovezli svoje *nabrijani* Fiateke, a istočnjačke note rezale su srce Zagreba. Bile su to note koje su natjerale čak i Petru da zatvori prozor, spusti rolete i napusti kuhinju.

Bacila se u fotelju, zgrabila daljinski svoje pouzdane linije i navila ju do kraja. Jedino je željela omotati se mekom dekom i utopiti se u nečemu. U nečemu lijepom i toplom.

Living easy, living free

Season ticket on a one way ride

Asking nothing, leave me be

(Živim lako, živim slobodno,
Karta u jednome smjeru,
ne pitam ništa, pustite me da živim)

Njezine noge u crveno-crnim čarapama plesale su u ritmu koji joj je raspršio tamnu kosu u svim smjerovima. Refren je otvorio razigrane žive oči. Iskočila je iz fotelje kao da je njom prošetalo dvjesta dvadeset volta. Energičnim plesnim korakom došla do svoje linije i počela paradirati pjevajući u imaginarni mikrofon ispred stare gramofonske ploče.

* * *

Neki minijaturni akt kupljen u Sarajevu.
Van Gogh iz amsterdamske suvenirnice.
Artefakti života...

Glazba je glazba, slika je slika, a prazan je želudac – prazan. Pet-šest koraka u ritmu muzike i evo je kod frižidera.

...Frajerčići s nabrijanim fijatekima su i dalje paradirali osvojenim igralištem. Gologlavi tip pričao je s jednom od onih osmašica koje su maločas odrasle uz svoju prvu cigaretu. Umjetna plavuša pošla je za njim, dok je njezina prijateljica odlučila da je kutiju Marlboro bolje ne dijeliti ni s kim.

Petra je iznova očajnički spustila rolete. Obradovao ju je veliki sendvič od integralnog kruha, (navodno) svježe salate s placa i plastične salame.

Sendvič je za razliku od glazbe i slike kraćeg vijeka, a sigurno je kratkog vijeka ako od jutra očajavate pred prozorom. Sparno je i vruće. Klima se pokvarila. Kako li je kriza plina sada daleka stvar... (Koga uopće više briga za Ruse? Koga briga za neki trg ili ulicu? Koga još briga za note istoka, lažnoga proroka, i...)

Usljediła je još jedna brzonoga putanja stanom. Zastala je pred ogromnim ogledalom. Promatrala ju je zamamna tanokosa cura puna nekog bijesa i nezadovoljstva. Njene su oči gorjele zelenim sjajem, ali pogled joj je bio snen, i kamen bi rastopio.

*No stop signs, speed limit
Nobody's gonna slow me down*

*Like a wheel, gonna spin it
Nobody's gonna mess me round*

(Nema stopa, ograničenja brzine
Nitko me neće usporiti
Kao kotač ću se zavrtjeti
Sa mnogom nema šale)

Provukla je ruku kroz kosu i razbarušila ju. Nasmijala se. Naglo otvorila ormar s cipelama. Visoke martensice začas su bile na nogama. Tamnosmeđa kožna jakna... *Ready to go!*

Izjurila je kroz vrata stana, protrčala stubištem, snažno uhvatila masivnu kvaku (punu prljavštine i bakterija)... Ta je kvaka otvorila vrata svijeta pred Petrom. Izjurila je u svoju slobodu. Izjurila ju u grad. Među ljude. Zaletjela se u prvi kafić do kojeg je dospjela i odlučila – *započeti*. Na dobrom starom džuboksu preživio je AC/DC.

*I'm on a highway to hell
On the highway to hell
Highway to hell
I'm on the highway to hell*

(Ja sam na autocesti za pakao
Na autocesti za pakao
Autocesta za pakao
Ja sam na autocesti za pakao)

Jägermeister, *cesta ka paklu* (Highway to Hell...) Tek će u 'paklu' ostvariti svoj pravi raj. U raj u nema posla za nju, ali *ovdje*, u paklu, treba pomoći svima koji lutaju sporednim ulicama.

Raj na zemlji i dalje postoji, barem za sve one koji su voljni pronaći ga. Živjeti ga.

Marko Vrančić, 4. r.

Gimnazija A. G. Matoša, Zabok
Voditeljica: Sanja Ždralović

Omega

Što bješe svijetlo u Vašoj tami?

Da l' šapat knjiga u crnilu bez kraja?

Da l' miris Geneve najpogodnije za sreću?

Il' krhotine doživljaja, čežnja za Buenos Airesom...

Što bješe svijetlo u Vašoj tami?

Odjek koraka, tapkanje štapa ulicama Lugana...

Šaptač u Vama koji je stvorio svjetove...

Jezici što iz Vaših usta podjednako lijepo zvučali.

Što bješe svijetlo u vašoj tami?

Da l' šapat anđela u noćnim satima?

Strast za stihom mile Susane...

Omega, omega voljeni Luis.

Prije i poslije Vas, ništa nije isto!

Kristina Jurković, 2. r.

Šibenska privatna gimnazija, Šibenik

Voditeljica: Loreta Leko

Ljepota

prosinac. kišne kapljice koje uporno udaraju u prozorsko staklo polako postaju sve svjetlije stapajući se sa sivilom svitanja. ana spusti pogled u donji desni kut ekrana i umorno uzdahne. šest i petnaest. otpije gutljaj već odavno hladnog čaja s rumom i napravi grimasu. imao je okus po raspadajućem lišću. bosonoga se odvuče pod mutno svjetlo kupaonice pa se gotovo ne iznenadi kada ugleda svoj blijedi odraz u ogledalu. mehanički opere zube i nekoliko minuta kasnije položi glavu na jastuk vlažan od njene netom oprane kose.

noć kao i svaka druga, pomisli.

kada je odgledala posljednje vijesti na televiziji, sjela je pred nešto utješnije plavo svjetlo i počela klikati po internetskim stranicama,

bez cilja i ovisnički uporno, kao da će konačni produkt toga biti nešto opipljivo.

ratovi, financijske krize, beskućnici, egzotični kulinarski savjeti i pijani ispadi posrnule pop zvijezde klizili su joj pred očima i ostavljali je ravnodušnom, a ipak minimalno zainteresiranom, što je bilo dovoljno da se nastavi provlačiti tim bespućem beskorisnih informacija.

nije znala zašto to radi, ali je bila sigurna da ne može prestati. jer, bilo je nečeg opojnog u tom osjećaju koji te obuzme kada sjedneš pred računalo i postaneš proziran, bez imena, interesa, problema i planova. bio je dovoljan jedan pokret rukom, maleni *klik* i već se našla usred nečijeg života koji se doimao toliko smislenijim od njenog pa je hipnotizirano gledala u fotografije. satima.

jutro je došlo iznenađujuće brzo i posramilo je. jasno je otkrivalo koliko je vremena potrošila... ni na što, zapravo, kao da je svjesno otkinula djelić svog života i zamijenila ga tuđim, koji se doimao ljepšim. pritisne hladne dlanove na oči i zaspi.

* * *

večer je bila vjetrovita. ana je čvrsto omotala šal oko vrata i strpala ruke u džepove kaputa. zrak je mirisao na snijeg.

polako je koračala mostom i zaustavila se točno na sredini. oči su je pekle od hladnoće, ali je svejedno gledala u zlaćane odbleske svjetla na tamnoj vodi.

zrak se ispunio mirisom jeftinih cigareta i skupog parfema i znala je da stoji kraj nje, ali nije imala snage okrenuti glavu.

“kino večeras?”

klamnula je glavom.

šutke joj je primio ruku i, prije nego što se je snašla, bila je u autobusu i sjedila je na mekanom sjedalu. zbog uključenog grijanja, opet je počela osjećati prste na rukama. razmišljala je o ljepoti i o tome je li moguće da je bude previše odjednom, da te toliko preplavi da se raspadneš na tisuću kristalnih komadića i je li je moguće naći samo na internetu i na sjajnim stranicama časopisa.

pogledala je ispred sebe i ugledala svoju glavu na njegovom ramenu u odrazu na staklu i dijete koje pokušava doseći gumb kojim će pozvoniti

vozaču, ne zato što želi izaći, već zbog toga što ga to zabavlja. ipak je moguće, pomisli. i onda čvršće stisne njegovu ruku samo da se uvjeri da je stvaran.

Ira Pavić, 4. r.

Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka

Voditeljica: Jasna Frankić

Povratak

Stoji did Franjo pred svojom kućom. Dok je putovao kroz pustu Dubicu, porušeni Prijedor, nekad slavni rudarski gradić Ljubiju, razmišljao je što će ga dočekati kad se vrati u svoj rodni kraj, u Staru Rijeku, selo u sjeverozapadnoj Bosni. Stoji i gleda kuću kao svoje dijete. Mnoge njegove tajne, uspomene, trenutke beznadne tuge i neizmjerne sreće zna ta kuća, čuvala ga je od najhladnije zime i sakrivala od vrelog ljetnog sunca. Sada stoji tu kao mučenica; ogoljelih zidova, bez krova nemoćna pred naletima nemilosrdne kiše, beščutnog vjetra i vrelih zraka paklena sunca. Izgleda jadno. Njena fasada je požutjela, pozelenjela od vlage, a njenu unutrašnjost i nekoć predivno dvorište sada su zaposjeli drač i korov.

Ali što to je to? Crveni se tamo ispod prozora jedna ruža. Stoji tamo naizgled nježna, krhka, okružena korovom koji ju pokušava uništiti, ali ona se ne da. "To je nada!" pomisli did.

Rumena ruža, u punom cvatu, usred bijelih tratinčica, stoji u bašči ispod pendžera Franjine sobe. On se netom usto i pogleda mamino cviče okupano zlatnim, sramežljivim poljupcima tek probudenog sunca. Uto začu glas iz kujne: "Franjo!! Deder, ustan se! Idemo fruštikat pa skupljat trinu!"

Evo me."

"Uzmi si tanjir i nagrab. Požur, ima puno za radt!"

Na šparetu u šerpici vrije voda. Ćuti Franjo i miris ispečene kave. Ulazi i did Jure, baca gunj na otoman pa vedro dobaci svojoj ženi, Ruži Jurinci: "Pristav, baba, kavu! Kasno je!"

Ispiše stariji kavu, Franjo svoje mliko i izidoše van. Franjo udahne svježi, ljetni zrak. Iz kokošinjca se začu jutarnji krik oroza i kokodakanje kokoši. Cijela familija je izišla: mama Giza, ćaća Joso i njiov Franjo idu skupt trinu, did Jure namirt marvu, jedino je baba Ruža ostala u kući – sprema im aljne za crkvu, jer danas je Petrovo*! Spremli su se i preko ledne krenli u crkvu. Dodoše u crkvenu avliju, a ono tolko svita! Ko i za svako Petrovo*.

Franjo se sjeti svog vjenčanja s voljenom Marom; puna crkva svita, svi su vol'li to dvoje mladi što se sad uzmaju! Franjo je stajo pred ujakom i gledao svoju Maru – nikad nije ljepša bila! Obučena u finu bijelu aljnu, gledala ga zaljubljeno.

U istoj toj crkvi, isti ujak krstio je njiove dvi ćeri, sina, pa još jednu ćerku. Njegova djeca i on su u istoj kući proživjeli svoje bezbrižno djetinjstvo. Ćeri su se poudavale, a sin oženijo. Dvi starije ćeri rodle sinove, najmlada ćer, a sin dobjo dvi ćeri – jedna se rodla pred rat, a druga rodena u vrijeme najgorih progona i straova.

Onda dodoše opaka vremena i zli ljudi. Slomše Franji srce. Istjeraše ga iz rodnog sela, iz njegove Stare Rijeke, iz Bosne. Djeca isto pobjegoše, rasuše se svitom. Htjedoše da on živi s njima, pristo je, al sam na kratko. Sam dok se ne bude mogo vrat't.

Došao je napokon i taj trenutak – vratio se na svoje ognjište. Cijelo selo pusto, od nekoliko stotina stanovnika ostalo ih je ili se vratilo samo desetak. Sve je porušeno i zaraslo, kao i njegova kuća. Što su napravili zli ljudi! Toliko su života uništili! Toliko je toga nepovratno izgubljeno! Svi oni koji sada tu žive stariji su ljudi, za nekoliko godina će umrijeti, a s njima i Stara Rijeka i sve što ju je činilo Starom Rijekom: osebujni jezik Šokaca, brojni običaji, kultura...

U Franjinom oku zacakli se suza, ali nije ga slomila bol zbog uništenog ognjišta. Nadu mu je dala crvena ruža...

Rječnik

bašča – povrtnjak

pendžer – prozor

kujna – kuhinja

deder – uzrečica; ajde, uzmi, kreni, dodaj
fruštikat – doručkovati
tanjir – tanjur
šparet – peć, ognjište koje je ograđeno da se ne rasipa snaga vatre
šerpica, šerpa – manja limena posuda
ćut't – osjećati miris
gunj – kratki kaput od ovčje kože što ga nose seljaci
otoman – starinski kauč
oroz – pijetao
familija – obitelj
namirt – nahraniti
marva – stoka
aljna – odjeća, u užem smislu haljina
ledna – ledina; neobrađena ili neobrađiva zemlja
avlija – dvorište
svit – ima dva značenja; svijet kao ljudi i svijet kao svijet
uzmat – dva značenja; uzmat kao vjenčati se i uzmat kao uzimati neku stvar
ujak – dva značenja; ujak kao svećenik, ujak kao majčin brat
fino – misli se na lijepo; u ovom lokalizmu riječi fino i lijepo imaju obrnuta značenja od značenja istih riječi u hrvatskom književnom jeziku: fino ima značenje nečeg oku ugodnoga, a lijepo znači nešto što je ugodnog okusa

* Petrovo – svetac, prije tog dana bi se skupljalo sijeno

Iva Žunić, 4. r.

Gimnazija Daruvar, Daruvar

Voditeljica: Romana Žukina

Nemoj se idit'

Ostale su iza tebe,
na katrīgi kraj ormara,
trliš gaće i jaketa,
i rašketa ostala ti stara.

Potplata izlizane šlape
oduvik isprid vrata, tu...

ostala ti i bagulina,
koćeti na dnu.

Mornarski kaput modri
iza vrata ka i uvijek visi,
pitaju me svi, dide,
pitaju me – di si?

Čekaju te i postole,
ispod stare singerice;
puntinon zabodene
po zidu slike nas dice.

Da budeš uza me
dok život tako ide,
otpuntat' ću jednu našu,
nemoj se idit', volin te dide!!!

Objašnjenje dijalektalnih izraza

idit' se – ljutiti se
katrīga – stolica
kraj – pored
trliš gaće – radne hlače
jaketa – jakna
rašketa – kapa (francuska)
potplata – donji dio cipele
šlape – papuče
oduvik – oduvijek
isprid – ispred
bagulina – drveni štap
koćeta – starinski krevet
ka – kao
modri – tamno plavi
di si? – gdje si?
postole – cipele
singerica – mašina za šivanje
puntina – pribadača

dica – djeca
otpuntat' – skinuti pribadaču
volin – volim

Danijela Paškalin, 2. r.

Tehnička škola, Šibenik

Voditeljica: Svjetlana Jurlin Livić

Stubište

– Ne, stalno imam taj osjećaj... pojavi se iznenada, krene iz središnjeg dijela prsnoga koša i nastavi se širiti tijelom. Podsjeti me na neke događaje iz prošlosti i nestane. Dok traje, ugodan je, a kada nestane, sve postane drugačije.

Zastao je na tren i pokušao pojasniti.

– Kao da si ispunjen prazninom, sigurno ti se dogodilo, bar jednom.

Gledao je u pod i čekao da odgovori.

– Ne, Jan, ima nas koji razmišljamo o normalnim stvarima.

Odgovorila je i otišla.

Jan nije bio od onih koji će potrčati za djevojkom kada ga odluči napustiti. Sjeo je na pločnik i izvadio malu crnu knjižicu u koju je sve zapisivao. Bio je sanjar, ne samo za sebe nego i pred drugima, neprestano je govorio kako će biti zvijezda.

Živio je u staroj kući čije su sobe odisale nelagodnom. Stara židovska kuća pretvorena u zgradu sa samo četiri stana.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

– Zdravo, pozdravi i ude u sobu.

Vikendom je odlagao kutije u skladištu jedne trgovine i pomagao starim ljudima u kućanskim poslovima. Zaključao se i pustio Bowieja. Crveni obrazi, ljubičaste usne i tamne oči. Obrisao je šminku i izašao.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

Ljudi su opet raspravljali o nepotrebnom. On je pio pivo i govorio samo ako netko pita.

– Još jedno?

– Da.

Osvrnuo se oko sebe, uzeo olovku i zaključio, mrtve duše. Sve je bilo puno mrtvih ljudi. Nitko više ne razmišlja, to je postalo staromodno.

Ispio je do kraja, nasmijao se i izašao polako kao i uvijek.

Vani su se opet tukli. Parovi se vole na klupama.

– Ma ionako nije bila za mene.

Razmišljao je gledajući kako sjedi s drugim.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

Uzeo je olovku i nacrtao mrtve duše, imale su lica poznanika. Samo su on i ona bili živi i držali se za ruke. Sad još jedan zid ima svrhu. Obukao je kaput i odlučio ponovno izaći iz kuće. Mama je opet bila zaspala s upaljenim televizorom, a tata spava u sobi. Već dugo ne spavaju zajedno. Njihove su duše nekad bile žive.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

– Što to radiš?

– Ležim, zar ti to nikad ne činiš?

smijala se glasno.

– Ne, mislim... da, ali ne vani na pločniku, odgovorio je zbunjeno.

– Pokušaj i ti, tako te praznina može ispunjavati satima.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

Ostavio je papir na stolu, uzeo torbu i ploče.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

– Autobus ili vlak?

pitao je.

– Vlak, naravno!

– Samo provjeravam, rekao je i nasmijao se.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

– Dobar dan, je li Jan doma?

– Jan više ne živi ovdje!

– Aha

rekao je pomalo zbunjeno i uputio se van.

2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16

Nikolina Baljak, 4. r.

Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci

Voditeljica: Nikolina Maletić

En Nula

N1 je srkala zadnjim djelićem daha preostale kapi iz tetrapaka čokoladnog mlijeka. Gledala je s golemom zahvalnošću ženu, smiješno obučenu, koja bi joj mogla biti majka. Možda i jest. Da N1 nije bila tramnputa, vidjela bih u toj maloj tek dijete koje voli mlijeko. Sad vidim romsko dijete koje rijetko pije nešto fino. Možda griješim.

N2 vlažnim Nivea maramicama čisti svoje ionako savršeno bijele japanke i prolazi prstima kroz svoje ionako savršene kovrče. Boji se približiti bilo kojoj stvari na tom odvratnom mjestu. Vjerujem da joj je svaka druga misao – *Oh, milijuni su tu sjedili prije mene ili Tko zna, tko je sve i kakvim prstima to dirao.*

N3 stoji iza mene i dahće. Osjećam ga kako mi dolazi sve bliže vratu i ispušta miris svega što je danas pojeo. Odmaknem se. Ne zbog gađenja, već zbog vrtoglavice. Alergična sam na mahune, a upravo je to ručao.

N4 me mrko gleda s blagajne: “Ne postoji ljubičasti Airwawes, uzmi plavi ili crni ili nestani!” Iskomplesirana djecom i neuspjesima (a možda joj je to dvoje ekvivalentno). Možda griješim.

N5 usisava lišće. Puno različitog i prekrasnog lišća. Mislim da N5 trenutno ne razmišlja o ljepoti. Kratko digne glavu, no odmah je spusti. Meni lakne. Da me nastavio gledati, vjerojatno bih ga pozdravila jer ne bih mogla podnijeti pogled, a on bi me samo čudno gledao jer se nikad prije nismo vidjeli.

N6 polako stavlja nogu pred nogu. Promatra svakog leptira, svaku granu i osluškuje svaki zvuk zvona, svaki usputni razgovor i buku udaljenog središta. Svaku svoju boru ispunjava mirisom mladosti koji ga okružuje. Mislim da sam i ja ispunila jednu, široko mi se nasmijao kad je shvatio da pokušavam uloviti pticu. I ja sam se smijala, bio je to najljepši osmijeh koji neznanac može pokloniti.

N7 mi uz komercijalno iskren osmijeh poklanja časopis o obitelji. Prihvaćam misleći kako je možda poučno. N7 mi priča o zajednicama, o toplini odnosa. N7 mi se sviđa. Naposljetku, N7 me poziva da se i ja pridružim Jehovinim svjedocima. U hipu skačem na noge, oštro dam do znanja N7 da nije u redu što tako zaskoči ljude i ne kaže im odmah što zapravo želi.

N8 ima dugu kosu prihvaćenu prastarom gumicom i kariranu košulju. Izgleda mlado. Barem odostraga, ali u hodu mu se nazire zrelost i iskustvo. Kao da razumom odraslosti uspijeva slijediti svoje dječake snove.

N9 me gleda iz izloga. Ima savršeno oblikovano tijelo. Badić koji nosi uopće nije nešto, ali da ja u njemu tako izgledam, vjerojatno mi ne bi smetalo. Promatram je misleći kako je baš šteta da je ukočena, ćelava i nijema. Možda bismo bile dobre prijateljica... da diše.

Ogledalo. Zavirim. Čudno. Promatram dugo. N0. Kosa srednje dužine. Prosječno smeđa. Prosječne visine. Normalna pogleda. Zubi umjereno bijeli. Donja čeljust 1.5 cm odmaknuta od gornje.

Gledam iz svakog kuta, ali ne – ovu N ne mogu dešifrirati.

Tena Šinjori, 2. r.

Prva gimnazija Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Tatjana Ruža

Jednog jutra probudih se kao...

Mrlja na zidu. Malena, smeđa mrlja na savršeno bijelom zidu. Ugledah svoj odraz u zrcalu. Dvodimenzionalan odraz. Prasnuh u smijeh. Koja glupost!

Zatvorila sam oči i pokušala se uštipnuti, da provjerim da li sanjam, ali nisam se mogla ni mrdnuti. Otvorila sam oči i... Shvatila... da ne mogu nikuda. Još jednom sam pogledala u svoj odraz. Gledam se, ali ne vidim oči. Ne vidim ruke, noge, ni glavu ni rep, ali tu sam. Postojim. Ok, nešto se stvarno čudno događa.

Pokušam zazvati mamu. Vičem, ali glasa nema.

O pa da, to je zato što nemam usta (!). Ništa... Morat ću pričekat' da mama dođe vidjet' zašto još nisam ustala. Tad će me prodrmati za ramena i izvući iz ovog glupog sna. Jer ovo je san. Što bi drugo bilo? Jelda?

Kad bolje razmislim, ovaj san bi mogao biti potpuno jasan odraz moje podsvijesti, mog života. I na javi se često osjećam kao neka neugledna, mala mrlja (jer od mene nikad ništa veliko), koja samo nagrđuje svijet i

sva lijepa zdanja u njemu. Ljudi prolaze kraj mene kao da me nema, ne vide me...

Ajde, mama, daj se požuri... Nije mi ovo više fora. Osim toga, neki ljigavi zeleni kukac puže prema meni. Jesam li spomenula da je ogroman i odvratn?!?

O super, stvarno ide k meni. To je isto kao i s dečkima. Lijepi dečki prođu i ne okrenu se, a oni mutavi se lijepe kao muhe na med. Ili je to možda zato što sam i ja mutava; pa svatko se nastoji družiti sa sebi sličnim... Kako god, taj kukac je sad već jako blizu... Ajde, da je bubamara ili neki lijepi, ali zašto baš ovaj sluzavi...

“Previše gledaš vanjštinu.” Ok, tko je to rekao?

“Ja, sluzavi, odvratni kukac, kako si me nazvala.” Čekajte malo, kukac se obraća meni? Ovo je definitivno najludi san koji sam ikad sanjala.

“Nije to san”, reče, očito, kukac. “Shvatit ćeš nakon par dana. Znaš, ne valja ti suditi ljude po izgledu.”

“Ti nisi čovjek”, obraćam se kukcu.

“Bio sam, isto kao i ti.”

“Da? I što ti se dogodilo?”

“Ne znam još ni sam...”

“Baš sam se nešto sjetila, ajde, je li tebi ime G... Gr... Gregor ili tako nekako?

Kukac ushićeno zatopće odvratnim nožicama. “Da, kako znaš?”

“A, ti si onda Kafkin Kukac!”

“Kafkin?”

“Ma da, baš smo prošli tu lektiru, Kafkin Preobražaj. Lik se probudio jednog jutra kao kukac i onda je te svoje dane provodio u sobi, a sestra mu je nosila hranu, i to tak. Fora pripovijetka.”

“Hej, pa meni sestra donosi hranu!”

“I stari ti sad opet radi, jel da? I imate neku služavku znatizeljnu...”
Kukac mi se približi još malo, žustro.

“Kako znaš sve to?”

“Čovječe, ovaj, kukče, pa u knjizi si!”

“A je l' si i ti u knjizi?”

“Ma bjež', kakvoj knjizi” Od mene nikad ništ... Ja nisam dovoljno

zanimljiva da postanem lik u knjizi.”

“Zašto to misliš?”

“Pa zato. Ni po čemu nisam posebna, totalno sam obična i dosadna. Nikoga ne zanimam.”

“Što si pomislila kad si me vidjela? Da sam odvratn. Kako mi se čini, želiš da te ljudi zamjećuju i da ih zanimaš, i osuđuješ ih jer ne vide pravu tebe, a ti si ista takva.”

O... Zamrznimo malo situaciju. Ovo je previše čudno.

Kukac me pogleda svojim crnim očima.

“Ti si rob svojih osjećaja, strahova i načina razmišljanja. Tobom upravljaju drugi ljudi i njihova mišljenja. Razmisli! Probudila si se kao mrlja. Što ti to govori?” A ja šutim.

“Neću te smetati. Bok!” I kukac ode.

Nisam ga ni pozdravila. Previše sam zaokupljena mislima. Može li se stvarno dogoditi da sam se pretvorila u ono kako se osjećam? A osjećam se kao da ne trebam postojati, da bi drugi ljudi bili sretniji da mene nema. Nemam nikakvu svrhu, samo lijevo smetalo...

Čujem neke glasove.

“Znam, ali nismo stigli, gospodo.”

U sobu ulazi moja majka i dva čovjeka u radnim odijelima. U rukama nose kante i valjak za boju.

“Gospodo, ljestve će nam trebati.”

Znači, napokon će okrečiti moju sobu! Začujem glas svoje majke koja je otišla u predsoblje po ljestve.

“Molim vas, dobro okrećite, ne želim da se vidi više ona mrlja kraj peći.”

Pogledam po sobi. Lijevo od mene je peč. Hej! Pa ja sam ta mrlja!

“Nema problema, sastrugat ćemo je i sve premazati bojom.”

Šta ćete me? Ok, ovo više nije smiješno.

Radnik mi se približava s nekakvom lopaticom.

“Bjež' od mene!”, viknem, ali on me ne čuje. Majka ulazi u sobu, naslanja se na ljestve i smije: “Napokon, napokon, dosta je nagrđivala našu prekrasnu kuću!” Radnik me pošakljao lopaticom. “Aj, nemoj me, šaklja... Au, ovo već boli... Prestani, prestani!”

“Sastruži je!”, vikala je majka i smijala se.

“Prestani!”

...“Alo, pola osam je! Diž’ se!”

Naglo ustajem. Ugledam mamu kako me ljutito gleda i drži pokrivač u rukama. “Mama, mrlja...” “Zakasnit ćeš u školu. Ustaj!” Trenutak spoznajе. San, san, san! Skočim iz kreveta i zagrlim mamu koja je i dalje ljuta jer sam zaspala, ljubim je i sretna sam... Ali zadavila bih onog tko je odredio da moramo čitati ovakve lektire!!

Valentina Bregovac, 4. r.

Ekonomska i birotehnička škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Milica Šepak

Obratite pozornost na mušice

Šest moljaca leti u svjetlu ulične lampe.

IKAR: “Ovaj party je ZAAAKON! Gledajte KAK SAM BLIZU SVJETLU!

Osjećaj je... ono... ZAAAKON!”

JUDA: “Da, Ikare, samo ne pretjeruj. Moglo bi biti opasno.”

IKAR: “O, da? Kako to da je ova MUŠICA tako blizu?”

OH!

Svjetlo je tako SVIJETLO...”

Lagani krc na kolniku, točno pod kotačem srebrnog automobila u prolazu i – pet moljaca leti u svjetlu ulične lampe, zbunjeni dugim svjetlima limenog bizona.

DEDAL: “Gledajte, nova svjetla! Idem za njima.”

JUDA: “Vrati se! Nikad ih nećeš uloviti.”

Četiri moljaca lete u svjetlu ulične lampe.

JUDA: “Ovo je opasna noć. Volio bih da su svi malo oprezniji. Mnoge bi se tragedije izbjegle kad bi ljudi bili samo malo oprezniji. Nadam se da neće početi kiša.”

Počne kišiti.

JUDA: “Evo, i mislio sam! A sad me konačno poslušajte i slijedite u zaklon.”

Juda nađe sigurnost u krošnji nekog stabla, gdje ispod lista, ne vjerujući svojoj sreći, iskoči gladna bogomoljka.

NOA zaviče: “Čekajte!”

Sporiji moljci zastanu. Balansirali su na oštrici noža između “ići” i “ostati”, a prvi mokri projektili jurili su pokraj njih do primarne mete – tla.

NOA: “Obratite pažnju na mušice. Ne odlaze sa svjetla! Ako one ostaju, možemo i mi!”

“Da,” složi se IZIDOR. “Ako odemo, možda zauvijek izgubimo put do Svjetla.”

Tri moljca lete u svjetlu ulične lampe i provlače se između kapi kiše. Kada ih koji od vodenih projektila pogodi, propadaju po koji metar, ali se uvijek nekako uzdižu, odgovarajući na sirenski zov ulične rasvjete.

Kiša svaki put prestane, a tri su vlažna moljca ostala u zraku.

AMBROZ s olakšanjem: “Ovo je bilo strašno.”

IZIDOR: “Itekako. Mislio sam da sam mrtav.”

NOA *mudro*: “Jedan poznati moljac i moj dobar prijatelj rekao je: – Ono što te ne ubije, to te i bogme i ojača.”

Izidor pogleda okolo. “Pa, nadam se da će skrivanje u mraku ojačati Judu. Možda prestane biti takva KUKAVICA!”

NOA mudrim tonom: “Ne sudi pregrubo,” – mušice se, osjetivši da počinje priča, pridruže dvama moljcima u orbitiranju oko starog Noe – “Jedan starac mi je pričao da nakon kiše dolaze ŠIŠMIŠI!”

Izidor ubere pitanje koje je visjelo u zraku i postavi ga: “A što je to šišmiš?”

NOA *zadovoljno, u centru pažnje*: “Šišmiš, mladići moji, vam je STRAŠNO, GOLEMO, KRVOŽEDNO, KANIBALSKO... Čudovište. Priča se...”

Ali nikada nisu saznali što se to točno priča, jer se čudovište iz Noine priče pojavilo iz smjera Svjetla i ugrabilo barda iz njihovog malog kruga.

“Spašavaj glavu!” Ambroz i Izidor su se uspaničarili.

Dva noćna stvorenja su bjesomučno lepetala krilcima, kružila, prevrtala se, ponirala, naglo mijenjala smjer i izvikivala jedno drugom ohrabrenja, ali šišmiš ipak ščepa Izidora. Sit, krvnik moljaca odleti u daljinu.

Jedan moljac sve je umornije lepetao krilcima, kružio, prevrtao se, ponirao, mijenjao smjer i dovikivao ohrabrenja vakuumu. Ambroz uvidi da je opasnost prošla i potraži prijatelja. Shvativši da je sam, učini jedino što je mogao. Kad je na krilima gladi dojedrio drugi šišmiš, Ambroz se nije izmicao.

Andrija Jurki, 4. r.

Srednja škola Zlatar, Zlatar

Voditeljica: Ljerka Gajski

Vrijeme čekanja

Odjednom se, odjekujući metalno, kolodvorom prolomi hrapava psovka, a zatim i:

– Lopov! Država je lopov!

Evo još jednog od onih koji mi svojim ispadima pokušavaju pokvariti dan. A da dan ne izgleda tako lijepo i da ja toliko ne uživam u njemu, vjerojatno bih žalila ovog čovjeka i pitala se što ga je to toliko ružno u njegovu životu ponukalo na ovakvo ponašanje, ali dan je, doista, prelijep i uopće me ne zanima zašto se spomenuti tako ponaša. Znam samo da nema prava na to i da je na mojoj listi pozitivnih ljudi otpisan. Brišem ga treptajem oka i na drugoj strani, u gužvi, počinjem tražiti nekoga tko će sa mnom uživati u ovom popodnevu.

A doista je predivno, veliko i bistro: vjetar kao na ubrzanoj traci razrjeđuje oblake, iz kafića dopire poznata pjesma, a ja čekam vlak koji kasni već deset minuta i mirišem kosu muškarcu pred sobom. Nakon kratkog dvoumljenja, vjerovali ili ne, zaključujem da koristimo jednak šampon. U istom se trenutku ovaj okrene kao da nekoga traži. Pokušavam mu uhvatiti pogled, ali, ipak, okrećem glavu udesno. A ondje stoji žena za koju bi se lako moglo reći da joj je jako stalo do vlastita izgleda. Kladim se da je cijelo jutro potrošila na odabir tona sjajila za usne sa sjenilom za oči, majicom, remenom, mobitelom, privjeskom za mobitel, sunčanim naočalama, naramenicama grudnjaka, potpeticama

cipela, bojom laka za nokte, psom lijevog i autom desnoga susjeda, naušnicama, kaputićem i naravno – s torbicom. I što bi se dogodilo da joj netko (samo ne ja) kaže da u tome nije uspjela?!

Odvraćam pogled, ali krajičkom oka primjećujem kako me *Ušminkana* odmjerava.

Muškarac ispred mene ses ponovno okrene, pogleda me ozbiljno i upita:

– Oprostite, koristite li vi to šampon od trešnje i badema?

Glumim zbunjenost, ali odgovaram:

– Da, moguće.

Ovaj mi se naglo približi, pomiriše mi kosu, pa zaključi neobično veselo:

– Da! Sigurno je taj! A gdje si ga kupila?

– Ma, ne sjećam se – odgovaram, pitajući se kad smo mi to *prešli na ti*.

– Znam samo da mu je cijena bila vrlo povoljna – pokušavam biti simpatična, no ubrzo zaključujem kako to nije bila dobra ideja.

– Daj? A koliko si ga platila? – napada me toliko znatiželjno, kao da sam mu, u najmanju ruku, upravo navijestila recept za eliksir vječne mladosti.

Iznenadena, razmišljam o tome kako je tip preda mnom ili gay ili lud ili i jedno i drugo. Šampon sam kupila pred mjesec dana, a cijenu sam mu zaboravila istoga trenutka kad sam ga ubacila u košaricu.

– 12,99 – slažem, uvjerena da će povjerovati u to budući da je *nešto*, 99 *lipa* aktualna cifra.

– Ma, znao sam! Opet pljačkaju! A ista mi se stvar dogodila prošloga tjedna s kremom za stopala. Znaš, s onom koja sadrži gel protiv gljivica i njegujući balzam. Odlična je, složit ćeš se sa mnom. No, uglavnom, kupim ti ja kremu za 37,90, a jučer vidim reklamu za istu kremicu u tom istom dućanu za 34,99. Da poludiš! Ono, prekoma! Kužiš? A prije koji dan...

Ostavljam ga usred te rafalne paljbe, ulijećući u praznu čekaonicu s reklamnim plakatima na prozorima. Ne smeta mi ni jeftina plastična sjedalica u koju se uvaljujem, ni prepuna pepeljara uz nju, niti zgužvani listovi novina u kutu. Udišem ustajali zrak punim plućima.

Hoće li uskoro taj vlak, pitam se, sigurna u jedno: dnevnu je dozu duševnoga mira nemoguće preplatiti.

Jelena Kolarić, 4. r.

Gospodarska škola Varaždin, Varaždin

Voditeljica: Spomenka Dragović

“Životi” iz tramvaja

ili

Grijev moga grada

Sjedim u novom tramvaju i na iglama čekam da netko svojim ogorčenim tonom, otpjevanim u drugoj oktavi, započne prodike i rafalno napadne lijenu i nekulturnu zagrebačku mladež. Naravno, to što stojim na nogama od pola šest sada nije tema, jer u prisutnosti sijedih penzionera nitko ne bi smio ni pomisliti, a kamoli osjetiti umor. Možda me ipak danas sreća malo i posluži te izbjegnem nečije kurje oko na koje bih, svojim nedoličnim ponašanjem, mogla stati.

Kao i uvijek gledam s kim se to danas vozim u tramvaju broj 17, ali mogu i ne misliti na svoje ‘promrzle’ noge koje su cijeli dan zagrljene mokrim čarapama od jesenskih kiša koje nas ovih dana opako oblijevaju.

Unatoč satu koji smo pomaknuli na zimsko vrijeme, noć se spušta previše rano.

Zurim po tramvaju i promatram ljude. Ima nas svakakvih.

Kad bih barem mogla samo na trenutak zaviriti u njihove živote, kao što mogu u njihove prozirne Konzumove vrećice koje su natovarili salamama, wc-papirom i najjeftinijim deterdžentom.

Točno meni nasuprot sjedi uglađeni stariji gospodin u ranim 70-tim.

Ne znam koliko mi leže procjene, tim više kad je riječ o starijim ljudima, ali gotovo sam sigurna da sam ovaj put približno u pravu.

Prava je rijetkost susresti takvog djedicu koji je obučen kao kakav njuorški poslovni čovjek. Tamnosivo odijelo s jedva vidljivim sitno utkanim prugama skrojeno je bez zamjerke, savršeno ispeglana bijela

košulja nazire se ispod skupocjenog sakoa, a kožne cipele pristaju mu uz dugački crni kaput. Nemoguće je zaobići zlatni prsten, taj dominantni detalj, koji se nalazi na malom prstu njegove desne ruke.

Gospodin gotovo nepomična, kao kakva voštana figura, čita novine i eventualno podigne naočale koje mu svako malo proklize nosom.

A samo je jednom pogledao na svoj zlatni Rolex koji pokazuje da je tek nešto malo minuta prije 19 sati.

Moju detaljnu i dubioznu analizu ometa zvonjava mobitela koji se krije u unutarnjem džepu gospodinova kaputa. Profinjeno vadi svoj telefonski uređaj marke Samsung i javlja se na perfektnom engleskom s britanskim naglaskom.

Dolazim u napast povjerovati da je ipak riječ o strancu koji je iz ovog ili onog, meni sasvim nepoznatog, razloga završio u samom srcu naše male zemlje, ali *Jutarnji list* koji i dalje leži na njegovu krilu uvjerio me u trenu da takva mogućnost ne dolazi u obzir.

Već sam napregnula svoje uho ne bih li čula dio razgovora koji je vodio, ali istog trena gotovo podsvjesno ugrizla sam se za usnu i prekorila se pri pomisli na takvu zločestu misao.

Ponovno vraćam misli na mokre noge i razmišljam kako ću ih umočiti u lavor vruće vode čim stignem kući.

“Mama, kupi mi kinder bueno... MA-MA.” – čuje se očajno moljkanje malog ‘zamusanog’ klinca koji očito nikako da zadobije pažnju svoje jeftino odjevene majke koja već, sudeći po izbljedjelim pramenovima, dugo nije bila kod frizera.

“MA-MA... MA-MA-MA-JA...” – dere se mali iz petnih žila i na sebe skreće pažnju cijelog tramvaja. Bakice se pogledavaju i križaju na materinu nemarnost i neodgojenog joj sina. Ali njegova majčica i dalje svoj pogled drži na nekom od onih ženskih časopisa u kojem možete doznati kako postati lijep i bogat u samo pet minuta.

“MA-MA...” – sinčić je već i ritam dodao na svoju iritantnu melodiju.

Jadno dijete. Najvjerojatnije je do sada bio u vrtiću i...

FLIS. Pljusketina odjekne, a stakla na prozorima se zatresu. (Dobro, možda se to meni samo učinilo.)

Gledam u čudu i dode mi da skočim na svoje mokre noge i... i da valjda

ostanem zabetonirana. Ovo je zlostavljanje.

Crveni tragovi prstiju otisnuti na sad već od suza umrljanom dječakovu licu u meni bude osjećaj boli, i nepravde, i sažaljenja...

Mali plače. Tiho grca i guta suze koje mu padaju u usta. Mama mu grubim pokretom ruke briše šmrkavi nos i dodaje: "Reci svom ocu, pijanduri, da ti kupuje slatkiše. Možda i bi kad ne bi sve zapio, a znaš, vino mu je pojelo pamet, pa mislim da je i zaboravio da te je napravio."

U tramvaju nitko ne reagira. Svi samo promatraju kao da su došli na besplatnu kazališnu predstavu. Sekunda ili dvije muk i tišina, a onda se opet nastavlja čavrljanje i razgovori.

Dvije starije žene razgovaraju o cijenama na Dolcu i žale se na male mirovine kojima se jedva pokrivaju iz mjeseca u mjesec.

"Napravila sam zimnicu: pekmez, ajvar i krastavce. Ukiselila sam zelje koje smo kupili u Getrou, a vrlo povoljno smo nabavili i pajceka od zetovog kolege s posla.

Nadam se da će to biti dosta za nas dvoje. Nekako ćemo izgurati zimu. A tko zna, možda nam i penzije malo porastu."

"Bilo bi vrijeme. Kolika su nam samo pusta obećanja dali", nadovezuje se njezina sugovornica. "Znaš kako se to kaže – obećanje, ludom radovanje."

Očima odsećem do srednjoškolaca koji glasno slušaju svoje mp3 uređaje, hihoću se i ismijavaju neku novu profesoricu iz latinskog. Oni 'pametniji' komentiraju nesigurnost grada i likvidacije koje su se zbile u zadnjih par tjedana. Misle da zvuče vrlo mudro kad u svoja usta stavljaju citate političara, roditelja i tv-voditelja.

Ne želim ni pogledati prema zadnjim vratima jer su to mjesto zauzela dvojica ljubavnika koji svima jasno daju do znanja da se ne srame pokazivati osjećaje te vrste na javnome mjestu. U želucu mi se okreće kad vidim takve iskaze ljubavi. Po meni su to muške karikature.

"Sljedeća postaja je Trg bana Josipa Jelačića", podsjeća nas snimljeni glas nepoznate tete.

"Sljedeća postaja je Trg bana Josipa Jelačića... Trg bana, trg bana, trg bana... ha ha... trg bana" – samo je još jedan pacijent u ovom vozilu koji se, kako se to laički kaže, posvadio s mozgom te se zabavlja vlastitim

pričama i razgovorima sa samim sobom.

Bože, pa ovaj svijet je toliko bolestan.

Tramvaj dolazi na Trg. Otvaraju se vrata.

Neki silaze a neki ulaze. Na moju sreću ušla ih je tek nekolicina.

U toj maloj gomili ulazi i mlada ispijena cura, mojih godina. Na glavi ima maramu... pretpostavljam da je izgubila kosu na kemoterapiji. Trudim se ne piljiti u nju. Sjeda na slobodno mjesto. Plače. Možda mi se samo čini.

Vrata se ponovo zatvaraju, a tramvaj kreće dalje.

Odlučim gledati kroz prozor. Ne želim više promatrati te tužne prizore koji samo prividno izgledaju kao živi ljudi.

"Teta...", iz 'sna' me prene hrapavi dječji glasić.

Trgnem se, a ispred mene stoji mala tamnosmeđa djevojčica kovrčave kosice u zelenom kariranom, barem tri puta, većem kaputiću. Njezina ispružena ruka govori dovoljno jasno i dovoljno glasno. Dok po novčaniku pretražujem sitniše koji su mi ostali od gableca, pogled mi pada na njezine mokre ljetne sandalice i po srcu me, kao kirurškim nožem, zareže. I njezine su čarape sigurno mokre, a nogice promrzle? Kako će ih ona utopli, kako će ih ugrijati?

Tako je preslatka. Možda je gladna i umorna i...

Pogledi nam se susreću kad joj u ručicu ispuštam tih par preostalih kuna i njezina umorna oka kažu mi: "Hvala."

Već u sljedećem trenu njezin ispruženi dlan nalazi se ispred "uglađenog gospodina djeda". Spuštam pogled i zurim u svoje mokre tenisice.

Najednom se sve oko mene prolomi kad čujem tu riječ koja tramvajem odjekuje kao jake koja pretrčava šumom.

"MARŠ. Mala, kako te nije sram? Marš. Bježi!", bile su ubojite riječi starog gospodina kojem je žila na čelu iskočila od bijesa. Na svu sreću tramvaj je zastao na novoj postaji i malena djevojčica izletjela je na ulicu kao da je ta riječ bila napeta strijela odapeta iz poglavičinog luka.

"Gade mi se ti Cigani i svi drugi križanci. Neka odu otkud su došli, a ne da plaze po nama."

I dalje sam gledala u pod. Sram me bilo podići glavu. U jednom trenu

željela sam ga u bijesu pitati nešto kao: A oprostite, ako su oni križanci, možete mi reći koja ste vi pasmina ili sorta? S pedigreeom ili bez?

Šutjela sam. U šoku.

U kakvom mi to crnom i bolesnom svijetu živimo?

Što li nam je grijeh napravio?

Ljudi, jedina vrsta koja se istrebljuje unutar sebe.

Taj ugladeni gospon možda je financijski osigurao svoje potomstvo i do trećeg koljena, možda zahvaljujući magisterijima i doktoratima u svojim ostarjelim godinama dobiva priznanja i pljeskanje svoje okoline. Zasigurno subotom navečer svoju suprugu izvodi u luksuzne restorane, na dobrotvorne koncerte ili u kazališta na opere i balet.

Mogu ga zamisliti kako vikendom s prijateljima igra golf u bijelim hlačama s kopicom na glavi, a ljeta provodi u vlastitoj vili na nekom jadranskom otočiću.

U što se to život pretvara? U predstavu?

Svi su bolesni. Stari i mladi, bogati i siromašni, muški i ženski... Svi.

U jednom te istom tramvaju voze se: bogati rasist, homoseksualac, cura koja boluje od raka, mladi koji su potencijalne žrtve sljedeće tučnjave, majka koja na rubu živaca tuče svoje dijete, bakica koja financijski jedva preživljava, striček koji priča sam sa sobom...

I sve je to normalno. Normalno?!

Ako ovako ljudi žive javno, na ulicama grada, što li se tek krije iza zatvorenih vrata njihova četiri, možda svježije pobijeljena, zida?!

Marija Rogoz, 4. r.

Škola za medicinske sestre Mlinarska, Zagreb

Voditeljica: Marija Gazzari

Peti život

Zovem se Katja i trenutačno živim peti put. Upravo sam toliko puta bila spašena od sigurne smrti. Još kao tek rođeno mače iz kante za smeće izvukla me jedna starija gospođa. Ubrzo nakon toga zamalo sam upala u 'ralje' vrata na dizalu. Zbog dobrog sam susjeda ostala živa. Nakon što

me udario auto njegovala me moja sadašnja vlasnica, a njezina mi je djevojčica spasila život od agresivnog psa lutilice. Uzbudljivo, zar ne? U posljednje sam vrijeme zatvorena u mala četiri zida. Dane većinom provodim sama. Moje su vlasnice svaka na svojoj strani. Ne zamjeram im. Ipak je njihov život ponekad pretežak. Mjesto odakle dolazim i koliko godina zapravo imam sada uopće nije važno.

Čujem korake na vratima. Znam, pet je sati poslije podne. Svaki dan vraćaju se u isto vrijeme. Dina je otvorila škripava vrata našeg malog stana. Ušla je prva, a odmah iza nje malena Nita. Obje su se namrštile čim su osjetile neugodan miris ustajalog zraka, a iskreno, ja sam samo obična mačka, ne koristim parfeme i ne znam prozračiti prostoriju. Dina je odmah otvorila sve prozore. Zapravo samo dva. Više ih ni nema. Stan je zaista malen, manji nego što se čini. Kuhinja sa samo jednim *kredencom*, kupaonica od svega tri kvadrata i jedna soba koju dijele. U njoj je pak toliko stvari da bi i 'vrag nogu slomio'. Ima tu svega, većinom odjeća, kutije i poneka *ofucana* ili potrgana Nitina igračka. Ispred ulaza u sobu stoji omanji okrugli stol, a pokraj njega dvije stolice. Za njim su jele. Na istom tom stolu stoji TV. Preko puta nalazi se fotelja. Dovoljno velika za njih dvije, pa čak i mene kad se odlučim skupčati pokraj njih. Sve sam ovo promatrala iz kuta napola drijemajući. Onda sam osjetila malu hladnu ruku koja stiska moj vrat sasvim nježno. Pomislih: "Nita!"

Sitna, četverogodišnja djevojčica plavih očiju i svijetle kose. Ne, nije nimalo lijepa i plavi uvojci ne uokviruju okruglo lišće savršeno pravilnih crta. Ipak je posebna. Zavlačila se pod kožu. Nikad joj nisu tepali: mamina ljepotica, bakina princeza, krasotica ili što već. To zaista nije bila, no njezina je samostalnost i sposobnost zapanjujuća. Bila je previše ozbiljna i iskrena. Nimalo poput ostale djece te dobi. Čak ni one starije. Zato joj je u vrtiću bilo dosadno i ostalu je djecu smatrala malim razmaženim cmizdravcima. U glavi mi još odjekuju njeni prvi koraci i glasan smijeh. Od njenog plača ponekad nisam spavala noćima. Kao beba često je imala istraživačke pohode u moje uši, oči, usta, povlačila me za rep i brkove, čupala moju dlaku dok se pokušavala pridizati ili je jednostavno koristila moj trbuh u zamjenu za jastuk. Danas ju u masi ne ističe baš ništa, ali njezino neobično ime ipak je teško zaboraviti. Dina i

Nita dobro se slažu. Mala ne postavlja previše pitanja i zahtjeva, a Dina ne očekuje i ne traži puno. Naizgled idiličan odnos. Da ne budete u nekoj zabludi ili nedoumici: vole se. Bez obzira na sve što imaju, odnosno nemaju.

Dina je mlada mama, također manje lijepa od prosjeka, bljedunjava i žgoljava, puna mana i vrlina...

Sad je već prošlo 19 sati. Zajedno su u fotelji pogledale crtani film, a zatim je malena otišla u sobu i uplovila u carstvo snova. Dina je i dalje ostala sjediti. Praznina, pustoš, tišina i slatki miris voćnih bombona na stolu bilo je sve što se moglo osjetiti. Ponovo sam sve promatrala iz kuta i svojim mačjim čulima i sama proživljavala ono što je ispunjavalo prostoriju. Ni večeras nije mogla izdržati. Na glas je sama sebi priznala kako je jednostavno prerano iskusila mnoge stvari i prerano odrasla: 'Ja sam još uvijek trebala biti dijete.' Ali to je samo njezina pusta želja.

Izmorena od straha, ali i napornog dana teškim i umornim korakom premjestila se u spavaću sobu. Vrlo pažljivo da ne probudi malenu.

Idućeg me jutro probudilo glasno vikanje iz sobe. Znala sam što se dogodilo. Zaspala je. Drugi put ovaj tjedan, a tek je srijeda. Često ne čuje budilicu. Za razliku od mene. Ali vrata spavaće sobe uvijek su zatvorena, pa joj nikako ne mogu javiti da je vrijeme za njezino ustajanje. Ježila se od same pomisli da će šefica dobiti slom živaca zbog nje. Peti put ovaj tjedan, a tek je srijeda. Teško je ustala, izašla iz sobice i pogledala kroz prozor. Vidjela sam kako su joj noge još nestabilne i teške, a onakve je podočnjake teško opisati. Vani je pljuštala kiša. Navukla je na sebe najdeblju vestu koju je imala u svom neurednom ormaru, uske hlače i čizme s visokim potpeticama. Ista kombinacija treći put ovaj tjedan, a tek je srijeda. Nije imala volju za šminkanjem. Konstantno je požurivala Nitu koja je ionako bila spremna puno prije nje. Na brzinu je pred nju stavila zdjelicu hladnog mlijeka i žitne pahuljice. Dok je jela, mama joj je brzim grubim pokretima prolazila četkom kroz kosu pokušavajući bar malo popraviti to veliko gnijezdo na maloj glavi. Jaukala je punih usta iako ju zapravo nije toliko jako boljelo. Nakon mukotrpnog češljanja Dina je na obraz svog djeteta 'zalijepila' topli zvonki poljubac pun ljubavi. Sa sitnog je lica u samo jednoj sekundi nestao svaki trag boli. A i kečkice

nisu tako loše ispale. Dina je zgrabila svoju veliku tešku torbu punu papira i u prolazu ubacila još nekoliko potpuno nepotrebnih sitnica. Isto je napravila s Nitinim ruksakom za vrtić. Stavila ga na njena slabašna ramena i usput joj još jednom nervozno pokazala i objasnila kako se vezu vezice na tenisicama. Izjurile su van svaka sa svojim kišobranom.

Svakog dana posljednje što čujem od svojih vlasnica jest oštar, ujednačen zvuk udaranja potpetica o pločice u hodniku. Po meni iznimno iritantan zvuk, ali počela sam ga doživljavati kao pozdrav. Udaranje je postalo sve tiše i tiše.

Nakon što odu bez pravog pozdrava, pa sve dok se ne vrate kući nemam nikakvih spoznaja o njihovom životu. Obje na svojim leđima imaju sjenku, ali u rukama veliko toplo sunce i dobro srce. Svakim sam danom sve više i više zadivljena načinom na koji se nose s time i savršeno spajaju dvije potpune krajnosti. Zatim ostajem sama sa svojim sjećanjima iz prošlih života.

Sjećam se prvog dana kojeg sam provela s Dinom. Bila je mala desetogodišnja curica, a ja još manje dvomjesečno maće. Još pamtim kako je njezina plava debela vesta bila meka, a ruke tople. Ponekad, kad se duboko zamislim, mogu osjetiti miris njezine kože i čuti piskutavi glasić kojim mi je pjevala vesele dječje pjesmice. Mazila me i pazila poput svog djeteta. Sada je sve drugačije. Zaista je postala mlada majka, a ja sada svu onu pažnju i brigu koju je ona nekad poklanjala meni pridajem njoj iako to ne primjećuje.

Do nedavno Dina je imala sve što mlada djevojka može poželjeti: prijatelje, mnogo poznanika, roditelje koji su je podržavali, dečka koji ju je volio, dobre ocjene u školi. Odrasla je gotovo preko noći. Shvatila je stvarnost i odlučila okrenuti potpuno novu stranicu. Bolje rečeno: ušla je u potpuno novu knjigu. Iz svog je dvorca istjerala sve podanike: prijatelje, roditelje, dečka..., a oko njega sagradila velike debele zidine kako bi se obranila od stvarnog svijeta i svih napadača koji su nakon mukotrpane borbe i pokušaja da ponovo uđu u Dinin život uvijek odustajali. Ona se smatrala prilično sretnom i zadovoljnom, no u trenucima kad je bila sama sa svojom sjenom osjećala je veliku prazninu na mjestu gdje su u njenom srcu boravili oni koje je najviše voljela. Jednostavno je nastavljala

živjeti svoj san koji je zvala životom. Ipak, svakim danom sve su joj više i više nedostajali ti ljudi puni mana koje je usprkos svemu obožavala. Znala je da neke nikada neće moći vratiti jer su davno otišli, sagradili svoje dvorce i upravljaju svojim carstvom. Ipak je odlučila srušiti one hladne zidine i širom otvoriti vrata. Sad se samo bojala da više nitko ne želi ući... Prokockala je povjerenje mnogih prijatelja. Jednog za drugim ostavljala ih je na cjedilu ili bi jednostavno prekinula svaki kontakt. Njezini su roditelji rastavljeni već godinama. Zbog mladenačke trudnoće posvadala se s oboma. Za Nitinog oca ne veže ju ništa. Vjerojatno ga više nikada neće vidjeti jer se odselio dovoljno daleko. Jedino što je djelomice uspjela sačuvati bila je borba za opstanak. Našla je dovoljno dobar posao od kojeg pristojno živi. Često se uvjerava kako ima savršen život te da je bogata s novcem ili bez njega. Još sam nešto zaboravila spomenuti, odnosno nekoga. Mislim na sebe, naravno. S Dinom sam gotovo od svog rođenja. Iako toga nije svjesna, nije me izgubila. Nekoliko me puta pokušala udaljiti od sebe i zahladiti naš odnos, no uvijek sam vješto pronalazila siguran put natrag do njezinog srca. Naša je povezanost neusporediva. Za nju nemam materijalnu, ali imam veliku sentimentalnu vrijednost.

Kao što sam već rekla, obična sam životinja. Ne mogu puno pomoći sebi ni ljudima, a osjećam čak i više od njih. Dugo promatram sve Dinine uspone i padove, smijeh i suze. Znam što će reći kad se naljuti, iznenadi, razveseli... Prepoznajem sjaj u njenim očima i vrstu osmijeha na dobro mi poznatom licu. Sada pokraj nje raste malo biće kojem je potrebno mnogo više ljubavi i njege nego meni. Sigurna sam da je ona mali anđeo koji će svoja krila dobiti tek kada nauči letjeti bez njih. Voljeti i živjeti s nekim poput ove dvije iznimno hrabre mlade dame prava je čast. Veoma sam ponosna na njih i volim ih bez granica. To je ono najvrednije što sam imala, što imam i što ću imati sve dok ne potrošim i svoj posljednji, deveti život.

Tea Vincetić, 3. r.

Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb

Voditeljica: Diana Herak-Jović

Andele, ti ćeš uspjeti

Sjedila je pognute glave nad bilježnicom prepunom vlastitih radova. U kući su svi spavali, baš kao i ostatak grada. Ako se ovo može nazvati gradom. U njezinu je sobu povremeno ulazio dašak vjetra. Obožavala je jutro. Bila su joj najdraži dio dana. Bez obzira na činjenicu da ih je često prespavala. Zaspala bi tek u zoru, a onda spavala cijelo poslijepodne. Na žalost, taj si je luksuz mogla priuštiti za praznike ili za neki slobodni vikend, ali takvih nije bilo puno. Danas joj je to uspjelo. Slijedila je svoje rituale. Širom je otvorila prozor spustivši rolete kako ne bi ulazili komarci. Lampicu koja joj je pravila društvo u kasnim noćnim satima, bolje reći ranim jutarnjim, podigla je s poda i stavila na stol. Svjetlost je obasjala njezinu radnu površinu. Uzela je maramicu i obrisala lampicu onako kako je često činila. Nije voljela neurednost. Na njezinu stolu nalazila se samo pernica, šarene olovke, prazni papir, kutija CD-a, labelo te računalo. Često su to objašnjavali njezinim horoskopskim znakom odnosno podznakom. Odbijala je priznati da je perfekcionista jer je znala da to nije istina makar je ponekad to željela biti. Ponekad je željela da su u pravu.

Voljela je pisači pribor i neprestano je kupovala neke nove olovke i bilježnice. Njezin pogled bio je usmjeren na onih nekoliko šarenih olovaka. Nije ih kupila iz potrebe. Svidjele su joj se i zato sada stoje na njezinu stolu. Još uvijek joj se sviđaju. Na jednoj piše "Dosta mi je svega". Ta joj se najmanje sviđala. Nije joj bilo dosta. Voljela je život, voljela je živjeti punim plućima. Čak i onda kada je bila veoma loše raspoložena. Na drugoj olovci, onoj žutoj, bio je otisnut natpis "Ti si moje sunce". Ta joj se olovka činila bezveznom. Natpis joj nije ništa značio. Kada bi je vidjela, sjetila bi se majke i djeteta kada mu ona kaže: "Sunce mamino." Odavno je prošla tu fazu. Treća joj se olovka sviđala. Jednostavna, bijela sa zelenim natpisom "Nazovi me". Uživala je u razgovorima s ljudima koje dugo nije čula ili vidjela. Bila je komunikativna i jako je voljela ljude i njihova mala djela dobrote. Pamtila ih je. Posljednja plava olovka je s natpisom "Volim te više od mora". Nije ga voljela više od mora. Nije bila sigurna je li ga uopće voljela. Bez obzira na sve što su njezine prijateljice pričale, bez obzira na hrpu tekstova nastalih zbog njega.

Nedavno je napunila šesnaest godina. Osjećala se starijom. Imala je osjećaj da njezino vrijeme prebrzo prolazi iako je to vrijeme tek trebalo doći. Na stolu s njezine desne strane leži upravo pročitana knjiga i odgledani istoimeni film. Govore o poslovnom uspjehu. Već je sada razmišljala što će poslije srednje škole, brinulo ju je previše nevažnih sitnica. Željela je jednoga dana živjeti u velikom jednostavno namještenom stanu u kojem bi se opuštalala svaki dan nakon posla. Sanjala je o toliko toga. Zнала je da ponekad gleda previše unaprijed. Njezin najveći strah je da će odustati kao i svi oko nje. Kao mnogi ljudi. Bojala se da će jednoga dana shvatiti da život nije bajka i samo se pomiriti s nečim manjim, nečim što zapravo nije željela. Najrodnije onome što želi trebao bi valjda biti hrvatski jezik pa će otići na filozofski, hrpu godina štrebati gramatiku koju ne voli, a zatim se zaposliti, ako se uopće uspije zaposliti, u nekoj školi kao profesor za bijednu plaću. Razred će brojiti trideset učenika od kojih će troje biti zainteresirano za njezin predmet. Od troje učenika dvoje će odustati jer će shvatiti da to nije posao u kojem se "vrti" lova i u kojem se može napredovati. Ona jedina osoba koja je ostala najvjerojatnije će biti neka djevojčica i ni sama neće znati zašto baš taj predmet. Ona će joj pomagati, usmjeravati je. Trpjet će izjave učenika koji nisu čuli za granice. Ono što će je, barem malo, činiti sretnom jest spoznaja da voli djecu i uživa u radu s njima, a osim što ona uči njih i sama ponešto nauči. Pojavit će se posebno problematično dijete kojem će u dogovoru s kolegama pokušati pomoći i usmjeriti ga na pravi put. Na kraju radnog dana doći će doma, skuhati djeci i mužu ručak. Njega neće niti pogledati, zaboravit će sve što je vidjela u njemu, zaboravit će mu pokazati da ga voli. Sjest će za radni stol i početi ispravljati hrpu testova i lektira od kojih je većina kopirana s Interneta, a njezini se dragi učenici nisu ni potrudili izmijeniti barem redoslijed. Idućeg dana ponovno će otići na posao, shvatiti da većina učenika nema pojma o čemu je ona jučer govorila, što je objašnjavala. Iz dana u dan, bez obzira na sve, davat će sve od sebe, ali oni i dalje neće upijati znanje kao spužva vodu. Ne zato što neće razumjeti, nego zato što ih ne zanima. Potpuno su nezainteresirani i ne žele se potruditi. S vremenom će i njoj postajati svejedno i objašnjavat će samo iz obveze.

Po završetku dana doći će doma, podgrijati ostatke jučerašnjeg ručka, obrisati prašinu znajući da će ona sutradan ponovno biti tu, izglacati tri "mašine" odjeće. Cijeli dan sanjat će o vlastitom krevetu i snu. Djeci će zaželjeti laku noć, a kada je mlade od njih zatraži priču za laku noć, reći će mu: "Anđele, moram spavati." Zatim će leći u krevet i razmišljati o onom problematičnom klinču shvaćajući da pritom zanemaruje vlastitu djecu. Vrijeme praznika provodit će na popravcima, a s početkom nove školske godine doći će i nova djeca. Divit će se svojoj kolegici koja s toliko ljubavi i entuzijazma radi isti posao. Divit će joj se jer je to željela i uspjela je.

U zadnjoj klupi sjedit će djevojčica koja će upijati svaku njezinu riječ. Prepoznat će sebe u njoj prije "sto" godina. Zar je već toliko vremena prošlo? Gledat ćeu to nevino lice i neće znati što joj reći. Neće znati treba li je usmjeravati jer bojat će se da će joj pomoći napraviti ono što je napravila sebi. Pratit će je iz dana u dan. U njezinim očima vidjet će da ona vjeruje u ono što je i ona sama nekada davno vjerovala. Vjerovala je da je mašta jača od znanja, a snovi važniji od činjenica. Željela je joj reći: "Anđele, nemoj nikada zaspati. Ti ćeš uspjjeti!" Ono što se neće sjetiti jest da je vjerovala i da je ljubav jača od smrti. Sada će i potreba za snom biti jača od ljubavi. Tada će ona zaboraviti. Više neće vjerovati da nada pobjeđuje iskustvo. Usiljeno će se nasmiješiti natpisu na bilježnici te iste djevojčice: "Smijeh je jedini lijek za tugu."

Djevojčici će zaželjeti svu sreću ovoga svijeta jer će još malen dio nje ipak vjerovati da život može biti bajka.

Tena Bartolac, 2. r.

Srednja škola Ban Josip Jelačić, Zaprešić

Voditeljica: Ljiljana Kotarski

Samostanski triptih

Smajlić-sestra

Zakasnit ću, pomislila je sestra Marina, uživajući u zadnjem komadu skrivenog ementalera, i krenula prema kapelici na jutarnju molitvu. Nije bilo plemenito tako skrivati poslasticu, ali nije mogla bez tih sitnica. Tijekom molitve pretrpjela je prijeki pogled sestre Tihe, ali ionako ne bi mogla ništa reći o njenoj maloj tajni jer se zavjetovala na šutnju još od osamnaeste godine. Promatrala je svoje sustanarke kako mole, kao da napamet recitiraju pjesmicu. Iste riječi, previše ponavljane, njoj su gubile smisao, zato bi ona uvijek smišljala nove molitve zamišljajući neko drugo mjesto. Najčešće je molila u Africi. Obožavala je taj raskošni kontinent, ljude i životinje, suosjećajući s problemima toga svijeta. Kada je odlučila doći i služiti Mu ili Joj (naravno, nikome to nije rekla, ali nikada nije isključivala ideju da je bog žena), nije bila spremna na srednjovjekovni pristup. U tom se trenutku glavna sestra okrene i ukori ju hladnim pogledom. Zbilja je smiješno misliti da te netko ne voli, ali Marina je znala da osjećaji nikada ne varaju! Ipak je samo mirno slušala, trpjela i potiskivala u sebi onaj Galilejev uzvik na izlasku iz sudnice: "Ipak se kreće!" Kao da je samo čekala dan kad će ju ta, gotovo kobna, izjava – osloboditi.

Već se osjećala tako umorno. Njen je dnevni zadatak bio isti svaki dan. U početku je bilo uzbudljivo brisati prašinu stojeći na prastarim klimavim ljestvama koje je crkva dobila na dar od prvog gradonačelnika. Stara su platna bila utočišta moljaca, vaze pune neukusnog umjetnog cvijeća, a tri kopije Michelangela su samo na treći pogled sličile svodu Sikstinske kapele. Četiri velika križa, sedam manjih, oltar, crni hrastov ormar i jedan neobični novi klavir, odavno su joj dosadili.

Taj je četvrtak bila spriječena u obavljanju svojih dnevnih dužnosti jer je glavna sestra u kapelici imala generalnu probu s djevojačkim zborom. Krišom je uzela ključeve iz njene dnevne halje u zajedničkoj kupaonici i odlučila otići u zabranjenu sobu s televizorom. Bila je jako sretna što počinje "Malcolm u sredini". Koje li slučajnosti! Epizoda o vjeri! Dewey

govori vjeroučiteljici da je nemoguće shvatiti što Bog misli. To bi bilo kao da mrav pokušava shvatiti što on, Dewey, misli. Priznao joj je da je tjednima promatrao mrave pokušavajući prepoznati koji su dobri. Nakon svega je poludio jer su svi izgledali isto: palio ih je, gazio, zalijevao, mlatio lopatom. Oni su mu se možda molili svaki dan, ali nisu na kraju ništa mogli učiniti jer on njihove molitve nije čuo. Dewey zaključuje da tako ni nama ne preostaje ništa drugo nego biti dobri i poštene, jer, nikada ne znamo stoji li Bog nad nama s golemom lopatom. Malim je pritiskom gumba pokušala isključiti ovu strašnu spoznaju. Na trenutak joj se učinilo da se nešto miče pokraj vrata. Vratila je svaku stvarčicu na svoje mjesto i na prstima neprimjetno otrčala u svoju sobu.

Glavna sestra

Iza ugla se pojavila glavna sestra. Ušla je u svoju sobu, uključila televizor i zaustavila odjavu snimljene epizode "Malcolma u sredini". Na njezinu se licu nazirao pobjedonosni osmijeh. "Nova je muha upala u moju zamku...". Od početka je, već na Marininoj zamolbi, shvatila da nije baš normalno stavljati smajlice umjesto točkica. Očito je prezaigrana i nerealna ta neposlušna sestra. Znala je da nikada ne bi bila dobra za ovaj samostan, jer, treba znati zanemariti vlastite potrebe. Takva nam dječurlija samo može smetati. Glavna sestra je bila zadovoljna sobom jer tako uspješno prepoznaje zbunjene koje su osjetile lažni poziv.

Na trenutak se sjetila Mare, koja je došla u samostan prije 15 godina. Ona je stalno pravila kolače u koje je stavljala previše cimeta. Hedonistički bi u njima uživala. Nje se pokušala riješiti prvom djelotvornom metodom. Zapanjujuće je bilo da isječak iz "Malcolma u sredini" može toliko poljuljati vjeru mladih sestara. Poslije toga, glavna sestra bi diskretno počela isključivati žrtvu iz dnevnih dužnosti, gaziti joj samopouzdanje blago otrovnim primjedbama, podsjećati je na obitelj, ili ju poslati kao zamjenu na župni vjeronauk u razred malih delikvenata. Nakon tih lukavih poteza, sve su napuštale samostan, ali ne i Mara!

Glavna je sestra bila primorana upotrijebiti drugu metodu koja uključuje malo više vještina i truda, jer, crnih ovaca, u ovom slučaju s više klikera u glavi, je uvijek bilo i bit će! Pronalazak ljudskih slabosti najlakše

se otkriva u asketskom načinu života. Čovjeku tada ono zabranjeno najviše nedostaje i taj netko svakoga trenutka može nesvjesno pokazati svoju mukotrpnost skrivajući slabost. Sve je pomno isplanirala. Mladi kapelan je obožavao kolače. Zbog njega je Mara bila pristojno ispraćena iz samostana. To joj je bio jedan od prvih uspjeha.

Drugi je slučaj uključivao prave vještine špijuniranja. Jedna razmažena mlada dama je osjetila poziv. "Međutim, ja sam jednoga dana kroz njenu ključanicu vidjela da svake večeri nešto piše i tiho cmizdri. Dok je bila na ručku, upala sam u njenu sobu i našla ta kobna pisma. Pisana su bivšem zaručniku. Pismo sam poslala na pravu adresu." Ohrabrila se ovim sjećanjima čekajući kada će Smajlić-sestra, kako ju je zvala, posustati u vjeri, a onda je zec već na ražnju.

Marinu je začudilo što će predavati vjeronauk. Iako je s djecom uvijek u početku teško, Marina je pronašla savršen način da se zajedno zabave i nešto nauče. Glavna sestra joj je zapovjedila da im čita o Noinoj arci. Pričala im je o tome kako svaka životinja ima svog partnera i kako je život u dvoje puno ljepši i lakši, zato je Bog i stvorio dva spola. Ta ju je priča podsjetila na Marka, njenu neprežaljenu ljubav iz školskih dana. S njim je sve dijelila, i zadnju kockicu čokolade i zeleni Chupa Chups osmijeh i stari bicikl s oštećenim upravljačem koji vozi u zamišljene svjetove. Gotovo je mogla čuti njihovu pjesmu, Bryan Adams i najbolja ljubavna balada ikad. U takvim je trenucima odlučila pisati pjesme i njima blažiti tugu.

Afrika

Glavna je sestra polako shvaćala da mora krenuti s drugom metodom. Tražila je njene slabosti, međutim, Marina je bila vrlo vrijedna i uredna sestra. Jedino što joj se moglo zamjeriti je sanjarenje zbog kojega bi ponekad kasnila. Potraga za tom jednom jedinom slabošću pokazala se puno težom nego u samom početku. Sutra u 16 sati dok Smajlić-sestra pere prozore, ona će pretražiti njenu sobu.

Nervoza je rasla, sat nije mogao glasnije kucati, znoj joj je oblijevao već crveno lice. Još jedna molitva i svaka će sestra krenuti svojim poslom, a ona će napokon raskrinkati novog parazita. Već su joj udovi počeli

drhtati, kazaljka se sada prebrzo približavala broju četiri, a Marina nikako da ode u kapelicu. Čekala je i čekala, već je prošlo pola sata, a Marine nema. Već prilično bijesna zaputila se u njenu sobu te počela glasno kucati. Već su je prsti boljeli, kada je Marina, koja je dovršavala najnoviju ekspediciju u afričke prašume, zbunjeno otvorila vrata neslužbeno bujici ljutih riječi: "Zar nije kućno pravilo da svaka sestra u 16 sati mora odradivati svoje zadatke?! U ovom samostanu nema mjesta za lijenčine! Još jednom zakasni i istjerujem te!!!" Marina se pokunjila i ponizno ispričala. Otrčala je u kapelicu pokušavajući zadržati suze...

Potruga je počela. U ormariću je pokraj kreveta našla dvije lijepe kopče za kosu, jedan ljubavni roman, mali obiteljski album, komadić nekog čudnog sira, zlatno izdanje Biblije, zeleni Chupa Chups i jednu staru smeđu knjižicu sa zlatnim lokotom. Tu mora biti nešto, jedino treba naći ključ. Pretražila je cijelu sobu, a ključiću ni traga! Već ju je izluđivao miris tog čudnog sira jer, za ručak, od nervoze, nije pojela ni zalogaj. Samo ću gricnuti, valjda neće primijetiti! Već osjećajući pod nepcem primamljivu aromu, zubima zagriže u tvrdi metal! Što je ovo?! Iz jedne od rupice u ementaleru ispao je zlatni ključić! Koje li sreće! Otvorila je knjižicu. Na svakoj je stranici zabilježen nadnevak, mjesto, raspoloženje i kome je molitva posvećena. Svaki dan je označavao novi dio Afrike: Libija, Maroko, Kenija, Angola, Egipat, Nigerija, Kongo... Molitve su bile posvećene drugim sestrama, Marku, oblacima, Suncu, ljubavi. Bile su tako maštovite i zanimljive da je glavna sestra utonula u njihove dobre riječi kao najstrastvenija čitačica. Želje dobra, strpljenja, razumijevanja, zdravlja, sreće, ljubavi, uživanja u sitnicama, radost života s Bogom i vječni optimizam oćarale su je. Je li moguće da će ova vedra knjižica poljuljati dugo građeni svijet nepovjerenja i sumnje?

Jedno je jutro Marinu probudilo glasno kucanje. Kada je otvorila vrata, glavna sestra joj je priopćila vijest: "Pakirajte se! Stigao je brzoglav iz Nairobija. Jedna moja stara prijateljica, sestra milosrdnica, treba pomoć. Potrebna im je mlada, obrazovana i strpljiva sestra koja ima iskustva u radu s djecom i bila bi spremna provoditi dane u divljini pod žarkim afričkim suncem. I da ne zaboravim, napomenula je da se ne smije bojati divljih životinja. Mislite li da ste dovoljno spremni za takav pothvat?" Na

Marininu licu pojavio se najsretniji i najveći osmijeh koji je glavna sestra ikada ugledala. Nema toga sunca koje bi moglo nadmašiti ovakav sjaj i toplinu. Htjela se i ona nasmijati, ali to se protivilo njenim principima.

“Dakle, pakirajte se!”

Jelena Bungić, 4. r.

Srednja škola Valpovo, Valpovo

Voditeljica: Mila Bungić

Cijena odrastanja

Sjećaš li se vremena kada si vjerovao u snove,
kada sklopio si oči i sanjao svjetove nove?
Sjećaš li se vremena kada su snovi bili stvarni,
kad su čudne utvare vrebale u tami?

Sjećaš li se vremena kad je smijati se bilo lako,
kad ni jednu bajku ili priču nisi shvaćao olako?
Sjećaš li se vremena kad te uspavaljivala majka
i kad su anđeli i demoni virili iz mraka?

Sjećaš li se vremena kad si promatrao morsku pučinu,
kad si u obrisima kamenja i algi vidao sirenu?
Sjećaš li se vremena kad su ti pjevale o budućnosti,
o usamljenosti odraslih... o njihovoj tuzi i bezdušnosti?

Sjećaš li se vremena
kad si mislio
da ćeš drugačiji biti,
da snove iz djetinjstva ne ćeš zaboraviti?

Sjećaš li se vremena
Kad smo još bili nevini?
A sada smo
na puke sjene samih sebe
svedeni...

Danas više ne vjeruješ u snove,
demone i sirene.

Na pučini morskoj vidiš samo
mjehuriće morske pjene.
U sumraku obraćaš se
sjenama i mjeseci...

odrasli su snovi,
a s njima...

i mi.

Martina Puljko, 4. r.

Ekonomski škola Velika Gorica, Velika Gorica

Voditeljica: Vesna Brkljačić

Novinarski radovi

Učenici Osnovne škole Šime Budinića fotografijom uputili svijetu poruku mira

Lula mira na zadarskoj rivi

Šibenski fotograf Šime Strikoman 9. prosinca 2008. godine snimio je na zadarskoj Obali kralja Petra Krešimira IV. svoju 146. milenijsku fotografiju.

Tisuću učenika Osnovne škole Šime Budinića formiralo je svojim tijelima oblik indijanske lule mira u čast predsjedavanja Hrvatske Vijeću sigurnosti UN-a.

Fotografija je snimljena s 30-metarskih ljestava vozila Javne vatrogasne postrojbe grada Zadra, a vedar dan, prekrasno okruženje i nasmiješena dječja lica razveselili su i privukli mnoštvo Zadrana koji su podržali ovaj projekt.

Marija Oštarić, 7. r.

Osnovna škola Šime Budinića, Zadar

Voditeljica: Jasmina Sandalić

Razgovor s Umom Gradac, šestogodišnjom darovitom učenicom 1.b razreda naše škole, članicom Centra "Bistrić" i mladom izumiteljicom te autoricom upravo izdane knjige "Umine umotvorine"

Mašta je važnija od znanja

Započeli smo razgovor u školskoj knjižnici. Uz dobrodošlicu Uma je primila i naše čestitke za svoju prvu napisanu knjigu.

Tvoju knjigu smo pročitali, pogledali ilustracije. U njoj ima više od deset tvojih izuma, zapisala si svoje definicije, izjave i komentare o svakodnevicu, životu i znanosti, smislila nove igre... Željeli bismo da nam to još malo objasniš.

Koji izum hoćete da vam objasnim?! Dobro, evo – najdraži mi je izum PIONEER KARTICA. To sam mislila poslati u svemir. Ja mislim da u svemiru sasvim sigurno žive inteligentna bića za koja mi ne znamo. Ali ni oni ne znaju za nas pa sam im htjela poslati poruku koju će oni razumjeti. Pišem, odnosno crtam u simbolima. Pišem kemijske simbole jer su oni na svim jezicima isti. Predstavljam im kojih sve elemenata ima na površini Zemlje, onda koja bića žive na Zemlji. Dijelimo ih na 5 zajednica – protiste, monere, gljive, biljke i životinje...

Vidjeli smo još neke zanimljive izume – prave male strojeve s kojima pokušavaš riješiti neke ljudske probleme kao što su SLOVOMLIN gdje pretvaraš tiskana slova u pisana, brojke u slova i obratno ... ili SINGULITIS s kojim rješavaš problem štucanja pa ŠIŠOVIŠTE za one koji se ne vole šišati, zatim PROZOR U SRCE ILI MJERAČ LJUBAVI. A tek KEMISLAV BUČKURIŠ?! Kako izgleda i što radi?

Ovako. Kemislava sam predstavila na Sekciji kemičara u V. gimnaziji prošle godine. On ima i lice – oči u obliku dvije molekule kisika tj. O₂ – O₂; nos u obliku simbola za element sumpora S izokrenut vodoravno, usta u obliku simbola za klor, Cl. To je stroj, koji bi da se nije pokvario, kemijske elemente iz periodnog sustava spajao u kemijske elemente koji su nam potrebni. Ali... nastala je zbrka kod njega i on stvara neželjene reakcije i spojeve. Na primjer jod, bez kojeg je nemoguć normalan rast

sada ga ima previše pa je mali punoglavac preko noći postao žaba... Zato se i zove BUČKURIŠ!

A SPASODEKA? Imaš li je kod kuće i čemu ti služi? Kakve je boje?

Moja SPASODEKA je crvene boje. Ideju za nju dobila sam od podloge za miša, onog kompjutorskog. Nju se mora uvijek nositi sa sobom, ona nas može zaštititi i spasiti. Kad je potres, stisneš onu točkicu i ona te odnese u utrobu Zemlje, kad je poplava oblikuje se u gumenu čamac, a u slučaju požara imaš prekidač s kojim aktiviraš vatrogasnu pjenu. Ako dode tornado, SPASODEKA nas spremi u zavežljaj i postane tako teška da nas on ne može odnijeti. Ako je netko klaustrofobičan, s ovom dekom se omota i može probiti zid...

Što znači ta riječ KLAUSTROFOBIČAN? Reci nam svoju definiciju!

Pa, čim si fobičan, nečega se bojiš. Ako si klaustrofobičan, onda se bojiš nečega u čemu si zatvoren... Ako si u maloj sobi ili liftu.

Ti si osim knjige napisala i časopis ZAGONETARIJ. Časopis je podijeljen u osam cjelina. Nas je zainteresirala baš osma – Rubrika za rješavanje vaših problema. I što učiniti: KAD SE ČAŠA RAZBIJE?

Reci mami da je čaša ionako bila napukla, a u napuklim čašama se skupljaju bakterije... pa će mama biti sretna jer se brineš o svom zdravlju.

Voliš pisati i čitati. Kakve knjige voliš čitati?

Volim čitati enciklopedije, posebno o životinjama. A čitam i druge knjige. Volim grčke mitove. Svidaju mi se knjige Tajna ribljeg oka Hrvoja Kovačevića i Ljubičasti planet Ante Gardaša... Lijepo mi je na hrvatskom... Tada pišem sastavke.

Imaš li uzore u svijetu znanosti?

Imam. To je Albert Einstein. Svida mi se njegov rad i što je rekao da je mašta važnija od znanja.

Čuli smo da ne voliš Nikolu Teslu. Je li to točno?

Da, točno je. Ne sviđa mi se zato što je rekao da su ženine oči samo svjetlo u praznoj glavi!

Ti ideš u prvi razred, a već znaš i čitati i pisati. I to tako dobro da si i knjigu napisala! Kad si naučila čitati?

S dvije godine. Bili smo na moru i tata je čitao novine. Uzela sam ih u ruke i počela čitati. Prije toga sam imala gumene kockice sa slovima pa kad bi mi koja ispala od mame bih tražila: "Daj A! Daj B!" I tako sam pomalo slagala riječi...

Kad stigneš pisati?

Kad dođem kući iz škole. Ja nikad nemam zadaću. Sve brzo riješim u školi.

Kako si zadovoljna sa svojom učiteljicom Ivom Zelenikom?

Jako je dobra. Napisala sam sastavak o njoj. I pohvalila sam je ministru obrazovanja Draganu Primorcu.

Koje predmete voliš? Kako ti se sviđa što učite u školi?

Gradivo mi je prelagano. Volim matematiku. Znam tablicu množenja i rimske brojeve. Znam vaditi korijen iz nekih brojeva. I kemiju jako volim. Kako ćeš dočekati sedmi razred kad se uči kemija? Jednostavno, ja ću preskočiti razrede! Najbolja sam učenica u razredu.

Zanima te istraživanje. Što želiš postati kad odrasteš?

Biokemičarka ili forenzičarka.

To želiš biti jer gledaš TV i serije o forenzičarima?

Ne gledam televiziju.

Uopće ne gledaš televiziju?! Ni crtane filmove?

Ne.

Što rade forenzičari?

Proučavaju neke stvari. Ako se dogodi neki zločin, oni onda gledaju otiske prstiju ili po vlasi kose saznaju tko je to napravio.

Znaš raditi na kompjutoru?

Da. Pišem knjigu i igram igrice o "Simsima".

Igraš se s "legićima" (LEGO KOCKAMA)? Slažeš li PUZZLE?

Ne. Ne volim to. To mi je dosadno. Ne volim neke igre koje imaju recepte, upute... Ja volim raditi ono što hoću, volim smišljati... Smislila sam igre

LUDI DAROVI i BOR SVEBOR te kompjutorsku igricu "VRANA VRANI OČI NE KOPA".

Zašto voliš ptice?

Zbog one knjige "Tisuću puta lijepa".

A kokoši? Vidjeli smo neke tvoje priče o kokošima.

I kokoši su nekad znale letjeti, ali su ih ljudi zadržavali u skučenom prostoru kako bi ih mogli uzgajati pa su evolucijom zaboravile letjeti. U časopisu "Zagonetarij plus šest vijesti iz kokošnjeg kutka" u petoj cjelini pisala sam o životu u Peruu. To je kokošima utopijska država, Koksici apatridi prebivaju u Peruu dok ne nađu svoju pravu zajednicu. Napravila sam i Tablicu razvoja kokošnjih zajednica kroz povijest. Neke se (p)ere poklapaju s našim erama. Prikazala sam i planet Perion na kojemu žive Koksici, Kopicí, Koppoperíci i Kljunići. Na Perionu nema gravitacije. Jako volim kokoši. Moja najdraža igračka je isto jedna mala kokoš!!!

Imaš neke hobije?

Idem u "Bistriće" i radim izume. Od ove godine idem i na balet.

Tko ti je najbolja prijateljica ili prijatelj?

U "Bistrićima" imam prijateljicu Ladu. Ona ima sedam godina i dobro zna matematiku. A u razredu mi je najbolja prijateljica Antea.

Što kažu tvoji prijatelji iz "Bistrića" o knjizi? Sviđa li im se?

Da, jako. I oni vole sve što je vezano za ptice. I isto vole kokoši kao i ja!!! Za njih sam izradila malu zbirku zadataka, rebusa i zagonetki pod nazivom "Glavu miksaj, vrti, tuci, nešto pametno izvuci."

A oni prijatelji iz razreda?

Bilo im je drago kad sam napisala knjigu.

Kad si sretna? Što te veseli?

Sretna sam... kad nešto dobro napravim i kad me netko za to pohvali.

Evo uskoro dolaze blagdani i zimski praznici. Voliš li zimu kao godišnje doba?

Volim zimu, ali i volim i ljeto. Zimu – zato što su praznici pa ću ići na skijanje. Počela sam skijati s tri godine. A i klizati se volim na Šalati.

A zašto voliš ljeto? Zato što si se rodila ljeti...

Rodila sam se 28. srpnja 2002. Ali nije samo zbog toga, već i zato što su praznici i što ću krenuti u novi razred. Ljetujem na Braču u Milni i jako se volim kupati. Inače ne volim putovati, ali volim biti na putovanju.

Koji su ti planovi?

Završiti ovu drugu knjigu koju pišem. To je zbirka od 20 priča – o koki. Smislila sam i neke nove igre...

Što bi poručila djeci? Čime da se bave, osim što igraju igrice na kompjutoru?

Poručila bih im da čitaju zato što im se onda razvijaju sinapse. Sinapse su jedna mreža u mozgu koja se razvija ako se ide i u muzeje, galerije ili na predstave... Još bih im poručila da se druže, da smišljaju i rješavaju zagonetke! I da pišu sastavke, a može i... knjige!

Naša kreativna i vesela sugovornica Uma nam je na kraju razgovora pročitala priču "Peričko oko" iz svoje nove knjige, ali i postavila nekoliko zagonetki i rebusa nad kojima smo se morali dobro zamisliti dok nismo točno odgovorili. Zahvalili smo joj se na razgovoru i zaželjeli puno uspjeha u pisanju i stvaranju novih umotvorina.

Elizabeta Brodić, 8. r.

Osnovna škola Jabukovac, Zagreb

Voditeljica: Senija Badić

Od Kameruna do naših srca

Ove školske godine naša se škola uključila u UNICEF-ov projekt "Škole za Afriku". Tijekom prvog polugodišta prikupljali smo novac za izgradnju škola u Ruandi. Da bismo barem malo upoznali taj daleki, egzotični kontinent, u goste smo pozvali jednog neobičnog gosta. Njegovo je ime Kazimir Nomo – Nemi. Rođen je u Kamerunu, ali ga je prije pet godina nogomet doveo u Hrvatsku. Sada već tri godine živi u Nedelišću kraj Čakovca. Ovdje se oženio i zasnovao obitelj.

Je li Kazimir Vaše pravo ime?

Da. Ja sam Kazimir Nomo – Nemi. To je moje pravo, krsno ime.

Vi ste katolik?

Obje moje obitelji, i ova u Hrvatskoj i ona u Kamerunu katoličke su vjeroispovijedi, no u Africi ima i drugih vjera. U arapskim su zemljama, na primjer, muslimani.

Idete li na mise ovdje u Hrvatskoj?

Moram priznati da ne idem. Imam malu kćer koja je upravo navršila tri godine, radim u jednoj tvornici za proizvodnju peći i treniram nogomet, pa sam zbog brojnih drugih obaveza zanemario one vjerske. No, počet ću, obećajem!

Koji su razlozi, vašeg dolaska u Hrvatsku?

U svojoj državi, Kamerunu, završio sam školu. Po završetku školovanja počeo sam ozbiljno trenirati nogomet i to mi je postalo strašno zanimljivo. Silno sam želio zaigrati za reprezentaciju svoje države. To se nije ostvarilo, ali sam nastavio igrati u drugim zemljama. Bio sam najprije u Nizozemskoj, potom u Francuskoj, a na kraju sam stigao ovamo, u Hrvatsku.

Za koji nogometni klub igrate?

Sad igram za jedan medimurski klub, drugoligaš u Macincu.

Za koji klub navijate?

Barcelona mi je najdraži klub, a odmah iza nje Juventus. Kad sam bio mali, moj favorit bio je Chelsea. Ovdje u Hrvatskoj navijam za Dinamo.

Koji Vam je događaj ostao najzanimljiviji sa sportskih terena?

Bilo je to još na početku mog boravka u Hrvatskoj. Prve treninge odradio sam po zimi. Igralište je bilo pokriveno snijegom koji nikada prije nisam vidio. Isprva nisam osjećao ni ruke, ni noge. Sav sam se smrznuo!

Kako je izgledalo Vaše djetinjstvo u Kamerunu?

Živio sam u jednom malom, siromašnom selu, manjem od Šenkovca. To je selo od glavnoga grada udaljeno oko deset kilometara, a nije bilo autobusa ni drugog prijevoza tako da se moralo pješaćiti. Kod nas se sve događa u glavnom gradu. I škola je tamo. To znači da sam se svaki dan

dizao oko pet ujutro i odlazio pješice u školu. Nakon šest sati nastave, opet pješačenje do kuće. Država je siromašna i loše organizirana tako da nije bilo baš lako.

Koje ste se igre igrali kao mali?

Mi, dječaci, najčešće smo igrali nogomet, ali bosu, bez patika ili kopački. Nije bilo baš puno prostora za igru jer su ulice u mom rodnom selu uske. No, snalazili smo se već nekako i bilo nam je lijepo.

Kako je organizirano školstvo u Vašoj zemlji?

Naše školstvo organizirano je po francuskom sistemu. Učimo slično kao vi tu, ali na francuskom i engleskom jeziku. U školu se kreće sa sedam godina. S 12 ili 13 godina ide se dalje, u srednju školu, a poslije srednje možeš upisati *faks*, kao i ovdje. Mnogo su veće razlike što se tiče razreda. Vi ovdje u Hrvatskoj imate razrede sa dvadesetak učenika. U mojoj osnovnoj školi, nas je u jednom razredu bilo 120, a bili smo najmanji razred. U nekima je bilo i po 180 učenika i svi slušaju samo jednog učitelja. Naša škola nije imala krov, prozore ni vrata, jer mi nismo učili u kući. Sjedili bismo na zemlji, pod jednim velikim drvetom, tako da nam ne smeta sunce, raspoređeni u puno redova i slušali učitelja koji stoji ispred nas. Mnogi nisu uspjeli završiti školu. Na primjer, nas je u prvom razredu, kao što sam već rekao, bilo 120, ali nas je u drugome ostalo sto. U trećem osamdeset, a u četvrtom oko pedeset. Nije bilo jednostavno, ali tko ima snažnu volju i motiv može uspjeti.

Navedite nam neke od najčešćih razloga zbog kojih su djeca odustajala od školovanja.

Neki su odustajali jer im je put do škole bio predalek, drugi su dolazili iz vrlo siromašnih obitelji pa su se kod kuće morali brinuti za braću i sestre i pomagati roditeljima u radu, a bilo je i onih koji bi po nekoliko puta ponavljali isti razred i na kraju odustali. I kod nas, kao i ovdje, ima onih kojima škola jednostavno ne ide.

Kako izgleda proslava Dana škole u Kamerunu?

Obilježava se, kao i ovdje, jednom godišnje. Tada se organizira svečani marš. Svi učenici marširaju, a učitelji i ravnatelj sjede na tribinama i gledaju. Sve izgleda jako svečano.

Govori li se u Kamerunu neki drugi jezik osim kamerunskog te francuskog i engleskog koji su službeni?

O, da! Francuski i engleski su jednako važni, oba su službena i moraš ih znati da bi mogao ići u školu. Nastava je jedan dan na francuskom, drugi na engleskom i jednostavno moraš znati. Učitelj samo govori i ne pita te hoćeš li ili nećeš, razumiješ li ili ne. Ali imamo i oko 250 različitih narječja koja se govore u Kamerunu.

Učit ćete svoju kćer Larisu francuski jezik?

Da. Ona već sad sa mnom priča samo francuski, a s mamom, djedom i bakom hrvatski.

Što Vam je bilo najljepše u Vašoj domovini?

Za mene klima. U Kamerunu je uvijek toplo. Tamo nisam nikada morao nositi kaput, niti duge rukave. Prije dolaska u Hrvatsku nikada u životu nisam vidio snijeg. Teško mi se naviknuti na niske temperature.

Koliko članova ima Vaša obitelj u Kamerunu?

Moju obitelj čine otac Josef (vi biste rekli Josip), majka Bernadette (mislim da je to na hrvatskom Bernardica), a imam i tri brata i tri sestre.

Što se u Kamerunu jede?

Uglavnom uobičajena, domaća hrana. Jedino što mi tamo imamo puno divljih životinja čije se meso smatra specijalitetom tako da sam probao stvarno svašta: slona, žirafu, lava...

Je li ukusniji slon ili piletina?

(Smijeh) Ovisi. Kako kad. Sad već dugo nisam bio kod kuće pa bi mi vjerojatno prijao slon. A fina mi je i piletina, ali ju sad jedem skoro svaki dan pa mi je pomalo dosadna. Ne znam čemu bih dao prednost!

Kod kuće ste nosili drugačiju odjeću?

Prije polaska u školu nosio sam samo gaće. Kasnije, kad sam krenuo na školovanje u grad, počeo sam nositi normalnu odjeću, jer u grad, naravno ne možeš samo u gaćama! Tada je i moj otac počeo raditi pa sam si mogao priuštiti odjeću, ali sam jedne cipele nosio tri, a patike oko dvije godine.

Jesu li Vaši roditelji ili braća već bili u Hrvatskoj?

Do sada nisu, ali jedna moja sestra vjerojatno će uskoro doći.

Posjećujete li Kamerun?

Ne često, jer je daleko, ali povremeno posjećujem svoju obitelj da vidim kako su. I moja supruga i kćer bile su jednom sa mnom. Malo su se bojale jer je to za njih bilo jedno sasvim novo iskustvo. Kći je pogotovo bila zbunjena. Jedno vrijeme nije joj uopće bilo jasno gdje se to nalazi. Neobični ljudi, čudan jezik..., ali ubrzo je sve postalo normalno. Najnormalnije se igrala s drugom djecom. Kako su se sporazumijevali, ne znam. Djeci to, valjda, nije problem kao nama odraslima.

Možete li usporediti život u Kamerunu s ovim u Hrvatskoj?

Razlike su jako velike. Vi imate dobro razvijenu infrastrukturu. Znači, ako se želite baviti sportom, imate dvorane. A Kamerun, koji je tri puta veći od Hrvatske i ima oko 18 milijuna ljudi, ima samo jednu dvoranu na cijeloj državi. Samo jednu! Probajte zamisliti kako je to! A dio dvorane nije još ni otvoren. Otvorenje bi, čini mi se, trebalo biti za godinu dana.

Jeste li u Medimurju imali neugodnosti zato što ste crnac?

I jesam i nisam. Nekima sam bio zanimljiv, a neki su me se i bojali. Neki su me prihvatili, a bilo je i onih koji nisu. Najzanimljivija su djeca. Neka mi još uvijek prilaze i dodiruju me da provjere skida li se ova boja ili je prirodna! (Smijeh)

Što Vam se posebno sviđa u Medimurju?

Volim slušati tamburaše, sviđa mi se vaš folklor, naročito plesovi u kolima. I ja jako volim plesati.

Je li Vam bilo teško naučiti hrvatski?

Već sam pet godina ovdje i svaki dan učim, svaki dan se mučim, ali imam osjećaj da još skoro ništa nisam naučio! (Opet smijeh)

Čuli ste da naša škola sudjeluje u UNICEF-ovom projektu "Škole za Afriku" i prikuplja novac za djecu u Ruandi. Što mislite o tome?

Samo što nisam zaplakao dok sam čitao o tome! To znači da Bog doista postoji jer je vama dao plemenitost, veliko srce i dobre uzore koji su vam pomogli da shvatite da ne žive svi u svijetu u istim uvjetima, a nisu za to

sami krivi. A nama je pokazao svjetlost na kraju tunela i dao nam nadu u bolje sutra. Hvala vam što radite nešto tako veliko i lijepo. Hvala u ime sve djece, ne samo iz Ruande i Kameruna, nego i cijele Afrike!

Mi uopće nismo isprobavali skida li se boja s kože našega gosta, ali smo zajedno s njim pokušali otpjevati jednu neobičnu pjesmicu na kamerunskom jeziku. Osim što je bio poučan i zabavan, Kazimir Nomo – Nemi donio je jednostavnu toplinu svoje Afrike u našu školu i ispunio njome naša srca.

Naša je škola samo jedna od mnogih škola koja je sudjelovala u projektu "Škole za Afriku". Nadamo se da će on i dalje živjeti, te da će i djeca u Africi jednom dobiti dobre škole i kvalitetno obrazovanje na koje imaju pravo baš kao i sva druga djeca u svijetu.

Paula Ilijaš, 6. r.

Treća osnovna škola Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Tihana Preksavec

Razgovor s Ljerkicom Vinković, učiteljicom razredne nastave u Klinici za dječje bolesti Zagreb

Toplinu i radost u njihovom pogledu nosim u svom srcu

Većina ljudi sigurno misli da se posao učiteljice odvija isključivo u učionicama mnogobrojnih škola. Iako je skoro uvijek tako, postoje iznimke. Jedna od njih je i učiteljica razredne nastave Ljerkica Vinković, bivša djelatnica OŠ Vjenceslava Novaka, oduvijek spremna za druženje, zabavu i pomoć djeci kojima je ona potrebna. Htjeli smo saznati zašto je školske učionice poželjela zamijeniti bolničkim sobama i kako izgleda Škola u bolnici.

Što Vas je potaklo da počnete raditi u dječjoj bolnici?

U privatnom sam se životu relativno rano susrela s bolešću svojih roditelja, a i sama sam dosta vremena provela u bolnici te iz iskustva znam kako je čovjek ranjiv u takvim situacijama. Osim toga, kao

učiteljici u redovnoj nastavi oduvijek mi je teško padalo kad sam morala učeniku upisati neku lošiju ocjenu. Već tada mi se činilo da bih bolje funkcionirala u bolnici.

Možete li nam nešto više reći o Školi u bolnici?

Svako dijete ima pravo na obrazovanje. Stoga mu je to pravo osigurano i za vrijeme boravka u bolnici. U Republici Hrvatskoj djeluje 13 škola u bolnici (u Rijeci, Splitu, Puli, Crikvenici, Krapinskim i Varaždinskim toplicama te nekoliko u Zagrebu). U Klinici za dječje bolesti Zagreb u Klaićevoj ulici nastavu od 1. do 8. razreda na svih 10 bolničkih odjela održavamo nas četvero učitelja razredne i 11 predmetne nastave. Svi smo djelatnici OŠ Izidora Kršnjavoga. Svojim radom u bolnici započeli smo 2004. godine.

Sjećate li se svog prvog susreta s bolesnim učenicima?

Jako dobro se sjećam svog prvog dana u bolnici. Glavna sestra nas je provela kroz sve bolesničke sobe i najviše se sjećam tišine. Ipak sam 15 godina provela u školi i navikla sam na dječji smijeh i na buku. U školi je uvijek tako glasno da su me ponekad od pretjeranih zvukova bolje uši. A ovdje me zaboljela tišina.

Koliko je vremena trebalo da se priviknete na taj način rada?

Zapravo, uopće mi nije trebalo puno vremena. Najviše sam se bojala da djeca u bolnici neće željeti Školu. No, učenici su me od samog početka razuvjerali. Na moje prvo bojažljivo pitanje "Želiš li malo učiti?" dobila sam pozitivan odgovor i tako je krenulo: prva petica, prvi osmijeh... Ma, djeca su sjajna!

Gdje se i kada u bolnici održava nastava?

Nastava se održava u prijepodnevnim satima, a vrijeme održavanja prilagođeno je kućnom redu bolnice. Ovisno o zdravstvenom i psiho-fizičkom stanju svakog pojedinog učenika (individualizirani rad), nastava se izvodi u skupinama, čistim i kombiniranim odjeljenjima u učionici i individualno – u bolesničkim sobama za učenike koji su vezani za krevet i koji ne mogu do bolničke učionice.

Možete li nam opisati jedan radni dan?

Svaki dan u bolnici je drugačiji. Način rada prvenstveno ovisi o

trenutnom zdravstvenom stanju učenika. Prije nastave uvijek se dobro pripremam kako bih ponudila djeci što više različitih aktivnosti i kako bi svako dijete moglo odabrati one sadržaje koji su njemu zanimljivi. Najprije odem na onkološki odjel jer su tamo učenici čije liječenje najduže traje. Njih jako dobro poznajem, radim s njima već duže vrijeme i točno znam što trebam sa svakim od njih napraviti. Prije ulaska u sobe javim se medicinskim sestrama koje mi uvijek daju važne upute o trenutnom zdravstvenom stanju mojih učenika. Zatim dobro operem ruke i stavim na sebe zaštitnu odjeću kako bih ih što bolje zaštitila od vanjskih utjecaja. Porazgovaram sa svakim djetetom u sobi i sjednem kraj svog učenika. Uvažavam svaku njegovu želju pa tako radimo one predmete koje on želi i toliko dugo koliko želi. Ako toga dana baš i nije raspoložen za nastavu, onda se zabavimo kako nam se tog trenutka sviđa. Najvažnije je da smo zajedničko vrijeme proveli u ugodnom raspoloženju i da je moj učenik zadovoljan. Nakon toga odlazim na B-kirurgiju. Na tom odjelu djeca borave kraće i češće upoznajem nove učenike. Prilikom prvog susreta kažem im nekoliko riječi o Školi u bolnici i nastojim ih malo razveseliti pa ovisno o njihovoj želji napravimo neki zanimljivi rad iz likovne kulture ili zapjevamo pokoju pjesmicu, odigramo kviz... Uvijek poneseš poneki časopis ili zanimljivu knjigu tako da svatko može odabrati ono što voli. Na kraju odlazim na Odjel za opekline i plastičnu kirurgiju. I ovdje se dogovaramo što ćemo učiti i onda uz ugodno druženje završavamo nastavu jer vrijeme je ručku. Odlazim u zbornicu i obavljam onaj dio posla koji rade svi ostali učitelji kad nisu s djecom.

Kako djeca prihvaćaju školu izvan svoga razreda?

Djeca su fantastična! Ako se isprva malo i nećkaju, vrlo brzo prihvaćaju školu i raduju se dolasku učiteljice.

Suradujete li s učiteljima i školom djece kojima predajete?

Ako dijete ostaje u bolnici duže od tri tjedna, onda telefonski uspostavljam kontakt s njegovom učiteljicom i s njom se dogovaram o svemu što ćemo raditi. Učiteljice i učitelji iz matičnih škola mojih učenika rado suraduju i ta suradnja je zaista važna. Zna da svaka učiteljica voli svoje dake i da će rado sudjelovati u svemu što im pomaže.

Kažu za Vas da znate ispuniti svaku dječju želju...

Kad bih barem znala! Ja se samo silno trudim i želim učiniti nešto lijepo za njih. Djeca su vrlo skromna, pa ako ih dobro upoznaš i pozorno slušaš, onda nije teško pogoditi što bi ih razveselilo. Neko dijete želi da mu napišem pjesmu ili priču u kojoj je ono glavni lik, netko poželi autogram glumice koju poznam, nekome nedostaje njegov kućni ljubimac i poželi njegovu sliku, netko zaželi određenu bajku, neke djevojčice razveseli nakit, netko bi igračku ili sladoled... Trudim se učiniti im dane u bolnici zanimljivijim, kraćim i sadržajnijim. Stalno smišljam kako ih razveseliti i kad u tome uspijem, nitko sretniji od mene. Moram reći da uglavnom tako razmišljamo svi koji tamo radimo – učitelji, medicinske sestre, liječnici, terapeuti i drugi zdravstveni djelatnici.

Znamo da učitelji u svome radu moraju biti objektivni. Imate li u ocjenjivanju blaži kriterij i nametnu li vam se koji ljubimci?

Ako dijete u bolnici želi raditi i trudi se, onda je to već dovoljno za odličnu ocjenu iz zalaganja. A kako je rad individualan (ili u manjoj grupi) i nastava je u potpunosti prilagođena svakom pojedinom djetetu, njegovom zdravstvenom stanju, mogućnostima, sposobnostima, predznanju i željama, onda ne izostaju ni rezultati.

U izvješću koje šaljemo u učenikovu matičnu školu napisani su svi obrađeni nastavni sadržaji te opisna i brojučana ocjena iz svakog predmeta.

Ljubimci... – imam osjećaj da su mi svi ljubimci. Svako je dijete posebno i svako mi je drago. Naravno, vežem se za djecu koja su dugo u bolnici i s kojom provedem puno vremena.

U našoj ste školi vodili plesnu grupu. Uključujete li u bolnici djecu u neke aktivnosti?

Još se uvijek rado sjećam plesne grupe i pamtim vaše prve pokrete. I u bolnici ponekad bude vedrih dana i čim osjetim da je trenutak povoljan, napravim par plesnih koraka pa bude smijeha.

Za vrijeme dok sam još radila u vašoj školi, intenzivno sam surađivala s DK Dubrava i ta se suradnja nastavila i ovdje. Organizirali smo program

kulture koji se sastoji od gostovanja Dječjeg kazališta Dubrava sa svojim predstavama prilagođenim bolničkom prostoru te likovnih, hobby-art i eko radionica. Od ove šk. godine jednom mjesečno ostvarujemo projekt "Vesela srijeda" na kojoj gostuju glumci, plesači, glazbeni umjetnici te učenici iz matične škole. Održavamo i kreativne edukativne glazbene i likovne radionice po cijeloj bolnici. I roditelji se aktivno uključuju u te aktivnosti zajedno sa svojom djecom.

Što roditelji misle o školi u bolnici?

Roditelji prihvaćaju Školu u bolnici jer uvidaju da ona pridonosi boljitku njihove djece i rado surađuju s nama.

Kakvi su komentari vaših učenika na vaš rad?

Njihovi me komentari jako usrećuju. Ono što su mi nacrtali ili napisali čuvam jer mi puno znači, lijepe riječi koje su mi izgovorili dobro pamtim, a toplinu i radost u njihovom pogledu nosim u srcu.

Ostajete li u kontaktu s djecom i nakon njihova izlječenja?

Da. To je logično jer kad ste s nekim proveli najteže trenutke, onda povezanost ostaje. Povremeno se čujemo telefonom ili putem SMS-a, odemo na sok kad dođu u Zagreb, a kad netko od njih izrazi želju da se vidimo u njegovom kraju i kad je to moguće, posjetim ga. Provesti neko vrijeme s učenikom kojeg sam dugo gledala samo u krevetu i bolesnog, a sada je zdrav i izvan bolnice, to su nezaboravni trenuci.

Znamo Vas kao vedru i uvijek nasmijanu osobu. Što za Vas znači dječji osmijeh?

Zapravo i ne znam kako bih riječima opisala koliko mi znači dječji osmijeh. Čini mi se da sve što radim, radim zbog tog osmijeha. On mi daje snagu, ispunjava mi život i čini me sretnom osobom.

Iza vas i pred vama još su mnoge dječje sudbine. Što biste poručili zdravoj djeci?

Kao prvo, cijenite svoje zdravlje, čuvajte ga i budite sretni što imate to najveće bogatstvo. I uvijek pomognite onome koji nema tu privilegiju. Postoji bezbroj načina kako pomoći bolesnom prijatelju, poznatom ili nepoznatom. Pokažite razumijevanje za drugog i budite uvijek uz

njega. Nazovite takvog prijatelja, recite mu koju lijepu riječ ili mu samo poklonite osmijeh. Nagrada koju ćete dobiti je neprocjenjiva.

Lucija Šabarić, 8. r.

Osnovna škola Vjenceslava Novaka, Zagreb

Voditeljica: Milvija Vuk

Kriv sam – riječi izrečene dojma radi

Maloljetnicima se za počinjena kaznena djela kao sankcije izriču odgojne mjere, maloljetnički zatvor i sigurnosne mjere. Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio četrnaest, a nije navršio šesnaest godina života (mladi maloljetnik), mogu se izreći samo odgojne mjere. Maloljetniku koji je u vrijeme počinjenja kaznenog djela navršio šesnaest, a nije navršio osamnaest godina života (stariji maloljetnik), mogu se izreći odgojne mjere, a uz uvjete predviđene Zakonom o sudovima za mladež, maloljetnički zatvor. Svrha je maloljetničkih sankcija pružanjem zaštite, brige, pomoći i nadzora te osiguranjem opće i stručne izobrazbe maloljetnog počinitelja kaznenog djela utjecati na njegov odgoj, razvijanje njegove cjelokupne ličnosti i jačanje njegove osobne odgovornosti.

Meni su ovi podaci nesnosni. Imam samo 14 godina, ali shvaćam svoje odluke, djela i njihove posljedice. Nepojmljivo mi je kako djecu mojih godina nakon počinjenog kaznenoga djela šalju u odgojne ustanove ili odgojni zavod u kojima najdulje ostaju tri godine. Kako će shvatiti da su učinili nešto pogrešno ako su kazne za brutalna ubojstva odgojne ustanove, kazne od dvije-tri godine. Najčešće ta djeca nisu djeca s emocionalnim i psihičkim problemima, to nisu zlostavljana djeca nego upravo nasilnici koji to rade iz zabave i razonode. Ponekad se i o svojim djelima hvale među prijateljima. Briga, pomoć... Gdje je nestala pravda? Sebe prikazuju žrtvama. Nakon što se hvale među prijateljima o svojim zlodjelima, pred sudom se kaju. Koliko su oni zapravo iskreni? Riječi poput "Kriv sam. Ja sam je ubio." odletjele su u vjetar. Zaboravljene.

Ionako su bile izrečene dojma radi. Nikada više nisu ponovljene jer nikada nisu ništa iskreno značile. Izrečene samo zbog blaže kazne, kazne koja nije dostojna ljudskoga života, izgubljenih snova, nada i planova za budućnost koje sada više nema. Saznanje da se te osobe zapravo ne kaju može se pročitati u njihovim izjavama. Zapitate li se koliko se počinitelji zapravo osjećaju krivima?

"Osjećao sam se uvrijeđeno jer me je izbacio iz WC-a", objasnio je istražnom sucu Stanku Grbavcu 17-godišnji M. B. razlog zbog čega je probo nožem Marka Jurića. Policija ga je do ovog događaja prijavljivala već 15-ak puta, a već je i odslužio kaznu u Odgojnom zavodu Turopolje. Kada mu je sudac Grbavac odredio pritvor, 17-godišnjak ga je stao vrijeđati. Istražnom sucu je priznao djelo, a svoj monstruozi čin je pokušao "opravdati" utjecajem alkohola i droge.

Kaje li se on što je brutalno okončao život nevine osobe? Ionako će izaći za dvije do tri godine. Gdje je tu pravda? Nastaviti će sa svojim životom? Neće imati ni to malo dostojanstva da se ispriča obitelji.

Ubojice Luke Ritza, mladića koji je iza sebe ostavio cijeli život, obitelj, prijatelje i izabranicu svoga srca, ubili su iz dosade. Znali su da će ih naći, ali su šutjeli. Recite mi ako se zapravo kaju, ne bi li pozvali policiju i prije nego što su shvatili da će ih naći?

Svjedoci smo sve učestalijih ispada u kojima maloljetnici tuku maloljetnike sve do smrti. U tim akcijama maloljetnici – nasilnici zaštićeni su svojom maloljetnošću kao lički medvjedi. Istovremeno maloljetnici – žrtve nisu zaštićeni ničim, osim grobom.

Pozitivno zakonodavstvo za učinjene prometne prekršaje sa smrtnim posljedicama kao odlučujuću olakotnu okolnost priznaje i uzima u obzir pokajanje okrivljenika. Kao otegotne okolnosti sud uzima u obzir činjenicu da se radi o životima mladih, djece – nevinih; osoba koje su se našle na krivom mjestu u krivo vrijeme pod kotačima nečijeg vozila, u srazu dvaju automobila, u tami tunela... i u čijim je životima toga dana ili noći rulet zaigrao svoju igru. No je li netko tražio veću kaznu? Ne, nitko od okrivljenika kojima su izrečene kazne u trajanju od 6, 7, 8, 9 mjeseci (radi se tek o nepravomoćnim presudama) istodobno od suda nije zatražio veću kaznu jer ga odmjeravanje kazne od nekoliko mjeseci vrijeđa kao čovjeka koji se – kaje.

Koliko, zapravo, teži riječ pokajanja; sadrži li ona u sebi svu bol roditelja djece, mladih, žrtava, onih kojih nema? Sadrži li ona sve prolivene suze i neprospavane noći njihovih roditelja? Sadrži li izgublenu njihovu budućnost, propale snove i mrtve nade? Nije li život takve osobe vrijedan više od "Kajem se...?"

Ivana Ošaben, 8. r.

Osnovna škola "Marija i Lina",
Voditeljica: Vesna Janjiš

Elizabeta Toplek – poznatija kao teta Liza – dobitnica triju državnih odličja i tri Porina

Voljeli su je Tito, Tuđman i Mesić

Elizabeta Toplek je 85 godina stara mještanka Donje Dubrave. Živi u skromnoj kući koju su kasnih šezdesetih sagradili ona i njezin pokojni suprug Viktor. Djece, nažalost, nisu imali, ali je Elizabeta Toplek uvijek bila uz djecu. Do umirovljenja je radila u mjesnoj osnovnoj školi kao kuharica. Tada su je svi učenici, ali i učitelji, zbog dobrodušnosti i vesele naravi zvali jednostavno: teta Liza. I tako je ostalo do danas. Razlika je jedino u tome što je onovremena apozicija teta Liza danas postala prezime: Teta Liza – diljem Hrvatske, ali i van granica, ime poznate i priznate etno-pjevačice.

A sve je počelo tridesetih godina prošlog stoljeća kad je Elizabeta Kuzmić, kao mlada djevojka, zapjevala u ondašnjem društvu "Dubravka". I od te davne 1938. godine redali su se nastupi diljem Hrvatske i inozemstva, a iz dana u dan, od nastupa do nastupa njezino je ime postajalo sve poznatije. Kruna njezinog dugogodišnjeg pjevanja izvorne dubravske i međimurske pjesme je suradnja s Ansablom narodnih pjesama i plesova Hrvatske. Plod te višegodišnje suradnje, isprva stidljive, a kasnije sve češće i čvršće, bio je poziv Teti Lizi za nastup na proslavi 50. godišnjice osnutka "Lada", a uskoro i poziv za snimanje zajedničkog nosača zvuka. A upravo je taj album izvornih međimurskih

pjesama prošle godine osvojio tri Porina, godišnju nagradu Instituta hrvatske glazbene industrije. I to je bio povod za posjet našoj Teti Lizi.

Što je bilo prvo: Teta Liza ili Lado?

Teta Liza, kako je uopće došlo do vaše suradnje s Ladom?

Kak dok je dečko zgljedal deklu. Ljubav na prvi pogled. Ivančanu (Ivanu Ivančanu, umjetničkom voditelju "Lada") se jako dopalo kak ja popevam, a meni se dopalo kak oni igraju. Pak je unda bilo – dejte, Teta Liza, otpopevajte mi onu... a ve onu... dejte ve još jenu...

Koliko ta suradnja već traje?

Se je počelo pred skoro dvajsti ljet v Stonu na jenem dobrotvornom koncertu. Tam sam se prvi put srela s Janjom Ivančan, Ivančanovom ženom. Fnogo me sega spitavala, nekaj sam ji i popevala. Unda je to ona povedala Ivančanu... I tak, malo po malo i ve smo tu!

A cijela je priča završila zajedničkim nosačem zvuka. Svi mi Dubravčani ponosni smo na to, ali još više zbog toga što je naslov "Teta Liza i Lado". To znači da ste upravo vi prava zvijezda tog projekta.

No, dobro, ve je tak zišlo, ali je tak i praf. Znate, na snimanju v Zagrebu je jempot bil i minister kulture Biškupić. Nekaj smo se spominali za peneze, kuljko ve to snimanje košta, pak je rekel da meni mora biti čast snimati z Ladom. Je – pitala sam ga – a kak su praf mene našli. Kaj nega drugi koje znaju popevati međimurske pesme? Nek budu srečni kaj njim očem i morem popevati. Niti sam ja ne več tak mlada?

I kako je bilo na snimanju, obzirom da, kako ste i samo rekli, godine čine svoje?

Snimali smo tri tjedne, ali je se počelo puno prejdi. Došli su dečki z Lada. Ja sam njim otpopevala kaj mi je došlo na pamet. Oni su to snimili, a unda je Alen (Alen Kanski, član Lada koji je priredio i glazbeno obradio izabrane pjesme) to v Zagrebu se spisal. Unda smo si još jempot to pregledali i zebrali smo kaj nam je pasalo. A unda vužek!

Deš nuter, zapru te v jen ketrec i – popevaj. V jenem ketrecu sam ja, a v drugem mužikaši. I to tak cele tri tjedne: popolne ideš v Zagreb, vrneš se kesno v noći, a negda, bormeš, i po pol noći. Ali nikaj zato, dečki su bili

super ekipa. Pazili su me i navek pitali kaj mi treba.

A dok su vidli da mi je teško, sam bi rekli: "Hote, Teta Liza, idemo na pijaču!" Oni su navek donesli nekvu pijaču, ja sam spekla kolače, pak je nekak bilo... Iako je bilo jako naporno, zdržala sam uz pomoć dečki z Lada koji su me prijeli i pazili kak svoju mamu.

Pjesma za tri predsjednika

A onda je slijedila promocija u Zagrebu, u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog.

Ne znam kaj je bilo teži: se to snimiti ili pak zdržati se te nastupe. Još nastup kak-tak, ali se ono prejdi i potlji – to je teško i jako naporno. Si ti čestitaju, saki ti oče ruku stisnuti, si ti novinari, televizija, poznati pevači, političari, Bandić, Mesić... Si se rivaju, vruće je, a nikak nemreš do vode dojt. Skoro sam ostala i gladna i žedna. Praf sam došla do stola de je bilo pripravljeno piti i jesti, već su došli po mene kaj se pem s Mesićem i Bandićem slikat...

Zaista se predsjednik Mesić osobno želio s vama fotografirati? I imate fotografiju s njim?

Kajpak da se štel! Samo tu sliku nemam jer smo se ne slikali! Bila je takva gužva kaj se ne znalo što pije, a što plača. Tereza Kesovija me našla, strisnula me k sebi, skušovala me i rekla da je nekaj takvoga još ne čula. Unda su se tu našli još fnogi koje poznam z televizije, ali se ve nemrem zmisli kak se zovu... I tak, dok smo konačno došli, Mesić je već nekom moral oditi. Oni njegvi su ga zivali v auto i nekam otpeljali.

Znači, propao vam je osobni susret s predsjednikom Mesićem.

A, neje. Bila sam ja z njim. Dobila sam nekakvo priznanje, pak smo unda bili na Pantovčaku de smo se i slikali i trinknuli se. Dok mi je daval priznanje, službeni fotograf je sakoga jempot slikal. Ja sam gledala Mesića, on mene, a fotograf je slikal. Na to je Mesić rekel: "Još jempot!" Obrnuli smo se k fotografu i tak je samo nas dvaput slikal. A potlji, na domjenku – kak se ve to velji – našel me v oni celji gužvi, donesel mi je šampanjca, trinknuli smo si i spili, a fotograf, kojega je on dopeljal, je to slikal.

(Zamolili smo Tetu Lizu da nam pokaže svoje priznanje i fotografije. Nakon nekog vremena vratila se s dvije kutije i dva papira. Otvorivši ih, vidjeli smo da se ne radi o jednom, nego o dva državna priznanja: REDU HRVATSKOG PLETERA koje joj je dao 1999. godine pokojni predsjednik Franjo Tuđman i REDU DANICE HRVATSKE S LIKOM MARKA MARULIĆA koje je dobila od predsjednika Stjepana Mesića 2008. godine.) Svaka vam čast: dva predsjednika i dva priznanja!

Kaj dva! Tri! I od pokojnoga Titija sam dobila priznanje, samo ne znam kam sam ga dela. Vražja selidba! Nekam sam ga dela i niti za Majku Božju ga ve nemrem najti.

Tri, dva ili samo jedan Porin?

Znači – tri predsjednika, tri državna odlikovanja, tri Porina!

Tak je! Žal mi je kaj nemrem najti ono Titijevo priznanje, ali mesto njega imam jenoga Porina.

Kako jednog? Govorilo se i pisalo se o tri!

Je, dobila sam tri, ali sam dva dala. Nemrem biti takva kaj Alanu nej jenoga dala. On je, bokček se to napravil, on me vozil i v Zagreb i z Zagreba. On je i došel po mene kaj pemo na dodjelu Porina. Rekla sam mu: "A kaj ti ja pem. Neje to već za mene. Idite vi sami." Ali on je bil napeti i samo je govoril da od tri (ili štiri, ne znam točno) nominacije morti jenoga dobimo i da bi bilo ljepo kaj bi ga unda ja dobila. I tak me nagovoril. A tam je bili sveta i sveta. Ja sam si z našim Tončekom sela, program je išel... A nemreš to se niti tak napeto pratiti. Najjempot se čulo: "Teta Liza!" Meni su se noge odsekle, v želucu mi je najjempot postalo žmefko. Neje to bila trema, samo sam nekak bila čudna, kak da ne bi imela svoje noge. Komaj sam došla do pozornice i zela si Porina. Još sam niti prafr ne došla do svojega stolca, a još jempot se čulo: "Teta Liza!" Toga prvoga sam porinula Tončeku v ruke i ajde nazaj na pozornicu. Nosim ti ja toga drugoga dolji, a na štengami me jen gospon zastajil i velji: "Teta Liza, čekajte još malo. Još nije sve gotovo!" Kaj pak, imel je čovek prafr! Dobili smo i trećega Porina. I kaj ve?

Kak sam rekla: Alan je jenoga zasljužil, jenoga sam štela dati naši Slogi, a

jen bi ostal meni. Ali su ovi z Lada rekli da bi bilo dobro kaj bi i snimatelju tona Maglajcu jenoga dali, pak sam unda drugoga dala njemu. Nema veze, of moj bu još malo pri meni, a unda ga dam v prostorije Sloge nek tam stoji.

Jezične vježbe na radiju i televiziji

Vi ste, Teta Liza, svjetska žena, žena za sva vremena!

A zakaj nej bila? To kaj ja popevam nema nikve veze z politikom. Te su pesme od navek bile i za navek budu. De sam god popevala, si su me razmeli i bile su njim ljepe: od bivše Jugoslavije (Srbije, Makedonije, Slovenije, Bosne, Crne Gore) pak se do Mađarske, Austrije, Njemačke, Švicarske, Italije, Švedske... Ve se niti nemrem zmisлити de sam se ne bila.

A radio, televizija...

Je, to ne moči niti nabrojiti. I ja sam bila tam, a i oni su hodili k meni. Znali su me i po tjeden dni snimati. Se, i kak kuham, i kak delam po gruntu, i na polju i vrtu, i kak popevam... Sikak je bilo! Samo sam se navek z njimi, pogotovo na televiziji, znala posvaditi. Baš nekoj den, naprimer, sam bila na televiziji, vu oni emisiji kaj ide sako popolne. On Ferlin (voditelj emisije) mi je rekel zakaj govorim po dobravski. Tobož da je on z Istre, a ja z Međimurja, pak ako bi saki po svojem govoril, što bi nas razmel. Kaj što?! Ja sam mu rekla: "Mi Međimurci sakoga razmemo, a de sam god do ve bila i mene su si razmeli. Govorila bum kak znam, a ako vam ne paše, već me najte zvati."

Samo je močal i fljetno me poslal popevat pesmo.

Isto je tak bilo i na snimanju z Ladom. Prvi den je mužiki dirigiral Božo Potočnik. Ja sam zapopevala, a on nekoj maše z rokami. Ja sam stala, a Ivančan je došel k meni v ketrec de sam popevala. Potočnik je rekel da se ne popeva "srce" nego "serce". Pitala sam ga: "De ste vi to čuli, gospon Potočnik? V Međimurju, v Dobravi, se nikdar ne govorilo "serce". I ja tak nemrem popevati." Unda se vmešal i Ivančan i rekel mu je da su oni mene zvali kaj njim otpopevam pesme praf onak kao su se negda pri nas popevale. Ne znam kaj je bilo dalje, ali je Potočnika već ne bilo k nam, a mužikaše je prevzel Alen Kanski. Pa kaj vi mislite – kak bi mogla dojt

dimo, kaj bi mi ljudi rekli ako bi popevala drugač nego kak se tu popeva. A i vi, deca, vidim da si nekaj pišete i snimate! Prosim vas ljepo kaj moje reči napišete onak kak sam rekla! Po domaćem!

I tako smo mi i napisali. Napisali, ali ne sve i ne onako kako smo prvobitno zamislili. U pripremi razgovora sastavili smo pitanja, teme o kojima smo željeli razgovarati. No, kad je razgovor počeo, Teta Liza preuzela je stvar u svoje ruke i umjesto da mi nju vodimo, ona je povela nas putovima svojih sjećanja, uspomena, doživljaja, anegdota... Konačni uradak znatno se razlikuje od prvobitno zamišljenog. Ali, ne smeta. Jedino, kad smo sve sredili i još jednom pročitali cijeli tekst, nismo znali koga potpisati kao autora: člana novinarske družine ili samu Tetu Lizu. Možda bi najpoštenije bilo – oboje.

Jerko Fabić, 8. r.

Osnovna škola Donja Dubrava, Donja Dubrava

Voditelj: Željko Kovač

Putovanje iz snova

Mjesecima sam pričala, razmišljala, sanjala o tom događaju. Moja obitelj i ja smo odlučili posjetiti Kubu: egzotičnu zemlju onih "velikih" cigara, plesa, veselih ljudi...

Putem sam vodila dnevnik. Evo kako je bilo...

1. dan

Krenuli smo rano ujutro iz Zagreba prema Parizu, a zatim prema Havani. Nije mi uopće bilo teško ustati. Svakako pola noći nisam spavala od uzbuđenja. Prema Havani smo letjeli velikim preookeanskim avionom. Još nikad nisam bila u takvome pa mi je to bilo baš zanimljivo. Nikako mi nije bilo jasno kako u jednu poveću limenu "kutiju" strpaju 300 ljudi pa ih za deset sati prebace na drugi kontinent, drugo godišnje doba, vrijeme – sve baš drukčije! Kad smo stigli u Havanu, to je bio potpuni šok za sve nas. Dok smo išli prema hotelu, prolazili smo pored kuća i palača od

kojih se mnoge već raspadaju, no ljudi svejedno tu žive. Nema nebodera, moderni auti su nepoznanica za te ljude, a moda ih ni ne zanima. Kombiniraju i nose čudnu odjeću, živih boja i uzoraka. Kao da su nas bacili u prošlost, nevjerovatno. Iako je ljeto, stalno puše nekakav vjetroc pa uopće nije toliko vruće. Upoznali smo vodičku naše grupe. Zove se Dorotea. Zaista je simpatična, vidi se da voli Kubu i zna puno zanimljivih priča o njoj. Upoznali smo se i s ostalima u našoj grupi. Svi su jako dragi ljudi. Jedva čekam sutra razgledavati grad.

2. dan

Ujutro sam se probudila i nisam znala gdje sam. Mislila sam da sanjam, no ubrzo sam shvatila da sam u Havani, da je vrijeme za nove pustolovine. Nakon doručka, vozili smo se simpatičnim coco taxi-jima. Po danu je grad drukčiji. Sve je šareno, veselo, zaista vlada plesno raspoloženje. Ljudi se stalno smiju. Nisam primijetila tužne ili ljute, a to je zato jer svi u svemu pokušavaju naći nešto što ih oraspoloži. Na svakom kutu mogu se vidjeti izvođači koji sviraju i pjevaju izvorne kubanske pjesme, a oko njih se skupi grupica ljudi pa svi zajedno pjevaju i plešu. Išli smo u tvornicu ruma. Upoznali smo zanimljiv postupak proizvodnje tog pića. Kažu da se tako dobar rum proizvodi samo na Kubi. Stari dio grada me oduševio. Vidjeli smo brojne tvrđave i spomenike, a svaki od njih sa sobom nosi neku priču ili anegdotu. Na ulici šeću ljudi u kojekakvim raznobojnim kostimima pa smo se s njima i slikali. Smiješno. Uvečer smo otišli na Tropicana show. To su nastupi ljudi u šarenim kostimima, okićenih perlicama i perjem. Imaju čudne šešire i cipele, plešu, žongliraju, uglavnom svatko ima neku točku. Ovako nešto još nisam doživjela niti sam se ikada susrela s ovakvim ljudima. Kao da ih ništa ne zanima osim zabave, kao da su s drugog planeta.

3. dan

Prva sam se probudila pa sam uzela fotoaparat i slikala pogled iz svoje i sestrine sobe. Grad nam je kao na dlanu. Za doručkom sam probala razno tropsko voće. Posebno mi se svidio ananas koji je puno ukusniji nego kod nas, a postoje razne vrste banana i ostalog voća s čudnim nazivima. Nakon doručka smo otišli na izlet u Pinar del Rio – kubansku

regiju poznatu po uzgoju duhana. Po dolasku smo posjetili tvornicu i upoznali postupak proizvodnje cigara. Moj tata ih je kupio nekoliko. Svidio mi se prahistorijski mural naslikan na ogromnoj stijeni. Slikali smo ga i otišli prema Indijanskoj špilji unutar koje teče rječica. Vožnja u brodiću tom rječicom je izgledala kao iz filmova, a prizor po izlasku iz špilje je nevjerovatan. Vidi se mali, uski prolaz, kako iz njega dopire svjetlost, a oko njega rastu razne tropske biljke čije tanke grane vise niz izlaz. Opet, sve je tako usklađeno, kao da je to slika nekog poznatog slikara.

4. dan

Danas smo šetali i upoznali malo bolje grad jer smo imali slobodno vrijeme za vlastito otkrivanje Havane. Otišli smo do tržnice sa suvenirima gdje smo kupili darove za prijatelje. Na ručak smo otišli u neki restoran, sav u drvu. Probali smo mnoga egzotična jela. Posebno su mi se svidjele pržene banane i riža s nekim crnim bobicama. Posjetili smo hotel u kojem je jedno vrijeme, davno, živio poznati nobelovac Ernest Hemingway. Tu je imao sobu s najljepšim pogledom na Havanu. Sve je uređeno baš onako kao u vrijeme kada je on tu živio. Kad smo odlazili, svi smo se podsvjesno okretali i pogledavali u prozor sobe, kao da smo očekivali da ćemo ga vidjeti, iako smo znali da je to nemoguće. Sutra putujemo prema Varaderu – mjestu s mnogo pješčanih plaža i tirkiznim morem. Možemo ići na izlet gdje plivamo s dupinima! Ne mogu vjerovati. Jedva čekam...

5. dan

Napokon krećemo za Varadero. Usput smo se zaustavili te razgledali kuću Ernesta Hemingwaya, koju je morao kupiti je mu se žena bunila na život u hotelu. Kuća je ogromna, a unutra je sve podređeno njemu i njegovu poslu – pisanju. Primijetila sam da je volio i lov jer se u kući nalaze neke preparirane životinje. Oko kuće je jako puno zelenila. Zanimljivo je to da je napravio malo groblje za svoje ljubimce gdje ih je i pokopao. U okolici kuće je i njegov brod Pilar. Čak smo posjetili restoran "La Terraza" koji je Hemingway često posjećivao te ga spominje u svojim

knjigama. U njemu je sve puno njegovih slika i postera. U nastavku putovanja zaustavili smo se na nekom vidikovcu gdje sam probala poznati koktel Pina colada, naravno bez alkohola, te mi se zaista svidio. To je kombinacija ananasa i kokosa. Nastavili smo putovati, a u Varadero smo stigli navečer. Rezervirali smo izlet s dupinima, idemo prekosutra. Ne mogu dočekati!

6. dan

Varadero je gradić obgrljen bijelim, pješčanim plažama i raznim vrstama palmi, kao s razglednica. Ujutro sam na brzinu doručkovala pa sa sestrom i roditeljima odjurila na plažu. Pijesak je tako gladak, bijele boje poput lista papira, a krase ga mnoge školjčice raznih oblika i boja. Sunce moru daje poseban odsjaj pa izgleda kao posuto biserima. Cijeli dan smo se kupali, skakali po valovima, sunčali, jednostavno uživali!

7. dan

Konačno sam dočekala odlazak na izlet. Vozili smo se brodom, naravno. Zaista me sve to oduševilo. Iskricali smo se na nekakav mali otočić kao iz snova. Tamo smo ručali, okupali se, sunčali se na prostranim, bijelim, pješčanim plažama i popili sok u hladu, ispod palmi. Otišli smo do dijela mora koje je ograđeno i gdje plivaju dupini. Kad sam ih vidjela, oborili su me s nogu. Kako su samo slatki, jako umiljati. Na kopnu su svi samo govorili kako su neodoljivi, slikali ih ili snimali kamerom, a oni su skakali, prskali kao da su osjetili našu radost. Bilo je puno ljudi pa smo u more ulazili u grupama. Ja sam ušla u prvoj grupi. Na kopnu je stajao čovjek sa zviždaljkom i upućivao dupine što da rade. Svatko je dobio poljubac u obraz. Ja sam, valjda jer sam najmlađa, a dupini vole djecu, dobila dva. Bila sam ponosna, sva ushićena, a srce mi je ubrzano kucalo. Mogli smo ih pogladiti. Tako su mehani, glatki, jednostavno se raznježiš kad dođu blizu tebe. Neko vrijeme su plivali oko nas i izvodili svakakve trikove. Nevjerojatno, nema riječi kojima bih to iskustvo mogla opisati. Na kraju se svatko mogao slikati s dupinom. Te slike su nam donijeli u hotel. Moja slika mi se toliko svidjela, a osmijeh mi se razvukao od uha do uha. Sada, ona krasi zid u mojoj sobi da to iskustvo nikad ne zaboravim.

8. dan

Jutro smo imali slobodno jer popodne idemo u Havanu gdje navečer imamo let za Pariz. To je dobro jer možemo prespavati gotovo cijelih deset sati leta. Zaista mi je žao što idemo s Kube pa sam zato pokušala jutro što bolje iskoristiti. Otišla sam s obitelji na tečaj salse u hotelu. Ipak, ne mogu otići s Kube, a da ne znam bar osnove nekog latinoameričkog plesa.

9. dan

Stigli smo u Pariz, vratili se u našu vremensku zonu i klimu. U Parizu je jako hladno, posebno nama koji smo došli s tople Kube gdje je ljeto. Cijeli se Pariz polako pripremao za Božić. Sutra imamo let za Zagreb pa smo imali vremena za kratku šetnju po Parizu.

10. dan

Došli smo u Zagreb, oprostili se sa svima iz grupe i s vodičkom, te krenuli prema Makarskoj. Putem su mi kroz glavu prolazile slike Havane, plaža, mora, dupina, a u ušima sam još čula taktove latinoameričke glazbe. Mislim da ću se još dugo prisjećati, a možda čak i sanjati Kubu. Nisam sigurna, ali znam da je ne ću zaboraviti!

Matea Pavlinović, 8. r.

Osnovna škola Stjepana Ivičevića, Makarska
Voditeljica: Ksenija Katavić

Tajana Martić – profesorica i glumica Svaki sat u školi je predstava

Kad razmišljam o pridruživanju Arijelu, svjesna sam da su razlozi vjerojatno i dublji. Rođena sam u zidinama i moja ljeta, osim kupanja, obilježile su mnogobrojne predstave Dubrovačkih ljetnih igara, probe, igre i druženja s glumcima

Pokušala bih dati najbolje od sebe za bilo koju ulogu koja mi dopadne,

a radeći zadnju predstavu napravila sam neke stvari koje sam mislila da nikad neću moći i to je nešto što ti daje samopouzdanje

Profesorice i predstave! Što vam prvo pada napamet!? Naravno, dramska grupa i postavljanje predstava za priredbe, smotru LiDraNo. Profesorice obično izaberu tekst, malo se družimo i trudimo napraviti što zanimljiviju predstavu u kojoj ćemo svi guštati. Međutim, ovo nije priča o takvom odnosu naših profesorica i teatra. Nećemo pisati niti o predstavama koje s profesoricama idemo gledati u Kazalištu Marina Držića, niti o dramskim djelima koje učimo na satovima hrvatskoga jezika.

Ovo je priča o našoj profesorici hrvatskoga jezika Tajani Martić koja glumi u predstavama Dramske amaterske družine *Arijel*. Riječ je o kazališnoj družini koju vodi dubrovačka dramska umjetnica Jasna Jukić i koja je zadnjih godina postavila tri predstave. Posljednja od njih, predstava "Sve o ženama" hrvatskog dramskog pisca Mira Gavrana postigla je veliki uspjeh i publika je predstavu iz večeri u večer gledala u Lazaretima. Čitali smo o tome i sami pošli pogledati našu profesoricu kako glumi u predstavi. Bio je to zanimljiv susret s jednim novim licem profesorice Tajane pa smo ga odlučili podijeliti i s čitateljima našeg "Zrcala".

Jeste li u djetinjstvu maštali da postanete glumicom?

Od malena sam znala što želim raditi, a to je upravo ovo što radim – predajem u školi. Dakle, glumačkih želja nisam imala.

Zašto ste se odlučili pridružiti Dramskoj amaterskoj družini Arijel?

Bila je kišovita, ožujaska večer u periodu moga života kada nisam radila, i poželjela sam neku zanimljivu aktivnost, s obzirom da ne volim aerobik, pletenje i slično. Bio mi je zanimljiv naziv *Arijel*, zanimljiva mi je bila i glumica Jasna Jukić, a izazovno krenuti u tako nešto, iako nisam uopće znala što me čeka.

Odrastanje uz Dubrovačke ljetne igre

Sad kad razmišljam o pridruživanju *Arijelu*, svjesna sam da su razlozi vjerojatno i dublji. Rođena sam u zidinama i moja ljeta, osim kupanja,

obilježile se mnogobrojne predstave Dubrovačkih ljetnih igara. Mi smo se igrali predstava, družili s glumcima, pomagali im, bili na svakoj probi... S nonom sam išla na mnogobrojne koncerte, opere, predstave i, iako puno toga tada nisam razumjela, očito je, ostavilo traga u i na meni.

Kako je raditi predstavu?

Jako zahtjevno, ali i zabavno. Krene s čitaćim probama, pokušavamo se pronaći u liku, shvatiti situacije. Zatim, nakon poprilično dugog čitanja (ha, ha), krećemo u prostor. Često nam se zna dogoditi da ne vidimo kraj i mislimo da nikad nećemo uspjeti. Ali stekla sam nova prijateljstva, smijemo se sami sebi i jedni drugima, stvaramo nešto i uživamo. Radeći zadnju predstavu, napravila sam neke stvari koje sam mislila da nikad neću moći i to je nešto što ti daje samopouzdanje. Moram naglasiti da je amaterski oblik rada puno teži jer imamo sami sebe. Glumimo, postavljamo scenu, kostimi su nam iz naših ormara, slažemo stolice, prodajemo karte, lijepimo plakate i još puno posla s kojima profesionalni glumci nemaju doticaj. K tome smo svi zaposleni, imamo obitelji i druge obveze.

Koja vam je najdraža uloga koju ste igrali?

Svaka mi je draga na svoj način. Ova zadnja mi je bila najzahtjevnija, ali i najdraža. Brzo sam morala mijenjati raspoloženja od ljutnje, smijeha, tuge i u mnogim trenucima sam se pronašla, a ponekad krenu i prave suze.

Kakav je osjećaj kada vam publika plješe i doživite ovacije nakon izvedbe?

Prvi osjećaj je olakšanje što je sve dobro prošlo jer trema trese svaki put, a kad shvatite da se publici istinski sviđelo prožme me osjećaj i ponosa i radosti zbog svih nas i samo promislim kako se cijeli trud isplatio.

Bit će još predstava

Hoćete li uskoro igrati u nekoj drugoj predstavi?

Još ćemo igrati ovu zadnju predstavu, a nadam se i prethodne dvije. Ne namjeravam odustati, dakle bit će još predstava.

Postoji li veza između predstava u kojima ste igrali i rada u školi?

Postoji. Prva predstava je bila "Kazališni sat", dakle sve o kazalištu, i pomogla mi je da učenicima na još zanimljiviji način objasnim sve vezano uz kazalište. Svaki sat je jedna mala predstava i ja je uživam iz dana u dan izvoditi sa svojim pomagačima – učenicima.

Znači, rad na predstavama s Jasnom Jukić pomogao vam je u vašem učiteljskom poslu i vođenju dramske grupe u školi?

Od Jasne sam puno naučila što sam primijenila u svom radu, ali i u životu. Pomoglo mi je puno ovo iskustvo, imam više ideja, ali i načina kako ih provesti. Naučila sam kako se možemo igrati i kroz igru stvoriti nešto posebno. Nadam se da to moji učenici isto primjećuju i koriste.

Koje su vam najdraže predstave koje ste gledali i zamišljate li se u nekoj od tih uloga?

Mislim da nikad sama sebi ne bih mogla dodijeliti ulogu, a pokušala bih dati najbolje od sebe za bilo koju koja mi dopadne. Predstava uz koju sam odrasla i koja će mi vjerojatno ostati i najbolja je "Skup" Marina Držića, koja se izvodila 80-ih godina u izvedbi Izeta Hajdarhodžića, Špire Guberine, Ene Begović...

Što biste poručili nama mladima?

Za moje učenike imam poruke svaki dan, i nadam se da će im nešto ostati. Poruka je: ostvarite snove, i uz osmijeh i prijatelje, živite život, radeći ono što vas čini sretnima!

Andrea Bete, 8. r.

Osnovna škola Cavtat, Cavtat
Voditeljica: Anka Jelić-Kovačić

Dobili smo mini pič (a prije nije bilo nič)

U srijedu, 12. studenog 2008. u 17. sati održano je svečano otvorenje malonogometnog igrališta s umjetnom travom, tzv. "mini pitcha" (čitaj: mini pič) kraj OŠ Ksavera Šandora Gjalskog u Zaboku.

Svečanom otvorenju bili su nazočni čelnici HNS-a iz Zagreba, gradonačelnik grada Zaboka gosp. Ivan Hanžek, ravnatelj naše škole gosp. Tomislav Polanović, a među brojnim znatizeljnicima i mi, najvjerniji korisnici novog igrališta.

Učenici naše škole i pioniri NK Mladost pripremili su prigodan program u kojem smo mogli na zabavan način usporediti nekadašnje "prasičkanje" i današnje "haklanje". Svečanost je popraćena neočekivanim vatrometom i zaokružena domjenkom u školskoj blagovaoni uz pratnju tamburaškog sastava "Črleni lajbeki".

Iako možda nisam razumio svaku mudru riječ cijenjenih uzvanika, moram priznati da me ponijela atmosfera i da sam bio sretan što su odrasli prepoznali potrebe nas, mladih zaljubljenika u nogomet.

A kako je to izgledalo prije mini piča? Svaki dan smo uporno pokušavali igrati "nogač" na toj tratini sve do tvrdog mraka, no često se znalo dogoditi da smo više vremena potrošili na traženje lopta u šikarju kraj "štreke", nego na igru. Boljeg i svima dostupnog igrališta u blizini nije bilo. Sada imamo odličan teren, sve je ograđeno, a postavljeni su i reflektori pa su ove poteškoće uklonjene. Sve bi bilo i dalje idilično da naš mali nogometni raj nisu otkrili i stariji "mulci". Nakon natezanja po svim člancima nepisanog Zakona jačega, uspjeli smo na obostrano zadovoljstvo uskladiti termine. Još jedna sitnica. Na umjetnoj travi igrališta nalaze se zrnca crne gume. Ona čine nogometni tepih mekim, a mojoj mami su noćna i dnevna mora. Crna zrnca, naime dolaze sa mnom doma i uneređuju dobar dio hodnika i ormarić za cipele.

Kada se sve zbroji i oduzme, moram pohvaliti što je naš ravnatelj poduzeo korake da kvalitetno korištenje slobodnog vremena i bavljenje sportom u svrhu zdravog razvoja djeteta ne ostane tek fraza, već da se sprovede u stvarnost.

Eto, na naše zadovoljstvo, čim nađemo vremena, kad nemamo 7. sat, dok čekamo prijevoz poslije škole ili se želimo osloboditi stresa nakupljenog u školskom gradivu, vrhunsko igralište nam je na raspolaganju. Ondje pozitivno usmjerujemo višak energije, razvijamo suradničko raspoloženje, a nije nam mrska ni nazočnost cura, bilo da

s nama igraju ili, ne znam zašto, zainteresirano promatraju. Manje nesuglasice sportski izgledujemo. Dobili smo mini pič, a prije nije bilo nič!

Matej Car, 7. r.

Osnovna škola Ksavera Šandora Gjalškog, Zabok
Voditeljica: Valerija Novak

Pita li se mlade za mišljenje?

Kao predstavnica učenika naše škole, 28. studenog sudjelovala sam s vršnjakinjama u debati o prijedlogu financiranja programa koji se tiče mladih grada Karlovca.

Predavanje je bilo organizirano u dvorani Gradske knjižnice “Ivan Goran Kovačić”, a predavači su bili predstavnici Grada i udruga. Iako smo bile najmlađe u dvorani, slušale smo s pozornošću različita mišljenja i pitanja. Najveći problem koji je zaokupio sve ljude u dvorani, bila je kultura i kvalitetno provođenje slobodnog vremena mladih.

Ljudi koji su nam prezentirali cijeli program proveli su jednu anketu na uzorku od 300 mladih od 15 do 25 godina. Ključni problem bio je da mladi nisu dovoljno informirani o broju rekreacijskih centara u koja se mogu uključiti. Drugi problem je udaljeno mjesto stanovanja koje iziskuje plaćanje prijevoza ako se želimo baviti nekom aktivnošću.

Hrabro sam komentirala da mladi moje generacije (učenici sedmog i osmog razreda), stvarno nemaju primjereno mjesto za izlaske, već se druženja svode na kafiće u gradu koji ne nude “pametne” sadržaje. Predložila sam prenamjenu kulturnog “Hrvatskog doma”, u neki nama primjeren disco, sa mogućnošću žive glazbe novih još neafirmiranih bendova koji nemaju drugih mogućnosti nastupa. Mnogi bi se složili s mojim mišljenjem, no čini mi se da skorog pomaka baš i neće biti.

Uz ostale prezentacije bila je prikazana i ona koja je usredotočena na problem zapošljavanja mladih. Tu moramo spomenuti da su današnji mladi ljudi jako ambiciozni, a većina njih završava i više škole. Pri

pokušaju zaposlenja traže se mnoge kvalitete, a broj radnih mjesta je ograničen. Mnogi odlaze u veće gradove ili čak u inozemstvo.

Pitanje je: A ŠTO SA ONIMA KOJI TO NISU U MOGUĆNOSTI?

Zar trebamo dopustiti da velik broj obrazovanih ljudi odlazi iz našega grada? Mislim da ih trebamo zadržati, otvoriti veći broj radnih mjesta, te s njihovom pomoći učiniti grad humanijim i ljepšim za življenje. Tako bi većina problema bila riješena i ne bi se dogodio “odljev mozgova”.

Nije jednostavno, no isto tako nije razumno držati mnoge lijepe karlovačke prostore (i cijele zgrade) prazne, zapuštene, kada se u njima mogu otvoriti brojna radna mjesta, rekreacijski centri. Živimo u gradu na četiri rijeke – zašto ne bismo iskoristili njihove mogućnosti? Dopustimo da i mladi sudjeluju u donošenju odluka stvarajući tako budućnost. Pitajte mlade, neka nas oni uvedu u bolje sutra.

Rea Mandić, 7. r.

Osnovna škola Dragojle Jarnević, Karlovac
Voditeljica: Đurđa Ivković-Macut

(Ne) želim napustiti “(ja)to”

Problemski članak

Od široke lepeze problema s kojima se susreće jedan osmaš mene muči odnos s prijateljima: formiranje grupa, grupica, ismijavanje, ruganje, prozivanje, podcjenjivanje...

Neobičan zakon većine – “jata” koji ne priznaje i ne prihvaća pojedinca i ne razumije njegove osjećaje i potrebe. Kada želim poći negdje, nitko nije uz mene. Kada pokušam biti duhovit, nitko me ne sluša. Ako želim dogovoriti okupljanje na igralištu, nitko se ne slaže. Da, to je moje jato ...

Svaki dan živim slušajući i ispunjavajući tuđe potrebe... Svake večeri isto pitanje: a što je s mojim potrebama? Zar nitko nema srca da se sjeti mene? Mami ne želim otkriti svoj problem jer puno radi, a takve odnose ne bi tolerirala. Izazvala bi buru koja bi problem produbila. Tada bi mi bilo još teže. Uključujem maštu... U kasnim i hladnim siječanjskim

noćima zamišljam savršeno “jato” sa savršenim prijateljima kojima je stalo do mene... Znae već takve prijatelje, zar ne? Stalno ih vidamo na TV-u žaleći što nismo dio njih. Osjećam se odlično dok maštam.

Opet sam u školi i ista nelagoda. Pa može li se uopće doprijeti do moga “jata”?

Želim napustiti “jato” više od svega, ali me je strah. Jednostavno se bojim... Usamljenosti i samoće... Što ako me niti jedno “jato” više nikada ne primi, što ću onda? Što ako... To vječno pitanje koje me proganja već tjednima, čak mjesecima! Jednostavno sam slab, običan sam slabić koji se ne usudi riskirati za svoje, po meni, zaslužen dobro. Pokušao sam se izdvojiti iz bezosjećajne cjeline, ali to je samo završilo ismijavanjem. Ubija me to što sam različit, te što imam osjećaje. Želim biti kao drugi, ne želim biti “ja”, jer “ja” je užasno biti. Svi znaju moje ime, ali svi govore “vidi ovoga”. To jako boli. Ne želim to, zar sam to nečim zaslužio? Želim se promijeniti i više ne biti “ja”. Ali ne... Opet mi mašta radi podgrijana pravednim osjećajima. Uključujem razum i znam rješenje. Predložiti ću razrednici da takvu temu otvori na satu razrednog odjela. Dobro znam svoju razrednicu. Stroga i pravedna. Ona će otvoriti raspravu, sazvati roditeljski, iznijeti činjenice i... Riješit će problem, a ja ću zaista moći reći: “Ne želim napustiti svoje jato”.

Dino Stanković, 8. r.

Osnovna škola “Ostrog”, Kaštel Lukšić
Voditeljica: Nada Barišić

Proslava Gospe od Kapelice u Rogoznici

Morska procesija

Tisuće poklonika idu pješke do Gradine, a stotine brodova, jahti, jedrilica i glisera prate glavni ukrašeni brod na kojem je Gospina slika. Desetci mladih poklonika Gospu prate plivajući. Nikad se nitko ne umori iako je riječ o nekoliko kilometara udaljenosti.

Svako malo primorsko mjesto ima svoje blagdane koje posebno štuje i proslavlja. Tako i šibenska Rogoznica s posebnim veseljem slavi

Gospu od Kapelice, svoj najveći blagdan. I to već dva stoljeća. Svako ljeto 20. srpnja slika Gospe iz mjesta brodom odlazi na obližnje brdašce – Gradicu. Većina Rogozničana joj je “zavitna” što znači da vjeruju u njenu čudotvornu moć koja im daje snagu da izdrže životne nevere. Starije stanovništvo ovu svetkovinu ne bi propustilo ni za što na svijetu. Za njih je taj dan svetinja. Danima se pripremaju za dolazak, posebno oni iz okolnih zaseoka. Mole krunicu svaku večer po nekoliko sati. Crkva i put do crkve ukrašava se cvijećem i luminima koji gore cijelu noć. To je posebno dojmljivo. Uoči slavlja crkveni zbor se okuplja više puta na dan kako bi uvježbali pjesme koja će pratiti Gospinu sliku.

Svega toga ne bi bilo da se davne 1727. god. u blizini Rogoznice na brdašcu Gradina nije starom ribaru na obali ukazala slika Gospe. Uzeo ju je i odnio u mjesnu crkvu te položio na oltar. Sutradan kad joj se htio pomoliti, slike nije bilo. Kad je ponovno ribario na istom mjestu, ukazala mu se ponovo ona slika. Zaprepastio se. “Kako je slika dospjela tu?” upitao se zbunjeno. Nije bilo drugo: čudo se dogodilo.

U njenu čast izgrađena je mala crkvica na Gradini gdje Gospina slika obitava cijelu godinu. U mjesto dolazi 2. srpnja, ostaje osamnaest dana te se ponovo vraća oko 20. srpnja. Naravno uz veliko slavlje i pratnju. Moja obitelj i ja također ispraćamo Gospin odlazak iz mjesta. Mise su od rane zore. Tisuće poklonika idu pješke do Gradine, a stotine brodova, jahti, jedrilica i glisera prate glavni ukrašeni brod na kojem je Gospina slika. Okićena je zlatom. Svećenici kraj slike govore misu, djevojčice u bijelim čipkastim haljinama sjede ispod slike, a u pauzi od molitve crkveni zbor pjeva “Zdravo Marijo”. Tu prekrasnu pjesmu naučili su i stranci. Sve skupa je uzvišeno i produhovljeno. Desetci mladih poklonika Gospu prate plivajući. Nikad se nitko ne umori iako je riječ o nekoliko kilometara udaljenosti. Turisti s velikom pozornošću prate ovu morską procesiju jer takvo nešto nikad prije nisu vidjeli. Nadam se da ćemo im ovakve užance priuštiti i idućih godina.

Tina Jerkunica, 8. r.

Osnovna škola kneza Mislava, Kaštel Sućurac
Voditeljica: Jadranka Mihovilović

Odjeci HNOS-a

Učenici preopterećeni u “školi po mjeri učenika” preteškim školskim torbama i količinom domaće zadaće

Naukom po ledima

Tko je ikada pomislio da je lako biti učenik, jako se prevario. Prisiljeni smo svakodnevno učiti, pisati domaće zadaće i tegliti teret od kuće do škole i nazad. Dok nakladnici zadovoljno trljaju ruke i ubiru novac od udžbenika, dok učitelji misle da je baš njihov predmet najvažniji, nitko ne vodi računa o zdravlju učenika jer školske torbe nerijetko teže i do 10 kg.

Da roditelji ne bi pali na *prosjački štap* zbog sve skupljeg školovanja svojeg djeteta, unazad dvije godine zaživio je prijedlog kojim se svim učenicima osnovnih škola osiguravaju besplatni udžbenici, što roditeljima u svakom slučaju ide u prilog, pogotovo ako kod kuće imaju nekoliko primjeraka osnovnoškolaca. *“Mislim da je ideja o besplatnim udžbenicima u svakom slučaju pohvalna jer je mnogima cijena udžbenika bila previsoka. Meni osobno i onaj stari sistem kupnje udžbenika nije bio problem jer nemam većih financijskih problema, ali onima s manje prihoda to svakako puno znači”*, rekao je roditelj Igor Vidović.

Preteške školske torbe – prijetnja zdravlju

Nastavnicima je ostavljena sloboda izbora kompleta udžbenika za svoj predmet. I dalje ima predmeta čiji komplet čine samo jedan udžbenik i vježbenica, ali i onih koji ih sadržavaju popriličan broj. Među “najtežim” predmetima su geografija s 3,3 kg i hrvatski jezik s 2,8 kg. Važući vlastitu školsku torbu tijekom tjedna, došla sam do zanimljivih rezultata. Petkom je torba najlakša jer teži samo 5 kg zahvaljujući satu razrednika i tjelesnom za koje nam nisu potrebni udžbenici. Najteža je četvrtkom kada imamo šest nastavnih predmeta i za svaki nosimo udžbenike, a među njima su već spomenuti hrvatski i geografija. Tada vrtoglavo dobiva na težini i teži nemilosrdnih 9,8 kg. Čak i utorkom, jedinim danom u tjednu s pet nastavnih sati, brojke na vagi dosežu 8, 5 kg.

Nakon obavljenog sistematskog pregleda učenika osmih razreda, školska liječnica Dolores Juretić – Kovač upozorava: *“Od ukupno 66 učenika osmih razreda vaše škole, 27 učenika ima nepravilna stopala, a loše držanje ili deformaciju kralježnice 26 učenika, što itekako može biti uzrokovano preteškom školskom torbom.”*

Po preporuci ortopeda, ne bismo smjeli nositi više od 15% svoje tjelesne težine. To znači da na svojih 50 kg smijem nositi torbu koja teži maksimalno 7 kg. Ako vodim računa o svom zdravlju, znači li to da dva dana u tjednu, kada težina premašuje dopuštenu, moram unajmiti ili moliti kakvog dečka, prijatelja ili tatu koji će mi nositi pretešku školsku torbu?! Da situacija nije ništa bolja ni u nižim razredima, saznala sam kada sam upitala Helenu Brčić, učenicu 4. razreda: *“Mislim da mi je školska torba malo preteška, a najgore je četvrtkom kada imam pet sati i moram nositi puno knjiga, najviše iz matematike i prirode. Srećom, ponekad me mama ili tata dovezu autom pa mi bude lakše.”*

Nikako do rješenja

Možda bi se problem mogao izbjeći kada bismo imali više blok-sati tjedno jer ih u rasporedu imamo samo dvaput. *“Neki razredi imaju malo blok-sati zbog pojedinih učitelja koji dolaze izvan Osijeka pa se ne mogu prilagoditi radu po blok-satima. Dok neki odjeli imaju više blok-sati tjedno, neki nisu te sreće jer se moraju prilagoditi učitelju koji nije u mogućnosti raditi na takav način”*, izjavio je nastavnik Vlado Vranješ.

Gledajući filmove, dosjetili smo se kako bi bilo lijepo da imamo školske ormariće u koje bismo odlagali dio udžbenika, a kući bismo nosili samo one potrebne za učenje. Ravnatelj Zlatko Đurković potpuno nas je obeshrabrio: *“Svakako bi i u našoj školi trebalo uvesti tu novu metodu ostavljanja jednog dijela udžbenika, ali baš i nisam optimističan jer nemamo dovoljno prostora za takvo što, odnosno, financijskih sredstava. Postoje različita mišljenja po tom pitanju oko kojeg se često raspravlja na Učiteljskom vijeću i Vijeću roditelja, no bilo kako bilo, zasad bi ova ideja trebala biti pokrenuta samo za učenike nižih razreda, a kada bi se ta ideja trebala pretvoriti u djelo, to točno ni ja ne znam.”*

(Ne)opravdane pritužbe na previše zadaće

Iako su škole obilježene projektnim plakatima, iako nam je HNOS donio obilje mentalnih mapa, integracije, timskog rada i poneku projektnu ili terensku nastavu, i dalje smo zatrpani domaćim zadaćama, i dalje moramo pregršt toga naučiti kod kuće jer se ne može sve naučiti u školi. Vodeći tjedni zapis o količini zadaća iz pojedinih predmeta, matematika je svakodnevno na samom vrhu ljestvice. Odmah iza nje dolazi hrvatski iz kojeg zadaće dobivamo često, ali nema je puno jer se sastoji od svega nekoliko zadataka za vježbu. Isto se može reći i za povijest, a iz stranih jezika uobičajena zadaća je prevodenje nekog teksta. Nade se tu i izrada poneke prezentacije, pokus iz kemije, izrada mape iz geografije... I dok učenici imaju osjećaj da je zadaće sve više, roditelji se ne slažu u tome. Gospođa Senka Dombik smatra sljedeće: *“Zadaće ima dosta, ali ne previše. Kad bi si djeca bolje organizirala vrijeme, bilo bi im lakše, a vikendom ne primjećujem neku veliku opterećenost pisanjem zadaća. Dosta gradiva, a i poneka zadaća, odradi se u školi. Najviše je ima iz matematike, budući da nisu rijetki oni kojima to nije najjači predmet pa zadaće nikad previše, potrebna je vježba.”*

Dolazimo do zaključka da za znanje nije dovoljno učiti 6 sati u školi, nego je potrebno grijati stolicu još najmanje 2 sata dnevno, ovisno o tome koji uspjeh želimo postići. Učenici željni znanja poput magaraca poslušno tegle teške školske torbe i “uživaju” u najmanje osmosatnom radnom danu jer tako nalažu odrasli zaduženi za njihovo obrazovanje vjerujući da su stvorili *školu po mjeri učenika*. Ti isti se razbacuju riječima poput *rasterećenje i izbjegavanje enciklopedijskog znanja*. Pitam se kakva je to njihova politika, zašto to sve rade kada sam i više nego jednom čula rečenicu *“Davno sam ja išao u školu, ne sjećam se više toga.”*

Možda bi HNOS u krojenju *sretnog učenika u školi po njegovoj mjeri* trebao početi od Einsteinove: “Obrazovanje je ono što ostane kad zaboravimo sve što smo naučili u školi.”

Marija Sekur, 8. r.

Osnovna škola Frana Krste Frankopana, Osijek
Voditeljica: Ksenija Budija

Razgovor s Ljiljom Dujmović, voditeljicom maloljetničke delinkvencije
MUP PU Zadarske županije

Svaku provokaciju treba prijaviti

Ako vas netko vrijeđa i tlači elektronskim medijima, u prednosti je samo zato što je anoniman. Ponekad su to nepoznate starije zlonamjerne osobe, a često su to i vaši prijatelji s kojima ste u svadi ili netko iz društva tko je na vas ljubomorani.

Kako najčešće dolazi do iskorištavanja dječje naivnosti i kako se vrši zlouporaba elektronskog medija nad djecom?

Tko su te osobe, muškarci, žene, ili možda djeca? Kako se obraniti o tog nasilja? Sve su to pitanja koja su nas “dovela” u MUP, na odjel MALOLJETNIČKE DELINKVENCije. Tamo nas je o svemu informirala gđa Ljilja Dujmović, voditeljica Odjela za maloljetničku delinkvenciju kriminalističke policije u Zadru.

Ima li puno prijava o elektronskom nasilju?

Prijava o elektronskom nasilju za sada još nema puno, iako je za pretpostaviti da postoji “tamna brojka”, odnosno neotkriveni i neprijavljeni događaji jer djeca nerado o tome govore pa nažalost te provokacije i ne prijavljuju. Djeca se srame i boje da to ne saznaju njihovi roditelji. Radije šute i trpe što je potpuno krivo.

Kojim putem se to primjerice otkriva?

Kod zaprimanja prijave, ukoliko se radi o kaznenom djelu, policija poduzima sve mjere da se otkrije počinitelj i u tome najčešće uspijeva.

Provodite li kakve akcije u svezi zlouporabe elektronskih medija?

Policija provodi akcije suzbijanja dječje pornografije na razini države. Tako smo početkom ove godine organiziranom akcijom otkrili četiri počinitelja sa područja naše županije koji su na svojim kompjuterima imali dječju pornografiju, a posjedovanjem iste čini se kazneno djelo “Dječja pornografija na računalnom sustavu ili mreži”.

Možete li nam reći kako izgleda neka internetska priča koju ste otkrili?

Ono što pročitate u novinama i o čemu svi govore i na što svi upućuju, to

vam je to. Najopasniji je CHAT. Obično zlonamjerna osoba laže o svojoj dobi, šalje lažne slike. Ispituje "teren". Govori o sebi ono što odgovara sugovorniku. Obično se "čavrlja" o životnim problemima. Teže tome da se postigne kolika-tolika zaljubljenost. Idu korak po korak. Slažu, mi to kažemo "puzle", sistem. Potiču osobu da se i sama snima, da radi određene radnje. Traže virtualno zadovoljenje – i to nema kraja. Ucjenjuju da žrtva to radi sve češće i sve intimnije. Kada žrtva odbije suradnju, počinje ucjena da će njene fotografije otkriti javnosti, u kvartu gdje živi, ili u školi, roditeljima... i sl.

Tko su ti ljudi? Žene, muškarci ili djeca?

Uglavnom se radi o odraslim muškarcima koji ne odgovaraju ni u jednom detalju kojima se predstavljaju da bi vrbovali djecu. Prije svega, to su osobe poremećene osobnosti s naglašenim poremećajem seksualnosti. Kada žrtvi šalju fotografije – šalju slike prekrasnih mladića, lijepog tijela, a u stvarnosti su daleko od toga. Djeca kao počinitelji služe se najčešće BLOG-om te mobitelom. To su sve muškarci, nemamo niti jedan slučaj u kojem iza svega stoji žena.

Kakva su vam iskustva s BLOG-ovima?

Kako sam na početku napomenula, nemamo puno prijave zlouporabe interneta putem BLOGA. Preko BLOGA se uglavnom upućuju vrlo ružne riječi i uvrede, a također se u ime žrtve iznose podaci o osobi, koji bi trebali ostati dio njene privatnosti. U tome prednjače cure. Ukoliko je BLOG sačuvan, odnosno da se nalazi u privremenoj memoriji lakše je otkriti tko stoji iza navedene zlouporabe.

A mobiteli? Kakva su Vam iskustva?

Pa od dojava o postavljenim bombama, što nije problem otkriti, do uznemiravanja različitih vrsta. Najgore je seksualno virtualno zadovoljavanje pohote koja je najčešća. Zlonamjernik lako pronade žrtve jer mladi na TV-u u zabavnom programu pošalju svoj broj za dopisivanje i stjecanje novih prijatelja, a onda se sve odvija kao i na internetu. Čak zlostavljači šalju bonove žrtvama i traže od njih što će im govoriti za tu seksualnu pohotu. Opet se služe lažnim fotografijama. Traže nage fotografije žrtve i sl.

Kolika je, recimo, kazna za takvo uznemiravanje?

Kazne su različite, ovisi o materijalima. Pa recimo... za ovakvu zlouporabu zlonamjernik može biti kažnjen od 6 mjeseci do 3 godine zatvora.

Dijete, koje je nekog uznemiravalo, kako može biti kažnjeno?

Dijete, znači osoba do 14. godina je kazneno neodgovorna, a ukoliko u toj dobi počini kaznenu radnju, obavještava se Centar za socijalnu skrb koji utvrđuje odgovornost roditelja za djetetovo ponašanje.

Što biste savjetovali našim učenicima i roditeljima?

Svaku provokaciju treba prijaviti. Djeca moraju shvatiti da nisu kriva što ih zlostavljači uvlače u svoje PRLJAVE igre. A roditelji trebaju staviti kompjutore u dnevne boravke. Trebaju kontrolirati vas učenike puno više, a to se vama sigurno neće svidjeti. Vremena su se promijenila. Nasilja je sve više. Sve što je neugodno, ne mora se trpjeti. Može se reći roditeljima, učiteljima, državnoj pravobraniteljici pa i meni direktno. Najgore je trpjeti, upuštati se u sve to. Problemi neće nestati sami od sebe jer će ti zli ljudi biti sve gori i gori. I važno je ne uništavati dokaze. Možete se obratiti meni na br. 345-420 ili mojoj djelatnici MEJRI MAKAS na 342-161 – ODJEL KRIMINALISTIČKE POLICIJE. Mi smo ti koji se trebamo obračunavati s takvim nasilnicima, LANAC TREBA PREKINUTI!!

Ana Fabac, 7. r.

Osnovna škola Šimuna Kožičića Benje, Zadar
Voditeljica: Darija Vidaković

Škola po mojoj mjeri

Dijete sam školske pedagoginje i učenica 8. razreda pa sam nebrojeno puta do sada slušala o HNOS-u, projektnoj i integriranoj nastavi, jednom riječju, nastavi koja će biti zanimljiva i potpuno po mjeri učenika. U mojoj se školi nastoji tako raditi pa ću kao najzanimljivije dane upravo pamtit i našu integriranu nastavu u šumi i lovačkoj kući, projektne dane o glagoljici, obitelji, starim sportovima, ekologiji...

Ipak, od svih tih primjera dobre prakse, najviše tragova u meni ostavlja projekt kojim se bavim već drugu školsku godinu.

Cijela priča počela je prije godinu dana kada je u naše ruke slučajno stigao primjerak jezikoslovnoga časopisa *Hrvatistika*, koji su uredili studenti Filozofskoga fakulteta u Osijeku. Znanstveni članak studentice Katarine Filipović, napisan prigodom 180. obljetnice objavljivanja gramatike *Jezičnice* Josipa Đurkovečkoga, otkrio nam je jednu nevjerojatnu činjenicu koju nitko od nas nije znao: naš je poznati jezikoslovac tu gramatiku napisao u Samarici, malom selu u našoj općini. Iako Josip Đurkovečki zauzima istaknuto mjesto u hrvatskom jezikoslovlju, naša javnost uopće nije znala da je on prije dvjestotinjak godina živio i radio u moslavačkom kraju. Bio je to ujedno i početak jednoga velikoga istraživačkoga projekta u koji su se, pod vodstvom naših učitelja, uključili daroviti učenici sedmih i osmih razreda.

Prvi korak u našem istraživanju bio je posjet osječkom Filozofskom fakultetu gdje smo se susreli s Katarinom Filipović, autoricom članka o Josipu Đurkovečkom i Jelenom Ribarić, glavnom urednicom *Hrvatistike*. U razgovoru s Katarinom saznali smo u kojoj literaturi možemo naći najviše podataka o životu i radu našega samaričkoga župnika i jezikoslovca. Na fakultetu smo posjetili i knjižnicu u kojoj nam je njihova knjižničarka održala predavanje o jezikoslovnim priručnicima te kataloškom i računalnom traženju podataka, što nam je naročito koristilo u istraživanju literature koju nam je dala studentica Katarina.

Nakon Osijeka uputili smo se u Samaricu, gdje je, kako smo saznali, Josip Đurkovečki bio župnik punih 35 godina. U knjizi dr. Stjepana Kožula, koja govori o svećenicima bjelovarskoga kraja, pronašli smo mnoštvo zanimljivih podataka i o njegovu svećeničkom životu. Osim što je bio vrijedan prosvjetitelj seoskoga puka, Đurkovečki je brinuo i o prekrasnoj baroknoj samaričkoj crkvi koju je temeljito obnovio, a saznali smo da je o svom trošku za nju nabavio i orgulje. Obnovljenu je crkvu 1805. g. posvetio biskup Maksimilijan Vrhovac o čemu svjedoči i spomen-ploča na pjevalištu crkve. Velika je radost za sve nas bila kad smo na starom požutjelom papiru u župnoj spomenici otkrili originalan zapisnik kanonske vizitacije i rukopis čovjeka čiji smo život i djelo sve više upoznavali.

Proučavajući i istražujući literaturu u kojoj se govori o životu i radu Josipa Đurkovečkoga, došli smo i do imena prof. dr. Alojza Jembriha koji je najviše istraživao njegovo djelo. Profesor se ljubazno odazvao pozivu na suradnju pa su novinari naše škole od njega saznali mnoštvo korisnih podataka koji su upotpunili našu sliku o značaju *Jezičnice* u hrvatskom jezikoslovlju. Iz istraživanja prof. Jembriha saznali smo da je, osim spomenute gramatike, Josip Đurkovečki u Samarici napisao i još druga dva teološko-pastoralna djela. Kako u bjelovarskoj i čazmanskoj knjižnici nismo mogli pronaći niti jedan primjerak njegovih knjiga, otkrili smo da se one čuvaju u trezoru Nacionalne i sveučilišne knjižnice pa smo od njih nabavili fotokopije sva tri djela. Konačno smo iz prve ruke mogli zaviriti kako knjige u cijelosti izgledaju, a činjenica da u našim zavičajnim knjižnicama nema niti jednog primjerka *Jezičnice*, navela nas je da počnemo razmišljati o izdavanju njena pretiska.

Našem veselju nije bilo kraja kad smo od naših učitelja saznali da se, zahvaljujući pomoći dobrih ljudi, novo izdanje gramatike *Jezičnice* nalazi u tiskari. Užurbano smo pripremali svečanost promocije pretiska, uvježbavali igrokaz koji je uprizorio život Josipa Đurkovečkoga, postavljali izložbu svih naših rukotvorina koje su nastale tijekom nekoliko mjeseci. Promocija je upriličena 14. ožujka 2008. g., uz Dane hrvatskoga jezika i o 176. godišnjici smrti Josipa Đurkovečkoga. Na promociji se okupilo mnoštvo učenika, učitelja, naših roditelja, knjižničara, novinara, a ja sam naročito bila radosna što je na nju došla i studentica Katarina Filipović, čiji je članak potaknuo toliko toga dobrog.

Brojne fotografije kojim je zabilježen naš rad otkrivaju koliko je puno učenika sudjelovalo u raznim aktivnostima. Jedni su skupljali i bilježili samarički rječnik, drugi su zapisivali običaje i povijest Samarice, treći izrađivali dočitnice, ilustrirali inicijale, četvrti su sve snimali i bilježili... Svatko je od nas imao svoje mjesto u timu koji je napravio jedan veliki projekt.

Osim što sam sudjelovala u istraživanju i proučavanju literature o Josipu Đurkovečkom, zajedno s prijateljicom Elizabetom ja sam načinila prezentaciju kojom smo za posjeta Filozofskom fakultetu u Osijeku naše domačine upoznali sa životom i aktivnostima naše škole i mjesta. Kako

tada nisam imala tremu i dobro sam izvršila povjereni zadatak, učiteljica me je zadužila da i na promociji pretiska *Jezičnice* riječju i slikom ukratko predstavim naš školski projekt.

Tih sam dana u školu dolazila s radošću i nije mi bilo teško ostajati ni poslije nastave pa sam bila pomalo i tužna kad su završile sve naše aktivnosti vezane uz *Projekt Jezičnica*. No, početkom ove školske godine, obradovao me naš učitelj Nikola koji mi je povjerio novi zadatak: Elizabeta i ja se pripremamo za županijsko natjecanje iz povijesti! Pogadate, pišemo rad o Josipu Đurkovečkom, čiji ćemo život i djelo imati priliku još jednom predstaviti javnosti!

Ovih sam dana ponovno jako zaposlena: dovršavamo prezentaciju i uvježbavamo svoj nastup koji ćemo uskoro imati pred ispitnim povjerenstvom. U meni je opet ona slatka groznica koja se u čovjeka uvuče kad se nalazi pred izazovom kojeg treba savladati. Kad razmišljam kako treba izgledati škola po mjeri učenika, onda je to sigurno ova koju pohađam!

Dora Modrić, 8. r.

Osnovna škola "Ivanska", Ivanska
Voditeljica: Katica Šarlija

Paraolimpijske igre u Pekingu

Kina iz prve ruke

Već za vrijeme ljetnih Olimpijskih igara pripremala sam se za putovanje u Peking na Paraolimpijske igre koje će mi, predosjećala sam, ostati u nezaboravnom sjećanju.

Prije puta pročitala sam novinske članke o Kini, Zabranjenom gradu, Kineskom zidu, Tibetu i Hong Kongu. Mislila sam da o Kini znam sve, od Marka Pola pa do Olimpijskih igara.

Kina šokira

Tek kad smo sletjeli u zračnu luku u Pekingu, shvatila sam da sam u nepoznatoj i čudesnoj zemlji, sasvim različitoj od svega što sam dotad vidjela.

Na novom aerodromskom terminalu, koji je građen za Olimpijske igre, ima više od 500 izlaza za velike avione kakvi, nažalost, u Hrvatskoj ne mogu sletjeti. To mi je bio prvi šok. Po izlasku iz aviona volonteri su nas usmjeravali prema vlaku kojim smo se vozili desetak minuta do zgrade u kojoj smo obavili carinsku kontrolu. Putnici sa svih linija bili su usmjeravani kamo moraju ići, bez čekanja, gužve, nervoze, a možda nas je tada bilo i nekoliko desetaka tisuća.

Pješice po gradu? Ma nemoj!

Iako smo mama i ja bile jako umorne jer smo na putu provele 24 sata, odmah smo krenule u razgledavanje Pekinga.

Na planu grada označile smo sve znamenitosti koje ćemo u tri tjedna posjetiti. Planirale smo najuži centar grada obići pješice jer nam se činilo da je sve blizu, sve dok nisam preračunala udaljenosti iz mjerila na karti. Otkrila sam da je Peking grad koji se prostire na površini od 200 kilometara. Od našeg prvog odredišta, Nebeskog hrama, bile smo udaljene dvadeset kilometara, iako nam je hotel bio u središtu grada. Shvatile smo da je u Pekingu i u Kini sve veliko, veliko, veliko.

Nebeski hram je najveći hram u Kini. U njemu se danas ne održavaju vjerski obredi. Pretvoren je u muzej, a oko njega je park s prekrasnim natkrivenim i oslikanim šetnicama. U njega su stoljećima kineski carevi dolazili dva puta godišnje, na prvi dan proljeća i prvi dan jeseni, da se pomole za dobru žetvu.

Za obilazak Nebeskog hrama i okolnih manjih hramova te za šetnju carskim putem bio nam je potreban gotovo cijeli dan.

U Ptičjem gnijezdu

Najveći spektakl bilo je otvaranje Paraolimpijskih igara. Stadion "Ptičje gnijezdo" popunjen do zadnjeg mjesta. Sto tisuća ljudi oduševljeno je pozdravljalo sportaše invalide i mahalo zastavicama.

Program je bio nezaboravan, a posebno paljenje olimpijske baklje.

Jedan kineski sportaš se s kolicima penjao po užetu do vrha stadiona i tako zapalio plamen. Nisam mogla zamisliti da je to moguće.

Bicikl – broj jedan!

Za vrijeme igara posjetili smo selo u kojem su bili smješteni paraolimpijci. To je, u stvari, mali grad s uređenim parkovima, trgovinama te, kao i u cijelom Peking, širokim biciklističkim stazama, širim od moje ulice.

Puno Kineza koristi bicikle kao prijevozno sredstvo, čak i kao taksije. Na biciklima imaju montirane kućice u kojima se voze turisti.

Lijepa naša u Kini

Kada su nastupali naši paraolimpijci, odlazili smo na borilišta i navijali iz svega glasa.

Neizmjernu sreću osjetila sam kada je atletičar Darko Kralj osvojio zlatnu medalju i oborio svjetski rekord u bacanju kugle. Nisam mogla zaustaviti suze kada je zasvirala Lijepa naša i zalepršala hrvatska zastava na najvišem jarbolu. Tu smo sreću doživjeli još dva puta zahvaljujući Antoniji Balek.

Igra boja u Vodenoj kocki

Osim predivnog Ptičjeg gnijezda, koje je za vrijeme natjecanja bilo popunjeno do zadnjeg mjesta, najviše mi se svidjela Vodena kocka, dvorana u kojoj su se održavala plivačka natjecanja. Navečer se kocki mijenjala boja u svim mogućim kombinacijama tako da smo svaku večer zadivljeno gledali igru boja.

Više cvijeća – manje smeća

U rujnu je u Peking najpovoljnije vrijeme – nisu velike žege i nema vlage u zraku pa temperature preko 30° Celzijusa nismo osjetili kao vrućinu.

Od srpnja pa do kraja rujna u Peking su bile na snazi stroge mjere osiguranja tako da smo se osjećali sigurno u svim dijelovima grada, od onih najsiromašnijih – hutonga, pa do Zabranjenog grada. Osim toga, cijeli grad je bio pun cvijeća, tako da smo se u svakoj ulici divili cvjetnim aranžmanima u obliku Kineskog zida, Zemaljske kugle, visećih mostova, Ptičjeg gnijezda, Vodene kocke, ali je ipak najljepše bio uređen najveći trg na svijetu – Tiananmen.

Njegova površina je preko pedeset hektara, a sve je bilo u cvjetnim aranžmanima, kao u bajci. Na Tiananmenu ili Trgu nebeskog mira nalazi se mauzolej Mao Ce-tunga (u njemu je balzamirano tijelo vođe), zatim Nacionalni muzej, Palača naroda, ulaz u Zabranjeni grad, spomenik narodnim herojima, stotine fontana i nepregledno cvijeće. Kada smo sve to obišli i razgledali, noge su nas boljele da više nismo mogli ni sjediti, a kamoli hodati.

U Zabranjenom gradu

Za svaku znamenitost u Peking potreban je jedan dan jer je sve tako veliko, posebno i drukčije.

Zabranjeni grad je najveći kompleks carskih palača na svijetu. Sastoji se od mnoštva palača izgrađenih u tradicionalnoj kineskoj arhitekturi prije gotovo 600 godina, a nalazi se, prema kineskoj tradiciji, u središtu svijeta jer upravo tamo moraju živjeti carevi za koje se vjerovalo da su sinovi Neba.

Opasan je visokim zidom, a u njegovih 9 999 soba živio je samo jedan muškarac, kineski car, njegove žene i tzv. eunusi, koji su posluživali carsku obitelj. Nijednom odraslom muškarcu nije bilo dopušteno poslije zalaska sunca ostati u Zabranjenom gradu. Svaki pokušaj kažnjavao se smrću.

Iako je u carskoj Kini to stvarno bio zabranjeni grad, jer je u njemu živio jedino car s obitelji i slugama, danas je suprotno. Rijeke turista ulaze u grad s ulaza od Tiananmena, a izlaze na suprotnoj, sjevernoj strani preko carskog vrta. Ja sam cijelo vrijeme hodala ispod središnjih lukova što je nekada bio put kojim se smio kretati jedino car, a carica samo na "dan vjenčanja". Svi ostali mogli su prolaziti pokrajnim lukovima.

Najveća palača od njih stotinjak nalazi se u samom središtu Zabranjenog grada i zove se Dvorana uzvišenog sklada. U njoj se nalazi carsko prijestolje, a sve je ukrašeno motivima zmaja (simbol careve moći). Tamo su se održavale velike svečanosti, carevi rodendani, vjenčanje i kineska nova godina.

S Beihai parka Peking kao na dlanu

Pravo prostranstvo koje zauzima Zabranjeni grad sagledali smo tek poslije, kada smo se prošetali Beihai parkom koji se nalazi sjeverno od njega, na povišenom terenu odakle se s vidikovca vidi Zabranjeni grad, Tiananmen i središte Pekinga kao na dlanu.

U tom parku podignuta je Bijela pagoda na mjestu gdje se nalazila palača Kublaj kana, mongolskog vladara i unuka Džingis kana. U njegovo je vrijeme Marko Polo u dva navrata putovao u Kinu i Peking. Naime, u 12. i 13. stoljeću Kinom su vladali Mongoli. Možda sam i ja hodala tragom Marka Pola, našeg Korčulanina koji je u službi Venecije s karavanom putovao u Kinu.

Još je jedno mjesto u Pekingu koje povezuje nas i Kinu, a to je most Marka Pola koji je on sagradio.

Kineski zid za kraj

Odlazak na Kineski zid bio je poseban doživljaj. Zid je građen od 2. stoljeća prije Krista pa do 16. stoljeća i to radi obrane Kineskog carstva od barbara. Dugačak je oko 7 600 kilometara, visok je desetak metara, širok oko pet metara i kamo god se pogleda proteže se u nedogled.

Teško je opisati sve znamenitosti Kine i Pekinga. Stara tradicionalna kineska arhitektura toliko je lijepa i drukčija od naše europske, dok su novi dijelovi grada sličniji New Yorku nego europskim građevinama.

I stare i nove građevine su tako velike i monumentalne da je svakome jasno koliko je Kina velika država bila, i ostala.

Dobri ljudi žive u Kini

Danas u Pekingu živi 17 milijuna ljudi, a ja nisam u tri tjedna vidjela ljutog ili namrgodenog čovjeka. Svi su beskrajno ljubazni, srdačni i nasmiješeni, od onih najsiromašnijih pa do najutjecajnijih. Grad je toliko čist i uredan kao nijedan europski.

S poznatima

Upoznala sam puno Kineza i poznatih ljudi iz Amerike i Europe: Teda Kennedyja, engleskog princa Edvarda, kraljicu Margaretu,

gradonačelnika Londona Borisa Johnsona, guvernera Hong Konga, a vidjela sam iz neposredne blizine i kineskog predsjednika i premijera.

Paula Kovačić, 8. r.

Druga osnovna škola Bjelovar, Bjelovar

Voditeljica: Vlatka Bily

Zoljini putevi pakla

18. 11., obljetnica pada Vukovara. Hodam u koloni, gledam sve te ljude oko sebe koji su došli iz svih krajeva Hrvatske. Gledam branitelje. Zastave zavijore u koloni iza mene. Pogled mi zastane na čovjeku koji čvrsto drži plavu zastavu. To je čovjek koji je prošao rat, logore, putove pakla, srpske koncentracijske logore. To je Zolja.

Odakle vam nadimak Zolja?

Nadimak Zolja je slučajnost iz rata. Nakon pucanja iz zolje na tenk, učinak nije bio onakav kako su nam rekli. Zolju sam bacio na pod i gazio po njoj, te ovlaš opsovao, i moji dečki su iz tog događaja izvukli nadimak.

Recite nam nešto o Zolji?

Zovem se Ivica Lukić. Rođen sam 14. 12. 1958. u Vinkovcima. Život me vodio diljem Lijepe naše. Po struci sam tehničar za telekomunikacije. Završio sam školu za rezervne vojne oficire, tj. obučen sam za vezu i navođenje pri zrakoplovstvu. U rat sam se uključio 2. svibnja 1991., u dobi od 33 godine. Bavim se sportom, a trenutno sam trener sa Euro licencom, u prekrasnom gradu Vukovaru u kojem živim.

Imate li obitelji?

Sretno sam razveden, ali otac sam dvojice sinova. Vedran, rođen 1982. godine i Igor, rođen 1984. godine. Podarili su mi dvije unučice, Luciju i Enu.

Gdje ste bili kada je Vukovar pao i kako ste se osjećali?

Pri padu Vukovara branio sam Alatnicu i Borovo Kornere, a u pokušaju proboja sam ranjen. Uхватili su me srpski dragovoljci, skinuli su mi

odoru, pretukli lopatama i bacili na smetlište, misleći da sam mrtav. Ujutro su me u donjem vešu poslali u logor. O osjećajima je vrlo teško raspravljati. Naravno da sam bio najtužniji čovjek na svijetu. To je kao kada majci istrgnete dijete iz naručja, očaj, tuga i kaos u tijelu.

U kojim ste sve logorima bili?

Petrovci, Dalj, Zrenjanin, Stajičevo, Niš, Sremska Mitrovica, a nakon razmjene trebao sam biti prebačen u Vojno-istražni zatvor u Beogradu.

Kako izgleda jedan dan u logoru?

Batine, batine, kada se požalimo, opet batine, gotovo nikakva hrana, torture pjevanja jugoslavenske himne, prijetnje i premlaćivanje. Govorili su nam da smo ustaška stoka, da nas Hrvatska ne treba i sl.

Kakav je bio smještaj i hrana u logoru?

Ne mogu to zvati smještajem niti hranom. Ležali smo na temperaturi od -20°, hrana je bila vrlo oskudna. Na jelovniku smo imali malo kruha, čaj bez šećera, kriška salame za četvero ljudi, i to ujutro u 9 h, i poslijepodne u 17 h, a između su bile batine.

Jeste li kontaktirali s obitelji kada ste bili u logoru?

Samo porukama preko Međunarodnog crvenog križa. Nekoliko riječi, dovoljno da obitelj sazna da smo živi.

Jeste li stekli kakva prijateljstva u logoru?

Da, svaki čovjek tamo bio ti je prijatelj, mislim na naše suborce, jer vezalo nas je isto. Vodili smo Hrvatsku i željeli isto, a to je povratak svome domu i svojim obiteljima.

Jeste li ikada razmišljali o bijegu iz logora?

Da, često, ali uvjeti u logoru nisu to dopuštali. Bili smo jako dobro čuvani. Imali smo veliku želju, ali premalo snage.

Koji vam je logor bio najgori? Zašto?

Bez premca, Niš. To je zatvor za kriminalce, svaki dan batine i poniženja, kaznene ekspedicije. Puno puta su nam ulazili u sobe da bi nas tukli, polijevali hladnom vodom i takve ostavljali kraj otvorenih prozora.

Što biste učinili da sretnete čovjeka koji vas je mučio u logoru?

Učili su nas praštanju i bez obzira što bih htio vratiti dio učinjenog, mislim da se ne bih mogao tako ponašati, mučiti nemoćnog čovjeka, no opet, s druge strane, možda bi pogled u oči zvijeri promijenio i mene. Teško je iz ove pozicije reći više.

Kada i kako ste izašli iz logora?

U velikoj razmjeni, u Nemetinu, 14. 8. 1992. Dovezeni smo autobusima u Osijek gdje su nas čekali najdraži.

Što ste prvo učinili kada ste izašli iz logora?

Čudno, ali tražio sam u restoranu 4 duže kave. Nakon toga susreo sam se s obitelji, otišao u Zagreb na preglede i nastavio borbu za Hrvatsku.

Biste li opet pošli u rat za Vukovar?

Da, naravno, ali samo sa istim ljudima kao 1991. koji su voljeli ovaj grad.

Sanjate li ikada Vukovar i logore?

Ne, vrlo rijetko. Sam sam birao svoj put za koji držim da je ispravan. Nema me zašto peći savjest, učinio sam svetu stvar, a to se ne vraća kao ružna slika.

Jeste li ikada ubili čovjeka i kako ste se osjećali?

Najteže pitanje. Bog nas je stvorio da produžujemo živote, a ne da ih uzimamo, ali moja obveza prema domovini dovela je i do toga, nažalost. Osjećaj je grozan kod prvog ubojstva, slabost i žaljenje, a sve dalje čini se lakše. Zadatak je opravdao sve ono što sam morao učiniti za moju zemlju.

Smatrate li se ratnim herojem?

Ne, naprotiv, heroji Vukovara su ljudi bolji od mene, hrabriji.

Biste li kao roditelj pustili svoje dijete u rat?

Što se mene tiče, da. Ali odluka ipak ostaje na njemu, jer on odlučuje o svojim prioritetima.

Koji događaji zauzimaju posebno mjesto u vašem životu, a dogodili su se za vrijeme rata?

Najtužniji su bile pogibije, a najsretniji odbijanje neprijatelja i dočekati novo jutro.

Kada ste se vratili u Vukovar i kako ste se osjećali?

2000. godine. Čudan osjećaj, nije to grad kakav smo ostavili u 11. mjesecu 1991. Sve je bilo drugačije. Praznina pomiješana sa uspomenama, tuga pomiješana sa ponosom, tuga u sjećanju na poginule domoljube, kakvih više neće biti, ali ipak sam sretan čovjek jer sam osjetio nešto što nitko drugi neće. Život s najboljim prijateljima.

Kako izgleda život poslije logora i rata u Vukovaru?

Ja sam sretan čovjek. Imam život, a to je bilo najteže sačuvati u Vukovaru. Uz sve probleme ovoga grada, volimo ga. Vrijeme će pokazati kako sam u pravu i kako je lijepo biti živ, a ako mi ne vjerujete, pitajte Vukovarce zašto tako vole život i Vukovar.

Jelena Dedaković, 8. r.

Osnovna škola "Ferdinandovac", Ferdinandovac
Voditeljica: Božidarka Šignjar

Intervju s novinarem Robertom Tomićem Zuberom

Dijete koje je netko želio

"Zovem se Robert Tomić Zuber. Novinar sam na HTV-u i jedan od režisera filma *Slučajni sin* koji u sklopu akcije UNICEF-a *Svako dijete treba obitelj* promovira udomiteljstvo."

Tim riječima predstavio se slavni novinar HRT-a na Stručnom skupu o udomiteljskoj skrbi za djecu u Republici Hrvatskoj. Na tom skupu, koji je u Zagrebu, 10. prosinca 2008. organizirao Ured UNICEF-a za Hrvatsku, sudjelovala sam kao članica Foruma za kvalitetno udomiteljstvo djece i djevojčica koja zna što znači živjeti u udomiteljskoj obitelji. Svakodnevno gledajući petero udomljene djece o kojima brinu moji roditelji, željela sam upoznati čovjeka koji dijeli njihovu sudbinu, o kojem se kao i o njima nije mogla brinuti biološka obitelj.

Želja da saznam tko je zapravo Robert Tomić Zuber ostvarila mi se zahvaljujući susretljivosti "dama iz UNICEF-a", kako ih je jednom prigodom on sam nazvao, koje su mi u njegovom, ionako preuzetom rasporedu, rezervirale nekoliko minuta za razgovor.

Odrasli ste u udomiteljskoj obitelji i često ste gost na UNICEF-ovim skupovima o udomiteljskoj skrbi. Jeste li zadovoljni stanjem udomiteljstva djece u Hrvatskoj?

Ne. Nisam zadovoljan. Mislim da je *Zakon o udomiteljstvu* riješio neke stvari, ali ne sve. Socijalni sustav ne bi trebao funkcionirati na brojkama, a funkcionira. Mi, ja to još uvijek mogu reći, mi udomljena djeca nakon nekog vremena postajemo brojevi, a to nikako nije dobro. Odnos između udomljenog djeteta i udomitelja ne treba biti određen samo zakonskim aktom. Ljubav se može roditi između dvoje stranaca. Ženimo se stranim osobama s kojima nismo biološki povezani. Tako isto možete biti povezani ljubavlju s osobom koja vas je odgojila, koja je čistila hodnike da biste vi imali za hranu, za putovanje, za školu, za knjige...

Danas više od 2000 djece živi u udomiteljskim obiteljima. Kako je Vama bilo živjeti kod udomitelja?

Meni je bilo super. Nisam imao nikakvih loših iskustava. Odnos između mene i mojih udomitelja je uvijek bio odnos roditelji-dijete i ja ih drugačije ne percipiram. Nije bilo nikakve razlike u odnosu između njih i mene te tebe i tvojih roditelja. Za ovo što ja jesam, dugujem njima. U nekim udomiteljskim obiteljima nažalost ne funkcionira sve najbolje.

Kojeg se događaja iz djetinjstva nerado sjećate?

U školi, u prvom ili drugom razredu, potukao sam se s jednim učenikom kada je rekao da Francika nije moja mama. Tada sam prvi puta počeo shvaćati da u imeniku piše drugo ime moje biološke majke od one majke koju ja znam. Bilo je to dječjački stresno.

Kada ste prvi puta sreli biološku majku Radmilu i kako je protekao susret?
Prije nekih osam godina, i nije bio baš sjajan. Prije petnaest godina čuli smo se prvi puta telefonom. Ni taj razgovor nije bio sjajan. Naši prvi susreti nisu baš urođivali dobrim plodom.

Kakav je vaš odnos danas?

Ja sam cinik. Radmila i ja sad gradimo jedan ciničan, ali simpatičan odnos. Zbog njezine odluke izgubili smo trideset godina. Ja za nju ne mogu naći niti jedno opravdanje. Osobno ne bih nikada tako postupio. No, odnos se ipak stvorio.

Mislite li da biste bili drugačija osoba da ste odrastali u biološkoj obitelji?
Definitivno mislim. Ne podcjenjujem biološko roditeljstvo, ali meni je bilo bolje u udomiteljskoj obitelji nego s njom. Mislim da mi je Radmila napravila jako veliku uslugu jer da sam živio s čovjekom koji je bio njezin muž, valjda bih bio pastir.

Razmišljate li da i Vi jednog dana postanete udomitelj?

S obzirom da imam dijete i čekamo drugo dijete, priznajem, nisam o tome razmišljao. Kad bih bio u situaciji da iz nekog razloga ne mogu imati djecu, odlučio bih se za posvojenje. Udomitelj ne bih bio jer bih se jako vezao za to dijete i bojao bih se da nakon nekog vremena ono ode. Kad bih ipak igrom slučaja, zbog prirode svog posla, naišao na neko dijete koje nitko ne želi, sigurno bih ga udomio.

Nedavno ste svom prezimenu dodali prezime svojih udomitelja Francike i Marka Tomića. Što taj postupak znači Vama, a što Vašem udomitelju?

Želio sam ostaviti vidljivi trag zahvalnosti svojim udomiteljima: svom ocu i pokojnoj majci. Mom ocu to znači nastavak loze jer on nema svoje biološke djece. Evo, sad čekamo Tomića malog i loza Tomić se nastavlja.

Svoju potragu za biološkom obitelji prikazali ste u potresnom dokumentarnom filmu Slučajni sin. Što vas je potaknulo na snimanje filma?

Ponajviše priča o sprovodu moje majke Francike kad nisam mogao izvaditi smrtovnicu. Meni je to bilo nešto prestrašno. Smatrao sam da treba nešto napraviti. Razgovor s kolegama potaknuo me da snimim dokumentarni film.

DNK analiza na kraju filma pokazala je da čovjek, za kojeg je Vaša biološka majka tvrdila da vam je otac, to nije. Namjeravate li nastaviti potragu za biološkim ocem?

Što se mene tiče, filma *Slučajni sin 2* neće biti. Još jednom ponavljam ono što sam rekao na kraju filma: "Kako bi mi bilo tko drugi osim Marka mogao biti otac?"

Namjeravate li snimiti još koji film vezan uz udomiteljstvo?

Ako naidem na neku dobru priču, da. Smatrao sam da je pravednije da ja

prvi ispričam svoju životnu priču jer neki klinci ne mogu ispričati svoju. Nije ni fer da ih tjeramo pred kamere.

Hrvatska javnost poznaje Vas kao urednika Misije, emisije u kojoj zajedno sa svojim kolegama kroz potresne reportaže nastojite ukazati na društvenu nepravdu i pomoći socijalno ugroženima. Smatrate li da Vas je upravo vaša životna priča predodredila za Misiju?

Moje kolege mi kažu da oni nikad ne bi radili ono što ja radim jer ne bi mogli bez knedle u grlu i suza. Meni u tim reportažama, zbog mog životnog iskustva, manjka emocionalnosti. No ja znam što znači stajati u Caritasu i čekati na red za kruh i brašno. Stoga sam odlučio tu svoju empatiju iskoristiti i zajedno sa svojim kolegama napraviti nešto dobro. *Misiju* ću uređivati dok god to budem mogao i dok god to bude imalo smisla. U svemu tome jedino mi smeta što me neki zovu *sveti Zuber*.

Koja Vas se reportaža koju ste snimili za Misiju najviše dojmila kao čovjeka?

Prije nekoliko godina strašno me se dojmila priča o dvoje djece koja su bila gladna pa su mene zvala jer nisu imala što jesti.

Već 15 godina radite kao novinar. Sjećate li se Vašeg prvog novinarskog zadatka?

Mislim da se sjećam. Za *Glas Istre* popisivao sam cijene paradajza na tržnici. Ha, ha, ha!

Po Vama, Vaš dosad najbolji intervju?

Vrhunski intervju koji sam napravio bio je s Antunom Vrdoljakom koji je on prekinuo. Zatim bih izdvojio intervju s Jakovom Sedlarom. Vrlo mi je drag intervju s Dalaj-lamom i ekskluzivni intervju s glumcem Jeremyjem Ironsom. Struka je ipak procijenila da mi je najbolji bio intervju s Wolfgangom Petrichem, guvernerom Bosne poslije rata. Za taj intervju dobio sam i nagradu.

Koja Vas je zemlja, koju ste posjetili u potrazi za novinarskom reportažom, najviše oduševila?

Izrael i Palestina. Oduševilo me to koliko je ljepote i mržnje u istoj državi. Ljepote u smislu kulture, baštine i topline ljudi s kojom vas dočekaju i

Židovi i Palestinci kad dolazite kao stranac. A s druge strane, fascinira me ta nevjerovatna mržnja između Židova i Palestinaca koja je jednostavno neobjašnjiva. Ne mogu shvatiti da se dva čovjeka, koja su zapravo vrlo slična kulturološki, glazbeno, čak i jezično (vrlo su slični arapski i hebrejski), tako jako mrze.

Tko Vam je uzor u novinarstvu?

Od naših novinara imperativ bi mi bio Veselko Tenžera iako je mrtav. Od živućih novinara ne bih nikog izdvajao, ali se divim snazi svojih kolega, primjerice Sanje Mikleušević-Pavić, u borbi za istinom.

Da niste novinar, čime biste se bavili u životu?

Bio bih kavanski pjevač.

Zašto?

Zato što volim pjevati. Uz rock i blues volim sevdah.

Velik ste zaljubljenik u glazbu. Navodno ste kao mladić imali svoj bend. Je li to točno?

Da. Bend se zvao "Bezimeni". Svirao sam rock. Sad sam malo ostario pa bih kombinirao rock i sevdah u kavanskom pjevanju.

U showu Zvijezde pjevaju s Majom Blagdan dogurali ste do finala. Kakve vas uspomene vežu za spomenuti show?

Vrlo lijepo. Ekipa i produkcija bile su super. Maja je bila izvrsna, no ne bih ponovno išao u taj show jer je oko njega bilo previše medijske buke.

Znači, u Plesu sa zvijezdama Vas ne možemo očekivati?

Nikako. Imam nekog ritma za ples, ali sam prelijen. Uz to mislim da bih se osjećao isfrustrirano pored likova poput Marija Valentića. Ha, ha, ha!

Nakon opuštenog razgovora sa Zubijem, kako ga od milja zovu njegovi prijatelji, shvatila sam da se iza rijetko nasmiješenog lica koje često gledam na televiziji krije zabavan, dobrodušan i simpatičan čovjek, čovjek kojeg je odgojila jedna udomiteljska obitelj.

Martina Igrec, 8. r.

Osnovna škola "Vladimir Nazor", Sv. Ilija
Voditeljica: Tatjana Bosilj

Razgovor s Ozrenom Glaserom, glazbenikom

Za svaki trenutak u životu nadem prikladnu glazbu

Mladi i daroviti glazbenik i student komparativne književnosti, Ozren Glaser, iskoristio je životnu priliku i postigao uspjeh o kojem često mnogi sanjaju. Splet okolnosti doveo ga je do britanskog redatelja Stephena Daldryja koji mu je ponudio suradnju na svojem novom filmu The Reader i tako je nastao glazbeni predložak za istoimeni film. Uspjeh Ozrena Glasera neobično nas veseli i čini ponosnima ne samo zato što je Samoborac, nego i zato što je bio učenik naše škole pa je to i bio povod razgovora. U ugodnom druženju s Ozrenom saznali smo kako je teklo snimanje, kakva je Kate Winslet te još puno zanimljivih stvari iz njegovog zanimljivog života. Preslušali smo i CD s glazbenim predlošcima za film koji su nas i više nego oduševili ljepotom zvuka i osjećajnošću koja izvire iz svake note.

Na početku bijaše...

Bili ste učenik ove škole. Kakve Vas uspomene vežu uz profesore, prijatelje, školu općenito?

Ne želim zvučati patetično, ali meni je u školi bilo lijepo kako u osnovnoj tako i kasnije u srednjoj. Škola mi je bila drugi dom jer sam u njoj provodio puno vremena, a kompletan boravak ondje me je izgradio kao osobu. Ja inače u životu pamtim lijepo stvari pa mi je škola ostala u lijepom sjećanju. Niti jedan profesor mi se nije zamjerio i volio sam povijest, zemljopis, kemiju, fiziku, ali najdraži mi je bio hrvatski jezik. Nije mi bio problem čitati lektiru, ali mi je bilo jako drago kada mi je bilo dopušteno uz lektiru pročitati nešto po mom izboru.

Kakav je bio Vaš glazbeni početak i koji Vam je bio motiv da se počnete baviti glazbom?

Glazbena iskra je kod mene prisutna oduvijek. Kada sam kao mali dječak dobio sintesajzer, prema sluhu sam naučio svirati "Zvončice". Tada su me roditelji upisali na tečaj sintesajzera, ali sam ga prekinuo nakon dvije godine. Glazbeni put odveo me do škole gitare, međutim niti to mi nije

odgovaralo. Kasnije sam krenuo na privatne sate kod susjeda Marina Rimca. Tada sam počeo skladati. Svoju glazbu sam isprva spremao na mobitel, ali mi je tata rekao da to snimim na CD. A motiv... pa volio sam gledati filmove. Filmovi koji imaju najbolju pozadinsku glazbu su Titanik, Fantazija, Gospodar prstenova i Gladijator. Svirajući, dolazio sam do vlastitih ideja pa je tako nastao moj prvi CD s glazbom za sve filmske žanrove.

Berlin – London – Bonn

Redatelj Stephen Daldry povjerio Vam je da razradite glazbeni predložak za film "The Reader". Kako je uopće došlo do te suradnje?

Stephen Daldry je moj prijatelj već šest godina, a upoznali smo se u Motovunu na filmskom festivalu. Sada će ovo zvučati egocentrično, ali smatram se filmofilom i znam puno o filmovima. Tako me Stephen Daldry pozvao na snimanje The Readera kako bih na licu mjesta naučio više o filmu. Dok sam gledao snimanje, iznosio sam svoje ideje pa smo tako došli i na temu glazbe. Kada mi je predložio da skladam glazbeni predložak, morao sam razmisliti nekoliko dana kako bih to složio u svojoj glavi, pristao sam i odmah sam imao sto ideja. Inače slušam filmsku glazbu i znam dosta o njoj pa nije bilo problema.

Vi ste skladali glazbeni predložak, a vjerojatno će Alberto Iglesias skladati originalnu glazbu. Biste li voljeli da to bude on ili biste radije nekog drugog?

Promijenila se situacija pa Alberto Iglesias više nije u igri. Originalnu glazbu skladat će Nico Muhly. On je engleski skladatelj, a i bio je prva producentova želja. Zadovoljan sam jer je njegova glazba savršena i nota njegovog stila rijetko se čuje.

Mislite li sada kada Vas je otkrio S. Daldry da će Vas netko i u RH angažirati za skladanje glazbe za film ili nešto slično? Biste li to uopće htjeli?

Htio bih da me netko u Hrvatskoj primijeti. Voljan sam surađivati s našima. Devedesetih godina je vladalo sivo tj. nekreativno razdoblje, a sada dolaze odlični filmovi, koji zaslužuju odličnu glazbu. Jednostavan

klavir puno znači u doživljaju filma. Miro Gavran je čuo moj prvi CD i ponudio mi je da skladam glazbu za mjuzikl "Zaljubljen u Crnu kraljicu".

"The Reader" ima nekoliko nominacija za Oscar. Kakve su Vaše prognoze? Odmah bih dao sve Oscare tom filmu. Objektivno gledajući Oscar bih dao Kate Winslet jer, po mom mišljenju, to joj je najveća uloga i mnogi će je pamtiti po toj ulozi.

U filmu Hannu Schmitz glumi Kate Winslet s kojom ste se pumo družili na snimanju. Što mislite o njoj kao osobi i glumici?

Strahovito je draga osoba. Od upoznavanja je prišla potpuno normalno i prihvatila me poput prijatelja, a ne kao fana. Duhovita je, ima onaj engleski smisao za humor i iz svake situacije napravi humor. Jednostavno vas produ trnci dok je gledate kako glumi.

Koliko Vam znače pohvale američkih kritičara? Budi li Vam to želju za nastavak glazbene karijere?

Drago mi je kada se ljudima sviđa ono što radim, ali je presudno moje mišljenje. Najbolje stvaram doma kada skladam prema osjećajima. Za svaki trenutak u životu nađem prikladnu glazbu.

S obzirom na svoje obveze vezane uz film, koliko često izbivate iz Samobora?

Protekla godina mi je bila vrlo dinamična i puno sam radio. Od jeseni 2007. bio sam na relaciji Berlin – London – Bonn. Sada kada je film gotov, imam malo mira.

Povratak u budućnost

Studirate komparativnu književnost, a završili ste u skladateljskim vodama. Gdje se vidite u bliskoj budućnosti?

U kombinaciji. Nakon studija bih predavao, ali to bi bilo popraćeno glazbom. Studij me nadograđuje i pomaže mi u filmu.

One godine kada ste se kandidirali za mistera Hrvatske, pobijedio je Mario Valentić koji je sada često na TV-u i u medijima. Mislite li da ste Vi pobijedili da biste bili prije medijski otkriveni i počeli se baviti filmom?

Biste li to uopće htjeli?

Osjećaj za medije imao sam još prije. Medij ne bih koristio za promociju samog sebe. Cijenim rad Marija Valentića, ali za mene njegov put ne bi bio dobar. To je pitanje snalažljivosti i kreativne energije. Suradnja na The Readeru splet je sudbinskih okolnosti.

Iva Jurčić, 8. r.

Osnovna škola Samobor, Samobor

Voditeljica: Marijana Tkalčić Rakić

Apsyrtides – tajnovito otočje

Ponosni na svoju veličinu i važnost, kao stoljetna straža, stoje na ulazu u Kvarnerski zaljev i čini se kao da brane gradove i luke na obali od nevidljivih neprijatelja s pučine. Trajektom plovimo od Krka prema Cresu. Tanka crta otoka. Ujesen osamljen i pun iščekivanja. Kad mu se približi brod, radosno uzburka valove koji su dotada monotono oplakivali njegove obale. Budemo li imali sreće, možda ćemo nad njegovim krševitim visovima i rijetkim hrastovim šumama ugledati prastare stanovnike ovog otoka, bjeloglave supove. Zaista, dočekali su nas na putu prema Belom, slobodno leteći creskim nebom.

Osor. Most načinjen ljudskom rukom, umjesto nekadašnjeg prirodnog mosta koji je spajao dva otoka, Cres i Lošinj. Na ulazu u grad goste dočekuju skulpture glazbenika. Ne bez razloga, ovdje se ljeti održavaju čuvene Osorske glazbene večeri. Naše poglede privlači posebnost osorske katedrale. Bijela boja i jednostavnost njezinih zidova stapaju crkvu sa surovim krškim krajem. Renesansa je zaista bliska i čovjeku i krajoliku. Nedaleko bijele katedrale polje je stoljetne tišine. Osorsko groblje krije mnoge tajne. Ovdje je pokopan biskup Gaudencije koji je, prema legendi, prognao sve zmije otrovnice s otoka. Priča se da onoga tko uzme kamen s ovog groblja, neće ugristi zmija otrovnica. Umjesto protuotrova dobro će doći jedan kamenčić za neka buduća putovanja. Dok naša matematičko-tehnička grupa mjeri dimenzije stare katedrale da bi kasnije izradili njezinu maketu, istražujemo nadgrobne spomenike, pamtimos osorska

prezimana, a prema fotografijama pokojnika pokušavamo zamisliti kako su se nosili stari Osorani. Naravno, poštujući polje tišine.

U gradu Belom, koji je, pretpostavlja se, dobio ime po keltskom bogu svjetla posvuda su svjedoci starih vremena. Ostaci utvrda, rimski most i cesta, glagoljaški zapisi, ostaci pastirskih stanova, gromače, stare crkvice i balkoni. U gradu ispred crkve popločani je prostor okružen kamenim sjedalima. Naše umorne noge pronašle su na njima odmor. Dopuštamo podnevnom suncu da nas ugrije i osnaži za nove putove.

Radoznalost nas vodi dalje do šume Tramuntane. Osušeni panjevi stvorili su prekrasne oblike koji nalikuju na masmaliće, dobre šumske duhove, koje narod ovdje predstavlja kao lijepe šumske patuljke. Masmalić ili malik je mali čovjek, obučen u blavitene bargešice (plavkaste hlačice). Živi u škujinama (rupama), a ako ga netko ometa bacajući kamenje na njegovu kućicu, zna ga navesti na krivi put. Narod vjeruje da u Tramuntani živi i velika (ali naravno neotrovnna) zmija Gad. Kanjoni Tramuntane često završavaju šljunčanim uvalama-dragama. Možda naziv draga potječe od naziva dragon što znači zmaj. Iz zelene dubine Tramuntane gledaju nas hrastovi čudnolikih oblika, kao da ih je netko zaustavio u pokretu. U njoj su nekada, u svojim pastirskim stanovima, živjeli pastiri, marljivi graditelji gromača – kamenih zidova i čuvari patricijskih posjeda.

Hodamo tirkiznom stazom, najkraćom u Tramuntani. Kvirgavi hrastovi po cijeloj šumi. Zastrajujuće sjene. Šuškanje lišća pod nogama. Nijanse zelenih, crvenih i smeđih boja se prelijevaju. Granje dugačko i debelo isprepliće se s tankim i kratkim. Osjeti se miris svježine, miris trave i kadulje. U Tramuntani ima dvadeset postaja. Na svakoj je jedna skulptura kipara Ljube de Karina. Na svakoj skulpturi upisani stihovi Andre Vida Mihičića, creskog fratra, povjesničara umjetnosti i književnika. Uz skulpturu glagoljičkog slova T na rimskoj cesti koja preko sela Niska vodi do Caput Insulae (latinski naziv za Beli) možemo pročitati stihove:

*Teško je gaziti zemlju bez uporišta u oblacima.
Samo tragači otkrivaju istinu, blago, sebe i svjetlove.*

Cres. Smješten među starim gradskim zidinama unutar kojih je nekada pisao i duboko u dugu ljetnu noć razmišljao Frano Petrić, creski renesansni književnik i filozof. Zgrade stare i nove. Umjesto kućnih brojeva reljefi koji prikazuju zanimanje stanara kuće. Na ribarevoj kući osti i riba, na mesarevoj bat. Zvonici odvojeni od svojih crkava ječe tužno. Uz rivu mali brodići spokojno plutaju po površini tamnog mora. Plaže, šljunčane i uske blješte na jakom suncu. Stijene, kvrgave i mokre, trpe udarce velikih valova što nose stotine crvenih meduza prema obali. Nas desetak odmaramo na mokrim stijenama i pričamo unedogled, dok nam vjetar razbacuje kosu. Pored nas prolazi grupa turista diveći se ljepoti kraja. Domaći ih ljudi samo sa smiješkom poprate, te se ponovo prepuste toplini sunca sjedeći na dugačkim klupama.

Kroz prozore autobusa, zamagljene našim dahom, gledamo more s visine. Putom ograđenim gromačama ulazimo u Lubenice. Gromače sive, a tako žive vijugaju s nama sve do grada na visokoj stijeni. Uz njih crvene, žute i hrdave krošnje jesenskih stabala. Poželjeh, ako je pao koji kamenčić s gromače, vratiti ga na mjesto i odati počast vrijednim i bezimenim graditeljima gromača, ovog čudesnog zida. Stanovnika ima malo. Naviknuti na život bez buke i gužve, nisu pretjerano gostoljubivi.

U Valun stižemo niz sto stepenica. U potrazi smo za Valunskom pločom. U staru crkvu brižno su je spremili njezini čuvari. Starija od Baščanske, napisana je na hrvatskom i latinskom. Na njoj su imena pokojnika: baka Teha, sin Bratohna i unuk Juna. Svjedoči o davnom zajedničkom suživotu Hrvata i Latina u ovom surovom i škrtom kraju. Svjedoči o zaljubljenosti u njegovu ljepotu i magičnost. Svjedoči o beskonačnoj borbi za opstanak i neminovnosti suživotu različitih kultura.

Jedan je kralj (Eeta iz Kohilde) posjedovao zlatno runo. Našao se hrabar momak Jason, koji se lukavstvom, uz pomoć čarobnice, kraljeve kćeri Medeje (koja se, naravno, u Jasona smrtno zaljubila), dočepao zlatnoga runa, pa se na brodu Argo, sa svojim prijateljima Argonautima, dao u bijeg. Apsyrt, kraljev sin, krenuo je svojim brodom u potjeru za otmičarima. Nakon duga putovanja potjera je sustigla otmičare. Medeja je prijevarom namamila brata Apsyrtu na pregovore, a Jason

ga je potajice ubio. Medeja je rasjekla Apsyrtovo mrtvo tijelo i njegove udove pobacala u more. Od nedužna Apsyrtova tijela nastali su Apsirtovi otoci – Apsyrtides, otočje Cresa i Lošinja. Ovako legenda objašnjava nastanak tajnovitog otočja prema zapisima našeg istaknutog putopisca i proučavatelja starina Branka Fučića.

Na putu smo kući. Pred očima mi lica ljudi. Sjede ispred starih sivih kuća. Kao naborani kvrgavi hrastovi pustili su korijenje u svoja dvorišta. Vezani zauvijek za svoj krš i svoje more.

Ema Vrančić, 8. r.

Osnovna škola Tituša Brezovačkog, Zagreb

Voditeljica: Biserka Glasnović

Intervju s Ivanom Ćurak

Čokoladna kemičarka

Na proljetno jutro 28. travnja 1991. rođena je jedna preslatka beba. Bila je posebna jer nije zaplakala, nego se odmah nasmijala. I već sedamnaest godina sve životne prepreke prolazi sa smiješkom. Uvijek voli pomoći prijateljima oko zadaće jer svoje obveze bez greške i na vrijeme napravi. Svejedno, vi ju često možete vidjeti u Derbyu ili Rupi na čaju. Djevojka sreće, djevojka proljeća. Djevojka koja ima milijun nadimaka: od Žabice, Zeke, Slavice, Ivančice, Slave do Mahunice. Djevojka koja obožava slatkiše, pa joj i zaporka na natjecanjima obično bude ČOKOLADA. Ta jednostavna djevojka zna riješiti složeni redoks, recitirati definicije Hundovog i La Chaterierovoga pravila, Hessovog zakona ili objasniti razliku entropije i entalpije... Pa nije ni čudno što se onda našla na državnome natjecanju iz kemije te sada samo za vas kemija, Ivana Ćurak.

Prvo da te pitam zašto baš natjecanje iz kemije?

Ne znam zašto je ljudima tako čudno što sam odabrala baš kemiju. To je predmet kao i svi ostali. Dok neki više vole povijest i geografiju pa odlaze na ta natjecanja, meni više leži kemija. Nismo svi isti.

Kemija iz tvoje perspektive je...

Znanost o građi, svojstvima i promjenama tvari. Šalim se, kemija je za mene logična i zanimljiva. Treba samo imati žice za nju, ja sam svoju žicu našla, i mislim da svatko može.

Da, a ja sam svoju negdje izgubila, ali nećemo o tome. Radije nam reci kako je sve počelo i kako si završila u Primoštenu?

Znatiželja me odvela na školsko natjecanje. Iako sam perfekcionista, na natjecanjima ipak želim samo ispitati svoje znanje. Smatram da će mi takva iskustva jednog dana biti korisna, stoga je i odlazak na županijsko natjecanje bio uspjeh za mene. Nisam očekivala prvo mjesto, a kamoli još prolazak na državno natjecanje koje se održalo u Primoštenu krajem travnja.

Jesi li imala neke posebne pripreme za natjecanje?

Koliko ćeš se pripremati za neko natjecanje ovisi samo o tebi. Profesor ti da materijal, a na tebi je hoćeš li ga staviti u ladicu ili redovito proučavati. Osobitost ovog natjecanja je što ne bude samo gradivo razreda u koji idete, već sve do tada naučeno plus često povezivanje s drugim prirodnim predmetima. Veće pripreme sam imala za državno natjecanje sa svojom mentoricom, profesoricom Raguž. Uvijek će mi u sjećanju ostati pokusi...

Opa, baš kao prava kemičarka. Možeš li nam to malo objasniti?

Natjecanje iz kemije sastoji se od dva dijela. Polovicu bodova donose zadatci i teorija, a drugu polovicu pokus. On je puno teži zbog pripreme jer nikada ne znaš što sve možeš dobiti: od dokazivanja, stvaranja... Ja sam dobila pokus: kemija u kuhinji, usko vezan za biologiju i na kraju sam morala sve pojesti.

A to ti nije bilo teško jer ti voliš jesti?

Volim jesti samo slatko! Zar ne vidiš koliko sam slatka? Čokolada i keksi su ti moji slatki poroci. Moji prijatelji znaju da su mi ipak Mozartove kuglice najslada slaba strana.

Natjecanje je bilo baš na tvoj rođendan. Je li bio sretan, stresan ili pun svega?

Od ponoći su mi neprestano stizale SMS poruke čestitki i podrške. Moji prijatelji su cijeli dan bili uz mene putem tehnologije. Jako sam vezana za njih i voljela bih da sam ih sve mogla povesti sa sobom u Primošten. Znam da bih onda bila prva! Ovako sam imala veliku tremu od koje se nisam mogla koncentrirati pa je i rezultat bio jednostavno prosječan. Nisam pokazala neko znanje (15. mjesto u Hrvatskoj), stoga je razočaranje bilo veliko. Najgore od svega bilo je pogledati profesorici u oči, kao da sam ju iznevjerila, a ona se jako trudila oko svega. Jedva sam čekala idući sat kemije da odgovaram s obzirom da sam znala cijelu knjigu i željela sam dokazati da mogu bolje. Tako da je cijeli rođendan bio pravi proljetni buket. U hotelu sam se i rasplakala, ali hrana je bila izvrsna stoga sam u njoj skrivala tugu. A kod kuće me dočekala velika torta.

Neka nova prijateljstva?

Naravno. Djevojke iz Vinkovaca, Vukovara, Rijeke, Karlovca, Zagreba postale su moje nove prijateljice putem pisama. Želim reći kako smo pričale i o pripremama za kompletno natjecanje. Zagrebačke i riječke srednje škole kroz cijelu godinu pripremaju učenike baš za ovakve stvari, zato je nekako logično da njihovi učenici postižu i bolje rezultate.

Trenutak iz Primoštena koji bi sada promijenila?

Definitivno kad sam se s nekom bakicom borila za zadnju kremšnitku. Nakon svega, utjehu su mi pružali ti kremasti bijelo-žuti kolači i nisam joj mogla prepustiti posljednji zalogaj, najsladi komad. Možda sam u početku bila razočarana uspjehom, ali on me samo potaknuo na više i bolje. Ne treba žaliti za propuštenim, život pruža uvijek nove prilike gdje se opet iznova možemo dokazati. I sa smiješkom bih dala kremšnitku baki. (smijeh)

Stvari koje radiš za svoju dušu...

Glazba je zauzela posebno mjesto u mom srcu. Nekada sam svirala klavir i sad ću opet početi. Uvijek sam cijenila ljude koji poznaju i vole glazbu. Zajedno s njom, bježim u drugi svijet, svijet mašte i sanjarenja.

Ovisna sam o serijama. Nema koju ne pratim, sve sadržaje znam, a jedini kriterij je: samo neka je malo suvremenija!

Ti si naša pobjednica. U školi si odličan đak, natjecanja su ti u malome prstu, a uz to imaš vremena raditi stvari za svoju dušu. Tajne na vidjelo. Uvijek sam znala dobro organizirati vrijeme i to je jedina Ivanina tajna. Obitelj i prijatelji su mi na prvom mjestu. Nikada im se neću moći odužiti za pruženu podršku. Stvarno sam sretna što ih imam jer oni moj život čine boljim. I da ne zaboravim, pozdravljam svoj 3.c, najbolji razred.

Znaš li što ćeš poslije srednje?

Kažu da je sve 1% talenta, a 99% vježba i trud. Moja majka je farmaceutkinja, sestra Antonija još uvijek studira farmaciju. I ja ću sigurno nešto s kemijom, vjerojatno PMF. Tata je stručnjak za fiziku i volio bi da idem njegovim putem, da u kući bude fizika vs. kemija 2:2.

Najsmješniji trenutak života?

Ja se uvijek smijem, ali svijet ipak ne gledam ružičastim naočalama, nego onim običnima: bez dioptrije, prozirnih stakala.

Da si ptica na jedan dan, odletjela bi u...

Norvešku, a na povratku svratila do Beča, grada mojih snova!

Želja?

Otići na veliki koncert benda koji volim...

Moto?

Misliš na kekse Moto? Obožavam ih, ali preferiram Napolitanke.

Marta Okružnik, 3. r.

Gimnazija "Matija Mesić", Slavonski Brod
Voditeljica: Andrijana Nemet-Kosijer

Znanstvenik izbliza

Očito postoji nešto praiskonsko u čovjeku što ga tjera da pokuša razumjeti svijet oko sebe

U prepunoj predavaonici riječke zvjezdarnice docent na Odjelu za fiziku Sveučilišta u Rijeci Predrag Dominis Prester održao je predavanje na temu "Kvantna gravitacija ili što znamo o prostor-vremenu". Medijski relativno slabo eksponiran znanstvenik, diplomirao je na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu 1994. godine, u smjeru teorijske fizike. Kasnije je na istom fakultetu magistrirao i doktorirao, smjer fizika elementarnih čestica. Kako se na web stranicama projekta "Tko je tko u hrvatskoj znanosti" može pročitati, osnovni interesi Dominisa Prestera su, osim teorijske fizike elementarnih čestica, klasična i kvantna gravitacija s osobitim naglaskom na proučavanje crnih rupa i teorije struna. Zanimljivo predavanje održano u sklopu Festivala znanosti nadopunili smo razgovorom.

Na Vašem predavanju u riječkoj zvjezdarnici okupilo se mnogo ljudi. Smatrate li to izuzetkom koje potvrđuje pravilo ili naše društvo ipak cijeni i koristi ovakve prigode?

Ukoliko pod "društvo" mislite na "obične" ljude koji ga sačinjavaju, mislim da postoji znatan broj onih koji ne samo da cijene nego i pokazuju neobično velik interes prema temeljnim znanstvenim pitanjima, posebno onima koja se tiču razumijevanja prirode i našeg mjesta u njoj. Posjećenost takvih predavanja samo je dio priče. Očito postoji nešto praiskonsko u čovjeku što ga tjera da pokuša razumjeti svijet oko sebe bez obzira donosi li to neku izravnu korist. Kako god to izgledalo normalno, mene takve situacije uvijek iznova iznenade i oduševlje.

Kako komentirate činjenicu da danas ima znanstvenika koji su svjetski priznati zbog svoje karizme, bolesti, skandala, a da često "pravi" znanstvenici ne dobivaju ni ono malo medijske pozornosti koju zaslužuju?

"Celebrity showbiz" prodro je u sve sfere, pa nažalost i u znanost. No,

većina znanstvenika uopće ne razmišlja o tome. Jedan je razlog što je to ipak puno manje izraženo nego drugdje. Drugi je, važniji razlog, da većinu znanstvenika vodi entuzijazam i želja za znanjem, i uopće ne “briju” na slavu.

Koliko je za put uspješne osobe (uspješnog znanstvenika, glazbenika, sportaša...) bitno željeti uspjeti i imati volju, a koliko su to materijalne stvari, poput novca ili dobrih poznanstava?

Za znanstvenika je nužna istinska unutarnja želja i veliki entuzijazam. Naravno, to samo po sebi nije dovoljno, jer suvremena istraživanja najčešće traže vrhunsku opremu i velike grupe ljudi, što zahtjeva prilična financijska sredstva. Ružni aspekti društva, poput veza i poznanstava, i ovdje su prisutni, ali ponovno u puno manjoj mjeri nego inače.

Kako ste Vi znanstveno rasli?

Tek sam negdje na trećoj godini fakulteta shvatio da se želim baviti fundamentalnom znanosti i nakon toga je moje oduševljenje tim poslom samo raslo. Nakon toga je išlo nekako po crti – diploma, magisterij, doktorat, docentsko mjesto na PMF-u u Zagrebu, više boravaka u inozemstvu, dvije godine u Berlinu na Albert Einstein Institutu, tamo sam upoznao svoju suprugu, prekrasnu Riječanku, astrofizičarku radi koje sam se iz Zagreba preselio u Rijeku i sad smo zajedno na Odjelu za fiziku.

Pomislite li, barem ponekad, da sve to učenje nema smisla (je li 70 godina prosječnog života zaista dovoljno za pronicanje u tajne svemira)?

Ne, nikad. Dio je razloga u tome što osobno ne vjerujem u ideju da ćemo mi (kao ljudska vrsta) ikada u potpunosti shvatiti ustrojstvo prirode i svemira, niti da uopće postoji ta neka konačna “teorija svega i svačega”. Bilo kako bilo, meni je i više nego dovoljan izazov i izvor zadovoljstva stalno povećavati svoje razumijevanje svijeta oko nas, bez obzira radio to 7, 70 ili 70 milijuna godina, a sve to u okruženju uglavnom divnih ljudi. Zbog toga se često osjećam povlaštenim.

Kako povezujete znanstvena otkrića i spoznanja iz svijeta znanosti sa svojim, nazovimo to tako, “normalnim” životom čovjeka kao društvenog,

religioznog, osjećajnog bića? Živate li ponekad u proturječnosti (odgoja – znanstvene spoznaje – moralnih vrijednosti)?

U samoj fizici kao znanosti i bavljenju njome nema ništa što bi se bitno suprotstavljalo osnovnim etičkim ili drugim ljudskim normama, i osobno nikad nisam došao u takvu vrstu sukoba. Etika u znanosti postaje sve važnija jer znanost primjenom novih znanstvenih otkrića može dovesti i do nepopravljivih posljedica za prirodu i život općenito. Znanstvenici bi sve više trebali vježbati strpljivost i oprez. Dapače, znanost mi je neizravno omogućila dodatni razvoj kao osobe brojnim putovanjima i boravcima u inozemstvu (četiri kontinenta, na desetine zemalja) gdje sam se upoznao s različitim kulturama i svjetonazorima. Jedna stvar koju čovjek odmah nauči je da mnoge stvari koje se ovdje smatraju apsolutnima i neupitnima mogu biti potpuno drugačije, ali da to ne mora biti ni bolje ni lošije nego “jednako dobro”. Tako sam se riješio jedne zablude prilično raširene u Hrvatskoj da je “vani”, “na Zapadu”, općenito bolje živjeti, da je “trava zelenija”. Nije ni više ni manje zelena, nego je jednostavno drukčija, i može vam se više, ali i manje svidjeti, sve ovisi o vašoj osobnosti, željama i motivima.

Puno je prašine digla tema oko izgradnje Large Hadron Collidera (LHC, Veliki hadronski sudarac) u Švicarskoj, a kasnije i obustava njegova rada. Vi ste imali priliku boraviti ondje i sve to vidjeti. Kakvi su Vaši dojmovi i kakva je budućnost LHC-a?

Ja sam prvi put na CERN-u bio (kao gostujući znanstvenik) 1999. kad su se tek radile pripreme za LHC. Ono što me najviše oduševilo jest skromnost s kojom je sve izgrađeno. Ne samo da na površini nije bilo nikakvih spektakularnih objekata, već je centar izgledao poput neke ruske vojne baze s neuglednim sivim zgradama. No, čim uđete u objekte, uočite da je ogroman novac (milijarde eura) korisno utrošen za znanstvenu opremu i neophodne stvari, a ne za nepotreban luksuz, egzibiciju ili samoreklamstvo (sve vrlo rašireno u Hrvatskoj). Tek su na kraju, potaknuti velikim medijskim interesom, sagradili nekoliko estetskih objekata. Što se sadašnjeg stanja tiče, eksperiment ima neke tehničke probleme, ali to i nije tako neočekivano s obzirom na izuzetnu

složenost uređaja i cijeli niz tehnoloških, informatičkih i drugih inovacija koje se tamo po prvi put isprobavaju. Ljudi koji vode eksperiment i dalje su jednako optimistični. Sigurnost je eksperimenta po okoliš i dalje jednako neupitna.

Kolika je važnost i isplativost skupih pokusa poput ISS-a (International Space Station), LHC-a i sl. za pronicanje u elementarna znanja o svemiru, građi svijeta?

Važnost je nemjerljiva novcem jer saznajemo nešto o ustrojstvu svijeta, prirode, svemira ili čovjeka, što bi bez takvih pokusa bilo nemoguće. Isplativost je pak teško predvidjeti, jer se gotovo ni zajedno veliko otkriće koje je dovelo do novih tehnologija (i pridruženih profita) nije odmah znalo hoće li uopće biti upotrebljivo, kamoli važno. Čak se i istraživanje električne energije u početku smatralo igračkom za djetinjaste znanstvenike, a danas ne možete ni staviti ruku u džep, a da ne dodirnete neki električni uređaj.

Na predavanju ste spomenuli da je često istraživanjem tajni elementarnih čestica moguće mnogo toga saznati o tajnama svemira. Što to točno znači? Po teoriji Velikog praska (Big Bang), za razumijevanje "nastanka" svemira nužno je razumijevanje procesa na visokim energijama (jer je svemir tada bio jako vruć) kakvi se istražuju na LHC-u. Kako stanje svemira u njegovoj "mladosti" određuje i njegovu budućnost, to bi nam znanje omogućilo da shvatimo što će se s njim zbiti, npr. hoće li se nastaviti ubrzano širiti, što bi moglo dovesti i do potpune "smrti" materije u sadašnjem obliku, ili će se usporiti ili pak možda početi smanjivati? U svakom slučaju, uzbudljivo je razumijevati i objašnjavati nešto što se zbilo prije 13 milijardi godina ili još ranije. To je ujedno i posao za buduće generacije fizičara.

Ana Galant, 3. r.

Pazinski kolegij – Klasična gimnazija s pravom javnosti, Pazin
Voditeljica: Orijana Paus

Iskustva iz plavih limenih konzervi

Ovo je jedna od tema za koju mislim da ju u potpunosti mogu razumjeti samo oni (nesretnici) koji svakodnevno koriste javni prijevoz.

Je li vam se već dogodilo da autobus (koji navodno ide svakih 10 minuta) dođe nakon 40(!) minuta? Uz to je stari, zaprešički *drvenjak* pretrpan ljudima. U toj situaciji morate djelovati brzo, locirati vrata s najmanje gužve i izboriti se za malo životnog prostora (po potrebi ignorirati psovke vaših suputnika, kako ste kojeg nagazili ili očešali pri ulasku). Na sljedećoj stanici čeka enorman broj ljudi i svi očekuju ući u bus, a to im i uspijeva iako se čini fizički nemoguće. Tek sad već bus izgleda kao da će se raspasti od preopterećenja, a vas očekuje ugodna vožnja do sljedeće stanice (na kojoj čeka još ljudi!).

Za to vrijeme polako se sprijateljujete sa svojim sup(u/a)tnicima koji su, kao i vi ušli ranije (dok je još bilo malo zraka unutar te plave limene konzerve). Pokušavate dokučiti zašto ovi sa stanice ne čekaju novi bus jer u vaš sigurno ne mogu stati (što ne znači da neće pokušati).

Situacija broj dva, pretpostavimo da ste već u busu. Baš stojite kad putnik, koji je sjedio u blizini, odluči izaći na stanici, oslobađajući mjesto. Vi normalno sjednete, osjećajući se blagoslovljeni tim darom s neba. A tada kraj sebe ugledate pravog *predatora* javnog prijevoza. Bakica vas umilno gleda, očigledno čeka da ustanete. Ali nije ni vama do stajanja. Bakica zakašlje i navali se na vas, tobože da održi ravnotežu. Zapravo, vam daje do znanja da bi svakog časa mogla izdahnuti i VI ćete biti krivi za to (nije da će joj se spoj sa sv. Petrom dogoditi ako sjedne, ali dobro...). Zar nije čudno kako upravo najslabašniji umirovljenici uvijek moraju ići na tržnicu ili *bogtepitajkuda*, po najvećoj gužvi? To je neistraženi fenomen. Ako još uvijek niste ustali, dokazali ste joj da ste tvrd orah i da svoje sjedalo nećete predati bez borbe. I tada bakica pokreće *armagedon* i izgovara čuvenu rečenicu: *Seko, de ustani, u tebe su mlade noge*. Seko, je li? Nije da je između nas razlika od 70 godina, nećemo se sad još i vrijedati. Više nema druge nego ustati i zaraditi pohvalan, krezubi osmijeh za uzvrat. U suprotnom očekujte govor o bezobraznoj mladeži čitavim putem. Traumatično.

Treća ljepota vožnje u javnom prijevozu dođe do izražaja kad padne kiša. Recimo da ste nekim čudom uspjeli naći slobodno sjedalo (blago vama). Maknuli ste se s kiše i izbjegli klizanje po mokrom podu busa (bez brige, ako se i desi, drugi putnici će vam zasigurno ublažiti pad). Ljudi oko vas se naguravaju, a vi blaženo sjedite. I tada se dogodi. Na vrata ulazi putnik u kabanici. Da nešto raščistimo, svi putnici mrze *kabaničara*. Zašto? Stvar je jednostavna, ako ste se do sada i osušili od kiše, kabaničar, u prolazu, će vas sigurno ponovno smočiti. Nema potrebe da ga izbjegavate, bus je tijesan i osuđeni ste na neuspjeh. Kabanica mu je toliko promočena da se čovjek mora zapitati je li se on to prethodno izvaljao u nekoj blatnoj lokvi? I tada *kabaničar* sretno uoči da se pokraj vas oslobodilo mjesto. Tu završava lijepi dio putovanja. Nakon 2-3 zavoja bit će vam jasno da biste ostali više suhi da ste išli po kiši, pješice.

Imala sam priliku susresti se s još jednim fenomenom javnog prijevoza. Naime, s grupom prijateljica čekala sam autobus na okretištu kod škole. Bus je, po običaju, stao preko puta. Nakon toga bus kreće prema nama i otvara vrata, a mi zakoračismo naprijed. U tom trenutku bus *prozuj* pokraj nas (da, s otvorenim vratima!) ostavljajući nesuđene putnike zbunjenih izraza lica. Nisam si još uspjela objasniti ovu enigmu (a dogodilo se to već jedno 2-3 puta), osim ako nije očekivao da se nekim *švarcenerogovskim* manevrom ubacimo u jureći bus. To bi objasnilo otvorena vrata. Možda je stvar jednostavnije prirode, i ZET-ovac jednostavno voli gledati šokirane izraze na licima putnika kad ih tako ostavi u oblaku prašine.

Kladim se da mu to ispuni čitav dan. Mogu zamisliti vozače kako se skupe na piću i prepričavaju dogodovštine (“... i onda sam, ja, barem petnaest njih, ono, klinaca iz srednje, ostavio da čekaju drugi bus. Trebali ste im vidjeti face! To će ih naučiti da mi ne lijepe žvake tamo na zadnjim sjedalima!”)

Za kraj ću zaključiti da je javni prijevoz nužno zlo. Ako imate izbora, nemojte ga koristiti jer se autobusi prije kreću prema Murphyjevim zakonima nego prema voznom redu. Idite pješice, rolajte se, vozite bicikl, a ako ste dovoljno sretni da imate vozačku dozvolu, onda se možete smijati javnom prijevozu u lice. Međutim, ako vam već nema druge,

preostaje vam samo da se upustite u igru preživljavanja putovanja za vrijeme jutarnje/popodneve špice.

Zdenka Karaman, 4. r.

Srednja škola “Ban Josip Jelačić”, Zaprešić

Voditeljica: Mirna Franc

Ah, prsten tvoja...

Razgovor sa začetnikom zagonetaštva u Hrvatskoj, osnivačem Čvora i hrvatske zagonetačke terminologije

Križaljka često ispunjavamo svoje slobodno vrijeme, a nalazimo ih u mnogim tiskovinama – informativnim, revijalnim i specijaliziranim. Sigurno ste se katkada, ili možda nikada, zapitali kako nastaju križaljke, koliko je znanje potrebno i koje su vještine potrebne da bi se sastavila dobra križaljka. Odgovore na ta pitanja i na mnoga druga ponudio nam je Stjepan Horvat. Zanesenjak svoga posla, kojim se bavi već četrdeset godina, svoje je dječake snove pretvorio u stvarnost, svoj hobi u životno opredjeljenje kojim je obogatio Hrvatsku, ali i svijet.

Kada ste prvi puta počeli rješavati križaljke i što vas je toliko privuklo da vam je to postao životni odabir?

Prvu križaljku riješio sam u osnovnoj školi. Razbolio sam se od žutice. Ubrzo su mi stalni boravak kod kuće i mirovanje postali dosadni. Pronašao sam jednu križaljku i pokušao je riješiti. Odgonetavanje i učenje novih pojmova veoma mi se sviđjelo te sam odlučio potražiti nove izazove. U ono vrijeme to nije bio niti malo lak zadatak. Izdavala su se svega dva enigmatska časopisa, “Džepna križaljka” u Zagrebu i “Rebus” u Osijeku. Za razliku od današnje djece, imali smo mnogo manje izvora za stjecanje znanja. Nije bilo televizije, kompjutera niti Interneta. Jedino mjesto gdje smo mogli učiti bila je škola. Križaljke su mi se sviđjele jer sam kroz njih imao mogućnost naučiti nove pojmove. Rješavanjem križaljki stvara se pasivno znanje kojim uvijek ostajemo svjesni da smo za određenu riječ i njeno značenje čuli.

Je li Vam rješavanje križaljki oduvijek lagano išlo i koliko je znanje potrebno za stvaranje iste?

Za rješavanje križaljki potrebno je znanje, a moje kao osnovnoškolka naravno da nije bilo dovoljno. Trebalo je učiti mnoge pojmove, a za to sam koristio dostupnu literaturu – hrvatski rječnik, enciklopediju i opći školski atlas. Kako bi si olakšao posao počeo sam stvarati vlastiti priručni rječnik. Radom na stvaranju i rješavanju križaljki stvorio sam rječnik od milijun kartica. Na svakoj je kartici po jedan pojam i njegovo objašnjenje te broj koji označava izvor iz kojega je pojam izvađen. Uz pomoć kartica u suradnji sa svojim kolegama zagonetačima tiskao sam enigmatski rječnik. Rječnik je zbirka od 8 000 riječi podijeljenih po broju slova. Pri izradi rječnika namjera nam je bila olakšati zagonetačima pronalazak pojmova potrebnih za izradu križaljke.

Po struci ste novinar. Kako ste se odlučili da glavno zanimanje u Vašem životu bude zagonetaštvo? Čime ste se sve bavili kao zagonetač?

Još sam kao gimnazijalac pisao za školske novine. Svidao mi se taj posao i stoga sam upisao fakultet novinarstva. Radio sam kao novinar u Vjesniku, ali moja ljubav prema križaljka i zagonetkama nije nestala. Budući da je na našem području bilo veoma malo zagonetačkih časopisa, odlučio sam se posvetiti tom poslu i drugim ljudima omogućiti raznovrsniju ponudu razbibriga. 1968. osnovao sam prvo enigmatsko udruženje ČVOR. U početku se naše zanimanje baziralo na križaljka, a kasnije smo ga, uvođenjem pojma zagonetka, proširili na sve vrste igara riječima. Cilj nam je bio školovanje mladih zagonetača. Ostvarivali smo ga susretima na kojima smo izmjenjivali ideje i znanja. Uz susrete smo izdavali i časopis za mlade zagonetače koji je opisivao kako napraviti dobru križaljku. Za širu javnost tiskan je tumač zagonetaka kojima se nastojalo pomoći ljudima da uspješno rješavaju zagonetke.

Križaljka za Guinnessovu knjigu rekorda

Članovi Čvora došli su na ideju stvaranja rekordno velike križaljke. Prva mega-križaljka bila je dugačka 12 m i izdavana je u kompletu od četrnaest nastavaka. U razdoblju od 1990. do 1995. hrvatski su enigmati predvođeni Stjepanom Horvatom s poljskim kolegama radili na križaljci

za Guinnessovu knjigu rekorda. Uz pojačanje mađarskih, čeških i slovačkih enigmata stvorili su 40 m dugačku križaljku koja je sadržala 12 000 riječi.

Pokrenuli ste okupljanja zagonetača u bivšoj Jugoslaviji i kasnije to proširili i na druge države. Koliko su vam ta okupljanja značila?

Čvor je matično smješten u mom rodnom Bjelovaru kojeg su nazivali i Enigmopolis. Kao udruga zagonetača brzo je dobio svoje ogranke diljem bivše Jugoslavije, prvo u Varaždinu, a kasnije u Beogradu i Krškom. Prve kontakte izvan naše države ostvarili smo s Madarima. U suradnji s urednikom mađarskog enigmatskog časopisa Fűles Laszlo Tiszom pokrenuli smo i svjetsko natjecanje u rješavanju zagonetaka. Prvo je održano 1993. u New Yorku. U početku je glavni cilj natjecanja bio druženje i zabava u rješavanju križaljki. S godinama je rastao interes za ova druženja koja su prerasla u logičarska natjecanja. Međunarodna druženja veoma su lijepa iskustva koja su mi omogućila upoznavanje svijeta.

Možete li usporediti današnji način sastavljanja križaljki i nekadašnji?

Nekada je sastavljanje križaljki bilo mnogo teže, ali i zanimljivije. U vrijeme kada mogućnost korištenja računala nije bila kao danas, križaljke su se radile ručno. Izrada križaljke dugo je trajala jer se bez ikakve tehnologije morala napraviti mreža pojmova. Danas je to mnogo lakše jer se sve kompjuterski obrađuje i uz dovoljno bogatu bazu podataka računalo je sposobno samo stvoriti križaljku. Enigmatski časopisi se u današnje vrijeme slabije prodaju jer križaljke izlaze svakodnevno u novinama, tako da su nekadašnje naklade časopisa za enigmatiku sa 100 000 pale na svega 20 000.

Enigmatska terminologija na hrvatskom jeziku

Stjepan Horvat je začetkom enigmatike u Hrvata stvorio i hrvatske nazive za enigmatsku terminologiju. Već je samim nazivom teorijskog časopisa Zagonetač pokušao iskorijeniti strane nazive. Hrvatskim nazivima obogatio je naš jezik, ali i čitateljima olakšao rješavanje zagonetaka.

anagram – premetaljka
palindrom – obrtaljka
šarada – spajaljka
akrostih – prvoslovka
logogrif – ispuštaljka ili dodavaljka

Ljubiteljima križaljki poznati su termini *talijanka* i *skandinavka* – te je nazive također uveo gospodin Horvat.

Za kraj nam ispričajte jednu zagonetačku zanimljivost iz svoga života.
U povodu mog vjenčanja jedan od mojih prijatelja zagonetača poslao mi je čestitku u obliku anagrama, tj. premetaljke.

AH, PRSTEN TVOJA
sad nosi ruka
prestali su dani
samačkih muka.

Rješenje je ove prigodne premetaljke moje ime – STJEPAN HORVAT.

U Leksikonu zagonetača pronašli smo...

Jeste li znali da su se mnogi hrvatski pjesnici i umjetnici bavili zagonetaštvom? Bili su to: Dobriša Cesarić (potpisivao se i kao Dobroslav Cesarić), Fran Krsto Frankopan, Ljudevit Gaj, Gustav Krklec, Antun Gustav Matoš, August Šenoa, Grigor Vitez i Pavao Ritter Vitezović.

Anton Ferderber – naš najsvestraniji i najpopularniji sastavljač zagonetaka autor je križaljke koju nitko nikada nije uspio riješiti. Među brojnim novitetima koje je uvodio, nalazi se i fonetnica – zagonetka kod koje fonemski oblik etimološki pisane riječi ili imena ima i drugo značenje.

Sara Ferberuš, 4. r.

Srednja škola Vrbovec, Vrbovec
Voditeljica: Ivanka Dlaka

Znoj, Chianti i puno renesanse

Firenca i Rim iz adolescentske perspektive

Obrazovanje dviju razmaženih kćeri i želja za “pravom” mozzarellom ponukali su moje roditelje na opterećenje našeg budžeta putom u Italiju u trajanju od tjedan dana kao alternativu već tradicionalnom ljetnom odmoru u jednom selu blizu Makarske. Tri dana Firence, kolijevke renesanse i četiri dana Rima, kolijevke zapadne civilizacije.

Putovali smo automobilom koji moj otac smatra obiteljskim članom, što podrazumijeva šaptanje nježnih riječi i milovanje prednjeg prtljažnika.

Samo putovanje bilo je monotono, posebno zato jer roditelji nisu sestri i meni dopuštali slušati nikakvu glazbu uz objašnjenje da trebaju čuti stanje na slovenskim i talijanskim cestama, a baterija mog *MP3 playera* odavno je dala svoje. Bilo je pomalo apsurdno slušati izvješće o stanju u prometu na talijanskom jer mama i tata na tom jeziku znaju reći samo: hvala, molim, volim te i čarolija. Smilovali su nam se negdje oko Padove i stavili Bijelo dugme. I tako, dok su žitna polja Padske nizine jurila kraj nas, a iz autoradija treštala upozorenja o okolnostima ljubljenja Bosanaca, utonula sam u san. Probudila sam se na vrijeme da doživim prekrasnu brdovitu, maslinama i lavandom obraslu, zelenu i žutu, sunčanu i toplu Toskanu. Azurno nebo kojim plove lijeni oblaci presijecaju maleni, srednjovjekovni gradovi na brežuljku prošaranom nasadima maslina i zlatnim žitnim poljima. Svaki opis je presiromašan.

Grad u kojem je Dante volio Beatrice

Kad smo napokon stigli u Firencu, uputili smo se u potragu za hotelom. Nakon izvjesnog kruženja, slušanja očevih psovki namijenjenih vozačkom umijeću Talijana, stigli smo u šarmantan obiteljski hotelčić, uređen u secesijskom stilu s tri zvjezdice, iako mislim da je ljubazno i pristupačno osoblje trebalo činiti četvrtu zvjezdicu na tabli na vratima. Raspakirali smo se, informirali o stanju talijanske estrade na njihovom MTV-u i s vjernim vodičem u džepu otišli obični centar grada koji je 1982. uvršten na UNESCO-vu Listu svjetske baštine. U potpunosti mi je jasno

zašto. Zanemarite li skupe restorane i dućane u kojima vise samo Japanci i Amerikanci, jasno možete u prekrasne ulice smjestiti zamišljenoga Dantea ili temperamentnoga Michelangela koji juri gledati Savonarolu kako prodaje maglu i nagovara ljude da spale sve svoje vražje umjetnine.

Odmah prvi dan probali smo *gelato*, pravi talijanski sladoled. Čista rapsodija okusa kojih ima puno, za sam je odabir potrebno 10 minuta.

Dan koji je slijedio bio je izuzetno naporan, ali vrijedio je svake kapljice znoja. Posjetili smo Galleriju Uffizi, jednu od najbogatijih umjetničkih galerija na svijetu. Krase je djela Botticellija (poput *Proljeća* i *Rodenja Venere*), Tiziana, Raphaela, Caravaggia, Piera della Francesce, Giotta, Michelangela, čak i Leonarda da Vincija. Palača Uffizi (u prijevodu: uredi) služila je Medicijima kao upravljački centar i skladište za umjetnine. Nastavili smo u Galleriju Accademia vidjeti Michelangelova *Davidu*. Tako je realističan da se doima kao da će odšetati sa svog postolja u pekaru. Istražili smo unutrašnjost ogromne katedrale Santa Maria del Fiore, poznatu po Brunelleschievoj kupoli. Ukrašena je s mnogo preciznih i sitnih mramornih detalja u nijansama zelene, ružičaste i bijele boje. Moj se otac želio stubama popeti na Giotto toranj, visok 84,7 metara. Nakon dvije minute odustao je (jer bi to, naravno, predugo trajalo). Jako mi se svidjela bazilika Santa Croce, groblje u zatvorenom prostoru, s grobovima Gallilea, Marconija, Michelangela, Macchiavelija i drugih važnih talijanskih ličnosti.

Posljednji dan boravka u Firenci sačuvali smo za obilazak veličanstvene palače Pitti, rezidencije Medicijevih. Put vodi preko mosta Ponte Vecchio, jedinog mosta preko rijeke Amo koji nije uništen za vrijeme Drugog svjetskog rata. Danas se na njemu nalaze precijenjene zlatarne. Najvažnija i najpoznatija galerija palače je Palatina, s oko 500 renesansnih slika, što je i više nego dovoljno za namirenje umjetničke gladi. Nakon iscrpnog razgledavanja ljenčarili smo u vrtovima Boboli, iza palače. Dan smo zaključili šopingom, ali ne bih ga baš preporučila, osim ako niste u rodu s gospodinom Todorićem, butici Firentinaca Guccija, Cavallija i Ferragama izuzetno su skupi. Ipak, vrijedi investirati u neki lijep kožni predmet jer je grad poznat po svojoj kožarskoj industriji. Boravak ovdje okrunili smo večerom u "pravom" talijanskom restoranu

(preporučenom od strane stanovnika, tako da izbjegnemo skupe restorane s pizzom iz mikrovalne). Hrana je bila božanstvena, a moji roditelji su uzdisali i nad Chiantijem (toskanskim crnim vinom), ali meni je, nažalost, to iskustvo bilo uskraćeno.

Tamo gdje spava papa, tamo gdje su umirali gladijatori...

Vožnja automobilom od Firence do Rima traje oko tri sata, a granica između krajolika sanjarske Toskane i pomalo obične Umbrije je kao ravnalom potegnuta. Naš rimski hotel, ureden u rokoko stilu, bio je smješten na brdu Aventinu, a veliki plus bio je taj što je jako blizu Koloseumu, Forumu, Karakalinih termama i Circusu Maximusu. Odmah smo otišli pogledati Bocca della Verita, ali nisam gurnula ruku u usta te kamene nemani, ne zato jer se bojim da mi je odgrize zbog laganja, nego jer se bojim bacila. Nismo dugo ostali tako da ne zadržavamo red – iza nas prostirala se kolona prpošnih japanskih turista do zuba naoružanih *Canonima* i laganim kopicama kakve moj djed nosi na ribarenje. Nedaleko je i simpatičan hram vestalki, svećenica božice Veste, zaštitnice ognjišta. Rim mi se nije svidio kao Firenca zbog toga jer je veći i užurbaniji. Nema onog "vremeplovskog" dojma.

Drugi dan bio je Waterloo za moja stopala. Posjetili smo Španjolske stube, omiljen golublji toalet. Pokraj njih je kuća u kojoj je umro Keats, romantičarski engleski pjesnik, zbog slomljenog srca (loše kritike). U Fontanu di Trevi, kojoj dno izgleda poput kasice prasice, bacila sam novčić, u nadi da ću se jednom vratiti i brže-bolje odjurila u talijanski fast food *Panini*, preko puta. Pogledali smo Piazzu del Campidoglio koju je osmislio slavni Michelangelo i Pantheon, kružni hram pretvoren u crkvu. Kupola je otvorena, tj. vidi se djelić neba, a ja sam praktično razmišljala o misi za kišnog vremena. U crkvi sv. Petra u okovima vidjeli smo Michelangelov kip Mojsija, koji ima najkiselije lice na svijetu, valjda zbog silnog fotografiranja.

Religija na kraju – Vatikan. Put nas je doveo u baziliku sv. Petra, najveću na svijetu, vidjeli smo grob istog i naravno biser cijele bazilike, Michelangelovu *Pietu*. Meni su posebno zanimljiva bila balzamirana trupla nekih papa, u papučicama i kapama sličnima onima Djeda

Mraza koje su turisti oduševljeno fotografirali. U sklopu bazilike nalazi se muzej raskošnoga papinskog blaga koje datira još iz ranog srednjeg vijeka. Pasli smo oči u Vatikanskim muzejima, s Rafaelovim freskama, a najmonumentalnija stvar koju sam vidjela u cijelom svom kratkom životu svakako je Sikstinska kapela. Ne mogu vjerovati da su ti savršeno oslikani detalji, ta realističnost ljudskog tijela, djelo ljudskih ruku. Svaka čast tom sveprisutnome majstoru Michelangelu, sva sreća da su ga za taj trud i dobro platili.

Kao i u Firenci, obilazak grada završen je šopingom koji je u Rimu mnogo isplativiji i realniji, te je ponuda mnogo šira. Zaista mi se sviđaju Talijani, vrlo su srdačni i ljubazni, njihova toplina nadilazi čak i jezičnu barijeru (jer im engleski baš i ne ide), spremaju odličnu kavu, božanstvenu *pizzu*, ali zaista ne znaju voziti.

Dojmovima bogato putovanje, nažalost, brzo je završilo, a puta kući se, iskreno, ne sjećam jer sam ga većim dijelom prespavala, iako mi je treštanje Bijelog dugmeta prodrlo čak i u najtvrdre renesansne snove.

Palmira Krleža, 3. r.

Gimnazija Čakovec, Čakovec

Voditeljica: Zlatka Grahovec

Intervju: Domagoj Barešić

I dok svi maturanti razbijaju glave razmišljajući o faksu koji žele upisati ili razmatraju ponudene opcije pokušavajući dokučiti što ih zanima, a da bi mogli raditi čitav život, neki, sada već bivši gimnazijalci, već su našli svoje mjesto pod suncem i sada hrabro stupaju u nove životne izazove i radne pobjede. Dok većina nas razmišlja o Karlovcu, Zagrebu ili možda Rijeci kao budućem prebivalištu, barem što se tiče idućih pet i nešto sitno godina, neki uživaju u čarima Velike Britanije jer pohađaju ni više ni manje nego Cambridge. Kako je Domagoj Barešić, bivši učenik naše škole, upisao taj slavni i prestižni koledž, reći će vam on sam.

Prve dvije godine školovao si se u Gimnaziji Karlovac, a potom dobio jednogodišnju stipendiju za školovanje u Velikoj Britaniji. Što se nakon toga dogodilo?

U međuvremenu mi je ta škola, koja je bila privatnog tipa, produžila stipendiju, tako da sam tamo završio svoje srednjoškolsko obrazovanje. Onda sam se prijavio za ispite na Cambridgeu i tamo sam prošao.

Kakav je osjećaj doći u nepoznatu zemlju? Nepoznati ljudi, školski program, knjige i predavanja na engleskom jeziku?

Pa bilo je u svakom slučaju zanimljivo iskustvo. Ono što sam naučio, naučio sam, a ono što nisam, druge godine nisam izabrao za predmet. Prednost moje škole je što sam odabireš predmete koje želiš slušati pa je tako ipak lakše na neki način.

Kakvi su tamo profesori u usporedbi s našim profesorima?

Ne bih baš za gimnazijski časopis njih uspoređivao, mogu samo reći da i tu i tamo ima vrlo zanimljivih profesora, svi su ekscentrični na svoj način, ali ne bih išao u detalje.

Jesi li razmišljao o povratku u Hrvatsku i tu studiraš prije nego što si se upisao na Cambridge?

Nisam previše mislio. Na Cambridgeu sam imao intervju već u prosincu 2006. godine. Znači da sam trebao ispuniti formulare do početka desetog mjeseca 2006. godine. Poslao sam ih dva dana prije roka. Sustav ide tako da položiš intervju i ispite prije nego što završiš srednju školu, tako da si zapravo primljen pod uvjetom da dobiješ određene ocjene. Saznao sam da sam primljen u siječnju iduće godine i onda se nisam ni trebao pripremati za prijamne ispite u Hrvatskoj koji su tek krajem lipnja.

Kako su izgledali tvoji intervjui?

Na intervju dolazi 70 posto prijavljenih ljudi. Trebaš položiti tri osobna intervjua, a još imaš i testove inteligencije i znanja. Dva su intervjua iz predmeta na koje se prijavljuješ, a jedan je o tvome društvenom životu i položaju. Kako sam se prijavio na fiziku i matematiku, a tek kasnije odlučio studirati biologiju, moja su pitanja bila iz tih područja. Mislio sam da sam totalno zeznuo intervju, ali na kraju se ispostavilo da sam i to prošao.

Koliko praznika imaš tijekom semestarske godine?

Imam relativno puno praznika, to je baš specifično za sveučilište koje pohađam. Većina ih ima iste praznike kao u Hrvatskoj, a mi dobijemo mjesec dana za Božić i za Uskrs jer imamo završne ispite na kraju godine i nikakve ispite prije toga. Nemamo ništa slično kolokvijima, a padneš li ispit, izbačen si sa sveučilišta. Tako sam i u srednjoj školi imao ispite u siječnju i lipnju, dakle krajem polugodišta. Ispite sam imao od početka treće do kraja četvrte godine i onda bi se to zbrajalo u konačan broj bodova. Svaki test nosi određeni broj bodova za sveučilište koje želiš upisati. Za Cambridge je trebalo imati četiri A, najviše moguće ocjene, a meni su uvjet bila dva A jer su me prije toga poslušali na intervjuu, a također sam preskočio razred matematike.

Kako ti izgleda jedan dan usred semestarske godine? Učiš li puno?

Iskreno, jako puno učim. Budim se u 7.30, nakon toga čitam oko sat vremena, zatim imam doručak pa predavanja do 11 ili 12, ručak, malo se odmorim, učim negdje do 5, a potom imam konzultacije koje traju sat-dva. Nakon toga su večernja predavanja ako nemam praktikum. Zadaće su vrlo važne kod studija. Tjedno ih imam 3 ili 4, a za jednu mi treba oko 20 sati. Puno je to posla.

Pati li ti društveni život zbog studija?

Ne baš. Subotom imam predavanja, a nedjeljom nemam. Petkom i subotom navečer potrudim se izaći van. Prošle godine sam se bavio veslanjem za svoj koledž, bio sam i predsjednik Društva za političke debate i odnose s EU. Sada igram badminton za neku desetu momčad, a bavim se i geo-međunarodnom politikom.

Je li skup studentski život?

Hrana je jako skupa. Volim britansku hranu, ali ne i njihove dućane. Užasno su sterilni. Većina proizvoda isto izgleda i ima isti okus. Veliki trgovački centri su izvan grada, a kako su mi nedavno ukrali bicikl, ne mogu više tamo kupovati. Ulaznica za kino košta 50 kuna, a isto toliko i jedno pivo. Skupo je napiti se tamo.

Kako se mladi tamo zabavljaju?

Žive u podrumima i bičuju se ☺. U svakom slučaju, smisao izlaska je

naroljati se do daske. To je dio britanske kulture više nego hrvatske. Ove godine imam zbilja puno gradiva pa mi je, kad izađem, cilj ipak druženje s ljudima, a ne buđenje s mamurlukom.

Jesu li tamo mladi politički angažiraniji?

Ovisi. Na sveučilištu ima 25 000 ljudi i uvijek ćeš naći 10 do 15 ljudi koji su zainteresirani za nešto. Da osnuješ Društvo za štovanje ananasa, sigurno bi se netko uključio, tako da se uvijek nekoga može naći.

Koji je omjer žena i muškaraca na koledžu?

Uglavnom 50:50, a zanimljiviji je omjer privatne i državne škole. U privatnim se školama školuje oko 8% stanovništva, a u Cambridgeu je od koledža do koledža oko 50% istoimenih škola. Postoje neke državne škole gdje samo jedan učenik u 20 godina uđe na Cambridge, a iz jedne privatne svake godine zna doći i po 50 učenika.

Postoji li klasna podjela?

Da, postoji, osobito privatnih i državnih škola. Nije to tako jako izraženo ovisi od koledža do koledža i od ljudi do ljudi. Ali toga ima na svakome koledžu.

Je li u povijesti Cambridgea ikada bilo ovakvih afera kao kod nas?

Kupovanje ispita, diploma?

U ovoj mjeri nije bilo. Tamo je sustav više ustaljen. Sveučilište iduće godine slavi 800 godina i rad je manje-više kontinuiran. Da se takvo nešto tamo desi, uništilo bi reputaciju sveučilišta koje je jako povezano sa zapadnim zemljama. Ako se i takve stvari rade to se radi na puno umjereniji način, a i kada jedna godina za medicinu košta 300 000 kuna, ne možeš za 5 000 kupiti diplomu.

Je li moguće doći s irokezicom na predavanje?

Možeš, da. Sada ne znam bi li baš mogao doći gol, ali... Ima jedan dečko koji mi je partner na praktikumu i prilično je ekscentričan. Dolazi čudno odjeven na predavanja, nitko ne prigovara. Neki dođu u crnim lakiranim cipelama i crvenim čarapama, maramom oko vrata i u fraku. Većinom ljudi nose mokasine na predavanja.

Pohadaš li Cambridge zajedno s nekim tko je išao u tvoju školu?

To je zanimljiva stvar. Moja škola je relativno mala, maturiralo je možda 70 ljudi godišnje. Statistički se iz nekih škola u Velikoj Britaniji u deset godina na Cambridge upiše samo jedan učenik. Iz moje škole je prošle godine primljeno četvero ljudi, a iz moje generacije sam jedino ja upao.

Bi li se rado vratio u Hrvatsku nakon što završiš studij?

Ne znam. Sve ovisi o tome kakav ću posao moći dobiti i koliko će mi se to isplatiti. Studij sam po sebi dosta košta i nema mi smisla raditi za minimalac, ali naravno da bih se rado vratio.

Ana Rački, 4. r.

Gimnazija Karlovac, Karlovac

Voditeljica: Tanja Brozović-Novosel

Isobel Campbell & Mark Lanegan

Sunday at Devil Dirt

Završetak još jedne tekuće godine za većinu rock kritičara i recenzenata ili jednostavno, zagriženih ljubitelja glazbe, obično znači sastavljanje beskrajskih listi najboljih (odnosno, poštenije rečeno, *najdražih*) albuma. Jedan od mojih favorita iz 2008. nosi značajno ime *Sunday at Devil Dirt*, a rezultat je suradnje andeolike Isobel Campbell, bivše članice pop/rock/folk benda Belle & Sebastian, i Marka Lanegana, nekadašnjeg frontmena Screaming Trees, koji i vokalom i fizičkim izgledom prije podsjeća na očerupanog uličnog psa nego plavokoso umilno biće palo s neba. E, ali u tome i jest glavna fora. Ako povežemo hripavca što zvuči kao da silno pokušava ne utopiti se na dnu boce viskija i još je k tome preživio surfanje na seattleskoj oluji zvanoj grunge, s glazbenicom koja sasvim očito pliva u bistrim pop vodama, održavajući se na površini svojim svilenim glasićem – i, što dobivamo?

Spajanje naizgled nespojivog, prema staroj formuli prepredenih alkemičara iz umjetničkih laboratorija, ponekad zaista daje harmoniju. Ovo dvoje ljudi providnost je očito nadahnula da nam podare vrlo zanimljiv album upečatljive atmosfere koja navodi na pomisao da su

Isobel i Mark samo paravan, a da su to zapravo jedne kišne tamne noći, u nekom starom prljavom podrumu, ispunjenom alkoholom i štakorima do samog niskog stropa, praćeni zavijanjem crne mačketine zabarakadirane u zidu, Nick Cave, Tom Waits i Edgar Allan Poe zarobili kakvu krasnu djevu te je, opijeni svojom sumornošću i kojećim drugim, natjerali da im pjeva. Tu romantičarsko – bizarnu uličnu poetiku nosi i prethodnik Devil Dirt uratka, *Ballad of the Broken Seas*, album karakterističan po tome što je, iako također zrači posebnom privlačnošću, ispao manje magnetičan od svojeg mračnog mlađeg brata. Interesantna je informacija da se Isobel i Mark tijekom snimanja *Ballad* nisu čak nijednom ni susreli, već su si slali materijale i surađivali preko e-maila. Možda se upravo zato i doima kako, u odnosu na ostvarenje iz 2006., ovaj prošlogodišnji biser uspijeva ostaviti dojam veće intimnosti i prigušene, nenametljive erotike.

Iako je Isobel producentica i autorica svih pjesama, iz čega bi se dalo zaključiti da ona nosi hlače u ovom bajkovitom duetu, prilikom samog slušanja Markov zloslutni bariton nesumnjivo dominira, varirajući u nijansama i mijenjajući strukturu od hrapave do mekane, od brundanja ranjenog grizlija do nježnog pjevušenja, dok ga cijelo to vrijeme prati senzualno šaputanje već spomenute. Drugim riječima, stara formula ukrštavanja dvaju tako oprečnih vokala ovdje je ponovno urodila plodom (treba se samo prisjetiti Sergea Gainsbourga i Jane Birkin) i rastopila uši svima onima koji pri slušanju rock'n'roll romantičara pokazuju jednaku senzibilnost kao pri čitanju Wordswortha.

Traktor i tratinčica

Glazbena kutijica se otvara sa sporom, čeznutljivom *Seafaring Song*, gdje iz noćne magle na valovima tamnog vodenog prostranstva ispred nas izranja utvara jedrenjaka poderanih jarbola, s tužnim, uništenim ljubavnikom na pramcu. Sam lord Byron bi osjetio žalac zelenooke bube ljubomore da čuje ovu sjetnu i nostalgičnu baladu putnika ispod "stranih nebesa", kojem sirene zarobljuju uzdrhtalo srce dok se Mjesec skriva, a on se prisjeća svoje dragane iz nekih prošlih, davno minulih vremena (Isobel se, sama je priznala, poprilično zabavljala pišući stihove iz perspektive muškarca).

Tu mističnu, neuhvatljivu atmosferu reže prekrasna gotičarska sličica, The Raven. Na Poea ludački asocira ne samo naslov, već i čitava pjesma; melodija sivim i sparušanim bojama na platnu razvlači sumornog ispijenog alkoholičara umrljanog tintom i u groznici, kako “na umoru dana, u kasnom septembru”, među drhtave ruke prima uletjelog gavrana sa slomljenim krilom.

Nastavak te fantazije nije uopće teško zamisliti; ptica se pred pripovjedačevim umornim očima pretvara u djevicu s “usnama poput višnje”, noć ulazi u sobu, a slušatelja poput droge omami tek blago makabričan, diskretno bizaran dodir melodije; ona se uvija oko teksta kakav bi bez simbioze glasova ljepotice i zvijeri u svom posljednjem valceru bio tek nakupina kostiju bez mesa i krvi. Groteskni karneval ovdje je tih i nenametljiv, ali zato dvostruko sablasniji, kao u Poeovoj pripovijetci gdje zamaskirani parovi plešu dok ih ne zaustavi zastrašujuće bubnjanje ogromne ure. Vedriji, zemaljskiji tonovi iz sljedeće stvari, Salvation, vraćaju nas iz 19. u 21. st., u kakvu ofucanu hotelsku sobu s plahtama zasranim likerom i musavim podom pokrivenim opuścima, jer to se nekako čini kao ambijent na kojem je lako zamisliti Marka Lanegana s popratnom gitarom u krilu i zavijucima dima oko njegovog rošavog lica, dok kroz prozore viri ubitačno depresivno kišno popodne. U Who Built the Road duet se ponovno vraća, ali sad je slušatelj već prebolio strahove s početka da će stari uništeni traktor (čitaj: Mark) zgaziti krhki delikatni cvjetić (to je, jel, Isobel), te je sposoban opustiti se i uživiti u klasične motive dvoje izgubljenih lualica na prašnoj cesti, bez stalne postaje i bez odgovora na vječna pitanja, pomalo progonjenih od Boga i sasvim sigurno milijih vragu koji prpošno skakuće oko njih. Inače, tim opisom me navedena pjesma čak pomalo asocira na sofisticiranu, američkiju (iako je to dosta uvjetno rečeno) i manje pijanu verziju God – like Gogol Bordella.

Kevtanje u mraku

Jedan od vrhunaca albuma definitivno čini Come On Over (Turn Me On). Stvar je jezovito savršena, a opisati ju se može slikovito i stereotipno usporedbom međusobnog ljubavnog zova ljupkog slavuja i mrkog

gavrana, ili pak koketiranja otmjene plavojke i čundrave zvijeri. No sve su to tek simpatične asocijacije, dok je srž većine tih pjesama u prisutnosti eteričnog i mističnog naboja koji puca od erotičnosti. Nakon Come On Over slijedi ponešto dosadnjikava Back Burner. Na nju se pak naslanja ležerni vrtuljak u The Flame That Burns te zavodljivi, prljavi Shotgun Blues. Potonji otprilike zvuči kao da je – parafraziram nekog rock kritičara koji je sličnim riječima opisao umjetnicu donekle sličnog senzibiliteta, Cat Power – u nekoj drugoj dimenziji Jane Birkin rodila dijete Charlesu Bukowskom i dala mu gitaru u ruke.

Ostatak albuma uglavnom ima sličan miris afrodisijaka i okus bučkuriša alt countryja, folka i bluesa kao i prethodne pjesme, napisane rukom ljudskog stvorenja u traženju odgovora, nečeg u što će vjerovati, unatoč tome što je ostalo razočarano (“weary of heart/weary soul/weary of mind/oh it is so hard”). Doista je istina da su mnogi putovi umjetnika, jednako kao i takozvanog običnog malog čovjeka, teški i zakučasti, ali slušajući autentičan, od alkohola, nikotina i droge izrovan glas Marka Lanegana, koji ima i više od jednog čička u duši te sam za sebe svojevremeno izjavljuje kako mu je “trideset i šest godina, ali izgleda kao da ima pedeset i šest”, biće obdareno zdravim razumom zaključit će kako napipavanje u tami rudnika ipak kad-tad dovede do blaga, samo ako se dovoljno trudiš. Vokal tog bivšeg grungera na Devil Dirtu kritičari i znalci najčešće su uspoređivali s Leonardom Cohenom, iako mene nešto u njemu, bez obzira na izostanak revanja, podsjeća na kakvo kevtavo “kišno pseto” odbjeglo iz redova podzemne vojske najšarmantnijeg i najpodmuklijeg uličnog pjesnika i pokvarenjaka na svijetu, velikog maestra i kralja karnevala, gospodina Toma Waitsa.

Međutim, neki kritičar ili znalac vjerojatno bi našao i kakvu zamjerku ovom albumu. Devil Dirt zbilja nije nikakvo nenadmašivo umjetničko djelo, no svejedno predstavlja zgodan otkrhnuti komadić larpurlartizma. Kao takav, lako se zavlači pod kožu biljčicama osjetljivim na podražaje iz okoline i svakodnevnu ljepotu sive stvarnosti kojoj rock glazba uvijek i iznova daje epski prizvuk.

Osim toga, američko izdanje Sunday at Devil Dirt u svojoj ponudi sadrži šlag na torti za sve gurmane, sladokusce i proždrljive hedoniste:

pet bonus pjesama zbog kojih isplati čekati pošiljku preko oceana. Ostaje nadati se da će Mark Lanegan i Isobel Campbell nastaviti biti ovako uspješni partneri u zločinu kao i dosad, a do blagoslovljenog trećeg albuma (sline već cure), kao opcija ostaje tek utapati se u svakoj kapljici njihovih melankoličnih balada i tako šopati gladnog vražićka na svom ramenu.

Dora Golub, 4. r.

Gimnazija Petra Preradovića, Virovitica

Voditeljica: Zdenka Kos

Jurica Pavičić, utjecajni filmski kritičar, publicist i književnik boravio je u Benkovcu prošle godine u svojstvu člana prosudbenog povjerenstva na županijskom Lidranu, a nedavno mu je objavljena i zbirka kratkih priča pod naslovom “Patrola na cesti”. To su samo neke od tema kojih smo se dotakli u ovom razgovoru s njim.

Rado čitam osmrtnice

Kako ste ušli u vode filmske kritike i zašto? Tko su vam bili uzori?

Slično kao i Vi, počeo sam u srednjoškolskom listu (ja sam šuvarevac, tada nije bilo gimnazija). Bilo je to tamo 1982. ili 1983., list se zvao dosta anarhistički – Atentat – a pisao sam filmsku i književnu kritiku. Sjećam se da je prvi film o kojem sam pisao bio Oficir i džentlmen Taylora Hackforda, tada je to bio megahit, pamtim da je u Splitu u jednom trenu igrao u čak tri od četiri kina. U vrijeme kad sam počinjao, nisam puno pratio filmsku kritiku, pogotovo ne stranu, tako da nisam imao profesionalnih uzora. Bio sam zapravo više pod utjecajem kazališnih i književnih kritičara, koji su tada bili izvrsni, za razliku od danas. U to doba, nadolazeće zvijezde jugoslavenske filmske kritike bili su Slovenac Marcel Štefančić i Beogradanin Pajkić. Njih su svi čitali. Štefančić je bio gotovo pop zvijezda, imao je vrlo inteligentne tekstove koji su izmicali žanrovskoj ladici. Međutim, ja sam već onda imao dosta drukčiji ukus. Oni su bili postmoderna generacija koja je zazirala od art-filma i obožavala “pulp”. To je naraštajni mentalitet koji će poslije stvoriti

Tarantina i Alexa De La Iglesiju. Meni to nije bilo toliko zanimljivo, više sam izišao iz visoke filmske kulture, u to doba “pucali” su me Tarkovski, Greenaway, Ermanno Olmi, Skolimowski...

Smatrate li svoj posao zadovoljstvom ili neophodnim načinom zaradivanja?

Svakako zadovoljstvom. Ljudi koji me poznaju reći će vam da ako moram birati između posla koji mi je gušt i posla koji je zarada, uvijek biram prvi. Zato sam odbijao puno uredničkih poslova i unosnih “jobova” u novinarstvu. Veći mi je gušt – recimo – studentima u Splitu za brokve predavati osnove scenarija. Doduše, ja si ovo mogu priuštiti zato jer na matičnom poslu zarađujem pristojno. Ali – i tu je dvojba što je bilo prije, jaje ili kokoš. Danas zarađujem solidno zato jer sam u ranim dvadesetim godinama života hrlio od teksta do teksta ne pitajući da mi se plati – i stvorio ime. To pamtim kao životnu lekciju, premda nisam siguran je li lekcija primjenjiva za ovo vrijeme.

Svaki posao ima one svoje strane koje nas ispunjavaju, a ima i one druge, manje inspirativne. Što bi, po vama, to bilo s pozicije novinara, a što s pozicije pisca?

Mene oba ispunjavaju, ali drukčije. Novinarstvo donosi široku čitanost i brzi odjek: jučer si napisao, danas to svi komentiraju, a sutra je to već prošlost, došli su novi tekstovi... Novinarstvo je dobro jer te “diže” u onim dugim razdobljima između dvije knjige, kad si zakopan u rupu i dvojiš se ima li to sve skupa smisla. Književnost je inspirativniji posao, ali ono što me kod nje ubija je niska čitanost.

Što u svom poslu smatrate najvećim pritiskom? Kako na vaš rad utječe vremenski rok i zadana tema o kojoj morate pisati?

Svatko tko je novinar, ustaje i liježe s “deadlineom”. Ne mali broj navrata nazvali su me i dali temu u tri i pol, a tekst je morao bit gotov do četiri i petnaest. Ja se s tim dobro nosim, je sam relativno brz. U profesiji imam reputaciju nekog tko piše jako brzo. Međutim, posljedica su pogreške, podaci navedeni po sjećanju, lapsusi... Kad u dnevnim novinama u bilo čijem tekstu uočite grešku, morate voditi računa da je možda riječ o tekstu koji je pisan pod pritiskom deadlinea.

Imate li nekakav poseban ritual prije pisanja?

Ne. Ali volim imati standardne tehničke uvjete. Ne volim laptop. Volim pravo računalo, veliki ekran, velika tipkovnica, uvijek isti font i veličina pisma. Kad pišem prozu treba mi tišina – ništa muzika, ništa konverzacija. Za novinarstvo bi to, doduše, bio pretjerani zahtjev, svi smo često prinuđeni pisati u uredskoj graji. Novinske tekstove često moram pisati na laptopu, pogotovo kad izvješćujem s putovanja.

O kakvim temama najviše volite pisati? Odakle najviše crpate inspiraciju?

U književnosti volim teme koje uključuju obiteljske odnose, roditelje, supružnike i djecu, a imaju i socijalni kontekst. Volim krimiče, a osobito trilere. Volim prozu u kojoj se likovi razvijaju kroz djelovanje, donose odluke. Volim aktivne likove, po tome sam “anglosaksonac”, mrzim tipične hrvatske pasivne karaktere koji tristo strana provedu tako što ne učine ništa nego pasivno trpe. Mislim da je to simptom toga što smo bili kolonija, podložnička nacija. Inspiraciju crpim iz novina, tračeva uz kavu, ljudskih situacija koje čujem preko uha, iz karaktera koje sam opazio.

Što mislite o tzv. chick-lit književnosti, a što o filmovima na takve teme?

Nisam dovoljno kompetentan da odgovorim na to pitanje, jer sam premalo čitao. Bridget Jones je kao novinska kolumna jako zabavna i očito je pogodila neki filing suvremene urbane žene. Autorica nije kriva što ima puno imitatora. Često se i u filmu i u književnosti “grijev” prebrojnih imitatora svali i na “izvornik”, pa i on postane ljudima antipatičan. Ono što u načelu ne volim, to je voajerska književnost: knjige koje objavljuju bogate ili kontroverzne žene, a koje ljudi čitaju jer je to kao da vire kroz ključanicu ili listaju katalog s raskošnim interijerima. Johnatan Franzen je napisao da problem današnjice nije što agresivno društvo ugrožava privatnost, nego agresivna privatnost ugrožava nas, društvo. Zasipaju nas tuđom privatnošću, od kviza “Trenutak istine”, preko realityja pa do Nives Celzijus. Ne želim toliko znati o tuđoj privatnosti!

Koji žanrovi filmova su vam najdraži?

Psihološki trilери, policijski krimiči (naročito francuski), političke drame. Žao mi je što dobrih holivudskih trilera nema više, postali su jako rijetki.

Što mislite o hrvatskoj filmskoj produkciji? Kad biste mogli što biste promijenili po tom pitanju?

Hrvatska filmska produkcija se jako popravila, ali još nije vrhunska. Kad bih to mogao uspoređivati s nogometom, onda bih uspoređio s reprezentacijom Izraela. Do nedavno smo od svih gubili 5:0, sad ne, sad već dobijemo Ruse, remiziramo s Englezima, ali ipak još nismo ušli na svjetsko prvenstvo – to jest u Cannes. Ipak, mislim da je ovo desetljeće jedno od najboljih u hrvatskom filmu. U ovoj dekadi napravili smo šest ili sedam doista relevantnih filmova za koje struka koja se u svijetu bavi art-filmom zna. Po meni, postojalo je samo jedno ovako dobro razdoblje u našem filmu, a to je bio kraj pedesetih. Što bih promijenio? Promijenio bih to da bih volio da se režiseri malo maknu iz Zagreba. Hrvatska ih “provincija” žalosno malo zanima.

Poznati ste kao jedan od najutjecajnijih hrvatskih filmskih kritičara.

Koliki je uopće utjecaj filmskog kritičara, pa makar i veoma utjecajnog, na zbivanja u filmskoj kulturi?

Utjecaj je što mogu pecnuti nečiju taštinu. Ništa drugo. Kod nas se neće dogoditi da netko zbog slabih kritika ne dobije idući film, niti da mu producent otkáže suradnju. Ono što smo mi kao struka uspjeli to je da smo uspjeli prokazati i osuditi profilerske, šovinističke “politički poćudne” filmove koje su neki režiseri u devedesetima radili iz materijalnog interesa.

Što bi po vama trebalo unaprijediti na našoj literarnoj i novinarskoj sceni? Što mislite o mladim piscima? Što biste im poručili?

Piscima bih poručio da ne pišu onakvu prozu kakvu misle da bi odobravali njihovi profesori na fakultetu ili omiljeni teoretićari. Neka izadu iz socijalne ćahure: ne vjerujem da ćitateljsku publiku zanima ćitati o krugu poznanika mladog intelektualca ili studentskoj brijji. Obitelj, zavićaj, rad – to su velike prozne teme koje su iz naše proze izbaćene jer kao nisu dovoljno kul.

Lani ste posjetili Benkovac kao ćlan literarnog žirija na LIDRANU 2008.

Što mislite o školskom novinarstvu? Da li po vama školsko novinarstvo ima ikakve veze sa profesionalnim?

Školsko novinarstvo ima veze s profesionalnim utoliko koliko je teren za formiranje profesionalaca. U moje doba, to je bio i studentski tisak. Školsko novinarstvo ima jakih točaka – pogotovo u Zadru i njegovoj regiji. Neki tekstovi koje sam čitao u par školskih listova iskazuju mnogo veću obrazovanost i pismenost nego tekstovi profesionalaca koji od toga žive desetljećima. Znam to, jer sam u životu popravljao i spašavao tekstove kolega koji su bili grozni – a neki su od njih na osnovu tih tekstova dospjeli do profesure na fakultetu! Mislim da je najveći problem danas to što se ugled novinarstva jako srozao, pa ni učenici više nisu motivirani za školsko novinarstvo. U moje vrijeme, kad biste rekli riječ “novinar”, prva pomisao bio bi Smoje i Momčilo Popadić, ili vanjskopolitički analitičari poput starog Mihovilovića, ili ekonomski komentatori poput Buvača, Jakovljevića, Ratka Boškovića. Kad danas kažete “novinar”, ljudima prvo padaju na pamet oni klipani koji za Red Carpet zaskaču zvijezde na kućnom pragu. To je tužna realnost. S tom realnošću susreću se sve više i novinske kuće koje imaju problem s dovođenjem kvalitetnog novog kadra. Ako ste daroviti i obrazovani, danas vam novinarstvo neće biti prvi izbor. Za početak, tko od nas može znati hoće li za deset godina uopće biti papirnih novina?

Smatrate li svojim pozivom novinarstvo ili književnost?

Pozivom? Ipak, književnost.

Da li ste se ikad našli u poziciji da morate povući ono što ste napisali?

Ne. Samo dva puta mi je tekst cenzuriran. Jednom u “Feralu” s kojim sam se zbog toga zavadio, drugi put u “Slobodnoj”, i tada sam dao ostavku na mjesto urednika kulture.

Za kraj, kako vam se svidio naš mali grad?

Zainteresirao me. Neobična smjesa: srednjovjekovni kaštil, austrijski korzo, titoistički javni objekti, miks raznih tipova urbanosti. Osjeća se siromaštvo, ali ne i rasap: nije prljavo, ne vidite uokolo bačene špahere ili šutu, što je često u Dalmaciji, pa i sjevernoj – evo, uzmite Vranu koja izgleda kao ljudski deponij. Razmišljam o tome da u Benkovac smjestim jednu priču kojoj bi taj ambijent jako pasao.

I još jedno pitanje, negdje sam pročitala da rado čitate osmrtnice. Možete li pojasniti zašto?

Da. U njima se nade puno literarnog materijala – ali ne u obavijestima o smrti, nego u zahvalama i sućutima. Razotkrivaju se obiteljski odnosi, svjetonazori, zavade. U posljednjoj zbirci priča “Patrola na cesti” imam priču “Žene koja je nestala”, a koja se bazira na osmrtnici. Sad prema njoj pripremamo filmski scenarij.

Anđela Vrkić, 4. r.

Srednja škola kneza Branimira, Benkovac

Voditeljica: Josip Predovan

Iako smo na početku 21. stoljeća, u hrvatskoj se još uvijek na homoseksualce gleda kao na nenormalne osobe

Normalni ili “roba s greškom”

Zašto u 21. stoljeću u civiliziranom društvu ljudi još uvijek strahuju od otkrivanja svojih pravih sklonosti? Želimo se pokazati u najboljem svijetlu, a zapravo nikom ne pokazujemo ono što zaista jesmo. I što ljudi uopće moraju biti? Moramo li biti klonovi nalik jedni na druge, odraz ovog prokletog društva koje nam svima nameće svoje mišljenje? Moramo li misliti kako to većina, najčešće puna predrasuda, hoće i želi? Zar ne smijemo imati svoje mišljenje, svoj stav slobodan od nametnutih i unaprijed skovanih misli zaslijepljene mase? Mišljenje puno predrasuda je naročito vidljivo na homoseksualnosti. Umjesto da svaki pojedinac bude ono što jeste, pa i po pitanju spolne orijentacije i da to javno bez ikakvih pojmova može pokazati, mnogi od njih se boje priznati da su homoseksualci zbog straha od posljedica koje im takvo priznanje može donijeti.

Hrvatska – homofobično društvo

U Hrvatskoj se, na žalost, još uvijek na seksualne i osjećajne veze među pripadnicima istog spola gleda kao na glavni društveni problem.

Problem, međutim, nije istospolna, osjećajna ili seksualna, veza, već homofobija – mnoštvo načina na koji se ljude ponižava temeljem seksualne orijentacije i osjećajnog izbora. Jer, kako kaže američka aktivistica Audre Lorde, deklarirana lezbijka i vrlo aktivna u borbi za lezbijska prava, “homofobija je nedostatak osjećaja ljubavi za pripadnike vlastitog spola i posljedična mržnja takvih osjećaja kod drugih... vjerovanje u neodvojivu superiornost jednog oblika ljubavi i koja zbog toga treba dominirati”.

U mnogim su kulturama istospolne veze društveno prihvaćene kao normalan oblik ljudskog ponašanja. U našem, pak, društvu mnogi ljudi vjeruju kako je seksualni kontakt između dva muškarca bolestan i nemoralan, a među ženama ne samo bolestan i nemoralan, već i nepostojeći ili nemoguć.

Vjerska uvjerenja

Izvlačimo se na neka vjerska uvjerenja, dok nam upravo ona govore da postupamo potpuno drugačije.

Pa stani malo, jel' se mi borimo sa zdravim razumom ili što? Zar nas baš toliko zanima tko koga prca i u koju rupu? Ovo je brutalno preneseno na papir, ali je i uz to istinito. A ako se već povlačimo za vjerom i svim što ona nosi, onda se bar možemo pridržavati jedne od Božjih zapovijedi koja glasi: “Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe”, što bi čitajući između redaka značilo “prihvati tuđe mane, jer nisu svi savršeni kao, recimo, 'ti'. Ljubav je ljubav i kao takva ne poznaje granice, godine, pa čak ni spol.”

Ali NE. Mi iz toga svega izvučemo ono što nam najviše odgovara, ignoriramo pravu bit vjere i ponosimo se svojim preprimitivnim mišljenjem. Mislimo da su takve osobe “roba s greškom”, a nas je kao ubila savršenost.

Da bih čitatelje Spektra razuvjerala u takav način razmišljanja, odlučila sam razgovarati s osobama koje pokazuju sklonost prema vlastitom spolu. Iz njih ćete doznati da se radi o posve normalnim osobama poput svih ostalih “normalnih” osoba.

INTERVIEW (1)

Zadarski srednjoškolac koji se zbog straha od reakcija okoline boji priznati svoju homoseksualnost

Zadar je grad pun predrasuda

SPEkTaR: Možeš li nam se na početku razgovora predstaviti...

Svakako! Živim u Zadru. Idem u srednju ekonomsku školu. Imam 18 godina i gay sam. Ne bih želio reći svoje ime zbog problema koje bi mogao imati...

SPEkTaR: ... kakvih problema?

Pa npr. okolina u kojoj živim ne bi imala razumijevanja prema meni i mojoj seksualnosti. Moja sredina je još uvijek primitivna i gay muškarci se gledaju kao bolesni i poremećeni ljudi. Mogli bi me čekati negdje ispred škole ili čak u gradu na ulici, a onda bi dobio prave batine.

SPEkTaR: A kako bi to bilo prihvaćeno u tvojoj obitelji?

Jako su velike šanse da bi me se roditelji odrekli, a možda bi mislili da sam bolestan i poslali me psihijatru. Ma da skratim priču – to jednostavno nikad ne bi prihvatili.

SPEkTaR: Kada si shvatio da si “drugачiji” od drugih, da zapravo preferiraš svoj spol?

Shvatio sam ja to jako rano, ali nisam htio to ni sebi priznat, čak sam se neko vrijeme gadio sam sebi i pokušavao te misli izbiti iz glave. Sa svojim frendovima sam vrijedao likove koji su izgledali kao “pederčine”, a onda sam ubrzo shvatio da zapravo vrijedam sebe i sve ono što ja predstavljam. Sad znam tko sam i što sam, ali ne mogu s tim u javnost zbog ovog jebenog straha.

SPEkTaR: Misliš li ponekad da bi ikad mogao reći istinu?

Stalno mislim o tome, ali jednostavno osjećam preveliki strah od odbijanja. Ovdje sam sad kriv, a ne sredina u kojoj živim, jer da sam ja dovoljno hrabar i samopouzdan, ne bi me bilo strah nikoga i ničega.

SPEkTaR: Jesi li ikada bio u vezi sa muškarcem?

Već sam duže vrijeme u vezi sa dečkom iz Zagreba gdje provodim svake

praznike. Ponekad se vidamo vikendom, on dođe u Zadar, a redovito smo u kontaktu putem e-maila i mobitela.

SPEkTaR: Što ta veza znači za tebe?

On mi je velika podrška u životu i uzor jer je imao dovoljno hrabrosti predstaviti se ljudima upravo onakav kakav je i snositi sve posljedice toga čina.

SPEkTaR: Je li te Zadar kao grad i ljudi u njemu obeshrabruju i sputavaju u tome da kažeš istinu?

Zadar je grad pun predrasuda i ljudi već imaju izgrađen stav prema gay populaciji proći će još puno vremena prije nego shvate da je svaki čovjek poseban i drugačiji i da bi kao takvi svi trebali biti prihvaćeni.

SPEkTaR: Imaš li kakvu poruku za ostale mlade koji su trenutno u istoj situaciji kao ti?

Budite dovoljno čvrsti i samopouzdana i ne dajte drugima da vas uvjere da ste manje vrijedni i da niste "normalni". Prihvatite druge i kad-tad bit ćete prihvaćeni.

SPEkTaR: I za kraj nam reci što misliš kako će ova priča završiti?

Ja se iskreno nadam da ću ubrzo sve reći i da ću napokon moći uzdignute glave hodati ulicom, a onda se vidimo na kavi na trgu s mojim dečkom.

INTERVIEW (2)

Homoseksualnost je dio našeg života

SPEkTaR: Reci mi kako ti sebe definiraš u seksualnom smislu?

Ja sebe definiram kao homoseksualca.

SPEkTaR: Otkud ti hrabrost da to kažeš ostalima? Jesi li se bojala da će te odbiti?

Zapravo, to i nije hrabrost! Kad se upoznajem s ljudima s kojima bih trebala ostvariti neki prisniji odnos, to je jedna od prvih stvari koje im kažem. Jednostavno, to je jedna činjenica koju drugi o meni trebaju znati. Uvijek postoji neki strah od odbijanja, ali trudim se da prvo procijenim

osobu kojoj govorim o svojoj seksualnosti. Naime, osoba koja ima nešto protiv moje homoseksualnosti jednostavno mi ne može biti prijatelj, jer odbijanjem mene kao homoseksualke odbijaju i mene kao osobu, a ne želim se družiti sa primitivnim ljudima koji osuđuju.

SPEkTaR: Jedno vrijeme bila si emo. Misliš li da ta vrsta života pogađa homo i biseksualce mnogo prije nego one što su hetero?

Emo, općenito, nije dobro prihvaćen u Zadru, iako emo ne bih opisala kao stil života, više kao glazbeni pokret koji ne bi trebao biti povezan sa homoseksualnosti. Bez obzira bio hetero ili homo, ako si emo jednim dijelom ćeš uvijek biti izbačen iz zajednice i praćen podsmijesima.

SPEkTaR: Je li razmišljaš o tome da priznaš roditeljima?

Razmišljala sam o tome kad sam bila mlađa, ali sam shvatila da su mi roditelji previše primitivni da bi to prihvatili i ne znam kako bi to prihvatili, tj. ne prihvatili. Bolje da neke stvari zadržim za sebe.

SPEkTaR: Kako bi oni to prihvatili?

Ili bi se pravili da ne čuju ili bi rekli da je to faza i poslali me psihijatru (ha-ha...)

SPEkTaR: Što misliš o položaju gay i biseksualne populacije u Hrvatskoj?

Pa, Hrvatska je još u razvoju što se toga tiče, uglavnom sve ovisi o pojedincu. Ima ljudi kojima to ne smeta, nešto više onih koji protiv toga nemaju ništa, "ali što dalje od njega", a najviše ima onih koji bi sve "to" strpali na Goli otok da se "množe" tamo.

SPEkTaR: A kakvo je stanje u Zadru? Ima li dosta takve populacije?

Nisam nešto previše upućena u to stanje u Zadru, imam par prijatelja i poznanika koji su biseksualci ili nisu sigurni u svoju seksualnost, poznajem samo jednog prijatelja koji je gay i jako mu je teško u ovom gradu. Većina cura voli eksperimentirati, ali rijetki, mogla bih reći skoro pa nijedan, muški. Cure su mnogo otvorenije oko homo i biseksualnosti nego dečki.

SPEkTaR: Jesi li zadovoljna sobom i kako se osjećaš u vlastitoj koži? Ipak si jedna od rijetkih koja je imala hrabrosti sve priznati.

Nećemo sada o zadovoljstvu sobom (ha ha...), ipak sam još adolescent, ali što se tiče svoje seksualnosti osjećam se jako ugodno u svojoj koži, ne bi se mijenjala. Ne bih rekla da imam hrabrosti, jednostavno je to naša svakodnevica i valjda će sad netko shvatiti da je homoseksualnost dio našeg života i da je jednostavno oko nas, da to nije ni bolest ni poremećaj već pojava koja postoji i koju trebamo što prije prihvatiti da bi svi mogli što ugodnije živjeti.

Nešto mog mišljenja

Ja se nadam da će ova dva interviua s ove dvije, u jednu ruku toliko različite, a opet tako slične osobe ljude potaknuti na neko razmišljanje i da ćemo biti korak bliže ka prihvaćanju i razumijevanju onih koji to najviše trebaju. Dijelili su mi savjete da napišem nešto protiv njih kao ono, da ne bude da ih ja osobno prihvaćam, ali nakon ovih razgovora i nakon svega što sam od njih naučila, nema šanse da ću ikad išta reći protiv njih ili prihvatiti da ih netko tlači i omalovažava. Nisam nikad shvaćala kroz što sve homoseksualci u Zadru moraju prolaziti. Ono što je nama svima normalan odlazak u kupovinu ili školu, izlazak vani, njima je svakodnevna tortura. Na svakom koraku očekuju napad, fizički ili onaj što nas sve najviše pogodi – verbalni. Htjela bih samo da napokon svi budemo jednaki, ako smo pred Bogom takvi, onda se trebamo jedni prema drugima tako odnositi.

I za kraj jedan citat od jedne takve osobe: “Just because I think both genres are attractive in there own way it does not mean that I am gonna jump on everyone that walks on by!!!”

Kristijana Jurešić, 4. r.

Prirodoslovno-grafička škola, Zadar

Voditelj: Edo Jurešić Končurat

Život u trećoj dobi

Mirno iščekivanje smrti ili posljednja zabava života

– Pisat ćeš o starcima? To ti baš nije aktualna tema, – rekla mi je Ana, moja prijateljica, kad je čula da ću pisati o starijim osobama.

– Znam. Oni nikad nisu tema. Baš zato ću pisati o njima, – odgovorila sam joj.

– Hmm, kako hoćeš, ali to nikoga neće zanimati, – nasmiješila mi se i otišla. Ana me nije razumjela.

Razmišljate li vi o jednoj pojavi koja fascinira, a ujedno i plaši čovječanstvo – o starosti?

Mi, mladi, ne mislimo ni na što drugo osim na sebe, a malo stariji misle na sve drugo samo ne na starost, što nas tjera da se zapitamo: misli li itko na stare ljude?

Ma, oni ionako samo čekaju smrt, a trpimo ih zbog mirovine, rekli bi mnogi moji vršnjaci.

No, jeste li pomislili da ćete i vi jednoga dana biti smežurana bakica iz susjedstva sa kojom nitko ne komunicira?

Zašto tako malo mislimo na starije osobe? Gdje je njihovo mjesto u današnjem društvu?

Tradicionalne obitelji, u kojima su bake i djedovi bili na neki način mozak obitelji, danas su, većinom, stvar prošlosti.

Ja živim u obitelji u kojoj su i baka i djed, no, oni nemaju neku važnu ulogu u njoj. Oni ne donose važne odluke. Tu su, ali, moram priznati, često zaboravimo na tu činjenicu.

Pogled mi je pao jednog običnog dana na moju baku Andelku, koja je uvijek tu, spremna pomoći, a da pri tom nikad ne očekuje ništa i sretna je ako smo mi sretni. Poželjela sam porazgovarati sa njom, ženom koja je već 50 godina u sretnom braku, ali i sa njezinom prijateljicom, našom usamljenom susjedom “baba Mil’com” koja preko 20 godina živi sama.

Koliko vam je godina?

Andelka: 73 god.

Milica: 74 god.

Kako živite danas? Nedostaje li vam išta?

Andelka: Živim na selu, pa mi nedostaje rad. Oduvijek sam više cijenila rad nego novac. Hodam na štakama i znam da ne mogu ništa raditi, ali, ipak, krećem se jer si ne želim dopustiti da zalegnem.

Milica: Kad sam bila mlada jako sam puno radila. Par puta sam pala u podrum, al' nisam se mogla liječiti, morala sam raditi. Danas sam grbava i svaki posao mi poprilično teško pada, pogotovo što zadnjih 20 godina živim sama. Nedavno mi je uginuo i moj Bujo, sinovljevi pas koji mi je pravio društvo posljednjih 20 godina.

Što mislite o domovima za stare i nemoćne osobe?

Andelka: Jako sam sretna što sam kod kuće sa svojima, ali mislim da su domovi jako dobri. Pogotovo što ima puno vršnjaka, a meni nedostaje društvo vršnjaka. Mom mužu još i više. Bio je odžačar (dimnjačar), puno je bio sa ljudima, a danas, skoro su svi njegovi vršnjaci umrli, pa smo osuđeni samo jedno na drugo.

Mislite li da danas ima premalo prostora u medijima posvećenog starijima i njihovim potrebama, npr. reklama na TV-u?

Andelka: Ništa ne treba nama starcima. Čemu reklame kad su mirovine male da bi nešto kupovali. Lakše nam je kad smo među mladima. Da smo sami ne bismo imali za najosnovnije.

Baba Milice, Vi ste se susreli i s najvećom tragedijom koja može zadesiti jednu ženu, gubitkom djeteta. Kako ste se nosili s tim?

Milica: Moj sin je prehladio gušteraču dok je kao dijete čuvao svinje. Kasnije se razbolio i umro. Prije njega je i njegov otac umro, ali nije mi bilo tako strašno zato što sam imala sina. Nakon sinovljeve smrti mi je stvarno bilo teško. Da nije bilo ljudi iz komšiluka, mene danas ne bi bilo.

Koje je bilo vaše zlatno doba?

Andelka: Ovo sad! Uživam s mužem promatrati svoju djecu i unuke, gledati kako odrastaju i kako postaju ljudi. Više puta prebirem po životu i da imam još jedan život sve bih ponovila. Rat mi je uništio djetinjstvo, onaj 2. svjetski. Bilo je puno smrti u obitelji, ostala sam i

bez mame. Zato danas više cijenim obitelj nego bilo kakvo blago na svijetu. Živim za sadašnjost!

Milica: Tamo nekad, kad sam bila mlada, kad su mi i muž i sin bili živi, kad smo zajedno radili. Danas, kad pogledam tuđu djecu kako se igraju po ulici, bude mi žao što nemam više svoga sina, a još više što nemam unučadi.

Jeste li nekada poželjeli posjetiti jedan od domova za starije i nemoćne iako, možda, nemate nikoga svoga tamo?

Nakon ovoga razgovora, ja sam počela razmišljati o tome kako žive stariji ljudi u njima, te sam posjetila dva Doma u našem mjestu, gdje sam popričala sa upraviteljicama: gospodom Javorkom i Marijom, te s nekoliko starih ljudi koji tamo žive.

Donosim vam te priče u nadi da ćete se nakon njih sjetiti vaših starih susjeda ili baki i djedova koje zanemarujete, te im ubuduće pokloniti malo više pažnje.

Koliko dugo domovi rade i koliko štićenika imaju?

Marija: Dom je započeo sa radom 1988. Imamo oko 180 korisnika.

Javorka: Dom je otvoren 2004. god. za Dan grada. Ima 37 štićenika.

Koliko ih često posjećuju obitelj ili prijatelji?

Marija: Posjećenost je dosta slaba, pogotovo onim ljudima kojima država plaća boravak u domu. Borave ovdje i neki teški bolesnici kojih se zajednica htjela riješiti. Ponekad je razlog posjeta što bake i djedovi imaju još zemlju na svoje ime, tako da interes tu igra veliku ulogu, nažalost.

Javorka: Neki imaju često posjete. Sve ovisi o blizini obitelji. Ali, uvijek ima i usamljenih.

Boje li se oni smrti?

Javorka: Kad netko umre, osjeti se opći pad raspoloženja. Pogotovo ako je ta osoba bila popularna i slagala se sa svima. To ih sve vrati u realnost, pa tako pomisle da već oni mogu biti sljedeći.

Marija: Ne bih rekla da se boje. Pomalo su i beščutni. Kad netko umre, kao da budu sretni što to nisu oni. Ima onih koji se stalno mole Bogu da ih uzme k sebi, ali nikad nisu toliko očajni da bi si sami nešto napravili.

Ima li onih koji pokušaju pobjeći iz doma?

Javorka: Nema. Prije bih rekla da se znaju "izgubiti", pa izgube i smisao za orijentaciju. To su oni koji žive u nekom svom svijetu.

Koje su moguće dnevne aktivnosti u vašem domu?

Marija: Imamo fizio-dvoranu u kojoj se izvode vježbe, ali rade se i rehabilitacije po sobama. Također, imamo i razne radionice, npr. slikanje, izrada kolaža, rade se ručni radovi: heklanje, gobleni, izrada čestitki i sl. Imamo i pjevački zbor koji nastupa i po drugim domovima u Hrvatskoj. Sudjelujemo i na sportskim susretima koji svake godine budu u drugom domu, a discipline u kojima se natječu su: šah, domino, belot i "Čovječe, ne ljuti se". Budu jako ponosni kad osvoje zlatne medalje. Organiziramo im i izlete. Sad smo nedavno bili u đakovačkoj katedrali. Većina tih ljudi nikad nije putovala jer su bili previše zaokupljeni kućom, poljem, djecom... Sad su napokon našli vrijeme za sebe.

Javorka: Imaju veliku TV salu, ali većina teško bolesnih ostaje u sobama i čita. Organizirali smo mnoge radionice, ali mnoge zainteresirane sputava zdravlje.

Čula sam da organizirate i zabave. Je li to točno?

Organiziramo zabave za sve blagdane, uz prateće mise. Često nam dolaze djeca iz osnovne škole koja nas zabavljaju svirajući. Imamo i proslave Dana kruha, a Crveni nam križ svake godine peče palačinke. Dakako, organiziramo i proslave rođendana.

Marija: Organiziramo priredbe i sa vrtićima, raznim umjetničkim društvima, s udrugom Roma – Luna, udrugama žena. Proslave rođendana im najviše znače. Svi korisnici koji su rođeni u tom mjesecu imaju zajedničku tortu, a najstariji pušu svijeće, te dobiju neke male poklone. Neki od njih nikad nisu imali rođendansku tortu niti proslavu tako da je njima to poseban doživljaj. Prošle godine smo organizirali i doček Nove godine. Jako vole i maškare. Jedne godine smo bili na trgu i imali cijelu malu predstavu na temu vjenčanja Billa Clintona i Monike.

Sobe su većinom dvokrevetne i trokrevetne. Kako se međusobno slažu u sobama? Ima li problema?

Marija: Ima. Svakodnevno moramo glumiti UNPROFOR i smirivati ih.

Nastojimo im pomoći da vide ono dobro u cimeru, a ne samo ono loše. Tu su najveći problem različiti karakteri, drukčije navike, potrebe, različite sredine iz kojih dolaze. Rijetkost je da se netko jako dobro slaže.

Mislite li da su stariji ljudi zaboravljeni danas? Što vi mislite o starosti?

Marija: Da, zaboravljeni su. Ne znam što bi bilo sa većinom njih da nema domova. Starost može biti jako lijepa ako neka bolest, kao Alzheimerova npr. ne onemogućiti čovjeka da uživa u njoj.

Zahvalila sam se upraviteljicama, nakon čega sam porazgovarala i sa nekoliko njihovih štićenika.

Koliko imate godina?

Marta: 68, **Radomir:** 88, **Darinka:** 83, **Marija:** 80, **Terezija:** 82, **Verica:** 78.

Koliko ste dugo u Domu? Kako ste se odlučili za dolazak?

Marta: Tri godine. Djeca rade, ja sam u kolicima, a ovdje imam sve što mi treba.

Radomir: Sam sam živio zato što su mi kćeri otišle u inozemstvo. Ovako mi je lakše.

Terezija: Djeca su radila, a ja sam bila sama. Kad sam počela imati problema sa nogama, sve se dodatno zakompliciralo. Nitko mi nije mogao donijeti ni drva. Nikad nisam mislila da ću u dom, a i čula sam da je tu loše. Samo što to nije bila istina. Ovdje je predobro. Imam sve što mi treba. Život mi je riješen do smrti. U domu sam već godinu dana.

Koje su vam dnevne aktivnosti?

Vera: Gledam stare filmove, navečer gledam program na TV-u, čitam novine, pjevam u zboru, a također puno vremena provodim štrikajući.

Marija: Pjevam, družim se, pronadem neke emisije, kao što je onaj "Kunolovac", pa i ja pogađam. Jako volim i cvijeće. Tu su i mačke litalice koje mi u domu hranimo.

Radomir: Ponekad malo šetam, ali većinom gledam TV.

Vera: Nikad nisam lijepo živjela kao sada. Život u domu mi je odličan.

Imam sve što trebam i bavim se aktivnostima za koje prije nikad nisam imala vremena, kao npr. pjevanjem.

Puno vas je sa sela. Nedostaje li vam rad u polju i na njivama?

Darinka: To mi najviše fali. Dala sam zemlju drugima da je obrađuju, a oni mi nadoplaćuju dom.

Terezija: Da, nedostaje mi malo. Ali kad mi dodu prijatelji ili kad ja odem doma i vidim kako se oni pate, pogotovo stariji, bude mi žao. Mnogima govorim da si skrate muke i da odu u dom, a zemlju ostave mladima.

Što mislite o domovima?

Terezija: Svaka čast onome tko je izumio domove. To bih preporučila svakoj osobi. Da sam ostala na selu, gdje bih našla doktora? Neki dan me bolio zub, otišla sam kod naše sestre i za pola sata sve je bilo gotovo. A što bi bilo da sam na selu?

Marta: Starački dom mi je jako drag. Jednom me sin odveo na vikend kući. Sljedeći dan sam mu rekla da me vodi doma, na što je on rekao: "Mama, doma si." A ja sam mislila na starački dom.

Svatko od ovih ljudi ima svoju priču. Ali, začudila sam se njihovom optimizmu i hrabrosti. Očekivala sam da će se žaliti, jedva dočekati da imaju kome. Gotovo nitko nije spominjao svoje probleme: bolest, usamljenost, tugu, strah od smrti... Njihove priče ste čuli, a što mislite koliko ima priča koje nisu ispričane? Kakvu životnu priču krije ona naborana bakica u kući preko puta vaše ili sijedi susjed s kojim nikad ne pričate? Zašto ignoriramo stare i pravimo se da ne postoje? Zašto ih doživljavamo takvom smetnjom? Zato što smo previše egoistični ili zato što se bojimo starosti? Dajte im priliku, popričajte s njima i iznenadit ćete se kakve zanimljive životne priče kriju te bore. Oni ne žele vaš novac, vaše zdravlje, vašu mladost, već samo malo vašega vremena, nekoga tko će ih saslušati. Puno toga možete naučiti od njih. Dakako, nemojte očekivati da će vam pričati o računalima, najmodernijim hollywoodskim blockbusterima ili sličnim temama. Čut ćete priče o vremenu kada svijetom nije vladala tehnologija, o mladostima drukčijim od naših, o

starim običajima... Kad pogledate kako su živjeli i što su postali, shvatit ćete puno toga i o sebi. Kako su beznačajni naši problemčići, a stalno su nam puna usta njih. Naučimo nešto od ovih ljudi! Potražimo savjet! Nismo, ipak, mi mladi najpametniji. Takav izlet u starost bi vam mogao biti i priprema na ono što vas jednoga dana čeka. Nemojte se bojati starosti, ona može biti nešto najljepše u vašem životu. Nemojte dopustiti da vas vaš egoizam uništi. Pružite ruku starijima, a jednoga dana nećija će ruka dobro doći vama.

P.S. Ana me nije razumjela. Nadam se da vi jeste.

Tijana Nerić, 3. r.

Druga srednja škola Beli Manastir, Beli Manastir

Voditeljica: Božana Tenji

Velika je jabuka ipak trula

Otputovati na drugi kraj svijeta u, kako mnogi misle, neki bolji život, nerijetko je velika želja nas "ubogih i jadnih" Balkanaca (kako nas doživljavaju neki Europljani, a i šire, čini se). Ostvarenje takvog životnog sna osmjehnulo se i meni ovoga ljeta, kada su se roditelji odlučili smilovati, i poslati me na mjesec dana u posjet sestrični u Big Apple – New York. Ne može biti bolje, činilo mi se.

Upoznat ću i ja – Ameriku!

Preko bare u Veliku Jabuku

Krenuh ja tako za Ameriku lijepog, sunčanog lipanskog dana sa aerodroma u Budimpešti, pošto iz naše zemljice nema izravnih letova. Moji jednostavno nisu htjeli riskirati i pustiti me da se izgubim na nekom od aerodroma, iako sam imala svog sveznajućeg oca uz sebe da me pazi. Nakon polijetanja koje je bilo zanimljivo, nisam bila svjesna da se nalazim tisuće metara nad oceanom, jer sve što sam kroz taj maleni prozorčić vidjela bilo je... bjelilo. Imala sam osjećaj kao da se vozim u autobusu u kojemu je klima uključena na maksimum. Teroristima, o kojima svi u zadnje vrijeme neprestano pričaju, ni traga. Uostalom,

sumnjam da bi se usudili okomiti na mene, prije nego li kročim nogom u tu "Svetu zemlju". Jela su, na moju žalost, bila prilično oskudna a sjedala potpuno neupotrebljiva za bilo kakve pokušaje spavanja, osim u sjedećem položaju. I tako devet sati puta provedeš uglavnom gledajući filmove, i uživajući u čistom i tečnom engleskom jeziku kakvog do sada u našim krajevima nisam mogla čuti. Heh, da sam bar znala što me sve čeka...

Dobrodošla u raj, princezo! (Welcome to paradise, princess!)

Prvih par dana koje provedeš u New Yorku možeš se požaliti jedino na kroničnu upalu vrata od pokušaja da pogledom dosegneš vrh jedne od nemjerljivo visokih zgrada koje te okružuju. Primijetila sam da se sa vrhova tih zgrada šire krošnje drveća, za koje, jednostavno, nema mjesta na tlu. Beton, beton i još malo betona dokle god ti pogled seže. Zapanjujuće, pomislila sam.

Moj privremeni dom

Zgrada u kojoj sam odsjela zahtjeva svoje poglavlje. 49 katova visoka, crna, elegantna zgrada sa velikim *lobby*-em.

Mislila sam da doista sanjam kada me pozdravio jedan od tri *doormana* koji su inače bili ili za recepcijom, ili otvarali vrata. I svi se zovu Jose. Barem ću im lako zapamtiti imena. Kasnije sam saznala da u toj zgradi radi trideset troje ljudi, i da skoro svaka zgrada u New Yorku ima svoga *doormana*, ili nekoliko njih. Prilično impresivno, priznajem. Rekreativski centar u zgradi bio je tako dobro opremljen da bi mu lako pozavidjeli mnogi naši centri. Uz dvoranu za yogu, teretanu i svlačionice koje nitko ne koristi, na 49. katu nalazio se veliki bazen, a svi su zidovi bili stakleni, te se sa njih prostirao pogled na cijeli grad od koga mi je zastao dah (posebno noću). I tako sam se zaljubila u ovaj grad. Na to su me upozorili riječima: "Ili ćeš ga obožavati, ili mrziti. No svakako će ostaviti traga u tebi!".

Hrana, hrana...

Vozeći se u jednom od milijun *taxija* (svi izgledaju potpuno isto), uočila sam da je svaki treći objekt nekakav restoran, no nije mi to bilo toliko

čudno koliko činjenica da ljudi nisu toliko debeli koliko se u našim krajevima priča. Šteta.

Ima tamo hrane iz svih dijelova svijeta, pa tako i bureka i ćevapa. No, ja sam se zakačila na pravu kinesku i tajlandsku hranu kakvu ne možemo probati u Hrvatskoj ni slučajno, te poznate američke *bagels* (peciva poput krafni) čija se trgovina nalazila odmah na uglu moje ulice. Da ne zaboravim napomenuti, hrana je posebno skupa, no tamo su i plaće znatno veće nego kod nas. Najela sam se ja i američkih specijaliteta, poput *hot-doga* sa ulice, ili *beefsteaka* koji je zapravo vrlo fin ali, ipak, odlučila sam se ubuduće držati mojih novih gurmanskih otkrića, *Chinese chicken fried rice*, npr.

Grad u kojem su ti domaćini stranci

Sestričnu sam prvi puta vidjela kada je izašla iz ogromne bijele *hummer* limuzine. Naime, vraćala se sa svoje *prom night*. Glamur i ništa manje, čak i za najmlađe. Upoznala me sa svojim prijateljima Amerikancima, od kojih nitko nije "čisti" Amerikanac. Našli su se tu Francuzi, Talijani, Bugari i Dominikanci, koji su nerijetko pravi melem za oči. Začudilo me što su me svi u društvu odmah prihvatili, ali nije mi trebalo dugo i shvatila sam da se svi oni samo naizgled vole i obožavaju, da se njihovi odnosi ne temelje na iskrenosti, te da su veoma površni. Nisam mogla ne primijetiti zavidne poglede moje sestrične kada bi me njezino društvo sa oduševljenjem primilo, i mijenjanje njihovih stavova o meni zbog njezina neslaganja i ljubomore.

Želiš li biti popularan u društvu, tajna formula uspjeha i nije tako tajna. Saznaj o svima što više, i reci svima što više. Vjerovala ja u to ili ne, oni tako funkcioniraju. Ti ljudi, iz nekog novog, naprednijeg svijeta, u svojoj sve većoj želji za uspjehom i napretkom, počeli su zatirati svoje osjećaje, otupili su. Postali su upravo onako hladni kao beton kojim su ograđeni.. I što duže ostaješ tamo, primoran si ponašati se kao oni. Što li bi se dogodilo da sam ostala duže? Bih li pokleknula ili bih usprkos svemu uspjela ostati onakva kakva uistinu jesam?

Nenaviknuta i nepripremljena za takvo iskustvo, prvi put pojavila se moja želja za povratkom kući. Poželjela sam da ovi ljudi vide moje

prijatelje, i naš odnos, toliko topliji i iskreniji od njihova. Zaboravili su oni na one prave ljudske vrijednosti, a poštivanje starijih njima je stran pojam. Zapitala sam se: može li gore? Naravno da može. Odakle početi? Dileri nude drogu djeci od 14 godina usred bijela dana bez imalo straha i savjesti. Ne možeš nikome vjerovati. Svatko ovdje pazi samo svoja leđa. Sve je postalo samo bitka za opstanak i uspjeh. Uvidjela sam to već nakon nekoliko dana boravka u tome gradu. I tako... sve češće počinješ osjećati da si uz sve te ljude koji ti se na svakom koraku osmjehuju, ustvari ovdje – sam.

I ovo je New York

Uz turističko razgledavanje poznatih odredišta poput *Times Squarea*, *Rockefeller centra*, *Empire State Buildinga* itd. počela sam upoznavati i onaj dio New Yorka koji turisti kroz objektivne svojih fotoaparata ne mogu vidjeti. Hodajući ulicama, vidjela sam i sjaj i bijedu. Onakvu bijedu na kakvu nismo navikli. Naravno, može se i kod nas naći poneki beskućnik, no, teško je povjerovati da u tolikom gradu, sa tako visokim standardom, ljudi naprosto umiru od gladi na ulici. Postoje urbane legende o ljudima koji žive u napuštenim tunelima njujorške podzemne željeznice i koji nisu vidjeli sunčevu svjetlost godinama. Nazivaju ih Mole people. Naravno da su to samo legende, no lako je u njih povjerovati kada vidiš kako ljudi mogu živjeti. Teško je povjerovati koliko se različitosti ovdje susreće: prosjaci koji bi doslovno ubili za deset dolara šetaju pokraj milijunskih zgrada. U druženju sa mojim novim čudnim prijateljima, otišla sam do otkaćenog *Villagea*, dijela New Yorka gdje svi alternativci mogu naći svoje mjesto, *Sohoa* gdje more trgovina vrši pritisak na novčanike, *Central Parka*, dasaka doma, i jedinog mjesta u gradu gdje je tijekom noći moguće vidjeti zvijezde od zasljepljujućih svjetala grada koja ne dopuštaju da noć nastupi, nikada!

Dodaj još malo glamura

Dan kojim ću se zasnogda ponositi počeo je kao i svaki drugi. Bagel sa svježim sirom za doručak ostao je nepojeden kada su mi rekli da ću upoznati budućeg predsjednika SAD-a! Naravno, nisam vjerovala.

Uostalom, tko bi? No, brzo su me vratili u stvarnost. Naime, moja tetka, članica organizacije EAWC (Euro-American Women's Council) imala je karte za dobrotvorni doručak u *Hilton* hotelu gdje će *Barack Obama* i *Hilary Clinton* održati govore. Wow, čovječe, to će mi zasigurno dugo ostati u pamćenju. Bilo je stvarno odlično, događaj je prenosio i *CNN*! Nakon kratkog upoznavanja i rukovanja uslijedilo je i drugo iznenađenje. Opet je tetka imala svoje prste u tome kada sam dobila pozivnicu za još jedan dobrotvorni ručak, ovoga puta u samoj zgradi UN-a koju sam toliko puta vidjela na TV-u, gdje se za mjesto plaćalo i po par tisuća dolara. Kako sam u New York došla potpuno nepripremljena za ovakve svečane domjenke, trebala mi je svečana haljina. Rano ujutro sljedećeg dana otišla sam *taxijem* do tetkinog butika gdje sam našla haljinu i cipele taman na vrijeme da stignem u UN, a ne kasnim. Dok sam čekala ostatak pratnje divila sam se veličini *Trump Towera* koji se uzdizao iznad mene. Mislim da nikada neću shvatiti kako mogu tako visoko graditi. Eh, dijete iz provincije! Na tom famoznom ručku, radila sam sve, a najmanje jela. Nije to zato što sam navikla jesti razne zasitne poslastice iz našega kraja, no ovdje je doslovno vrijedilo pravilo: što više platiš, manje jedeš.

“Take me home, country roads, to the place i belong”

Kako se bližio kraj mome boravku u ovoj zemlji snova, gdje sam vidjela i pakao, sakupljala sam dojmove i opraštala se sa svojim novim prijateljima, Francuskinjama *Liz*, *Lily* i *Liz Lillie* (da, i ja sam teško popamtila sva ta imena) koje su se pokazale najsličnije meni. Po svom odgoju bile su prave Europljanke. *Stefano*, *Chelsea*, *Henry*, *Danae* i *Jon*, tipični su Amerikanci koji će zauvijek živjeti u nekom drugom svijetu bez reda, rada i discipline. Oni ne znaju gdje se Hrvatska nalazi, ali nije im ni važno! Ipak, našla sam i jednog stvarno dobrog prijatelja. Jono se pokazao kao osoba kojoj mogu vjerovati i koje ću se rado sjećati.

Velika je jabuka ipak trula

Opet sam se našla na mjestu 24B, leta za Budimpeštu. Sjedeći u tom skućenom prostoru devet sati, shvatila sam da je Amerika, koliko god ona sjajna bila, ispod tog sjaja ipak trula iznutra, bez pravih ljudskih

vrijednosti koje cijenim. U New Yorku, kao gradu potpunih različitosti gdje ćeš sjedeći u podzemnoj istodobno vidjeti bar tri različite vrste rasa i boja kože, osjećala sam se kao da sam tamo oduvijek. Prekrasan je to i zanimljiv grad, no ono što se okom ne može vidjeti, a to je gostoprимstvo i iskrenost prije svega, tu zemlju i grad davno su napustili.

Ironično je što kada kažemo New York zapravo zamišljamo Manhattan, no što je sa ostalim kvartovima u tom višemilijunskom gradu? Što je s onim dijelovima gdje ljudi provode dane u kartonskim kutijama na plus i minus 30° C, moleći za dolar ili dva koji bi im pomogao kako bi utražili sada već ionako nezasitnu glad koju trpe. To je njihova svakodnevnica. Izvor prihoda nalaze mijenjajući plastične boce, njihova odjeća je smeće, a pokrivači dnevne novine poput *NY Timesa*, na čijim se stranicama nalaze starlete i zvijezde koje žive tek nedaleko od tog istog siromaha koji se pokriva tim novinama. No, ovdje se može susresti i jedna druga vrsta bijede. Ona duševna bijeda. Dopusća se da ti ljudi žive u nehumanim uvjetima, gdje su ulice mračnije nego igdje drugdje u gradu, u predgrađima nedostojnima jednog svjetskog grada, poput New Yorka. Svi se zgražaju pred pravim i stvarnim životom ovih ljudi, prekrivajući oči rukama u nadi da će nestati. No, oni su još uvijek tamo! I sada! Žive na ulici, gladni i nazeblji u zemlji raskoši i glamura, u zemlji u koju ljudi odlaze u “bolji život”. Ako nisi dovoljno dobar igrač, izgubit ćeš tamo i više no što imaš. Isto tako, uz malo sreće i velik napor, možda ipak završiš na drugoj strani Brooklynskog mosta, u dijelu New Yorka gdje vladaju bogati i slavni.

Gdje bih ja završila da sam ostala?, pomislih. Ne, ja ipak ne bih igrala tu igru sa sudbinom, taj ruski rulet.

Balkane, “jadni i ubogi” dome moj, nikada bolji nisi bio.

Osmjehnula sam se ugledavši zemlju.

Napokon sam kod kuće. I ostat ću ovdje!

Lea Lazar, 3. r.

Druga srednja škola Beli Manastir

Voditeljica: Božana Tenji

Subjektivno/objektivni osvrt na Red carpet

Ili kako Simonica broji unazad

Red carpet započinje oko ponoći, svake nedjelje na ponedjeljak.

Točnu definiciju Red carpeta ne znam, ali mislim da bi se vrtjela oko sljedećega: mozaička-zabavna-trash emisija koja za glavnu ulogu ima promovirati visoku pop-kulturu našeg naroda ili ljude koji su se odlučili na estetske operacije poput liposukcije sala pred očima šire javnosti.

Red carpet je zamijenio nedjeljnu molitvu cijele obitelji oko zajedničkog stola ili odlazak u prirodu. Red carpet je unio radost u tužnu nedjeljnu večer kada se u nama sukobljavaju osjećaji kraja, ali i novog početka u obliku ponedjeljka. Ma zapravo, Red carpet je spojio dvoje ljudi u dubokoumnim MSN konverzacijama: M. K. i T. P. (podaci poznati redakciji) koji komentiraju. Živio nama Red carpet još tisuću te-ve sezona, jer je on čisti hit.

Glavni i odgovorni urednik ovog showa je Daniel Delale “prorok istine”. Zapravo, upravo sam mu odlučila pružiti viši naslov i prestati bogohuliti te mu dati ni više ni manje nego titulu Stvoritelj. Jer on (kako sam kaže, na svoj ponos i diku) stvorio prvu “čru-hardkor selebriti” obitelj u Hrvata.

I biše Gotovčevi.

Ante i Simona su ostvarenje hrvatskog sna. Prpošni, veseli, mladi, lijepi. Lete, pjevaju, skaču. Preskaču brane Cetine i penju se na Mosor. Pijani zabijaju u palme u Vodicama (o bože zašto to ja znam), nose osebuje frizure i slikaju se za najelitnije časopise u cijeloj Dalmatinskoj zagori. I dalje. Ne znaju brojiti, ali znaju zauzeti najljepšu pozu *alla Vouge*. Ne rade ništa, a plivaju u novcu (ili su ipak neki poduzetnici??)

Kako god, jer oni nisu obični ljudi, oni su ZVIJEZDE. Protagonisti prve reallity sapunice na ovim prostorima. O krasno, o divno. Zaboravite zabranjene ljubavi, obične i neobične ljude i ine AVINE sapunice. OVO ruši gledanost, ovo donosi senzacije. Pravi život, 100% prirodno. Bez uljepšavanja (osim tone šminke naravno).

Suditi nekoga bilo bi krajnje nadobudno i naivno jer ljudi su samo htjeli uspjati i našli su lakši put. Nisu htjeli upasti u masu prosječnosti

i samo se prošetati planetom Zemljom. Ma zasigurno strahuju od prolaznosti. Oni su samo željeli pobijediti okove u koje ih je majka priroda bacila po rođenju jer nisu mogli uspjeti u atomskoj fizici ili dobiti Nobelovu nagradu za književnost. Jedini put uspjeha za pomoćnog kotlovničara i neuku manekenku su svijetla pozornica.

I to zapravo nosi neku čistoću. Ponuditi cijeloga sebe, sve svoje suze i smijeh, najniže nagone ali i najviše strahove u svrhu oplemenjivanja puka i želje za ostavljanjem otiska na ovoj hirovitoj planeti.

Ma ima li što plemenitije od toga?

(Ima. Ali nema veze.)

Eto i sada, napokon dođosmo do filozofsko/socijalno/psihološkog/tkoznakakvog problema: zašto ljudi žude za svim spomenutim? Trebamo li uzroke toga tražiti na makrosociološkom planu, u državi koja nudi uglavnom neotplaćene kredite, poluraspadnute stanove i laži? Trebamo li razloge tražiti u njihovom zamagljivanju očiju puka, natrpanosti medija žutilom žućim od jaglaca u proljeće da narod ne bi vidio pljačku, inflaciju i sami čemer?

“Panem et circenses” zabaviti ga tuđim tričarijama kako bi se opustio i ne razmišljao. Ili je pak problem u primarnim zajednicama poput obitelji koja u ovoj utrci dvadesetprvog stoljeća gubi svoj primat, nalazi se u zrakopraznom prostoru s nestalnim vrijednostima i izgubljenima ulogama. Ma možda sam ja samo veoma idealistična i volim hiperbolizirati.

Jesu li to onih 5 minuta slave o kojima je govorio Warhol??? Ne znam. Preteška pitanja za ovako malu djevojčicu.

Bilo kako bilo gore navedeni “prorok istine” u Bibliji ovoga vijeka – Storyu rekao je daje on STVORIO obitelj Gotovac jer je to trebalo hrvatskom narodu.

Ooo, kako tužno, a istovremeno i hvalevrijedno što je nekome stalo do dobrobiti našeg naroda.

I tako. Religija je odavno prestala biti opijum za narod. Došao je novi vrli svijet koji nam nudi istinu, istinu i ništa više osim istine. Informacije na pladnju. Bijeg od stvarnosti. Proroci zapravo, uvijek znaju što narodu treba.

I zato prestanite se opterećivati svim onim čim ste se opterećivali. Stavite prst u uho i pjevajte. Prošećite se goli ako želite uspjeti.

Pogledajmo kako Simonica odlazi na wc.

Jer neke stvari se nikada neće promijeniti.

Lucija Kilić, 3. r.

III. gimnazija Split, Split

Voditeljica: Krunoslava Tadin

Zadnjeg dana nastave prvog polugodišta, 19. prosinca, četiri učenice sa četiri profesorice zaputile su se u Rakitje posjetiti Kuću za beskućnike kako bi im poklonima koje su nosile uljepšale to blagdansko vrijeme. Među tim učenicama bila sam i ja.

Beskućnik sam, eto, zato patim!

Kuća za beskućnike Rakitje započela je s radom 1996. kao *kontejner* za izbjeglice iz Bosne, Srbije, Slovenije, ali i iz Azerbejdžana, Irana i Rusije koje je ondje smještao UNHCR. Kuća je sada u vlasništvu Caritasa, a godišnju donaciju dobiva od grada Sv. Nedelje u iznosu od 50.000 kuna. Voditelj doma je g. Ivan Mavrek koji, kao koordinator Caritasa, radi deset godina. U papirologiji potrebnoj kod prijema beskućnika pomaže mu i socijalna radnica Danijela.

Oni im omogućuju različite psihosocijalne pomoći, zdravstveno osiguranje te rješavanje administracije. Dom danas pruža cjelodnevni smještaj četrdesetorici muškaraca iz različitih krajeva Hrvatske.

Prvi susret s kućom

Stigle smo oko 9 sati. S paketima u rukama i osmijesima na licima izašle smo iz auta i zakoračile prema hladnim metalnim vratima čiju je hladnoću umanjio g. Mavrek svojim srdačnim pozdravljanjem.

Prošavši kroz dio svježeg oličenog hodnika našle smo se u toplom, malom dnevnom boravku gdje su petorica muškaraca gledala jutarnje vijesti.

No, mi smo im naravno odvukle pogled i kad su nas ugledali na vratima, nisu mogli sakriti oduševljenje. Pakete smo smjestile na stolove, a sebe na stolice do stanara. Nakon što je g. Mavrek ukratko predstavio sebe, Kuću, rad Kuće i Caritasa, imale smo priliku porazgovarati sa stanarima. Rekli su da su veoma zadovoljni Kućom, smještajem i hranom, ali da bi neke stvari trebalo promijeniti, na primjer sanitarije. Kad smo pokušale saznati nešto o njihovim obiteljima, nisu puno pričali. Samozatajno su konstatairali da je ponekad bolje ne čuti i ne vidjeti obitelj. Kasnije sam od voditelja saznala da su mnogi ovdje završili upravo zbog odbacivanja i osuđivanja obitelji, te obiteljskih razmirica i tragedija. Dok smo mi ugodno časkali, kuhar nas je iznenadio onim što nam je donio. Ogromna plata puna sira, pršuta i raznih narezaka bila je poslužena upravo nama. Začudenih i upitnih pogleda saznale smo da se to čuva za posebne goste i da se to dobiva jedino u ovo blagdansko vrijeme od različitih donatora, najčešće ljudi iz okolnih mjestašaca.

Ponudili su nam i vino, sokove, kavu i kolače i pokazali se zaista izvrsnim domaćinima.

Izgled kuće i stanari

Nakon ukusne hrane i odlične kave zaputile smo se u razgled Kuće. Nastavljajući hodnikom, s desne strane vidjele smo ured voditelja, a do kuhinje nas je vodio miris jela na današnjem meniju. Zavirivši u lonac kuharu Štefu, otkrile smo juhu od jelena, krumpir salatu i tunjevinu. To je bio ručak. Profesorice su prihvatile ulogu degustatorica te nas obavijestile da je sve veoma ukusno, jedino je salata bila malo prekisela. No, svi u Kući vole baš takvu. Pored kuhinje se nalazilo spremište u kojem se čuvaju zalihe hrane. Ne baš lako napustile smo kuhinju i škripavim stepenicama popele se na drugi kat. Drugi kat bio je rezerviran za petnaest soba.

U prvoj sobi dočekao nas je zanimljiv prizor. Veoma mlad muškarac još uvijek je spavao iako je bilo oko 11 sati. Ljubičasta boja lica otkrila nam je dijagnozu, a vjerojatno i razlog zbog kojeg je dospio ovamo. Sljedeća je soba bila prazna, ali je u njoj bio krevet čovjeka koji je radio kao Titov kuhar i u Hotelu Esplanade. U sobama su smještene po 2-3 stanara,

no jedna je soba iznimka. U njoj je spavalo šestoro stanara jer je bila najveća. Upravo u toj sobi naišla sam na najdirljiviji prizor. Na prozorskoj dasci nalazio se mali kip Gospe, a iznad njega obješen molitvenik. Tada je voditelj rekao da im u posjet često dolaze vlč. Goričanec i sestre iz Marijine legije koji održavaju duhovne vježbe, molitve, ispovijedi i razgovore. Ti razgovori veoma pomažu stanarima. Po hodniku su bili smješteni stolici i za jednim od njih dvojica su stanara pripremala kavu.

Na jednom se nalazio i tlakomjer. Nakon obilaženja soba zaključile smo da se ni u jednoj sobi ne nalazi žena. Ženama je, naime, bilo onemogućeno stanovanje u Kući. I jedan jedini zahtjev koji je predala žena, bio je odbijen.

Na kraju smo pogledale i kupaonice. Iako su prozori konstantno bili otvoreni, hladni zrak nije mogao istjerati odvratni smrad urina koji se uvukao u zidove prekrivene gljivicama i plijesni. Po 3 WC-a, tuš-kabine i umivaonika bili su smješteni u kupaonici i na prvom i na drugom kat.

Spustile smo se natrag na prvi kat i dobila sam priliku malo nasamo porazgovarati s voditeljem.

Otkrio mi je mnoge zanimljivosti, ali i podatke o stanarima koje znaju samo on i papiri na kojima su podaci zapisani. To su najčešće bili liječnički kartoni. 90% stanara imalo je kartone u psihijatrijskim bolnicama Vrapče i Jankomir, bili su liječeni od alkoholizma. Stanari sami održavaju Kuću, kako piše u pravilniku. Sami peru odjeću, čiste sobe, liče i čiste okoliš oko kuće. No, nemaju svi iste higijenske navike. Nekima su one veoma slabe. Usprkos tome svi se moraju pridržavati pravila, u suprotnom bivaju izbačeni iz Kuće.

Mnoge od njih alkohol nije samo doveo u Kuću, već ih iz nje i odveo. Unošenje alkoholnih pića najstrože je zabranjeno.

Nije dopušteno ulaziti u kuću u alkoholiziranom stanju. Usprkos tomu, često izbijaju krvavi sukobi koje treba smirivati policija upravo zbog stanja u kojem se stanari nalaze. Sukobi izbijaju i na nacionalnoj osnovi. Krivci su kažnjeni izbacivanjem iz Kuće. Osim alkohola, stanarima su presudili i kockarski dugovi i nepromišljeni poslovi. Oni sežu čak do krajnjih bizarnosti. Jedan je stanar, primjerice, prodao mobitel koji je kupio na pretplatu i novi vlasnik mu je nabio ogromni račun, zbog kojeg

je stanar morao prodati stan. Nakon što je ostatak novaca potrošio, dospio je ovamo.

Slobodno vrijeme i djelovanje u mjesnoj zajednici

Stanari Kuće veoma su angažirani u mjesnoj zajednici. Iako su u početku naišli na nevjericu i skeptičnost mještana, sada su veoma dobro prihvaćeni. Mještani uvijek računaju na njihovu pomoć kada trebaju obaviti neke poljoprivredne poslove. Stanari time zarađuju hranu. Novac dobivaju ako su u stalnom radnom odnosu, ili pak putem socijalne pomoći koja iznosi 400-600 kuna. Rijetki sretnici imaju mirovine.

Često imaju i radne akcije čišćenja okoliša, a to rade i u župi u Rakitju. Župnik im zauzvrat daje piliće, a skuplja i pomoć od župljana za njih. Tako su skupili hrane koja je bila dostatna za 3 mjeseca.

Vrijeme najčešće provode zajedno u ugodnim večernjim druženjima u razgovoru, pjevanju, sviranju. Pjevati imaju priliku i na božićnim koncertima župskog zbora "Stepinčevi mališani" koji se održavaju u Ciboni. Veoma su zahvalni svim svojim donatorima. Najvećim donatorima daruju rakiju koju su sami ispekli. Rakiju kojom pokazuju zahvalnost nazvali su "Beskućnička ljubav".

Hajde da ludujemo

I baš kad smo se spremale otići, zvuk glazbe nas je zaustavio. Voditelj je zamolio nekoliko stanara da nam otpjevaju svoju himnu koja se zove "Beskućnik sam, eto, zato patim". No, to nije bila jedina pjesma. Malo pomalo našle smo se zagrljene sa stanarima plešući i pjevajući slavonske, zagorske i dalmatinske pjesme, svima dobro poznate.

U toj plesnoj euforiji bilo je čak i prolivenih kava i razbijenih šalica. To nije bilo dovoljno da nas zaustavi. Pale su i neke prosidbe upućene jednoj od profesorica. To veselje bilo nam je svima kao šećer na kraju, uljepšalo je cjelokupni dojam Kuće. Sjetivši se da ih čekaju školske sjednice, profesorice su nevoljko zaključile da bi trebale krenuti i oduševljeno rekle da im je ovo bio jedan od boljih tulumu. Oprostile smo se od ljubaznih domaćina, a neki su nas ispratili i sa suzom u oku. Mi nismo plakale, bile smo veoma sretne što smo s tako malo mogle učiniti tako puno tim

ljudima. Prožete duhom predstojećih blagdana zaželjele smo im sve najbolje za Božić i u novoj godini te im najavile svoj sljedeći dolazak. To ih je razveselilo i rekli su da jedva čekaju da se ponovno vidimo.

Uzburkana životna plovidba dovela ih je dovdje gdje su sada, neke zato što nisu razmišljali o budućnosti i što su živjeli onako kako su htjeli – od danas do sutra, a neke zato što jednostavno nisu imali sreće. No, nitko od njih nije očekivao takav završetak bez obzira što su činili i koliko su nepromišljeni bili. Svakome od nas bi se to moglo desiti i tada bi nam pomoć drugih mogla čak spasiti život. Njima je naša pomoć potrebna, mi im ju možemo pružiti. I sam posjet, pružanje osjećaja da netko mari za njih, njima uljepšava dane te im daje snage i nadahnuća za traženje pravog puta.

Vidjeli smo se još jednom. Dana 22. prosinca darovali smo im štednjak.

Monika Tunjić, 3. r.

Gimnazija Lucijana Vranjanina, Zagreb

Voditeljica: Dijana Herak-Jović

Trenutak istine, kontroverzni show na Novoj TV

U svijetu laži, istina je na cijeni

Pretražujući internet naišao sam na rezultate ankete vezane uz aktualnu emisiju *Trenutak istine*. Rezultati su pokazali da 98 posto ispitanika ni u kojem slučaju ne bi predali svoju prijavu za tu emisiju, 7, 14 posto nije u potpunosti sigurno u svoju odluku i ostavlja prostor za razmišljanje, a 5,52 posto ispitanika smatra takav način eksponiranja lakom zaradom i spremno je izložiti svoju intimu cijeloj naciji.

Zabrinuo me posljednji postotak, jer dio ljudi od tih pet posto zauzima popriličan medijski prostor i ostvaruje veliku televizijsku gledanost. Tko su ti ljudi? Kakav je njihov psihološki profil?

Show koji se najavljuje rečenicom "*U svijetu laži, istina je na cijeni, 21 pitanje dijeli vas od 50 000 kuna, jeste li spremni pogledati istini u oči*" otvara mnogobrojne moralne dvojbe. Zar ćemo samo radi novca

pogledati istini u oči, a zbog vlastitih uvjerenja, ljubavi, suosjećanja, prijateljstva s najdražima to nećemo učiniti? Ništa od navedenog nije bitno ako se pritom “debelo” ne zaradi i ne profitira. Sustav vrijednosti, dostojanstva i poštovanja pao je u zaborav. No nije sve tako crno. Postoje i obrazovani ljudi, kritička masa kojima ovo može poslužiti za još jedno analiziranje i promišljanje. Iz emisija koje sam pogledao na televiziji jasno se vidi da se prijavljuju osobe slabijeg imovinskog stanja, traumatizirane raznim životnim iskustvima, emotivno nestabilne i osobe iz razorenih obitelji koje u nedostatku izlaza iz svojih problema biraju rješenje i psihološku terapiju sudjelovanjem i odgovaranjem na intimna, a često i na degutantna pitanja. Razgovor sa stručnim psihološkim timom koji radi na emisiji doživljavaju kao psihoterapiju, javno se oslobađaju tajni i unutrašnjih strahova. Oni su već samom prijavom i popunjavanjem obrasca spremni prostrijeti svoj privatni život, svoju intimu, svoje misli i osjećaje cijeloj naciji.

Jeste li dizali kredite, plaćali čekovima bez pokrića, gdje ste radili, kakav odnos imate s roditeljima, partnerima, prijateljima, rodbinom, kakav vam je odnos s poslodavcem, imate li problema s alkoholom, drogom... samo su neka od pitanja koja stavljaju život prijavljene osobe u ruke produkcije koja na taj način jako dobro zaraduje. A samopoštovanje prijavljenih naglo nestaje. Producenti i urednici ni nemaju potrebu izmišljati pitanja koja se pojavljuju u emisiji jer natjecatelji sami iznose pikanterije o svome životu.

Manipulacija istinom

Mnogo se polemika javilo vezano uz detektor laži, koji je posebno na većim iznosima bilježio lažne iskaze i time završio ispitivanje. U medijima se moglo iščitati da je detektor laži jedino mjerilo za istinu (90 posto točnosti), a natjecatelji prihvaćaju rizik od pogreške koji iznosi 10 posto. Detektor radi na principu mjerenja otkucaja srca. No živčani sustav ne reagira samo na laž, već i na traume koje smo proživjeli i ponovno ih se prisjećamo čime se povećava broj otkucaja srca koje detektor bilježi kao odstupanje od istine, dakle lažni iskaz. Natjecatelji na poligrafu odgovaraju na 70 pitanja, od kojih se 20 pojavi u emisiji. Iz toga

se može zaključiti da je producentima ostavljen prostor za manipulaciju natjecateljima i granicama osvajanja određenog novčanog iznosa. Te granice u većini slučajeva su postavljene na 25 000 kn, a ne na 500 000 kn. Dakle, iako su svi došli *pogledati istini u oči* i pritom zaraditi, čuda se još uvijek u toj emisiji nisu dogodila. A možda ipak jesu. Natjecatelji nisu zaradili velike novce, ali su mnogi od njih uspjeli šokirati i zgranuti gledatelje, što je oduvijek i bio cilj reality emisija. I dok smo ih mi gledali širom otvorenih očiju, ne vjerujući u ono što vidimo i čujemo, oni su se tupasto smješkali zavaljeni u fotelje, svjesni valjda da im nitko, ako i ne osvoje neki veći novčani dobitak, ne može oduzeti njihovih pet minuta slave.

Tko su ti ljudi? Emocionalno nestabilne osobe, isfrustrirane i traumatizirane, bez samopoštovanja i poštovanja prema svojim bližnjima, moralne minijature koje kroz ovaj svijet prolaze tapkajući samo njegovom površinom. Oni sigurno nisu dio kritičke mase koja se objektivno buni na nepravdu, koja shvaća da svaki čovjek treba stalno raditi na sebi, oni ne shvaćaju što je to ljudska intima i zašto je ponekad treba zadržati samo za sebe. Ne cijene, a time ni ne vole ljude oko sebe. Je li ih na prijavu za takav show potaknula samo zarada i želja za medijskom eksponiranošću ili još nešto, možda još gore i sablasnije, ne znam. Na to pitanje mogli bi nam odgovoriti samo vrhunski psiholozi i psihijatri.

Ovaj kontroverzni show, koji se emitira u 23 zemlje, promovira nam ideju da se novcem zaista sve može kupiti. Želimo li mi biti dijelom takvog svijeta? Ili već jesmo?

A naši natjecatelji nisu neobičniji od ostalih, nisu šokantniji, nisu intrigantniji, oni su mrvice hrvatskoga društva s dna njegove intelektualne i moralne ljestvice.

Upravo sad je došao i moj *trenutak istine*. Možemo svi pljuvati po ovoj emisiji i po njezinim natjecateljima jer to i je njezina svrha, no nemojmo se zavaravati da nas ostavlja ravnodušnima. Svi imamo tajne koje se koprcaju ispod površine, ali uvijek je zanimljivo vidjeti osobu koja se sramoti pred cijelom nacijom. I zato, kada god slučajno nađemo na ovu emisiju dok bezazleno mijenjamo programe sa svojim daljinskim upravljačima, nećemo odmah prebaciti program, jer se zbog osoba koje

gostuju u *Trenutku istine* mi jednostavno osjećamo bolje u svojoj koži živeći svoje normalne živote.

Matej Stić, 4. r.

Prirodoslovna škola Vladimira Preloga, Zagreb

Voditeljica: Goranka Lazić

Intervju sa Željkom Königsnechtom

Gluma kao sudbina

Željko Königsnecht – Keno gostovao je u našoj školi nakon što smo pogledali kazališnu predstavu *Dok nas smrt ne rastavi* u kojoj je on jedan od troje glumaca.

Znali smo da je Keno glumac kojem najviše odgovaraju komične uloge, ali smo tek nakon njegova školskog nastupa shvatili da svestranijeg glumca i nismo mogli izabrati. Njegova nas je glumačka čarolija osvojila pa smo poželjeli malo porazgovarati s njim i pobliže upoznati tog čovjeka s tisuću lica...

Nakon 26 godina glumačkog rada i 57 različitih komada, vjerojatno je nezahvalno pitanje da izaberete Vama najdražu predstavu. No, gledajući broj repriza, čini nam se da bi to mogao biti Aplauz žalosnom varalici koji ste izvodili najviše puta. Kakve Vas sve uspomene vežu za taj komad?

Aplauz mi je najdraža predstava vjerojatno zato što sam ga sam napisao, a nastao je iz jedne velike muke, upisa na Akademiju. Na Akademiju se inače prijavi 300-400 ljudi, a primaju ih samo deset. Ocijenite sami kakva je to selekcija! Za prijamni ispit trebaju se pripremiti 3 recitacije i 2 dramska monologa. Lako sam spremio recitacije, ali oko monologa sam bio neodlučan pa su mi ponudili knjigu Raymonda Queneaua *Stilske vježbe*. Sigurno ste čuli za nju jer tu predstavu već 40 godina Pero Kvirgić i Lela Margetić uspješno izvode po cijeloj bivšoj i današnjoj državi. Radi se o tome da više likova prepričava isti obični prizor u autobusu.

Ja nisam bio zadovoljan time što mi je bilo ponuđeno u knjizi, htio sam napisati svoje stilske vježbe koje bi više odgovarale mojem glumačkom

habitusu, pa sam istu, osnovnu priču napisao kao da je pričaju zagrebački štemer, jedan starac, klinac, policajac, zatim homoseksualac, pa jedan maloumnik i samuraj. Iz tih je tekstova nastao *Aplauz* i evo, velim, izvodim ga od 79., a dosad, sam ga izveo preko 1 300 puta, više i ne pamtim točno. Nakon 5. reprize glumci više i ne pamte broj izvedbi, al' se bilježi, normalno, svaki nastup, vodi evidencija...

Kako držati različite uloge u glavi... a što kad se zaboravi tekst?

Je li teško naučiti tekst? Koliko Vam je vremena trebalo za ulogu Zvonimira iz komada Dok nas smrt ne rastavi?

Pa, evo, takav nam je posao, učimo tekstove gotovo cijelog života, i to svakodnevno... Trenutačno spremam monodramu N. Stazića "Izumitelj" koju ćete uskoro moći gledati u Vidri. Tekst ima 40-ak stranica koje moram naučiti napamet u roku od 2 tjedna. Dobro, ne mora to biti od riječi do riječi, mi glumci uvijek ubacimo malo svojih improvizacija, ponešto prepričamo svojim riječima... Ali opet sve mora biti u skladu s onim što je pisac napisao. Pisci su, kao i svi mi više-manje, tašte osobe te ne vole da im se mijenja tekst, no u dogovoru s redateljem glumci uvijek nešto mijenjaju kako bi osuvremenili ili na neki drugi način poboljšali predstavu. Ja dosad nisam imao problema s učenjem teksta, iako primjećujem da mi u posljednje vrijeme to ide malo teže... Godinice čine svoje, ali ne dam se ja! (*uz malo ironije i geste*)

Dogodi li Vam se koji put da zaboravite tekst na predstavi i kako se onda snalazite?

Dogodi se ponekad, najčešće zato što glumci moraju držati u glavi više tekstova; ja, recimo, momentalno imam, mi to kažemo 7 "naslova", dakle 7 različitih predstava i sve te uloge treba znati napamet, a radi se o prilično dugačkim predstavama. Evo, vidjeli ste *Dok nas smrt ne rastavi* traje skoro 2 sata, nas je troje glumaca, od toga ja govorim, u najmanju ruku, sat vremena. I u *Aplauzu*, *Profesore dajte 2*, *Jebote kolko nas ima*, *Metastazama*, *Moje žena zove se Maurice...*, ne mogu se sad sjetiti svih, imam dosta teksta, tako da se zna dogoditi da ga zaboravim. Sva sreća da su to sve predstave koje nisu u stihu, dakle nije to Shakespeare, gdje je malo teže improvizirati. Ima jedna anegdota kada je jedan od naših

najvećih glumaca glumio Shakespeareaovu predstavu i odjednom zaboravio tekst, što se njemu znalo češće događati. Kako ne bi došlo do mučne tišine, on je u istom ritmu nastavio izgovariti “tam-tara-ram-tara-ram” dok se nije sjetio kako tekst ide dalje. Poslije uspješno odigrane predstave svi su ga pitali kako to da nije stao, da se nije smeo. “Ma ne”, kazao je, “onda bih ispao iz ritma i bilo bi mi teže sjetiti se.” Ovako se on sjetio i nastavio dalje kao da ništa nije bilo. Najteže je kad dođe do onoga što mi glumci zovemo “blank”. Onda više ne znaš uopće gdje si, u kojoj predstavi, u kojem si stoljeću, ničega se ne možeš sjetiti. To se dogodilo jednom našem poznatom glumcu: došao je na pozornicu i fino izgovorio tekst, te, sav oduševljen očekivao pohvale, a umjesto toga mu je kolega rekao: “Pogodio si čin, ali si *falio* komad.”

Zašto je dobro biti slobodan umjetnik... i o glumi kao slučaju i sudbini

Kakvi Vam likovi odgovaraju a kakvi ne? Vi imate status slobodnog umjetnika, zar ne?

Imam tu sreću da meni manje-više svi likovi odgovaraju, a kao slobodan umjetnik imam veću mogućnost biranja uloga koje mi se sviđaju jer nisam nigdje na plaći. Inače, moji kolege koji su stalno zaposleni u nekom kazalištu (koji su na plaći), moraju poštovati redateljevu podjelu, pa se dogodi da ih zapadne uloga koja im ne odgovara. U tom slučaju mogu zamoliti redatelja da ih ispuste iz podjele ili da im daju neku drugu ulogu. Ravnatelj su najčešće neumoljivi i kažu: “To što ti je redatelj dao, to ćeš i glumiti”. Ne preostaje ti nego da glumiš ono što ne voliš. Meni se, velim, posrećilo te sam '93. otišao u slobodnjake i praktički biram, ne može me nitko natjerati da glumim lik koji nije za mene.

Kada smo razgovarali sa glumicom Slavicom Knežević, otkrila nam je zanimljivost da je na Akademiju došla više voljom svoje sestre koja ju je prijavila na prijamni. Jeste li i Vi bili neodlučni u izboru profesije ili Vam je gluma, kako se to kaže, bila suđena?

Sa Slavicom sam imao jako puno uloga, ona je jedna od mojih najdražih glumačkih partnerica! Poznata mi je ta anegdota s njezinom sestrom, koja ju je praktički natjerala na Akademiju. Mene nije nitko morao tjerati, ustvari, dosta sam se rano odlučio za glumačku profesiju. Nisam ni sam

znao koliko rano, dok jedanput nisam naišao na svoju školsku zadaću iz 5. razreda osnovne škole na temu *Što želim biti kad odrastem*. Ta školska zadaća završavala je velikim tiskanim slovima “KAD ODRASTEM BIT ĆU GLUMAC”. Znači, negdje u 5. razredu osnovne škole zamišljao sam se već u tom poslu. Naravno, kasnije sam završio gimnaziju i Akademiju. Drago mi je što sam tako rano otkrio svoje prave sklonosti, i, moram priznati, da dosad nisam požalio... Evo, kad sam već spomenuo OŠ Ive Andrića koju sam pohađao, vidim ovdje među vama i vašeg profesora iz geografije s kojim sam dijelio iste školske klupe u Sopotu, pa i prije kad kod nas još nije bilo škole, pa smo išli u Utrinu pješice...

Još malo o djetinjstvu, o sopotskim štemerima nekad i danas

Dakle, odrasli ste u istom naselju, kao i naš profesor Nenad Lovrec.

Pamtite li još nešto iz tih davnih dana djetinjstva?

Nenad i ja ne samo da smo išli u istu školu, već smo i živjeli u istoj zgradi. Bili su to, ili mi se tako sada čini, dosta bezbrižni dani, nekako manje teški nego današnjim mladim generacijama... Nije bilo ovog straha i strahota kao što se dogodilo vašem vršnjaku Luki, tu kod Bundeka. I mi smo imali svojih “huligana”, ali to nije ni izdaleka poprimalo takve grozne razmjere. Recimo, s jednim takvim “nježnim” popio sam baš neki dan na Bundeku kavu, a on je bio taj koji nas je nekad tukao i “mučio” na razne načine, ali je u svemu tome bilo neke mjere.

Što, zar vas je mogao obojicu “srediti”??

Pa, tukao nas je sve, iako je bio malo mladi od nas ali, jači, pravi štemer. On i njegov brat su nas šorali, a sad je on oženjen jednom mojom jako dobrom prijateljicom. Evo što vam je život. Kada smo se prvi put sreli kao odrasli, oženjeni muškarci, podsjetio sam ga, napola u šali, na naše sukobe:

“Sjećaš se kako si me znao nalemati kad smo bili klinči?”

“Ma daj, pusti sad to, bio sam mlad i lud... a ti si se, koliko se sada sjećam, znao snaći, izmisliti neku operaciju, slijepo crijevo i slično...”

Da, znao sam ponekad nešto izmisliti pa su me malo poštedjeli. Ali to nisu bila nekakva velika maltretiranja, kao što se sada događa, to je bilo *u granicama normale*: nije bilo potrebno zvati policiju ili hitnu.

A sad Keno redateljski opipava puls publike

Imam i ja jedno pitanje za vas koji ste gledali predstavu. Rekao mi je vaš profesor da vam je pred kraj predstava postala malo zamorna. I mi na pozornici imali smo takav osjećaj. Na premijeri ona je trajala 1:35h, i recimo da je to nekako normalno vrijeme za jednu predstavu s 2-3 glumca. Što je više glumaca na pozornici, predstava može biti duža jer se glumci stalno izmjenjuju pa je tako gledateljeva pažnja stalno nečim zaokupljena. No, s tri glumca mislim da bi idealno vrijeme bilo sat i pol "u suho" kako se govori u glumačkom žargonu. E, ali onda je došla publika sa svojim reakcijama, sa smijehom, tako da se ta predstava odjedanput užasno produžila, skoro na 2 h. I nama glumcima je postala naporna. Baš me zanima što vi mislite da bi se moglo najbezbolnije skratiti, što je, po vama, najmanje duhovito. Sad mi je idealna prilika da vas pitam, jer ne mogu izaći nakon predstave i pitati publiku što joj je bilo dosadno...

A publika pokušava biti fina, ali i iskrena (bez dlake na jeziku)

Pa, recimo ono opetovano zatvaranje plina, vode, prozora, obuvanje papuča to je malo dugačko, postane monotono... Meni je recimo zadnja scena efektna, kada postajete kum i kuma, samo ona dolazi na kraj kada nam je već dosta i zato gubi onaj pravi efekt koji bi imala da već ne čekamo kraj predstave...

Možda se uvaži i naše mišljenje, naš doživljaj

Hvala vam na iskrenosti, vjerojatno ćemo uvažiti nešto od vaših zapažanja. Ali tu je i redatelj s kojim ćemo, naravno, morati porazgovarati. Oni baš ne vole da im se nešto mijenja u predstavi. Vjerojatno ćemo izbaciti onu scenu kad ja dodem s posla pa govorim da sam dobio povišicu, ta nam se čini nekako manje duhovita.

A sad nešto o vulgarnostima u kazalištu od kojih je ponekad neugodno i nama i našim profesorima

Koji je smisao prikaza grubosti i vulgarnosti u predstavama?

Prostote i grubosti u kazalištu, isto kao i na filmu, moraju imati

umjetničko opravdanje. Bespotrebno skidanje glumica samo zato da se skinu, znači to je bez veze, to šteti, svakom filmu i svakoj predstavi. Međutim, ponekad je teško reći što je umjetnički opravdano, a što nije jer je to ujedno i pitanje individualnog ukusa. Dogodilo mi se jednom na predstavi u kojoj sam imao ulogu vulgarnog štemera, da se jedna gospođa ustala i počela derati na mene i vikati iz čistog mira da je to sramota što govorim, da je psovanje na sceni jako nedolično i nekršćanski. Prekinuvši tako predstavu, morao sam reagirati: "Gospodo, ako vam se predstava ne sviđa, ako je vama to prevulgarno otidite na blagajnu, vratit će vam novce, ali nemate pravo prekidati predstavu!"

Bila je tu prisutna i grupa učenika koji su, isprovocirani gospodinim postupkom, počeli tako jako fučkati da sam morao i njih smirivati: prvo, da ne fučkaju, da svatko ima pravo na svoje mišljenje, ali nema pravo prekinuti predstavu, nema pravo maltretirati sve druge i, u krajnjoj liniji, ometati moj rad.

Taj lik štemera je mladić koji psuje, to je karakteristika njega kao lika. Na žalost, danas na ulici manje-više svi psuju, pa možemo reći da je njegovo psovanje motivirano današnjim životom. Isto kao što u *Metastazama* u kojima se radi o 5 prijatelja iz Trnja, neki od njih su narkomani, neki su ovo, neki su ono. I tu nijedna psovka nije suvišna, zaista nije suvišna. Mi glumci u principu ne volimo to, ne volimo psovati na sceni ako se ne mora. I u vrlo životno napisanom komadu *Jebote, kolko nas ima* psovke su njegov sastavni dio, bez njih se ne može.

Bad Blue Boysi u kazalištu postaju Good ...

U komadu iz 90-ih godina, *Dobrodošli u plavi pakao*, ja sam imao glavnu ulogu. To je bilo vrijeme zabrane Dinamova imena, tadašnji predsjednik čak je htio zabraniti i našu predstavu. I na pretpremijernu predstavu došli su nam, organizirano, Bad Blue Boysi. Ne biste vjerovali, bili su izuzetno mirni, puno mirniji nego na utakmicama. Atmosfera je bila divna, prava kazališna, iako je kazališni tekst prepun psovki. Valjda ih je ambijent toliko fascinirao, pa nismo doživjeli od njih ono što smo možda očekivali, a što se zna dogoditi na predstavama za škole. Dvorana nakon

toga izgleda kao da je prošao tornado: posvuda zalijepljene kaugume, boce sa žesticom, pivom, prosute kokice, papirići posvuda... Iza ove s Boysima, čistačica uopće nije imala posla...

Kritika i pohvala kritičara

Je li Vam važno mišljenje medija o Vašoj glumi i njihove kritike?

Ne, ne previše. Možda zvuči neiskreno jer se zna da smo mi glumci dosta tašti. Moram priznati da sve zavisi o tome koji novinar piše, jer pravih kritičara jednostavno više nema ili ako ih ima, ima ih jako malo, većina to radi dosta paušalno. Prije su kritičari bili poznate kulturne osobe, Ranko Marinković je u svojoj mladosti pisao kritike, Dalibor Foretić, zatim gospodin Brečić i dr. To su bili ljudi koji su sustavno pratili kulturu i do njihovog mišljenja mi je bilo stalo. Danas više ne znaš zašto te kritičar hvali: zato što misli da si zaista dobar glumac ili si dobar s nekim od koga on nešto treba, pa zato piše dobru kritiku. U Americi je to puno važniji i odgovorniji posao: zna se da se poslije premijere svi čekaju kritike jer kritičar gleda predstavu očima publike, pa ako kritičar napiše da je predstava loša, to znači da se ni publici neće sviđati, to znači da je predstava propala, mogu je odigrati dva-tri puta i "ćao, đaci!"

Ove godine Držića ne možemo preskočiti!

Ovo je Držićeva godina. Kakva su vaša iskustva s njim?

S Držićem sam se dosta susretao, a igrao sam Pometa, davno je to bilo, mislim 1993. Georgij Paro je to režirao, a on je jedan od naših najboljih režisera. Moram priznati da mi se jako sviđjelo, da sam tu ulogu dobro napravio. Držiću se uvijek lijepo vratiti, uvijek ga je lijepo ponovo igrati jer je zaista pisac koji glumcu pruža puno mogućnosti.

Kazalište, kazalište, i opet kazalište! – i za kraj!

Na kraju, imate li nešto poručiti našoj generaciji? Što mislite da je važno u našim godinama?

Pa, vašoj generaciji bih mogao poručiti uglavnom ono što govorim svome sinu šesnaestogodišnjaku. Samo, molim, bez fućkanja!...

Vidim koje sve probleme ima, vidim da se muči i da je, i njemu i vama,

danas nekako teže. Mislim da biste trebali ići češće u kazalište da shvatite njegove prednosti pred filmom i televizijom. Mi glumci, moram priznati, radimo na filmu i na televiziji, naročito na televiziji, uglavnom zbog novca, ali uvijek nam je prva ljubav kazalište. Jer u kazalištu ne može svatko biti glumac, a na televiziji u današnje vrijeme zaista svatko može biti glumac. Otidite pogledati neku komediju, pa ćete vidjeti da će vam se kazalište početi sve više i više sviđati, iako je i dobar film, naravno lijepo pogledati. I što da vam još kažem, opet nešto što nećete poslušati: više čitajte, to vam je jako važno. Na taj način razvijate svoju rječitost, razvijate sposobnost imaginacije, širite vidike i dobivate široku opću kulturu, a to je možda najvažnije.

Nadamo se da će Vas netko poslušati. U svakom slučaju, hvala Vam na ugodnom druženju i, naravno, vidimo se – u kazalištu!

Petra Leščan, 1. r.

Geodetska tehnička škola, Zagreb

Voditelj: Nikola Butorac

Putujte s nama

Balkan đir

Nakon prošlogodišnjeg izviđačkog svjetskog susreta Jamboree održanog u Londonu, nešto manji međunarodni susret ove je godine organiziran u Makedoniji na Mavrovskom jezeru.

Petnaestoro članova Odreda izviđača "Iovallios" iz Valpova nada se dobrom društvu, uglavnom prijatelja Balkanaca.

Nadamo se da ćemo, ovom prigodom, saznati gdje počinje balkanski život i je li Hrvatska ta svijetla točka koja dijeli Europu od Balkana.

Naš put nije započeo najsretnije jer nam je prije ulaska u Vinkovce pukla guma na kombiju koji je prevezio našu izviđačku opremu. Ne znamo je li to dobar ili loš znak, ali uz pomoć policije u zadnji smo tren stigli na međunarodni vlak za Srbiju. Vozimo se u predobrom, izvrsnom luksuznom europskom vlaku.

Ubrzo gledamo posljednje prizore Lijepe naše.

Izlazimo u srpskoj metropoli, mnogi od nas prvi put vide Beograd. Primjećujemo ne baš oduševljene poglede prolaznika zbog kockica na kapama i majicama te svima prepoznatljivog grba. Ne rijetki nas gledaju s prijezirom.

Prije polaska u grad, kojim ćemo ispuniti šest sati pauze do sljedećeg "voza", presvlačimo se u jednoj od prljavih čekaonica beogradskog kolodvora, točnije skidamo svo hrvatsko znakovlje i sigurnije krećemo u šetnju prekrasnim beogradskim ulicama. Navikavamo se na njihov naglasak i uz sveobvezni *bre*.

U Mc'Donaldsu čini se jedini smo stranci, a brza i nezdrava hrana za nas je u tom trenutku milina. U "Meku" slušamo našu Seve s pjesmom "Dodirni mi koljena". Ovdje je stvarno popularna, ma što god mi rekli i mislili za nju u Hrvatskoj. Posjetili smo, no ne baš svi, i Kuću cvijeća, danas po izgledu otužni Titov grob. Prošetali smo Kalemegdanom te se uslikali kraj Meštrovićevog "Pobednika" te nage muške skulpture, simbola grada Beograda, podno koje se sastaju Sava i Dunav.

Za Makedoniju putujemo, sada već balkanskim vlakom, s izviđačima, drugarima iz Srbije. Zajedno udišemo mirise čipsa i sendviča koji se uvlače u svaku poru vagona jer svi jedu, to je čar balkanskih putovanja. Sjedala su prljava, a najsumnjivije izgleda plafonjera kupea.

Kroz prozor se naziru svjetla gradova i još poneko groblje koje obasjavaju svjetla lampiona. Noću smo se uvjerali da već spomenuta plafonjera teška cca 10 kg može pasti i to ravno na moj kuk. Kondukter, nakon što je došao uvidjeti problem, uz obvezno *bre*, traži riječi isprike i tvrdi da lampa ima 20 kg te da je moglo biti i gore. Šaleći se, ponavlja da mi je ovo dobrodošlica u Srbiju.

Uspavane, budi sunce nad Makedonijom. Izlazimo na poznati skopski kolodvor napravljen davno, nakon velikog potresa, prema zamisli japanskog arhitekta. Prije odlaska na Mavrovo, mijenjamo kune u makedonske denare. Kuna je ovdje cijenjena valuta, tečaj je dobar jer se za 10 kuna dobije 100 denara. Za Coca-Colu u kafiću treba izdvojiti 70 denara, što je upola manje nego kod nas. Inače, standard Makedonaca je skromniji, a plaće su dosta niže u odnosu na hrvatske.

Mavrovo, naše odredište, jedan je od tri najveća nacionalna parka u Republici Makedoniji. Svuda su prekrasni proplanci i jezero, dom različitim biljkama i životinjama. Pravi je raj, samo ako ste pripremljeni ponekad na kišu i vjetar. Nama baš i ne pomažu starke i japanke iz Konzuma, pa potpuno mokri zaključujemo da se doista na greškama uči.

Prvu večer smo iskoristili za nezaobilaznu inkulturaciju, a to je upoznavanje svih sudionika najčešće s domaćim specijalitetima jela i pića. Popularna rakija *mastika* žari od prvog trenutka čim je ugledate, a pravi se od biljke anis koja joj daje neobičan aromatičan mentol okus. Za razliku od običnih rakija koje se piju u malim čašicama od 0,03 l, *mastika* se toči po jedan decilitar i zatim se miješa s vodom. Nacionalni značaj ovog izvrsnog pića nadglasao je te večeri i glazbu i hranu pa i poneku psovku. U žustroj raspravi, u kojoj je ipak dominiralo pitko vino, konstatiramo kako mi Balkanci puno psujemo.

Makedonska hrana obiluje povrćem koje ovdje raste u izobilju, jer se Makedonija kupa u suncu. Odlično uspjeva duhan pa su cigarete jeftine.

Mi smo se hvalili, njima poznatim proizvodima, vegetom, cedevitom i bronhi monbonima također s okusom mentola. Brzo su planule lepinjice s čvarcima.

U modi se s Makedoncima nikako ne bi složili jer gotovo većina muške populacije nosi roza majice (!?), a djevojke po našem mišljenju pretjeruju s raznim šljokicama i kićerajem. Mi smo ipak malo bliže europskom glamuru, po tom pitanju.

Postoje još neke sitne, ali bitne razlike. Većina ih u ovom izviđačkom kampu na ruci nosi pravoslavne brojanice, pravljene od špage, koje broje 33 čvorića koji simboliziraju godine Isusa Krista. Objasnjavaju nam kako im takva narukvica pruža osjećaj sigurnosti. Za razliku od njih, većina nas nosi drvene narukvice sa slikama svetaca.

Makedonci su jako gostoljubiv narod, svojim ponašanjem i ljubaznošću učinili su da nam ova dva tjedna ostanu nezaboravna.

"Logoru je došo kraj, plače Baća,
I kući sad moramo poč,
Jer kapija je već srušena,

A i jarbol bez zastave je sad.”

Izviđačka pjesma rastanka govori sve dok se pakiramo i opraštamo s prijateljima. Hvatamo posljednje izviđačke zagrljaje objektivom kamere, za ovu godinu. Dalek put je pred nama, kroz prozor autobusa pozdravljamo park Mavrovo i ostavljamo mnogo više od sreće i logora. *Se vidime (doviđenja).*

A onda opet kroz *bre* Srbiju do Lijepe naše. Granica između brdovitog Balkana i Hrvatske je ovdje, po onome što smo vidjeli. Sutra smo u Europi.

Mija Vukadin, 3. r.

Medicinska škola Osijek, Osijek

Mentor: Dragutin Podraza

Zbornik LiDraNo 2009.

Program državne smotre Pula

LIDRANO 2009. OSNOVNE ŠKOLE

Nedjelja, 22. ožujka 2009.

do 13.00	Dolazak sudionika Hotelsko naselje PUNTA VERUDELA, Pula
od 13.00 do 15.00	Ručak
od 14.00	Pokusi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja
	Pokusi skupina KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja
16.30	Zajedničko okupljanje voditelja literata, samos. nov. radova, školskih listova, radijskih i televizijskih emisija KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
od 18.00 do 19.30	Večera
20.00	Svečano otvaranje KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja
21.00	I. dio, nastupi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja

Ponedjeljak, 23. ožujka 2009.

od 7.00 do 9.30	Doručak
10.00	Otvaranje izložbe školskih listova PREDVORJE DVORANA A, B i C, hotel Histria
	Literarni radovi, okrugli stol KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
	Televizijske emisije, okrugli stol za učenike i voditelje DVORANA C, hotel Histria
	Radijske emisije DVORANA A, hotel Histria
	II. dio, nastupi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja
10.30	Školski listovi, okrugli stol nakon otvaranja izložbe školskih listova DVORANA B, hotel Histria
od 13.00 do 15.00	Ručak
15.30	Televizijske emisije, radionica za učenike, voditelji radionice: K. Mikić, M. Miošić, T. Zagoda DVORANA C, hotel Histria
	Samostalni novinarski radovi, okrugli stol STAKLENA DVORANA, hotel Histria
	Literarna radionica KONGRESNA DVORANA, hotel Histria

15.00

I dio, skupni scenski nastupi
KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja

16.30

Radijska radionica za učenike
PREDVORJE DVORANA A, B i C hotel Histria

od 19.00 do 21.00

Večera

20.00

III. dio, nastupi pojedinaca
PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja

Utorak, 24. ožujka 2009.

od 7.00 do 9.30	Doručak
9.00	Sastanak povjerenstva (školski listovi) s voditeljima (nastavnicima) školskih listova DVORANA B, hotel Histria
10.00	Radionica o školskim listovima, voditelji: S. Marić i S. Listeš DVORANA B, hotel Histria
	II. dio, skupnih nastupa KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja
	Sastanak prosudbenog povjerenstva za radijski izraz s učenicima DVORANA A, hotel Histria
12.00	“Novinarska savjetovaonica”, Ž. Horvat Vukelja, B. Primorac i A. Šojat STAKLENA DVORANA, hotel Histria
od 13.00 do 15.00	Ručak

15.30	Literarna radionica za voditelje i/ili učenike DVORANA B, hotel Histria
16.00	Okrugli stol za skupne scenske nastupe KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
	Okrugli stol za pojedinačne scenske nastupe STAKLENA DVORANA, hotel Histria
	Televizijske emisije, radionica za voditelje DVORANA C, hotel Histria
	Radijska radionica za učenike DVORANA A, hotel Histria
od 18.30 do 20.00	Večera
20.30	Promocija knjige Večer poezije s Enesom Kiševićem KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
nakon Večeri poezije	Zabava za učenike

Srijeda, 25. ožujka 2009.

od 7.00 do 9.30	Doručak
10.00	Svečano zatvaranje KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
12.00	Lunch-paket i odlazak
12.00	Sastanak svih članova državnih prosudbenih povjerenstava (svi zrazi)

LIDRANO 2009. SREDNJE ŠKOLE

Srijeda, 25. ožujka 2009.

oko 13.00	Dolazak sudionika Hotelsko naselje PUNTA VERUDELA, Pula
od 13.00 do 15.00	Ručak
od 14.00	Pokusi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja
	Pokusi skupina KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja
15.30 do 16.00	Zajedničko okupljanje voditelja literata, samost. novinarskih radova, školskih listova, radijskih i televizijskih emisija KONGRESNA DVORANA, hotel Histria
od 18.30 do 20.00	Večera
20.00	Svečano otvaranje KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja
21.00	I. dio, nastupi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja

Četvrtak, 26. ožujka 2009.

od 7.00 do 9.30	Doručak
10.00	Otvaranje izložbe školskih listova PREDVORJE DVORANA, A, B i C, hotel Histria

10.30	<p>Literarni radovi, okrugli stol KONGRESNA DVORANA, hotel Histria</p> <p>II. dio, nastupi pojedinaca PLAVI SALON, Dom hrvatskih branitelja</p> <p>I dio, skupni scenski nastupi KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja</p>
od 13.00 do 15.00	<p>Školski listovi, okrugli stol nakon otvaranja izložbe školskih listova DVORANA B, hotel Histria</p> <p>Ručak</p>
15.00	<p>Literarna radionica za učenike, voditelji: Zoran Ferić i Damir Miloš KONGRESNA DVORANA, hotel Histria</p> <p>Samostalni novinarski radovi, okrugli stol STAKLENA DVORANA, hotel Histria</p> <p>Nastavak za samostalne novinarske radove "Novinarska savjetovaonica", Ž. Horvat Vukelja, B. Primorac i A. Šojat STAKLENA DVORANA, hotel Histria</p>
17.00	<p>II. dio, skupni scenski nastupi KONCERTNA DVORANA, Dom hrvatskih branitelja</p> <p>Školski listovi, radionica DVORANA B, hotel Histria</p>

od 18.30 do 21.00	<p>Radijske emisije, radionica DVORANA A, hotel Histria</p> <p>Televizijske emisije, radionica DVORANA C, hotel Histria</p> <p>Večera</p> <p>Večer poezije</p> <p>Zabava za učenike nakon Večeri poezije</p>
20.00	
21.00	
Petak, 27. ožujak 2009.	
od 7.00 do 9.30	<p>Doručak</p> <p>Okrugli stol za pojedinačne scenske nastupe STAKLENA DVORANA, hotel Histria</p> <p>Okrugli stol za skupne scenske nastupe KONGRESNA DVORANA, hotel Histria</p> <p>Svečano zatvaranje KONGRESNA DVORANA, hotel Histria</p> <p>Lunch-paket i odlazak</p>
10.00	
12.00	
13.00	

Pregled ostalih pozvanih radova

Radijske emisije

– osnovne škole

1. OŠ Ferdinandovac, Ferdinandovac
OPROSTITUTE, JESTE LI VI VJEŠTICA?
Učenici: Matija Čorba, Klara Kolar
Voditeljica: Božidarka Šignjar
2. OŠ "Ivan Goran Kovačić", Slavonski Brod
NARUGALA SE RUGALICA RUGALICI
Učenici: Ingrid Tena Grgić, Barbara Galović
Voditeljica: Marija Matić
3. OŠ Benkovac, Benkovac
MIKSANJE STANICA
Učenici: Josipa Tomić, Daria Uskok
Voditeljica: Mira Knez
4. Osnovna škola Vladimira Nazora, Škabrnja
KUTIJA NOTA
Učenici: Valentina Bubnjar, Ana-Marija Ražov
Voditelj: Marin Pavičić
5. OŠ Ivanovec, Čakovec
PALČEK
Učenici: Iva Tkalčec, Deni Hanžeković
Voditeljica: Nataša Kralj
6. OŠ dr. Ante Starčevića, Zagreb
IGRICE NAŠE SVAGDAŠNJE
Učenici: Vanessa Imrović, Veronika Šoštarčić
Voditeljica: Dubravka Rovičanac
7. OŠ Rudeš, Zagreb
HOP-HOP, U PRVI RAZRED
Učenici: Dorotea Horvat, Leon Platužić
Voditeljica: Mirjana Jukić
8. OŠ Mate Lovraka, Županja
TIKVE TIKVAJU, DJECA IH ŠARAJU
Učenici: Kristina Mutabdžić, Dinko Pavelić
Voditeljica: Radojka Matić

Radijske emisije

– srednje škole

1. Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina, Velika Gorica
PER ASPERA AD ASTRA
Učenici: Lea Babić, Andrej Sreš
Voditeljica: Nina Selman Hrvatić
2. Srednja škola Vrbovec
ANĐELI NAŠI SVAGDAŠNJI
Učenici: Dora Špehar, Dominik Tomičević
Voditeljica: Ivanka Dlaka
3. gimnazija, Osijek
NESANICA
Učenici: Marina Jurišić, Iva Magušić Dumančić
Voditeljica: Mirjana Bogdanović
4. Pazinski kolegij – Klasična gimnazija, Pazin
IMAM SAT, ALI IDEM LI U KORAK S VREMENOM?
Učenici: Kristina Stojšić, Melisa Udovičić
Voditeljica: Majda Praiz
5. Srednja škola Mate Balote, Poreč
KONTRA KULTURA
Učenici: Laura Đevenica, Mija Matasović
Voditeljica: Branka Kalčić
6. Gimnazija i strukovna škola Jurja Dobrile, Pazin
FACEBOOK
Učenici: Annamaria Gržetić, Rafaela Rabar
Voditeljica: Melita Lukšić

Televizijske emisije

– osnovne škole

1. OŠ Ljudevita Gaja, Zaprešić
OSMAŠICA
Učenici: Jurica Picak, Matej Jularić, Marko Lukić
Voditeljica: Marija Radočaj
2. OŠ Josipa Kozarca, Slatina
TUP...TUP
Učenici: Ariana Dudović, Mirna Oštrović, Laura Stefani Tot
Voditelj: Denis Oštrović
3. OŠ Sikirevci, Sikirevci
ZID
Učenik: Stjepan Matić
Voditelj: Jure Ačkar
4. OŠ Nikole Tesle, Zadar
VALENTINOVO
Učenici: Maja Čižmek Kovač, Anto Marčić, Matea Prša
Voditeljica: Katarina Pleša
5. OŠ Matije Petra Katančića, Valpovo
JABUKA I KOLAČ
Učenici: Alen Cveniće, Luka Vidaković, Iva Jambrović
Voditeljica: Danica Tonković
6. OŠ "Davorin Trstenjak", Posavski Podgajci
TREBA L' KVOČKA?!
Učenik: Marko Klarić
Voditelj: Josip Krunić

7. OŠ Jurja Dobrile, Rovinj
VAŽNOST VIDEONADZORA U
ŠKOLAMA
Učeniци: Adriana Hrvatin, Alexa Kajfeš,
Dajana Miletić
Voditeljica: Jelica Šetić

8. OŠ Marije Jurić Zagorke, Zagreb
KLONOVI?
Učeniци: Iva Nekić, Petra Baček,
Andreja Hrvaić
Voditeljica: Melita Horvatek Forjan

Televizijske emisije – srednje škole

1. Srednja škola Vrbovec, Vrbovec
VRANE
Učeniци: Dominik Tomičević, Dora
Lugarić, Dora Špehar
Voditeljica: Ivanka Dlaka

2. Gimnazija Antun Gustav Matoš,
Zabok
ŽIVOT S KNJIGOM
Učeniци: Petar Martinjak, Stela Bičanić,
Tibor Bešenić
Voditeljica: Dinka Tomašković-Presečki

3. Srednja škola Čazma, Čazma
STEREOTIPI VS. STAVOVI
Učeniци: Tea Vojta, Antonija Butorac,
Iva Šimunović
Voditeljica: Renata Špehar

4. Isusovačka klasična gimnazija s
pravom javnosti, Osijek
NI ŽENE NI PLAČA
Učeniци: Dominik Knezović, Marija-
Margarita Klobučar, Tomislav Nedić
Voditeljica: Vera Bilandžić

5. Škola likovnih umjetnosti, Split
SMAK
Učeniци: Kaja Raca Rošin, Ivona
Mihajlović, Zorica Bulić
Voditeljica: Vanja Škrobica

6. Graditeljska škola Čakovec, Čakovec
DRAGOCJEN SI U MOJIM OČIMA
Učeniци: Sandra Tratnjak, Želimir
Grašić, Valentina Wertheim
Voditeljica: Ljiljana Ille

7. V. gimnazija, Zagreb
DAR
Učeniци: Anja Bačić, Dora Slakoper,
Adrian Pelc
Voditeljica: Majda Bekić-Vejzović

Školski listovi – osnovne škole

1. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
PRVA ŠKOLA
Učeniца: Ana Andrilović
Voditeljica: Ivana Dubovečak

2. OŠ "Stjepan Radić", Božjakovina
PUTOKAZI
Učeniца: Petra Ivaniček
Voditeljica: Jelena Jurić

3. OŠ "Ivan Goran Kovačić", Duga Resa
BREZA
Učeniца: Ivana Bosiljevac
Voditeljica: Gordana Šutej

4. OŠ Vidovec, Vidovec
BUDILICA
Učeniца: Mirela Kubar
Voditeljica: Sanja Biškup

5. IV. osnovna škola Bjelovar, Bjelovar
PUPOLJCI
Učeniца: Iva Maretić
Voditeljica: Zvezdana Barila Faletar

6. OŠ Ivane Brlić-Mažuranić, Virovitica
HLAPIĆ
Učeniца: Iva Ljubanović
Voditeljica: Renata Sudar

7. OŠ Ivan Goran Kovačić, Slavonski
Brod
MALI GORAN
Učeniца: Daria Sitnik
Voditeljica: Marija Matić

8. OŠ Šime Budinića, Zadar
ČEHULJICA
 Učenica: Lucija Plantak
 Voditeljica: Silvana Radoš
9. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar
DITE ZADARSKO
 Učenica: Karla Lovrinov
 Voditeljica: Darija Vidaković
10. OŠ "Retfala", Osijek
KBG
 Učenica: Lorna Kalazić
 Voditelj: Marinko Plazibat
11. OŠ Frana Krste Frankopana, Osijek
FRANGIPANI
 Učenica: Marija Sekur
 Voditeljica: Ksenija Budija
12. OŠ "Dobriša Cesarić", Osijek
MLADO KLASJE
 Učenica: Mirta Pauzar
 Voditeljica: Jagoda Košćević
13. OŠ Vladimira Nazora, Vinkovci
PETICA
 Učenica: Ana Galić
 Voditeljica: Zrinka Jurić
14. OŠ "Bijaci", Kaštel Novi
KAPLJICE
 Učenica: Tea Mateta
 Voditeljica: Jelena Ljubić
15. OŠ Marina Držića, Dubrovnik
VIDRA
 Učenica: Iva Ereš
 Voditeljica: Branka Capurso
16. OŠ "Vela Luka", Vela Luka
LAPIS
 Učenica: Doris Barčot
 Voditeljica: Nikolina Borovina
17. OŠ Ivanovec, Ivanovec, Čakovec
IVANČICA
 Učenica: Iva Barlović
 Voditeljica: Tanja Radiković
18. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb
ČAROBNA FRULA
 Učenica: Kristina Barišić
 Voditeljica: Maca Tonković
19. OŠ Bartola Kašića, Zagreb
JARUNSKI LOPOČ
 Učenica: Ana Matković
 Voditeljica: Štefanija Turković
20. OŠ Dragutina Domjanića, Zagreb
GAJNIČKO ZVONO
 Učenica: Karla Stjepanović
 Voditeljica: Korana Maštrović

Školski listovi – srednje škole

1. Srednja škola "Ban Josip Jelačić",
 Zaprešić
BAN
 Učenica: Anamarija Jurina
 Voditeljica: Mirna Franc
2. Glazbena škola Vatroslava Lisinskog,
 Bjelovar
TRYTHONUS – DIABOLUS IN MUSICA
 Učenica: Josipa Pavlić
 Voditeljica: Alida Sokolović
3. Strukovna škola Virovitica, Virovitica
STRUKOVNJAK
 Učenica: Mateja Szabo
 Voditeljica: Marija Karácsonyi
4. Ekonomska škola, Požega
POTRESS
 Učenica: Ana Stipić
 Voditeljica: Marija Šag
5. Gimnazija Nova Gradiška, Nova
 Gradiška
ZVONO
 Učenica: Sandra Petrović
 Voditeljica: Ljiljana Ptačnik
6. Srednja škola kneza Branimira,
 Benkovac
GRAFITI
 Učenica: Anđela Vrkić
 Voditelj: Josip Predovan
7. Ugostiteljsko-turistička škola, Osijek
COCKTAIL
 Učenica: Vanesa Crljić
 Voditeljica: Ivana Čović
8. Isusovačka klasična gimnazija s
 pravom javnosti u Osijeku, Osijek
SEMPER MAGIS
 Učenica: Ana Mateja Vuković
 Voditeljica: Vera Bilandžić
9. Medicinska škola Osijek, Osijek
IGLICE
 Učenica: Dea Kovačević
 Voditelj: Dragutin Podraza
10. Gimnazija Matije Antuna Reljkovića
ŽVOKS
 Učenica: Marija Rečić
 Voditeljica: Višnja Sorčik
11. III. gimnazija Split, Split
TREMA
 Učenica: Mirjana Runtić
 Voditeljica: Krunoslava Tadin
12. I. gimnazija Split, Split
FAMA
 Učenik: Jure Jerić
 Voditeljica: Svjetlana Volarević
13. Turistička i ugostiteljska škola
 Dubrovnik, Dubrovnik
TUŠ
 Učenica: Nikolina Penava
 Voditeljica: Marija Milošević

**Pojedinačni scenski nastupi
– osnovne škole**

14. XVI. gimnazija, Zagreb
XVI. KRUG
Učenica: Tena Marković
Voditeljica: Anamarija Kardum Zenebe
15. Gimnazija Lucijana Vranjanina,
Zagreb
VRANEC
Učenica: Marija Jelčić
Voditeljica: Helena Strugar
1. OŠ Gradec, Gradec
Irena Kovačević, KUMICA
Učenica: Ivana Ambrušec
Voditeljica: Jadranka Vuković
2. OŠ "Ljubo Babić", Jastrebarsko
Zlata Kolarić Kišur, PRIČAJ MI, BAKO
Učenica: Marija Bobinski
Voditeljica: Martina Tunuković
3. OŠ Zlatar Bistrica, Zlatar Bistrica
Ivica Jembrih, ROĐAČKE VUŠI
Učenik: Dominik Pelko
Voditeljica: Jasna Jakopec
4. OŠ Katarina Zrinska, Mečenčani
Jure Karakaš, TATA, BUDI FIN
Učenik: Nikola Brandić
Voditeljica: Ljiljana Vidović
5. OŠ Dragutina Tadijanovića, Petrinja
Sandra Ružić Čajavec, KAD
NARASTEM, BIT ĆU...
Učenica: Leda Kaurinović
Voditeljica: Snježana Baller
6. OŠ Slave Raškaj, Ozalj
Zoran Pongrašić, ZAŠTO NE VOLIM
BAJKE
Učenica: Ana Maria Štefanac
Voditeljica: Jasenka Staničić
7. OŠ Vinica, Marčan, Vinica
Ivan Bek, ŠTO SE ZMISLI
Učenica: Doroteja Žmegač
Voditeljica: Božidarka Hošnjak
8. OŠ Petrijanec, Petrijanec
Tin Ujević, VISOKI JABLANI
Učenik: Petar Brlek
Voditeljica: Željka Rabuzin
9. OŠ "Braća Radić", Koprivnica
Dora Juras, ŽELIM DA SVA DJECA
BUDU SRETNA
Učenica: Nikolina Pobi
Voditeljica: Marija Petras
10. OŠ Garešnica, Garešnica
Ivan Kušan, PRST SUDBINE
Učenik: Marko Lagančić
Voditeljica: Mara Borovac
11. OŠ Brajda, Rijeka
Ivanka Gologović Klarić, STRAH
Učenica: Ema Linić
Voditeljica: Tatjana Krpan Mofardin
12. OŠ Trsat, Rijeka
Ema i Zoran Pongrašić, ZAŠTO NE
VOLIM ŠKOLU
Učenik: Marko Matić
Voditeljica: Mira Cvijanović
13. OŠ dr. Franje Tuđmana, Korenica
Sanja Pilić, JA, JA, JA
Učenica: Milija Mažar
Voditelj: Ante Kovač
14. OŠ Ivane Brlić Mažuranić, Virovitica
Tomislav Zagoda, ŽENE SU KRIVE
ZA SVE (adaptacija romana Balada o
Buginim gaćicama)
Učenik: Lovro Kičinbaći
Voditeljica: Sanja Pavelko
15. OŠ Julija Kempfa, Požega
Zlatko Krilić, ZAŠTO MENE SVI
ODGAJAJU?
Učenik: Matej Lončar
Voditeljica: Marija Peić
16. OŠ Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
Mak Dizdar, DAŽD
Učenica: Paula Benić
Voditeljica: Marija Kvakić
17. OŠ "Bogoslav Šulek", Slavonski
Brod
Mladen Bjažić, VALOVI
Učenik: David Aušić
Voditelj: Goran Zovko
18. OŠ Valentina Klarina, Preko
Zoran Perin Džo, MUORE MAJO
Učenica: Luce Brižić
Voditeljica: Linda Bilan
19. OŠ Šimuna Kožičića Benje, Zadar
Zlatko Krilić, VRLINA
Učenik: Dominik Čolak
Voditeljica: Jadranka Miliša
20. OŠ "Tin Ujević", Osijek
Željko Špoljar, POSAO (prema tekstu
"Kako se vili sramio mamina posla")
Učenica: Hana Šprem
Voditeljica: Mirna Grbec
21. OŠ Antuna Mihanovića, Osijek
Sanja Polak, ŠTEDNJA
Učenica: Karla Bodakoš
Voditelj: Silvan Grünbaum Vučak

22. OŠ Josipa Antuna Čolnica
Mladen Bjažić, TATA NEMA VREMENA
Učenik: Valentin Šimundić
Voditeljica: Boja Perić

23. OŠ Brodarica, Brodarica
Sanja Pilić, KAKAV I TAKAV
Učenik: Šime Maleš
Voditeljica: Branka Pastuović

24. OŠ Mitnica, Vukovar
Miro Gavran, BRAT
Učenik: Kristijan Kmet
Voditeljica: Helena Andabaka

25. OŠ Siniše Glavaševića, Vukovar
Sanja Pilić, POSEBAN BOŽIĆ
Učenik: David Bilić
Voditeljica: Ljiljana Kojić

26. OŠ Braća Radić, Vrba
Prema tekstu Sanje Polak, ŠTEDNJA
Učenica: Antonija Kapitanović
Voditeljica: Anita Bulić

27. OŠ Runovići, Runovići
Sanja Pilić, ŽIVOT IDE DALJE
Učenik: Marin Puljiz
Voditeljica: Senka Cvitanušić

28. OŠ Petra Kružića, Klis
Stjepan Jakševac, ŠKOLJKA
Učenica: Karla Radić
Voditeljica: Linda Milišić

29. OŠ Dobri, Split
Joško Bozanić, OBID
Učenica: Patricija Borčić
Voditeljica: Marija Dadić

30. OŠ Trsat, Rijeka
Zvonimir Balog, ZNATIŽELJA
Učenik: Marko Škripac
Voditeljica: Nina Kamenski

31. OŠ Jože Šurana, Višnjan
Roald Dahl (prevela Dijana Zalar),
CRVENKAPICA I VUK
Učenica: Kristinka Dušek
Voditeljica: Ivana Boroš Ponjavić

32. OŠ Centar, Pula
T. P. Marović, ŠPORKI ROKO
Učenica: Lucija Družeta-Kljajić
Voditeljica: Diana Božić

33. OŠ Ivana Gundulića, Dubrovnik
Grigor Vitez, STRAH
Učenik: Damijano Sambrailo
Voditeljica: Vedrana Elez

34. OŠ Antuna Masle
Luko Paljetak, GOSPOĐICA
MAJONEZA
Učenica: Marijana Bjelopera
Voditeljica: Kornelija Koncul

35. OŠ Nedelišće, Nedelišće
Ančica Koprek, BALADA O JAPKU I
NJEGOVOM ŠKRLAKU
Učenik: Matko Buvač
Voditeljica: Natalija Kozjak

36. OŠ Kustošija, Zagreb
Irena Vrkljan, ZALJUBLJENI DAN
Učenica: Ivana Trušček Prenkpalaj
Voditeljica: Emilija Centner Čižmešija

37. OŠ Pavleka Miškine, Zagreb
Vlasta Vrandečić Lebarić, ŠKURA
Učenik: Ivan Vučković
Voditeljica: Ankica Pavković

38. I. OŠ Dugave, Zagreb
Sanja Pilić, MAJA - ROZMARI
Učenica: Iva Rašić
Voditeljica: Danuška Ružić

39. OŠ Augusta Šenoa, Zagreb
Zlatko Krilić, VELIKI ZAVODNIK
Učenik: Filip Bošnjak
Voditeljica: Ivka Bašić

40. OŠ Jure Kaštelana, Zagreb
Stanislav Femenić, NAJHRABRIJI MIŠ
Učenica: Vita Jozić
Voditeljica: Suzana Plevnik

41. OŠ Brestje, Sesvete
Milan Crnković, SPOMINATI SE
Učenica: Iva Ljubičić
Voditeljica: Ankica Blažinović-Kljajo

Pojedinačni scenski nastupi – srednje škole

1. Srednja škola Ivan Švear, Ivanić Grad
Vesna Parun, KAD BI SE MOGLO
OTPUTOVATI
Učenica: Nataša Duvnjak
Voditeljica: Meilena Hruška

2. Srednja škola Oroslavje, Oroslavje
Slavko Mihalić, U NOĆI ME PROBUDE
KORACI
Učenica: Sandra Bartol
Voditeljica: Karmela Šafarik Todorović

3. Srednja škola Vrbovec, Vrbovec
Mak Dizdar, SLOVO O SMIJEHU
Učenica: Martina Šatović
Voditeljica: Tanja Vadla

4. Gimnazija Karlovac, Karlovac
Janko Polić-Kamov, JOB
Učenik: Karlo Mrkša
Voditeljica: Ivanka Vuglešić

5. Srednja škola Ivanec, Ivanec
Sergej Aleksandrovič Jesenjin, PISMO
MAJCI
Učenik: Neven Mesec
Voditeljica: Danijela Sabol

6. Strukovna škola Đurđevac, Đurđevac
Miroslav Dolenc Dravski, DEKLE
Učenik: Matija Vogrinčić
Voditeljica: Željka Zobundija

7. Gimnazija Daruvar, Daruvar
Julijana Matanović, MINISTRANT
Učenik: Renato Samardžić
Voditeljica: Hedviga Marjanović
8. Hotelijersko-turistička škola Opatija, Opatija
Jana Jureško, JA SAM PLAVUŠA, A KOJA JE TVOJA ISPRIKA
Učenica: Iva Mičetić
Voditeljica: Nataša Modrić Tićak
9. Medicinska škola u Rijeci, Rijeka
Dragutin Tadijanović, DUGO U NOĆ ...
Učenica: Monika Stipetić
Voditelj: Marinko Lazzarich
10. Gimnazija Andrije Mohorovičića, Rijeka
Walt Whitman: Jasna ponoć i post 12. lipnja 2008.g. Na blogu: <http://fairy48.blog.hr/2008/06/1624976203/emovci.html>, EmOvCi
Učenica: Stella Dobrijević
Voditeljica: Biljana Valentin-Ban
11. Srednja škola Pavla Rittera Vitezovića, Senj
Vesna Parun, DOM NA CESTU
Učenica: Katja Matajja
Voditeljica: Ivanka Prpić
12. Srednja škola Marka Marulića, Slatina
Renato Baretić, HOTEL GRAND
Učenik: Mislav Balković
Voditelj: Dinko Filipović
13. Gimnazija Požega, Požega
Miro Gavran, POVRATAK MUŽA MOJE ŽENE
Učenica: Kristina Legac
Voditelj: Tomislav Čmelar
14. Gimnazija Matija Mesić, Slavonski Brod
Tena Bartolac, SVI VIČU
Učenica: Marta Okružnik
Voditeljica: Andrijana Nemet-Kosijer
15. Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar
Carlo Goldoni, GOSTIONIČARKA MIRANDOLINA
Učenica: Paola Slavica
Voditelj: Marin Radica
16. Pomorska škola Zadar, Zadar
Nikola Miličević, NA BRIJEGU
Učenik: Blaž Hrgota
Voditelj: Mirko Grubić
17. III. gimnazija Osijek, Osijek
Miljenko Jergović, KAŽEŠ ANĐEO
Učenica: Mateja Lanščak
Voditeljica: Dijana Šokčić
18. Medicinska škola Osijek, Osijek
Dragutin Tadijanović, ŠKOLJKA
Učenica: Antonela Matijević
Voditeljica: Vesna Kasać
19. Srednja škola Izidora Kršnjavoga, Našice
Alojz Majetić, ŽIVJETI NEFALSIFICIRANO
Učenica: Ingrid Marman
Voditeljica: Leopoldina Mijatović
20. Ekonomska i trgovačka škola Ivana Domca, Vinkovci
Frederico Garcia Lorca, OPROŠTAJ
Učenica: Helena Spahić
Voditeljica: Marija Burić
21. I. gimnazija Split, Split
Petar Gudelj, HRVATSKI BISKUP
Učenik: Jure Barać
Voditelj: Ivica Šušić
22. III. gimnazija Split, Split
Josip Pupačić, NESAGRAĐENA KUĆA
Učenik: Vjekoslav Lozo
Voditelj: Kristina Prlić
23. Tehnička škola Split, Split
Nepoznati autor, PREKOSUTRA
Učenik: Antonio Vladislavić
Voditeljica: Slobodana Matijević
24. Srednja škola Tin Ujević, Vrgorac
Ida Anić, SMRT NOSI CRVENU KAPU
Učenica: Iris Ivičević
Voditeljica: Antonija Galić
25. Srednja škola Mate Balote, Poreč
Gustav Krklec, PEPEO STRASTI
Učenica: Mija Matasović
Voditeljica: Snježana Radetić
26. Srednja škola Mate Blažine, Labin
Vladimir Vidrić, JUTRO
Učenici: Mario Gigović, Iris Rojnić, Alberta Griparić, Matea Cerovac, Fabiana Giurici
Voditeljica: Branka Komljenović Klapčić
27. Turistička i ugostiteljska škola Dubrovnik, Dubrovnik
J. Prevert, ODAKLE SAM, KAMO IDEM
Učenica: Barbara Klepić
Voditeljica: Marjana Batinić
28. Gimnazija Čakovec, Čakovec
Vladimir Velčić, NA NEBE ČRNI OBLAKI VESIJO
Učenica: Jelena Juras
Voditeljica: Nada Čatlaić
29. Graditeljska tehnička škola, Zagreb
F. Schiller, RAZBOJNICI
Učenik: Nikica Marović
Voditelj: Ante Kekez
30. Elektrostrojarska obrtnička škola, Zagreb
Nepoznati autor iz knjige "Antologija hrvatske književnosti", JUDA-MUKA ISUSOVA
Učenik: Ernest Cepić
Voditelj: Željko Cvrtila
31. XVI. gimnazija, Zagreb
N. K. Gogolj, MONOLOG AGAFJE TIHONOVNE ("ŽENIDBA")
Učenica: Ana Kolak
Voditeljica: Jadranka Tukša

Skupni scenski nastupi – osnovne škole

32. XV. gimnazija, Zagreb
Antonio Amurri, SUPRUGA
BOGATUNICA
Učenica: Andrea Rumenjak
Voditeljica: Divna Tus

33. II. gimnazija, Zagreb
N. K. Gogolj, ŽENIDBA (AGAFJA
TIHONOVNA)
Učenica: Anja Đurinović
Voditeljica: Zrinka Vancaš

34. III. gimnazija, Zagreb
Ranko Marinković, KIKLOP
Učenik: Leonardo Krakić
Voditeljica: Maja Ilić

35. Srednja škola Sesvete, Sesvete
Josip Pejaković, OJ, ŽIVOTE
Učenik: Leopold Rotim
Voditeljica: Svjetlana Jeleč

1. OŠ Jurja Habdelića, Velika Gorica
Milica Lukšić, GUŽVA U KOKOŠINJCU
(adaptacija teksta Prizemne basne)
Učenici: Antonija Sudar, Andrea Sudar,
Josipa Ćosić, Ivan Zvonar, Andrija
Starčević, Mihovil Bušić, Toni Barun,
Zdravko Crnjak
Voditeljica: Dubravka Adžaga

2. OŠ Ksavera Šandora Gjalskog, Zabok
Dinka Jurčić, HRVATSKA BAJKA
Učenici: Marija Hanžić, Filip Bakran,
Borna Bakran, Iva Visinski, Jelena
Bedeniković, Helena Črnjević, Marta
Krznar, Mija Marija Lež, Matija Horvat,
Andrijana Hršak
Voditeljica: Ljiljana Mokrović

3. OŠ Budaševo-Topolovac-Gušće,
Topolovac
MIRKO I 7 PRIGOVORA
Učenici: Petra Domazetović, Ivona
Jurić, Barbara Kožić, Dorotea
Marenković, Morena Grahovac, Ana
Josić, Monika Piškor, Ana Špoljarić,
Nikolina Gmazel
Voditeljica: Dubravka Granulić

4. OŠ Eugena Kvaternika, Rakovica
August Šenoa, KUGINA KUĆA
Učenici: Ivana Bičanić, Vanja Rakić,
Martina Luketić, Barbara Kolić,
Božica Ostrun, Martina Špehar, Leon
Dijanežević, Jelena Magdić
Voditeljica: Željka Petković

5. OŠ Trnovitica, Velika Trnovitica
Voditeljica, SAMO MIJENA STALA JEST
Učenici: Ana Bačak, Denis Barbir,
Marija Hudja, Matija Karban, Mato
Kovačević, Marko Krajačić, Nikolina
Kralj, Valentina Modrić, Niko Petrušić,
Domagoj Vručina
Voditeljica: Željka Ribarić

6. OŠ SE Dolac, Rijeka
Ruska narodna priča, DJED I REPA
Učenici: Viktorija Kalić, Lovel Juković,
Korina Vujnović, Mara Trbojević, Ivona
Biskupić, Paul Valentić, Lana Buketa
Voditeljica: Fabijola Mijailović

7. OŠ Bakar, Bakar
Ines Škuflić-Horvat, "CIRKUSGRAD"
Učenici: Petra Šporčić, Petra Pera, Dora
Randić, Filip Koludravić, Mihaela Pirija,
Katia Matijaš, Raisa Ćoralić, Irena
Bukovac, Anamaria Ugljar
Voditeljica: Gordana Kovačević

8. OŠ Zvonka Cara, Crikvenica
Jure Kaštelan, TKANJE
Učenici: Esmeralda Čebelić, Karla
Knežević, Nikolina Antić, Magdalena
Jakubin, Linda Lačić, Michaela
Sumajstorčić, Patricia Kustić
Voditeljica: Ljubica Miletić-Domijan

9. OŠ Ivana Gorana Kovačića, Gornje
Bazje
Voditeljica i Ivan Slavić, TATA I PO
Učenici: Elena Šafran, Elena
Topolovčan, Kristina Kršić, Ariana
Orač, Tamara Mikulaš, Andrea Bukvić,
Ivanka Taubinger
Voditeljica: Andreja Galović

10. OŠ Stjepana Radića, Čaglin
Autorica prema tekstu Ivana Benaka,
STOP NASILJU NAD ŽABAMA
Učenici: Blaž Barišić, Klara Tušek,
Vanessa Borevac, Irena Bjelajac,
Martina Barišić, Laura Filipović,
Antonija Tušek, Dejana Metlar, Ivona
Pečurlić
Voditeljica: Ivana Razumović

11. OŠ Sveti Filip i Jakov, Sveti Filip i
Jakov
Nada Iveljić, BALONIJADA
Učenici: Danijela Bezinović, Laura
Budanović, Bruno Budanović,
Domenika Kadija,
Karla Korešec, Tea Mandić, Karmen
Santini, Nina Pedisić
Voditeljica: Gordana Bogdanić

12. OŠ Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
Ema Pongrašić, NAŠA UČITELJICA
VIŠNJA
Učenici: Matko Vojnić, Filip Dautović,
Ana Vonić
Voditelj: Milan Vidošić

13. OŠ Ante Starčevića, Viljevo
Željka Horvat-Vukelja, PLAVI
KUKURUZ
Učenici: Nives Šarić, Matea Horvatek,
Tin Drača, Matija Zdrilić
Voditeljica: Tomislava Brajdić

14. OŠ Franje Krežme, Osijek
Voditeljica dramatisirala tekst D.
Horvatića, STANARI U SLONU
Učenici: Iva Keler, Sofija Sitar, Lucija
Orlović, Teuta Leja Stojaković, Ramona
Sajler, Nera Tomeković, Marko Jelčić,
Matej Lijak, Sven Kisić, Fran Grljušić
Voditeljica: Ksenija Kolobarić

15. OŠ Vodice, Vodice
M Držić, W. Shakespeare i M. Rundek,
LJUBAVNI SMS ILI SAN O LJUBAVI
Učenici: Zvonimir Vlaić, Roko Skočić,
Lovre Skočić, Josip Bukić, Ante
Matićev, Lea Kursar, Helena Birin,
Tatjana Matekalo, Marijana Mautner,
Marijana Bašić
Voditelj: Zdravko Todorović

16. OŠ Hvar, Hvar
Sandra Domanović, EKSKURZIJA
Učenici: Klement Zaninović, Lukrecija
Dujmović, Ines Horvat, Petra Visković,
Adrijana Ćurin, Bisera Tomičić,
Antonija Petrić, Tomislav Golčić, Lena
Novak
Voditeljica: Sandra Domanović

17. OŠ Silvija Strahimira Kranjčevića,
Lovreć
Petar Ujević, JE LI IME BRIME?
Učenici: Petar Sekelez, Anamarija
Frankić, Nena Frankić, Grgo Nikolić,
Iva Kavelj
Voditelj: Petar Ujević

18. OŠ Petra Kanavelića, Korčula
Adaptacija Kanavelićeva teksta
– Sani Sardelić, VRIJEME PETRA
KANAVELIĆA
Učenici: Petra Poša, Nikolina Divić,
Marija Tulić, Marijana Kapor, Tina
Todorović, Mateo Poša, Marija Farac,
Helena Mertl, Marin Petković
Voditeljica: Gordana Curać Depolo

19. OŠ Selnice, Selnice
KAJ SE MORA, MORA SE!
Učenici: Josipa Hren, Dario Vinko, Sara
Bodulica, Josipa Šajnović, Petra Culjak,
Lucija Novak, Antonio Oletić, Marko
Hrženjak, Petra Tkalčec, Sara Sedmak
Voditelj: Robert Barat

20. OŠ Ksavera Šandora Gjalskog,
Zagreb
Biljana Šalić, BUĐENJE
Učenici: Kruno Čović, Petra Jagarnec,
Luka Čapelj, Karlo Knežević, Iva Kani,
Marcela Dora Mić, Lada Milanović,
Ema Perišić, Matko Porobjija
Voditeljica: Biljana Šalić

21. OŠ Petra Zrinskog, Zagreb
Grupa s voditeljicom, PRAVI SE DA
NIŠTA NISI VIDIO
Učenici: Andro Anić, Lucija Batur,
Dominik Bošnjak, Antonija Dadić,
Ivana Gregurić, Antonija Iljadica, Sara
Jurić, Carlo Kovačec, Lucian Mirdita,
Maja Mrvelj
Voditeljica: Vera Pišćević

22. OŠ Prečko, Zagreb
Arsen Dedić i Zvonimir Balog, NIJE
LAKO BUBAMARCU
Učenici: Antonio Kovaček, Laura
Gajski, Antonio Malić, Tomislav
Fabijanec, Marija Tomić, Helena Vorša,
Lorena Fuš, Magdalena Zajec
Voditeljica: Vedrana Posilović-Živčić

Skupni scenski nastupi – srednje škole

1. Srednja škola Dragutina Stražimira,
Sveti Ivan Zelina
Miroslav Krleža, POD GALGAMI
Učenici: Marija Mateja Lanović,
Eleonora Novosel, Matija Mamuča
Voditeljica: Orjana Radanović

2. Gimnazija Karlovac, Karlovac
Lorena Kovačević, Ivana Paljug, PUŽ
Učenici: Lorena Kovačević, Ivana
Paljug
Voditeljica: Blanka Kličarić

3. Prva gimnazija Varaždin, Varaždin
Dramska družina prema tekstu S.
Gruma, MJESTO KAO SVAKO DRUGO
(DOGAĐAJ U MJESTU GOGI)
Učenici: Hana Kunić, Mía Maltar,
Marija Hanžek, Marina Horvat, Denis
Radmanić, Mateja Mikulčić, Tena
Šinjori, Tin Hrvačanin, Matija Košić,
Anja Đakmanec
Voditeljica: Bojana Barlek

4. SŠ Bartola Kašića, Grubišno Polje
rad skupine, SLUČAJ
Učenici: Dario Novak, Hrvoje Kovač,
Valentina Pušić, Jelena Bukovac, Ana
Dušek, Kristina Zec, Jelena Došen
Voditelj: Ivan Novak

5. Medicinska škola u Rijeci, Rijeka
Alen Kapidžić, NOĆ UZ RIJEKU
Učenici: Klara Meštrović, Mía Ventin
Voditelj: Marinko Lazzarich

6. Gimnazija Eugena Kumičića, Opatija
Učenci i voditelji (u igri je pjesma
Dobriše Cesarića: Voćka poslije kiše),
UMJETNOST I SPORT
Učenci: Ivana Špehar, Tina Nahmijas,
Kjara Divjakinja, Ylenia Prodan, Iva
Magaš
Voditeljica: Marijana Trinajstić

7. Srednja škola Bartula Kašića, Pag
Eugen Ionesco, ODABRANI PRIZORI IZ
ČELAVE PJEVAČICE I STOLICA
Učenci: Petra Vidas, Roberto Barišić,
Filip Oguić, Hrvoje Kurilić, Anamarija
Trol, Paula Šupraha
Voditeljica: Nataša Strugar

8. Srednja škola Isidora Kršnjavoga,
Našice
Leopoldina Mijatović i Marina Pavičić,
KNJIGOSVJETSKA
Učenci: Ana Malvić, Martina Hvizdak,
Lea Fossberg, David Klapan, David
Pavlič, Marija Lučić, Karlo Papac,
Vlatka Miška, Ingrid Marman
Voditeljica: Leopoldina Mijatović

9. II. gimnazija, Osijek
Miro Gavran, LJUBAVI GEORGA
WASHINGTONA
Učenci: Mia Anočić-Valentić, Matea
Grabić
Voditeljica: Kristina Bajus

10. II. gimnazija, Split
Boris Škifić po Gogoljevim motivima
REVIZOR
Učenci: Dunja Ercegović, Jagoda
Kumrić, Miroslav Milan-Stude, Frane
Šunjić, Vlado Gavrilović, Toni Stojanac,
Magdalena Vukšić, Ivana Gilić, Stipe
Radoja, Edita Kolombo
Voditelj: Boris Škifić

11. Pomorsko-tehnička škola,
Dubrovnik
Stihovi dubrovačkih pjesnika (Paljetak,
Jusić, Držić), MARINETE
Učenci: Maroje Pavlović, Srđan
Ljumović, Pasko Tomaš, Maro
Marković, Antonio Matijević, Luka
Žuljević, Darko Hajdić, Vlaho Bupić,
Bruno Djangradović, Mario Soko
Voditeljica: Mariela Marković

12. Prirodoslovna škola Vladimira
Preloga, Zagreb
Vinko Drača/Marin Držić (projekt
"Držić 500"), MA SE TRIJEBA S
BRJEMENOM AKOMODAVAT ...
Učenci: Tena Gorjanović, Marina
Baran, Tanja Gradiček, Nina Stančić,
Erik Mrakovčić, Vedran Vulić, Martin
Gašparić, Nikolina Krišto, Tibor
Sklepić, Marina Pfeifer
Voditeljica: Sanja Vlahović-Trninić

13. Škola za medicinske sestre
Vinogradska, Zagreb
Tena Štivilčić, NEMREŠ POBJEĆ OD
NEDJELJE
Učenci: Darja Plevko, Ivan Dadić
Voditeljica: Claudia Matković Kukulj

14. III. gimnazija, Zagreb
Maša Kolanović, SLOBOŠTINA BARBIE
Učenci: Matea Martin, Doris Fejer,
Marina Morić, Anamarija Župetić,
Christian Jean-Michel Jelžečić, Juraj
Stuburić, Karlo Bobinac, Ivana Ćurić,
Nikolina Sabljak, Marta Sršan
Voditeljica: Maja Ilić

Članovi državnog povjerenstva za provedbu smotre literarnog, dramsko-scenskog i novinarskog stvaralaštva LiDraNo 2009.

1.1. ČLANOVI SREDIŠNJEG ODBORA

Enes Kišević, predsjednik
Maja Zrnčić
Mirela Barbaroša-Šikić
Stipan Filaković
Željka Horvat-Vukelja
Zorica Klinžić
Srećko Listeš
Miroslav Mićanović

1.2. ČLANOVI ZA LITERARNI IZRAZ

Nada Babić
Zoran Ferić
Dubravko Jelačić-Bužimski
Enes Kišević
Zorica Klinžić
Miroslav Mićanović
Damir Miloš
Dubravka Težak

1.3. ČLANOVI ZA DRAMSKI IZRAZ

Stephanie Jamnicky
Tanja Kirhmajer
Stojan Matavulj
Davor Mojaš
Zijad Gračić
Snježana Samac
Joško Ševo
Ivica Šimić
Teodora Vigato

1.4. ČLANOVI ZA SAMOSTALNE NOVINARSKE RADOVE

Željka Horvat Vukelja
Branka Primorac
Anita Šojat

1.5. ČLANOVI ZA ŠKOLSKE LISTOVE

Marko Baus
Srećko Listeš
Snježana Marić
Gordana Vilović

1.6. ČLANOVI ZA RADIJSKE EMISIJE

Renata Banović
Nives Madunić Barišić
Srđan Nogić
Adriana Tomašić

1.7. ČLANOVI ZA TELEVIZIJSKE EMISIJE

Stipan Filaković
Krešimir Mikić
Miran Miošić
Tomislav Zagoda

Zahvaljujemo svim dobrim ljudima u Puli koji su imali volje pomoći u pripremi i ostvarivanju programa državne Smotre LiDraNo 2009. – Osnovnoj školi Vidikovac, ravnatelju Dragutinu Pavliću i gospođi Branki Mamula; Školi primijenjenih umjetnosti i dizajna i ravnatelju Davoru Klimanu.

Zahvaljujemo na gostoprimstvu Domu hrvatskih branitelja.

Posebno zahvalu dugujemo Maši Rimac, Matku Tanfari, Vedranu Banovcu i Emi Branica, koji smotri daju ono nešto što znaju, mogu i hoće samo oni, uvijek spremni na sve... (M. Z.)

